

శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతముగారు.

(శ్రీ) మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ ఆంధ్రమున బ్రహ్మపతిష్ఠుడైన కవి. తద్రచితమైన కాంచీఖండము ఆంధ్రపురాణ సరస్వతికి నూతనాలంకారముగా వెలుగొందునని నిర్ణయదేహముగాఁ జెప్పవచ్చును ఈ యుద్గ్రంథమును. పితృపాదులకు నఁకితమిచ్చి యీ కవి తన కవితావ్రవృత్తిని, జరితార్థ మొనర్చుకొనెను ఈ పుణ్యము, ఈతఁకి సర్వసంపదలొనఁగఁగాక.

పిం. లక్ష్మీకాంతము, వాల్మీకీ 8-1-48

శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు.

(శ్రీ) మల్లికార్జునశాస్త్రిగారి సంతానమునకు తేలికపాటుపలుకు నాలిక కెక్కదు, పలుకుపొంకము, పరమాధ్యముతో శ్రుతిగూడి సాగునుగాని వెడవాసి వెడత్రోవ తొక్కదు. ఇందుకు లక్ష్యముగా మీగ్రంథమున దారువనవిహార కథ చదివితని, శృంగారాభాసము దానఁగానరాలేదు.

“పోతనభక్తి”త్యోది పద్యము తాతగారిఁగూర్చి చెప్పినదయినను, మనుమని యెడఁగూడ నసిపడినది, తాతగారే మనుమఁడయినారేమో

తపోమయులు, అర్మత్పూజ్య శ్రీ గురుపాదులు అద్దేపల్లి సోమనాథశాస్త్రిగారి పేరిపద్యము చదివి, మరలఁజదిలి, కొంతడడపు తలఁపులుడిఁగి, ముడిఁగి కూర్చున్నాను.

దోషజ్ఞతఁగాక, గుణజ్ఞత నాకుఁ గూర్చినది మీ గ్రంథము. అయినను — అచ్చుతీరు దానిని నాకు నిలిపినది

తే॥ గీ॥ మల్లికార్జున సుకవికుమార వరున

కుల్లసితకావ్యకళలు రంజిల్లుటరుడె ?

గురులు తిరుపతివే కమేశ్వరుల కరుణ

మెలఁగువారి కిదియఁబల్కు పొలుపులరుడె ?

వే. ప్రభాకరశాస్త్రి. తిరుపతి 29-1-49

శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు.

(శ్రీ) మ. వీ శేష్వరశర్మగారిచే విరచితమైన కాంచీఖండము చదివి మిక్కిలి యానందించితిని. వీరు పండితులు, గొప్ప కవులు, వీరి పాండిత్యము గ్రంథమునందంతబను గోచరించుచున్నది, వీరికవిత యుకవృత్త్యనుప్రాసాభిముఖముగా సుఖముగా నడుచును.

వీరు శ్రీమల్లికార్జునారాధ్యుల వారి సంతానము, మల్లికార్జునారాధ్యుల వారు విద్వత్కవులు, వారిసంతానమిట్లు విద్వత్కవులగుటలోనబ్రమేమియులేదు.

కాంచీఖండము బహుకథా సంపుటి. ఐక్యమన్నికథలు శివ పారమ్యబోధకము లగుటయే ఇందులో సరస్వతి లక్ష్మీకన్నఁ దక్కువకనిత, బ్రహ్మయనఁగానామెకోపించి తనమూర్తినుపరంపరించుకొన్న ఘట్టము, నేటిస్థితిని, చక్కగా నిరూపించుచున్నది. పురాణములు కామధేనువు, లోకమునందలి సార్వకాలిక యాధార్థ్యములన్నిటూపించుచును.

“పురాణారణ్య భిల్లప్రభో” అని సూతుని సంభోధించునట్టి మాధుర్యము. ఈకవియందుఁగలదు.

“ఉదయించెనేరవి, వానియెట్టు సెరలా

ద్యోమార్గమధ్యంబునన్

ద్విదశంబైనయహర్లతాగ్రమధురో

శ్రేయార్హమైశోఁచె”

మొదలయిన ప్రత్రుతి పరిశీలనముభావు కదయు, కలకవి.

ఈ కావ్యమున నెన్నో మధురపద్యములు ప్రౌఢభావములుకలవు. అచ్చుతప్పలును, తక్కిన తెలుగు గ్రంథములయందువలనే సమృద్ధిగాఁగలవు.

కవిగారిది నిర్దుష్టమైన రచన. “త్రయంబక” శబ్దమును, కాళిదాసు వలెనే

వాడినారు.

వీరి. మా, మధ్య. చాలమార్ద సంవద కలిమిఁబక్ష పాతోక్తియధ్యవసంఁవఁబడు
నను భీతి నెక్కువ వ్రాయుటలేదు.

నేఁటికవిత యొకవంక, విపరీతపు త్రోవలపోవుచుండగా, నొకవంక, నుచరిత
పథమునభ్యసించు చున్నదనుటకు వీరిమార్గము మంచియు దాహరణము.

వీరికిసర్వదా, శివమూర్తి, బహుగ్రంథరచనయు, నాయురారోగ్యసంపదలు
ప్రసాదించుగాత.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ బెజవాడ 14-3-49

ముదిగొండ వీరేశలింగ శాస్త్రిగారు.

శివ శ్రీ మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మగారు, మల్లికార్జునారాధ్యులవారి తృతీయ పుత్రులు. తండ్రిగారివలె వీరును విద్వత్తపరులు. ఈ కాంచీఖండమునందుగల కల్పనా కౌశలము, రసపోషణము, పాత్రోచిత్యము, అర్థగాంభీర్యము, శబ్దమాధుర్యము, లాక్షణికపదప్రయోగము, ధారాశుద్ధి మున్నగు సుగుణములు సహృదయ హృదయైక వేద్యములు.

ప్రాచీనాధునిక రమ్యకవితా సువర్ణ పరీక్ష కీ గ్రంథరత్నము నికపోషలము. ఉత్తమ శ్రేణికిజెందిననిట్టి యుద్ధాంధమును శర్మగారు తెలుంగు భాషలో బరివర్తించి యాంధ్రభాషా యోషకు క్రొంగొత్త యాభరణము నలంకరించినారు. నవ్యపద్ధతితో సంస్కృత భాషనుండి యాంధ్రభాషలోనికి బరివర్తనముఁ జేయుచు కీ గ్రంథము మార్గదర్శకము కాగలదని నా తలంపు.

ఈ గ్రంథముద్రణ ద్వివ్యసహాయకులు మహారాజశ్రీ ఆకారపు నరసింగం గుప్తగాగు, వీరు లక్షలు వ్యయవరచి శాశీవిశ్వేశ్వర దేవాలయమును రక్షణీయముగ కట్టించినారు, అన్నసత్యమును నెలకొల్పినారు తనపేరుతో సంస్కృతాంధ్ర కళాశాలను స్థాపించి యూనివర్సిటీ పరీక్షకు విద్యార్థులను పంపించుచున్నారు, వేద పాఠశాలను, శివభజన మండలిని సంగీత పాఠశాలయగుగాడ స్థాపించినారు, విశ్వేశ్వర దేవాలయమున దక్షిణాదిపద్ధతి ననుసరించి నిత్యభోగములు పట్టాలపూజలు నడిపింపబడుచున్నవి. శైవగ్రంథములేమి తదితర గ్రంథములేమి యనేకములు స్వంతధనమునుండి ముద్రింపించినారు.

అన్నిగ్రంథములలో శ్రీ నీలకంఠారాధ్య విచిత్రమగు బ్రహ్మసూత్ర భాష్యము ప్రధానమైనది, దీనికి శివచింతామణి ప్రధానము వ్యాఖ్యానమును శివయోగి ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రిగారు రచించినారు ఈ సూత్రన వ్యాఖ్యానమే తమగు జగద్గురు నీలకంఠారాధ్య భాష్యమును ముద్రింపించుటలో గుప్తగారిజీవితము ధన్యమైనది. కాంచీఖండము మున్నగుగ్రంథ రాజముల ముద్రింపించుటయగాక, శివధర్మభోధకమును రక్షణీయమునగు సచిత్రమాస పత్రిక నెలకొల్పుట యందును మహేశ్వరభక్తియందును నిరంతర శివపూజా పరాకాష్ఠయందును నిరంతరోత్సాహము గనపరచుచున్న నరసింగం గుప్తగారి పూర్వపుణ్య మగణ్యము.

విశ్వేశ్వర పుస్తక భాండా గారమును స్థాపించిరి సర్వజనా కర్షణీయమగు సౌకర్యము సౌధమును తననివాసమునకై గట్టించి కొనిరి. విద్యార్థులకుచిత భోజన సౌకర్యములు గల్గించినారు, ఒకవ్వుడి ఓరుగల్లునగరమును శివభక్తిచోలికలయందు ప్రబోధగీతికల నుయ్యాలలూగించిన సిద్ధపురుషుడు - లోకోత్తరవ్యక్తి - మూర్తి భవించిన భక్తి సంతానము-లక్ష తొంబదియారువేల గణార్చన లనేకములొనర్చిన మహేశ్వర పాదధూలి రేణువు పరమశివోపాసకుడైన ఆరాధ్యచూడామణియగు శ్రీ శంకరాచార్యులవారి చరిత్రను కృతినొందిన ధన్యజీవికుండా ఈ నరసింగంగుప్తయే.

జననీజనకులగు రాజమాంబాచెన్నయ్య శ్రేష్ఠిగారి పుత్రుడై, ఆనతలక్ష్మీ సుశీలా సమేతుడై శ్రీమంత్రులలో నగ్రేసరుడై వెలయు నరసింగంగుప్తకు అన్న పూర్ణా విశాలాక్షీ సహిత డయిన యాకాశీవిశ్వేశ్వరస్వామి నిరంతరాయరారోగ్య పుత్రసంపదల నొసగి నాచంద్రాగ్రము పంశాభివృద్ధి నొసంగుగాత.

శిర్డి ఆకారపు నరసింహ స్తూపము

శ్రీ సరసింగగుప్తగారి శంఢి, తల్లి
 శ్రీ ఆకారపు చెన్నయ్య శ్రేష్ఠిగారు, సో. రాజమాంబగారు

శ్రీ ఆకారపు నరసింగ గుప్తగారు

వారి ధర్మపత్నులు

సా. సుశీలమ్మ

సా. అనంతలక్ష్మమ్మ

కృతిపతులు

శ్రీ. లా. మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రిగారు

కృతికర్త

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మగారు

కృతి పోషక వంశ ప్రశంస.

శా॥ శ్రీమన్మంగళ విగ్రహుండు కరుణాసింధుండు కాత్యాయనీ
ప్రేమ శ్రీనిధి మేరుధన్వి యమర శ్రేష్టుండు మందాకినీ
శ్రీమల్లీమయహారమధ్య కుసుమ శ్రీభాసమానాబ్జుడీ
శ్రీమంతున్ నరసింహుఁ బోమతదరస్మేరామృత జ్యోత్సలఁ॥

1

శా॥ భారద్వాజ పవిత్రగోతుఁడు సుధీబంధుండు వీరేశలిం
గారాధ్యుండు ననుక బ్రియంబు మెయినాహ్వనింపఁగాఁ బోయితి
చారిత్ర ప్రథితంబు నాంధ్రజనతా సాభాగ్య చిహ్నంబునాఁ
బేరుంగంచిన యోగుగంటిపురము స్వీక్షింప నుత్సాహి నై.

2

ఉ॥ రై లోక యర్థరాత్రీము వరంగలు సేరిన నెందుఁ బోవఁగాఁ
జాలక యా సమీపమున సత్రీమును నిన్వి యానిశీధిని
గాలము వెళ్లఁబుచ్చఁజనగా నటఁ గావలివారలవృడుక
జాలఁ బ్రియమ్మతో నచటి సాధమునం దొక తావుఁజూపి నన్.

3

కం॥ వసియించినాడ ప్రథమా వసథము సుఖమయ్యెననుచుఁ బరమ ముదమునక
నిసియెల్లఁ గన్ను మూయదు బసలకు నటువచ్చు వివిధ పాంథులచేతఁ.

4

ఉ॥ వేసిన చప్పడుల్ తలుపు వెంట నె యెవ్వరొ పిల్చినట్లుగాఁ
దీసిన చప్పడుల్ విపథదేశ నివాసుల దొక్క వేయిక
వీసముత్తగ్గ రెంతవిసివిడిచిన పాంథులనందు కాపరుల్
వీసము కోపగింపరది విస్మయమయ్యె మదీయ బుద్ధిక.

5

ఉ॥ సత్రములెన్నిగాంచనో విశాలము పుష్పకమట్లు రమ్యమీ
సత్రము నిట్లునిల్పి కొనసాగఁగఁ జేసిన పుణ్యఁ డెవ్వఁడో
పాత్రము నోరుగంటిపురి పాక్తన ధర్మగుణ ప్రకర్షకుఁ
నూత్రమొ సత్రమయ్యె ననుచుం దలపోసితి నెల్లరాత్రియుఁ.

6

మ॥ ఉదయించె నగ్రవివాని యెఱ్ఱసెఱలాద్యో మార్గమధ్యంబునఁ
ద్విదశంబైన యహర్లతాగ్రమధురో త్రేక్షార్హమైతోఁచె నా
మదికి నేనును సత్రమున్నిడిచి శుంభద్రాజ మార్గంబునఁ
గదియుఁ సాధశిరమ్ములఁ దళుపపాగాలయ్యె భానుచ్ఛవుల్.

7

శా॥ వీధుల్ వీధులఁ బుణ్యయానతము ప్రస్విన్నాంగ రాగాంగమై
స్పాధీయస్సుమ పూర్ణపాత్రములతో సాభాగ్న దేవార్చనా
గాఢామంజుళ జల్పనంబులఁ జలత్కర్ణావతంస స్ఫుర
న్మాధుర్యోజ్వలయానమై తెరువులం బండించె మాంగళ్యముల్.

8

మ॥ కనుగొంటిం జనుచుండి యానగరిలోఁ గాశీశ్వరస్థాన మా
వనితల్ మున్నుగ వేదపాఠ మధురధ్వానమ్ము లాలించుచుఁ
చని లోనఁ గనుగొంటి నీశ్వరకథాసారమ్ములొ చిత్రముల్
జనతాకీర్ణము మూర్తి భక్తి యగు నాస్థానమ్మునం దెల్లడఁ॥

9

శా॥ చంద్రప్రస్థర దేవవిగ్రహ కళాసౌందర్య మీక్షించుచుఁ
తెంద్రాశూన్య శివార్చనా మహితమంత్రస్వాన మాలించుచు చీ
యింద్రాగారము సల్పిరెవ్వరని యే నీక్షింపఁగాఁ దోచె నా
సాంద్రమైన జనార్ణవమ్మున మనుష్యభ్రాంతి కృచ్ఛిత్రముల్

10

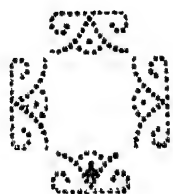
శా|| ఈ కల్యాణ గృహమ్ము సల్పినది వీరేశాదురం చెంచి వీ
రేశాలమ్మున వారలంచడుగఁగా నిట్లాడిరచ్చోటి వా
రాకారస్వయ కౌస్తుభమ్ము నరసింహశ్రేష్ఠి కట్టించెనీ
ప్రాకారోజ్వల దివ్యసౌధముల సద్భక్తి క్రియాగాధముగా. 11

ఉ|| ఆతని తల్లిదండ్రులని యాతని బార్యలటంచు నన్నియుగా
బ్రీతినిజూపి చెప్పిరి నవిస్తరముగా దగఁ తత్సృంగమం
దాతని తండ్రినిల్పినదె యచ్చటిసత్రమునంచెటింగి మే
లీతఁడు తండ్రిమించెనని యెంచుచు నెంతయు సంతసమ్మునగా. 12

శా|| అరమ్యాలయమంద కాంచితిని నే నల్లంత వీరేశలిం
గారాధ్యుగా దగురీతి దర్శనపు మర్యాదల్ బ్రవర్తిల్ల నా
ధీరుండచ్చటి పాఠశాలను గళార్థి వ్రాతముగా వారికిం
గారాబుంగురులైన ధీరులను జక్కన్నాకుఁ జూపించుచుగా. 13

కం|| ఆకారపు నరసింగయ యీకల్యాణములకెల్ల నేడుగడచుఁ డీ
యాకృత పుణ్యనిగాంచుట మీకుందగునంచు నన్ను మేలొలిపి వడిగా. 14

మ|| కొనిపోయెన్నను నాసుధీజనముతోఁ గూడగా ద్విధామాలయం
బును బోనుజ్వలసౌధసీమకడకుగా మూఁడైన యంతస్థులం
దును నాగేంద్రీఫణాగ భీరమగు లోనుండాటి పై యంతర
మ్మునఁ బత్నీయుతుఁడౌచుఁ విప్రజనమున్ బూజించు ధన్యాత్మునిన్. 15

మ|| కనియేనా నరసింగమీ యనఘుఁడేగాయంచు లోనెంచు లో
నన మమ్ముంగని యర్హరీతి నతఁడున్నన్నించెడ దృక్తికిన్
మనముప్పొంగెను గొంతగోష్ఠి జరుగన్ మధ్యేవ్రసంగమ్మునన్
“దెనుఁగుంజేసిరెకాంచిఖండ”మని నస్కీక్షించి యద్యాదృతిన్ , 61

క|| వినవలతు మీరలయ్యది వినిపింపుఁ డనంగ నేనువిని చితిఁ గబ్బి
మ్మునఁ గొన్నియెడల మోహన ఘనగాధాలహరిదారుకా వనలీలన్. 17

క|| వినిమెచ్చి దీనిముద్రణ మొనరించెడ మాకుఁ గృతిగనొసఁగుఁడనియె నా
ఘనుఁడే నేమియు బలుకక చని యాతని వీడుకొనుచు సముచితరీతిఁ , 18

ఉ|| పుట్టిన పండువీనవమి పుణ్యదినమ్మని యెంచి కొంటినే
గట్టిగ నాతఁడిచ్చి కృతిగాఁ గొనగోరెను గాని మున్నగాఁ
బట్టము గట్టియుంటిఁ బితృపాదుల దీని నెఱుంగఁడాతఁడి
పట్టన నేమికార్యమని భావమునం దలపోయునంతలో, 19

చ|| కడచెను నాల్గునాల్గు లతిగాఢ మనః ప్రియభక్తి తోడ నా
తఁడు ననుబిల్వబంచి విబుధ ప్రియబంధులతోడ మిక్కిలిక
ఠెడఁగఁగు దివ్యసౌధమున విశ్రుతభక్తిని. గాంచిఖండమా
కడను కథావిధానము దగన్విని యెంతయు సంతసమ్మునన్. 20

మ|| వినియుంటిన్ శివపుణ్యమంజుళ కథావిస్తార మీ కావ్యమున్
మును మీ యొజ్జలకప్పనంబిడిన యా పుణ్యంపు వార్తన్ భవ
జ్జనకుండీశ్వర తుల్యుడా యనఘు పూజారూప మీగంధము
ద్రణగావించు పితేషపుణ్యమయినన్ దక్కించుకో నెంచితిన్, 21

కం॥ వినియుంటిఁ బెక్కుకవులను, గనియుంటిని మీదు కావ్యకౌశలమునకున్
మన మిచ్చగించె గావున, ననఘా! వేటొక్క కబ్బమైననొసఁగ రే

22

మ॥ అనిన నిస్సయమంది యయ్యనఘు విద్వా పక్షపాతమ్మునున్
ఘనభక్తి సముదారవర్తనమునా గాంభీర్యము న్నెచ్చియే
మును రాజన్యులు నింత సేయరనుచున్ మోడమ్ము పెంపొందనా
ఘను వాక్యమ్మును సమ్మతిరవ నతఁడున్ గాంచెన్మోసనమున్.

23

కం॥ ఈదృశగుణరమ్యుండయి యాది శ్రీవైశ్యకుల సమంచిత చరిత్రం
దై దనరునతని ఘనవంశోదయ చరితమ్ముఁబలుకు టుచితమకాదే.

24

మ॥ మహనీయుడగు వేదపూరుషుని శ్రీమధ్యాంగ దేశమ్మునన్
మహిలోఁ బుట్టిరి వైశ్యుల కొలమున న్నాసంత గోత్రమ్మునం
దహిరాద్భూషణ భక్తి ధుర్యమగు నీ యాకార వంశమ్ము ప్ర
త్యహసంపూజిత శంకరమ్మయి జగత్ప్రఖ్యాతిఁ గాంచెన్ గడున్.

25

కం॥ గురవయ్య గుప్త యందొక, సురుచిర మాణిక్యమగుచు శోభిల్లెను ద
ద్వరపత్ని నాగమాంబిక హరుగేహిని యన్నపూర్ణయన నొప్పారెన్.

26

కం॥ వారికి సింగయ గుప్త యుధారుఁడు జనియించె యెల్లమాంబిక సతియై
తోరపుఁ బుణ్యసమృద్ధిని శ్రీరమణి యనంగ భర్తృసేవ వెలింగెన్

27

కం॥ వారికిఁ జెన్నయగుప్త గ భీరుఁడు ధీరుఁడు ధర్మవీరుఁడు పుట్టెన్
శ్రీరాజమాంబ సతిగాఁ బేరందిన సత్ర మొకఁడుపెట్టె నతండున్.

28

ఉ॥ వారికి బుట్టి ధర్మగుణ బంధురుడై నరసింగగుప్త వి
 ద్యారసవేది యీశ్వర పదాబ్జ మధువ్రతమానసుండు పెం
 పారగఁ దండి నిల్పిన మహత్తరమా నల ధర్మసత్ర మెం
 తేరహి నుద్ధరించె నొక యిర్వచివేలు వ్యయమ్ము సేయుచుఁ. 29

కం॥ భావిని యనంతలక్ష్మీ దేవియు సుగుణమ్ములకునుదీవి ముఖీలా
 దేవియు సతులై కొలువఁగఁ గావించెనతండు ధర్మకార్యములర్ధిఁ. 30

కం॥ శివశందర్శనవిధి మొదలవుగ్గింధమ్ములను బెక్కులచ్చొత్తించెఁ.
 నవనవ కీర్తిప్రియుడై శివపాదాంభోజ లగ్న చిత్తుండగుచుఁ. 31

మ॥ శివపూజా పరతంత్ర వృత్తమురు దాక్షిణ్యంబు గోరక్షణ
 ప్రవణత్వమ్మున హింసదానమును నారాధ్యార్హణమ్ము నృహ
 కవి విద్వద్గురు పూజనమ్ము నరయంగా నైజముల్ గాదె భ
 క్త్యవతారమ్ము యాడితప్పని నృసింహ శ్రేష్ఠి కెక్కాలముఁ. 32

కం॥ చేసినవి చేయనున్నవి వాసిగ నికముందుచేయఁ బనిగొన్నవియై
 రాసులుగనున్న యాతని యానత్కృతు లిన్నియనఁగనగు నెవ్వరికిఁ. 33

శా॥ (శ్రీ) దుర్గా కరుణాకటాక్షుల వారీ స్నిగ్ధాదరస్మేరముల్
 శ్రీ ద్రాపాధవమై గుహోద్బలత వాసింగాంచు నీవంశ మ
 ర్యాదన్నిల్పెడు నట్టిపుత్రకుని విద్యాయుర్య శోభాగ్య ల
 క్ష్మీ దాక్షిణ్య గుణాభిరామునిఁ జరంజీవి గటాక్షించుతఁ. 34

కం॥ చిరకాలము వర్ధిలుత నరసింగయగుప్త ధరణి నవనవకీర్తి
 స్ఫురణమ్మున దారలతో స్థితర బహుపుత్ర పౌత్ర సిద్ధులతోడఁ. 35

మంగళాచరణము.

ఉ॥

శ్రీ మద గండవానలహరీశీత భృంగనినాదనందితుఁ
 పేమగిరీంద్ర భాస్వరుని నేక రసాలక మూలవాసి మా
 తా మహా శీతశైలునపితామహు లోకపితామహః జగ
 త్స్వామి మహామహుఁ వికటచక్రవినాయకు నాశ్రయించెదన్.

1

శా॥

ఆధారుండయి సర్వలోకముల కాద్యంతాన్యశూన్యుండునై
 బోధానందమయస్వరూపుఁడు జగత్పూర్ణుండు నాత్మీయ చి
 ద్దాధాచింతన భక్తదత్త విలసత్కైవల్య సామ్రాజ్యుడై
 సాధుధ్యేయ పదారవిందుడగు మాస్వామి శివుఁ గొల్చెదన్.

2

కం॥

శ్రీకాంచనగరిశ్వరు నే కామాగ్రీశుఁ గొలుతు నిహవరలోక
 శ్రీకై వల్య పదపదు రా కేందుకలాకలావరాజితమకుటుంబ.

3

కం॥

అక్షీణభక్తిఁ గొలుతుఁ ద్ర్యక్షునిరాణింబురాణినక్షుద్ర కటా
 క్షు క్షపిత దురిత వృక్షఁ శిక్షిత రక్షిత విపక్షశ్రీ కామాక్షిన్.

4

శా॥

సాక్షాద్విష్ణుని బ్రహ్మసూత్రచనా చాతుర్య ధుర్యుఁ మహా
 భిక్షుఁ వేదవిభాగి భారతసుధాచిర్భావ పాథోనిధిన్
 దక్షాపత్యముఖాఖిలామర మ నీంద్రస్తుత్యు నభ్యర్చిత
 త్ర్యక్షున్ దివ్యపురాణ వాఙ్మయ ఫణాధ్యక్షున్ బ్రశంసించెదన్.

5

కం॥

అరిది తపస్సంపదచే బురహరు మెప్పించి యూర్ధ్వముఖదీక్షితుఁడౌ
 హరితమహామునిగోత్రాం కురునేకో రాముపంశ గురునిదలంతున్.

6

కం॥

మల్లమ్మపల్లినాథుఁడు నల్లిండిడనందుఁ దామనారతముంటన్
 మల్లమపలిగృహనామము చెల్లినయారాధ్యపంశశీతకరుండై.

7

- శా| సాహోదారగుణాంచితుండు హరపూజాశాలి వీరేశలిం
గారాధ్యుండు పురామునీశ్వర తపోగంభీరుఁ డక్షయ్య లిం
గారాధ్యుఁగనియెం గుమారు నభవధ్యానైకశీలున్ సదా
చారున్ సంతత శిష్యసేవిత పదాబ్జాభుక్ మధీమండనుక్. 8
- కం| అక్షయలింగారాధ్యుం డక్షయగుణవారి రాశియం దుపయించెన్
ద్రృఢపద కింకరగణా ధ్యక్షుండు శ్రీ వీరమల్లయారాధ్యుఁ డనన్. 9
- కం| ఆజన్మ గణార్చావ్రతుండై జనసమ్మాన్య చరితుండయి హరచరణాం
భోజైః భక్తుండగుచున్ రాజిల్లెను వీరమల్లనారాధ్యుఁ డిలన్. 10
- కం| ఆతని తమ్ముండనఁదగి భ్వాతింగనె మంత్రీమూర్తియారాధ్యుండు స
చ్చేతోనందన చరితుండు ధూతాఘండమల గుణుండు దుష్కరతవుండై 11
- కం| కేలిగ గంటములను నిరు కేలంగాళులను నొకటఁ గీలించి వడిన్
దాలిఖించిన నాతని వ్రాలట ముత్యాలకోవ వరు సహించున్. 12
- కం| వారిరువురకుం గూర్చెడి గారాబుండమ్ముఁ గుఱ్ఱునుండట వెలసెన్
వీరేశలింగ నాముండు నారాధ్యకులాంబుజా కరాంబుజ హితుండై. 13
- శా| మాతాతల్ గడుఁ గొప్పవారనుట సంభావ్యంబ యెవ్వారికే
నే తన్నాత్రిమ యెంచిచెప్ప నిదిగో నీనాటికేమాకు య
చ్చేతస్సుద్ధ తపః పవిత్ర చరిత శ్రీరక్షయకా వారి నా
కే తన్నాత్రివచః ప్రకారముల నూహింపంగ నెట్లయ్యెడిన్. 14
- కం| భ్రమరాంబిక యనుసతినుప యమ యయ్యెను వీరమల్లయారాధ్యుండు రూ
ప మహితగుణాధ్యలక్ష్మీ కుమారి శ్రీకాళినాథగోత్రో ధూర్భతిన్. 15

కం| భ్రమరాంబ, సుందరాంబయు, సమధికమతి రామలింగశాస్త్రి గుణాభి
రమణీయ యన్నపూర్ణాంబ మల్లికార్జునుఁ డనంగఁ బరఁగినవారిన్. 16

ఉ| పుత్రులగాంచి రందు గుణపూజ్యుఁడు రామయలింగశాస్త్రి యీ
భాతిఁ బ్రసిద్ధికెక్కిఁ గవితార్కిక సింహ మనన్యదివ్య వా
క్చిత్రవిలాసుఁ డర్థజనసింధువు మన్మథ మన్మథుండు చా
రిత్రవవిత్రుఁ డాగమగరిష్ఠుఁడు బాంధవలోక బంధుడై. 17

కం| అతనికి నెల్లవిధముల నీతఁడు తమ్ముండనంగ నెసఁగె జగమునన్
మాతండి) మధురకవితా భ్యాతుఁడు శ్రీమల్లికార్జునారాధ్యుఁ డొగిన్. 18

మ| పదిమాసమ్ములవేళఁ దండ్రియును నాపై నన్నినర్సలులన్
ద్రుదశేంద్ర ధ్వజతుల్యుఁ డన్నయును గీర్తిన్నిల్పి దామేగినన్
జదివెన్ దాఁ దనకొక్కయేడు గడయై సాధించె శాస్త్రమ్ముల
భృదయమ్మందె నఖండ భవ్యకవితోద్యోగంబు పాటించుచున్. 19

ఉ| పోతనభక్తి తిమ్మకవి ముద్దులపల్కులు భట్టమూర్తి వా
కాచురి శబ్దశాసనుని శబ్దపవిత్రిత సోమయాజి వి
ఖ్యాత రసార్ద్రప్రతి గుమికట్టినయట్టులఁ బల్కనేర్చు మా
తాతకు నెవ్వరీడు కవితావని తా పరమేశమూర్తికిన్. 20

ఉ| ఎవ్వనికార్జవమ్ము తనయింటిధనమ్ము పవిత్రజీవనం
బెవ్వనిసొమ్ము జాతరిపుఁ డెవ్వఁడెవండున యైకవర్తనం
డెవ్వని గర్భమందు జనియించి కృతార్థులమైతిమేము నా
మువ్వురు మూర్తులొక్కటగు మూర్తిని నేబొగడంగ నేర్తునే. 21

- కం॥ వినయైకధనుఁడు దేశిక జనతాసమ్మాన్యచిత్రీచారు చరిత్రుం
డనఘుండు మల్లికార్జున ఘనదివ్యాంశజుఁడు మల్లికార్జునుఁడరయన్. 22
- మ॥ ఒకపద్యమ్మును దేశికొత్తమునకై యొప్పించి తద్ద్రంధ క
ర్తృకతన్ భవ్యవరమ్ముగాఁ బడసెఁ దానెవ్వండు దుస్సంగ దో
షకథా దూరజనైకలభ్యుఁడు సదాచారుండతండెందు న
త్యకశంకుండగు మల్లికార్జునుఁడు శాపానుగ్రహోదగ్రుడై. 23
- మ॥ అమలామ్నా యజటాభిషేకహర నిత్యావాసతా ధన్యతా
హిమవచ్ఛ్రి ముదిగొండలింగయ వధానీంద్రాత్మజాతన్ సతీ
కమనీయోజ్జ్వల పుణ్యశీలయగు దుర్గం బెండ్లియాడెన్ మహా
ప్రేమథ జ్యేష్ఠుఁడు మల్లికార్జునుఁడు దుర్గన్మన్ను శంభుండటల్ 24
- ఉ॥ హైమవతీకుమారియగు నాయమకుండగు నగ్రిజల్ శుక
శ్యామల శ్రీగిరి భ్రమరమాంబిక పర్వతవర్ధనాంబయున్
దామనుజాతలైరి విదితల్ ద్విపురాంబిక సర్వమంగళల్
హైమవతీ తనుప్రభవలల్ల కుమారుని తల్లులొయన్. 25
- చం॥ వెలసిరియందు దుర్గగుణవిశ్రుతనంబికఁ బుత్రిఁగాంచి ని
స్తులగుణసంపదం గనకదుర్గయె యీమె యనంగనొప్పి యా
త్మిల నొకఁడౌ కుమారులఁ గుమారవిలాస విశేష భిన్నరూ
పులఁగనియెన్ సుధీజనసముజ్జ్వల భవ్యపదాధ్వనీనులన్. 26
- గీ॥ అంబ శ్రీశైలపతియనునట్టి పుత్రు, శ్యామలాంబికయనదగునట్టి పుత్రిఁ
గనియె వారలు గావ్యవిజ్ఞానమహిమఁ, బడసిరాతాతమామలవలనఁగొంత, 27

- సీ. తనతండ్రి పేరిడఁ దగి తన్ను నేవేళ, నలరించు వీరమల్లయ్యబుఘుఁడు
తనయన్న పేరిడఁ దగిన మేధాశాలి, యనఘుండు రామలింగాహ్వయుండు
నట్టి యన్నలవెన్న నడుగుబాడలఁగూడఁ ననుసరించుట వ్రతమైన నేను
గురుభక్తియుక్తులై కులమును వెలయించు, సద్వర్తనులు రామ శరభకళలు
- తే. పిన్నవాడైన భద్రుఁడా పెద్దకూత్రు, రనుఁగుగోడండ్లుమనుమలుమనుమరాండ్రు
కొలువమాతండ్రికులవతికొలుపుదీర్చుఁగనకదుర్గేశ్వరుఁడుమల్లికార్జునుండు. 28
- కం. అనిండుకొలుపు కన్నుల కానందముగూర్ప మనుమరాండును గొడుకుల్
నానావిధ మృదుకవితా నూన వినోదములఁ గొలుచుచుదురుసతముగా. 29
- సీ. తిక్కననన్నయదిద్దిన తీర్పరి, పెద్దనశ్రీనాథు పెద్దకొడుకు
తిమ్మన కడుముద్దు తీరుతీయమువాఁడు, సూరన్నకెనయగు వారులేరు
రామలింగముకవి రాజసింహముగాదె, పలుకులచేహారి భట్టుమూర్తి
రాయలమాటలు రత్నాలమాటలు, పోతనగారితోఁ బోల్పఁదగిన
- గీ. కవియుఁగలుఁగు నెసోమనఘనుఁడుగాఁడె, యెందుఘోర్జటిఘోర్జటియెఱ్ఱనార్యు
నుభయ కవిమిత్రుఁడనుటయె యొప్పుగాదె, యనుచుఁ జర్చింతు రచ్చోట
ననుదినంబు, 30
- ఉ. ఇట్లు దినమ్మలేఁగునెడ నింతలు నాపిన తమ్మలిర్వురున్
దిట్టత నమ్మతోడ గురుదేవుని దామొక కావ్యనాథుఁగం
బట్టముగట్టి రంతనిడ మర్తికలీనుఁడు నీశ్వరప్ప దా
నెట్టిని భక్తిఁగావ్యవిడి నిల్పికొనెదన శిష్యభావమున్ . 31
- ఉ. లుతట దైవయోగమున నర్చకు నొక్కనిగాంచి నాకు నే
కాంత మొసంగి పోయెఁగులకాంత మదీయకతోర దుర్దశా
కాంతికిఁదద్వి యోగవిధు రత్నమునక గృహ మెల్లఁగానగాఁ
జింతల మున్నజూచుచును జిన్నఁబెద్దల నార్తమూర్తి నై .

మ| సవతెందుంగన కేలఁజేసితివి మత్సంసార రాజ్యంబు నీ
కెవరో యీసరివచ్చువారనుచు నాకీరీతి వీడ్కోలు నీ
కవునే యంచు నిరుద్ధకంఠమున నిత్య క్లిన్నచిత్త మ్మునగా
వివిధానుక్షణ కల్పదుస్సహము శుగ్వధిం బ్రవర్తించుచో. 33

శా| చింతింపందగునే భవాదృశులకుఁ జేపట్టుఁడి ధైర్యముగా
సంతాపించెడి పిన్న పెద్దలను మీసంతానముంజూచి నా
స్వాంతమ్ముగా దనియిగుచుకోర్కి కవితగా సాధింపుఁడి యంచు మ
త్కాంతా కోమల కంఠవాగమృతసేకంబుతో తెంచినగా. 34

ఉ| అల్లనఁ దెప్పిరిల్లివినినట్టుల సేయదలంపుగల్గి మా
తల్లికిఁ దండ్రి కన్నలకుఁ దమ్మలకున్ ననుగొప్పసేయు మా
యల్లునికిఁ ముదంబలర సంతన మత్కవితాలతాంగి నే
నల్లన మేలుకొల్పితి మహత్తర కావ్యనిబద్ధబుద్ధిన్. 35

ఉ| గ్రోత్రదనంబు కావ్యమునకుం గవిమూలము వస్తుమూల మీ
గ్రోత్రలు ప్రాత్రలు సమమగు రసతత్వమెఱుంగు వారికిఁ
గ్రోత్రగువానిలోన సరిగ్రోత్రయుఁ బ్రాత్రలలోనఁ బ్రాత్రయై
గ్రోత్రయుఁప్రాత్రగాని రసగుంభిత కావ్యము బ్రహ్మమెన్నఁగగా. 36

కం| అనియాశ్చబ్రహ్మాంబు నుపాసనఁజేసి నాదుపుట్టువు ధన్యం
జొనరించుకొనెడి పూనిక, కనువగువస్తువుచుదఱచి యరయుచు సంతక, 37

సీ, జనియించినట్టినా శైవమతంబును. యూజింపఁ దలకొను బుద్ధిఁజేసి
అంధ్రవాణిఁ నూత్నమగునలంకారంబు, నర్చిపదివిరెడు నానఁజేసి

అలమహా స్కాండమ్మనందు సనత్కుమారుని సంహితాభాగకూర్తవైన
కాళిఖండమునందుఁ గాంచిపురమహత్త్వమునుఁ దెనిఁగింపగాఁ బూనినాఁడ.
గీ| బుత్రధర్మంబు నెఱవేర్చు పొంతుశివుని, గురునినర్చించి ఋణమీఁగుకొఱకెగాక
కాదుపాండిత్య కవితాదివాదమునకుఁ గాదు ప్రాశ్నవిసామ్యజగమిషగాని కిరి

కం| కేవలమొక యనువాదమే, నావలదీతెనుఁగు సేత, నా నేర్చినటుల్
భావరసోచితపద్ధతి, గావించెద మొదలికవుల గమన మరయుచున్. 39

కం| అందందునున్న గాథలఁ బొందుగనొక్కయెడఁగూర్చు బుధజనముల మే
చ్చొందగ రచింతువీనుల, విందుగ ధర్మమ్ము నీతివిధులుగలయెడన్. 40

కం| పొరవడుటనరుల నైజంబరయఁగనా యట్టివాఁడునా? వ్యాసులచే
విరచితమగునీస్కాండము, దొరకొనియెడిఁ దెనుఁగుశేయదొసఁగువెసఁగ వే. 41

మ| అదియట్లుండె నిజమ్మునట్లయగు నావ్యాసుండు నిర్మించెఁ దా
బదిపై నెన్నిదిహూ పురాణముల సంభావించె నందీశ్వరున్
బదిటన్ దెల్లనఁగానరాదొకఁడు శ్రీనాథాధులస్కాండ వా
ర్తకగంజొచ్చి మధించి తెచ్చిరట నర్థి గొన్నిరత్నమ్ములన్. 42

ఆ| వె| మునుపు సార్వభౌము ముద్దుసేయుమఱుంది, దుగ్గసుకవిమాళి దగ్గుపల్లి
వంశగగనవిహరదంశుమాలిరచించె, గాంచిపురముమహిమగరిమమెఱుము. 43

చం| స్తుతమతియైన యాంధ్రీకవి ధూర్జటి పల్కులకేలగల్గెనీ
యతులిత మాధురీమహిమయన్న ప్రశస్తి వెలుంగఁజేసె సం
గతముగఁ గాశహస్తి శివఖండకథాకథనమ్మతండు సం
తత శివపాదపద్మ మధుధారల నానిన మానసమ్మునన్. 44

- కం॥ తురగా రామకవియునా, గర ఖండముఁ దెనుఁగుసేసె స్కాండమున రచిం
చిరి శివరహస్యఖండము, నరయంగామున్ను వేంకటాచలముఖ్యుల్. 45
- కం॥ తెనిగించెనేనులక్ష్మణ, మును మెచ్చుగ సేతుఖండమును మావంశం
బున బుచ్చిసుకవి తెనిగిం, చేచు హాలాస్యమ్మ రసవిసృత్వరకపితఁ. 46
- కం॥ భోగేశ్వరమహాత్యు శ్రీగురుఁడగు మాదుతండి (శ్రీ) శై లపతి
(శ్రీ) గరిమ మృదులరసమయ, వాగమరఘనీతరంగ ఫణితఁ బలికియుఁ. 47
- ఉ॥ మానుగ విశ్వతీర్థమహిమమ్ముల నిమ్మగసత్య వత్సపా
ఖ్యాన మహాప్రబంధమున నచ్చుపడన్వచియించె గావునఁ.
నేనును నమ్మహాత్ము కమనీయపదాంబుజ చిహ్న తాధ్యమున్
బూనిచరించి వానిమనమున్ దనియింపఁ గడంగి భక్తిమై. 48

గు రు స్తు తి .

- చం॥ తనరమహా ప్రబంధకవితా ఘనతా పటుభవ్య సాహితీ
ఘనుఁ గవిసార్వభౌమ నుతిఁగాంచినధీరునిఁ దండ్రమల్లికా
కాన్డన గురునిఁ భజింతుఁ బరిశుద్ధచరితు మహాత్ముఁబ్రావృరీ
జనపతి విశ్వనాథ నృపచంద్ర సమర్చిత పాదపంకజఁ. 49
- సీ. పంచమవేద ప్రపంచార్థ కవితాని, ధానమ్ము నా కవిత్రయము మ్రొక్కి
జ్ఞాను తెనుంగుకై జన్నె గట్టినకవి, చంద్రుసోముని శిరసావహించి
పండితకవి నృపాఖండలార్చితఁడైన సార్వభౌమునకు నంజలిఘటించి
అన్యదుష్కర కల్పనాంభోధిఁ బింగళి, సూర్యునిఁ గవినూర్య స్తుతి యొనర్చి

తే। పామ్యతా నెల్ల సత్కవి బ్రహ్మవరులఁ, దమదుచరితను గవితఁ బ్రశ్న పగలి
యీ శతాబ్దిగవిచక్రమేలుపరమ, గురులదిరుపతివెంకటేశ్వరులగొలుతు 50

కం। పూనియజించెద శివవిజ్ఞానాంబుధి భావ్యకర్త సాహిత్య జగ
న్మానితునస్మన్మాతృకు వీనుని ముదిగొండ నాగలింగారాధ్యుఁ, 51

కం। తిరుమలజలనిధి కౌస్తుభు వరదాచార్యుల భజించి ప్రణమిల్లెదఁగొ
ల్లరి సోమశేఖరునకుఁ, గరిరామానుజుని గురునిఁ గరము నుతింతుఁ, 52

కం। పటాశక్తిమెరయు నెవ్వని, కటాక్షమీజమన కిట్టిగమనమొసఁగె వెం
కట రమణునట్టి గురువెంకట రమణు భజింతు భక్తిఁగరుణాసింధుఁ, 53

కం। గురుడయి బంధుఁడు మాసోదరుడయి యాప్తుండు సుగుణధన్యుఁడు ప్రతిభా
కరుడగు శ్రీవతి పండిత, శరభారాధ్యుని భజింతు సమ్యక్భక్తిన్. 54

కం। నిగమాగమసు విశారదుడగు, నలమామేనమామ కనుగుఁగొమగుల్లె
నెగడు కవివీరభద్రుని, నగణితగుణశాలి మల్లికార్జునుఁగొలుతుఁ, 55

కం। నుతియించెద సువ్రతుసం, సంతతపంచాక్షర జ్ఞపెకతత్పరు సుగుణా
న్విత నాత్రేయకులేందుని, నుతపోనిధి నాదుమామ, సుబ్రహ్మణ్యుఁ, 56

ఉ। మల్లమపల్లివంశ నవమండన మంజుళ మాక్తికా తప
త్రొల్లనదచ్చకీర్తి మహిమోన్నతుఁ డుజ్వలమంత్ర శాస్త్రసం
పల్లలితుండునైన గురుమల్లయదే శిశునందనుం గృపా
వల్లభురామలింగ గురువర్య భజింతు మదిష్టసిద్ధికిన్, 57

ఉ॥ మేత్తనిచిత్తమున్ గుణసమృద్ధియు నిల్చిన కొల్వకూటమై
వృత్తముపెంపునన్ గురుల పేర్ని వసించిన రచ్చపట్టు మే
నత్త కుమారు బావ సుగుణాంబుధిఁ గొల్పెద నాగలింగ ధీ
రోత్తముఁ గాశినాథకులు నున్నత కావ్య కళా విదుత్తమన్ 58

కం॥ అనియీకావ్యారంభ మ్మనగురువులనెల్లఁ దలచి పురహర పూజా
జనితాదర మే దురమతివనుఁ గుగవితా కుమారి నల్లనగనుచున్. 59

కృ తి స వ ర్ప ణ ము .

కా॥ అమ్మాపుట్టినయిల్లు పెట్టినిలుసీకా లక్ష్మికిం బోలెనే
కమ్మయ్యెన్ విబుధుల్ గవీంద్రులును నీకాంతున్నిను గొల్వ వం
శమ్మన్ దామరతంపరై యలరఁగా నద్భక్తి మీతాత చి
త్తమున్ రంజిలఁ జేయుచు జగతినఁ ధన్యాత్ము గావింపుచూ. 60

ఉ॥ చంచలమైన జీవనము సంగతిఁ గాంచినఁ గాంచుగాక నిశ్
గాంచిన తల్లిపుణ్యగుణ గౌరవము శుచితా గభీరతల్
నించురసస్వరూపము ధ్వనిప్రియమైన కవీంద్రకోటి మే
లంచను రాజ శేఖర సమాదరణమ్మును నిర్వహింపుచూ. 61

కం॥ అనిపలికి యాత్మగౌరవ ధనునకు హరిపాద భజన తత్పరునకుఁబో
ధనునకు మునిసమ్మితునకు, ననఘనకును మల్లికార్జునారాధ్యునకున్ . 62

కం॥ జనకునకు భవ్యకవితా జనకునకుమహేంద్రమాళి సంచిత నీరా
జనకునకు నాత్మవిద్యాజనకున కర్పించిదీనిఁ జరితార్థుడగన్. 63

కం॥ శ్రీ) మీఞ్జాంచితసీతా రామప్రభు హృదయవిమల రాజీవలసల్
 శ్రీ) మహిత మహితకవితా శ్యామలవనకేః మల్లికార్జున దేవా! 64

మ॥ ఇదిన్నేనె రచియింపలేను సుమిత్రండ్రీ! బుద్ధికూహింపఁగన్
 గుదురేదీ తనుదానవచ్చి నడవన్ గూలంకష ప్రజ్ఞ మీ
 మదికిన్వచ్చిన యట్టికోడలొనరింపం బూనునీ సేవకున్
 మదిమెచ్చన్ మిము నేడికొందుఁ కవితామాగ్ధ్యంబు మన్నించుచున్, 65

కథా పాఠ్య రంభము.

- కా. (శ్రీ) పంచాక్షరమంత్ర చింతనపరుల్ శిష్యవ్రశిష్యాన్వితుల్
 పాపాన్మూలన కర్మకర్మర తపోభారావనముల్ ద్రవీ
 వ్యాపారుల్ హరితాత్రి కాశిక వసిష్ఠాదుల్ మునుల్ మోక్ష ల
 క్షి పూఃపాంధులునై మిశంబున జగత్ డేమాధ్వరారంభులై. 66
- కం. భవభూరవనకుఠారము, భవసాక్షాత్కృతియెగాక పరికింపంగా
 భువిగలదె తమోనాశక, మవిరళరవికాంతి యట్టులన్యంబగునే. 67
- కం. పశువులకుఁ బాశబంధము, పశుపతిచేఁగాక యెంటఁబాయునెచెపు డా
 పశుపతి సాక్షాత్కృతికయి, పశ మొనరింపంగఁ దగిన వర్తనగనుడి. 68
- కం. అనిచర్చసేయువారలఁ, గని మైత్రావరుణుడనియె గడు ముష్కరము
 గొనవచ్చుఁ దపముచేఁ దప, మునకు నసాధ్యంబుగలదె ముల్లోకములక. 69
- చం. తపమునఁగాంచి యీశ్వరుని ధన్యులమయ్యెదమింత యేటికిన్
 దపమున లోకపాలకులు దత్పదమందరె బ్రహ్మవిష్ణులు
 దపమున సృష్టిరక్షణ విధానమొనర్పరె "నాస్తిదుష్కరమ్
 తపస" యటన్న వాక్యము నెదం బరికింపుడు మీరలిందరున్, 70
- కం. అనునినవంశ పురోహితుఁ గనిశాతా తపమహ్నరి కలకలనగుచు
 వినిపించె నిట్లుదనమది కనువుగఁ గనిపించు నొక యుపాయము నంతక. 71

ఉ। ధర్మము పాపముందొలఁచు ధర్మము శంకరుమూర్తి స్వర్గమున్
ధర్మమొసంగు బ్రాహ్మణము ధర్మము, శర్మము, పూర్వమొందఱో
ధర్మముఁగొల్చి యీశ్వర పదమునుగాంచి రబీతి చాతృతా
కర్మత, మిట్టిదిక్ సలుపఁగానగు వాంఛిత సిద్ధి యొందునుకా. 72

కం। గోదావరీ విఘాతృఁడు ద్వాదశవర్షాన్నదాన తర్పిత లోకుం,
డాదిముని, శాస్త్రరచయిత, పాదాక్షుఁడు పలికెదనదు భావమునిట్లుల్. 73

ఉ। దానము సర్వసిద్ధుల నిదానము, శత్రులు మిత్రులౌటకున్
దానము దానమా బ్రదుకుదానపరాయణుఁగొల్చి లోకముల్
దానముకన్న గానము విధానము వేటొకఁడెందుగాని యీ
శానుఁ బ్రసన్నుఁ జేయ ననఁజక్కఁగనుంగొని కశ్యపుండనుకా. 74

కం। సత్యముపరమశ్రేయము సత్యమునఁ బ్రతిష్ఠితంబు సర్వజగంబున్
సత్యమున వీచుగాలియు సత్యముచే నుదయమందు సవితృఁడు శశియుకా. 75

కం। సత్యమున వెలయుజలధులు సత్యమునఁవెలుంగు వహ్ని సత్యము హరియుకా
సత్యము బ్రహ్మము శంభుడు సత్యముననయీశు మౌనముసాధింతమనకా. 76

వ. విని భరద్వాజుండు

77

కం। యజ్ఞము త్రిలోకగణ్యము యజ్ఞమునన కురియువాన యమరులుతృప్తుల్
యజ్ఞేశ్వరు హరుఁగనుఁగొన యజ్ఞమునకు మించియొక యుపాయముగలదే 78

వ. అనుటయుఁ గలుగిండు,

79

ఉ|| పుత్రునిచే జయించు జగముల్, ప్రజఁగాంచుట యుత్తమంబు మేల్
 పాత్రునిచే ననంతమగు వంశము నూర్చుని పుణ్యలోకముల్
 పాత్రుని పుత్రుచే గలుగుఁ బాయఁ బితృణము గాననొక్కనిగా
 బుత్రుని సర్వలోక పరిపూజ్యుని గాంచుట మేలునావుడున్ 80

క|| కేవల భవకోపమయ ప్రావిర్భావుండు నగుచుఁబలికెను దుర్వా
 సోవాచంయుమికనుకెం పావహిలన్ దష్టవించ లితాధరుఁడగుచున్ 81

వ. సత్యాసంబు సర్వాశ్రమ గరిష్ఠంబు, శివప్రాప్తినిదానంబు. దక్కినవి యెక్కడి మార్గంబు
 లని యుపన్యసింపచున్నంత.

82

క|| వారి తపోరశ్మలనా కారితుండై వచ్చెననఁగ ఘన తేజస్సం
 భారుఁడు పురాణ ఘనరథ సారధిసూతుండు విమలసారథితోఁచెన్ 83

క|| రుద్రధ్యానపరాయణు రుద్రాక్షకిరీటు భసితరూషిత వేషుగా
 భద్ర చరిత్రునివ్యాసను, రద్రుమ మధుమత్త బంధరాయిత సూతుగా, 84

వ. కనుఁగొను నప్పడు,

85

క|| తారాకలకలమెల్లని, శారాజుం గనినయంత శమియించునటుల్
 వారల మనోంబరంబున నారాటము కొంత కొంత యప్పుడత్తగ్గెన్, 86

ఉ|| పూనినభక్తివారు ముసిపుంగవు సూతుని నర్హపాద్య స
 న్మానితుఁ జేసియిట్లనిరి మాడగుపుణ్య తపః ఫలంబుచే
 నో నిఖిలాగమాంత పరమోత్తమ ధర్మరహస్య భవ్య వి
 జ్ఞాననిధాన నిన్నిచటఁ గాంచుట ధన్యులమైతి మెంతయున్, 87

- చం| భవమక్షేభ విజృంభణఃబణః పగాః బంచాస్య సాక్షాత్కృతిః
వివిధస్ఫార కఠోర దుష్కర తపో నిష్ఠా గరిష్ఠాధ్వ క
ప్రవిధిగానగనేర మాగమ గుహసంచారి దర్శించు పు
ణ్య విశేషంబును బోధనేయుము పురాణారణ్య భిల్లవభూ, 88
- మ| తపమం చొక్కరు, ధర్మమంచొక, రపత్యమ్మంచు వేరొక్కరుగా
జపమంచొక్కరు, యజ్ఞమంచొకరునుగా, సన్యాసమంబొక్కరుగా
విపరీతమ్ములు వాదములే సలుపుచుగా వేర్వేరుమార్గం బులా
త్మ పటుత్వమ్మునఁ బల్కుచుండిరిచటగా దర్శించి వాక్రుచ్చుమా, 89
- కం| కృష్ణద్వైపాయనముని, విష్ణుకృతకసుతుడ వీవు వేదార్థికలా
నిష్ఠాతుఁ డవగుటంబధ, విష్ణుఁడవీ సంశయంబు విడఁదీయంగా, 90
- కం| సర్వజ్ఞుఁడ వగుదీవు చతుర్వర్గ పథాంతరార్థ దోషజ్ఞుఁడ వా
శర్వ పదంబును జేర్పగ నిర్వాహకుఁ డనుటమాకు నిశ్చితమనఘా 91
- కం| అమరగవీ సేవనమ య్యమరనదీ మజ్జనంబు నఖిలశుభంబులే
సమకూర్చునటల సజ్జనుల మోఘ దర్శనలు రోమహర్ష ఇతనయా, 92
- కం| అని తనప్రత్యభి వందనమున కవక శంబుని కని మునిపుంగవులన్
గని వినయమిత మూర్ధంబునఁ గేఁగంగవ ఘటించి మునికుంజరుఁడుగా, 93
- సీ, మీ యెరుంగని చుర్ధమీ యేనుగందునే వాత్సల్యమిటులుట్టిపడఁగ మీర
లాశీర్వదించుటయగుఁ గాకమీపడ. సేవకు నాకు విశిష్టమెద్ది
ఘనఘనాఘన యోగమునఁబుట్టి, కొమ్మించు కర్షకజనమనో హర్షమిడిన
యలట్టునాపల్కు నరక్షఁగారణమీర, లురుతపస్సామ్రాజ్య గరిమఁజేసి

గీ॥ జగముగలిగింపఁ బెనుపంగ సంహరింపఁ, జాలువారలుధిక్కృత స్వర్గవిభులు
పలికి పలికించి చిలుకలవలకునేర్పు. మెచ్చుకొనుటలు జ్ఞానల యిచ్చగాదె. 94

వ. తొల్లి మీయడిగిన యర్థంబు రెండవ శంకరుండిగు నందీశ్వరు వలన సనత్కుమారుండును,
నయ్యనఘు వలన వాసవేయిండును దదన్ గ్రహంబున నేనుంగొంత యెరింగితి నదియు మీకు వ
చించెదనని గురు పరంపర నచ్చించి యమ్మునల సంభావించి యతండ్రిట్లనియె. 95

సనత్కుమారచరిత్ర.

చే॥ శతమఘు యజ్ఞయూపముల చాలననొప్పించుఁ గూర్పు నేర్పునన్
శతధృతి సృష్టిచాతురిని జాటుచు నించెడి యివ్వసుంధరా
ధృతశత శృంగభాసిత కిరీటమనంగ లసన్మహామధీ
చితఘన పుణ్యభూమి శతశృంగ మెనంగు నగేంద్రమాళియై. 96

కే॥ అట కఠినవ్రతముల నట మటయైతపమును సనత్కుమారుండు సలిపెన్
వటుతర యోగాభ్యాస స్ఫుటతేజము చదలవంత పాలుపుదెలుపగాన్. 97

వ. ఆ సమయమ్మన సపరివారమ్ముగా యదృచ్ఛాగతుండైన పరమేశ్వరు నాత్మవిద్యాగర్వంబు
న నమ్ముని యహోపచారమ్ము లొనరింపకుండిన గని 98

శా॥ దుర్వారోద్ధత దుర్నిరీక్షసు తపోధుర్యత్వ గర్వాంధతః
సర్వజ్ఞంగనడేటిమాని యనుచున్ సందప్త తామ్రామృతై
పర్వోగ్రోధమ రీచికల్ దిపురజిద్వాల్లభ్య భాక్వాపవత్
సర్వాధ్యక్షుండు నందియల్లికటావరా మేఘగర్జాధ్వనిన్. 99

కం॥ కమ్మ కమేశమ్మవు మౌర్యమ్మన కుందగిన ఫలముగాన నిచట శా
పమ్మిడుచు నంతవానికిఁ గ్రమ్మఱచినె రజత శైలకటకమ్మనకున్. 100

కం॥ అన్నంది పలుకుతోడన యున్నట్టులయుండి మాని యుష్మింబగుచున్
పెన్నిపలునియమములా, విన్నాణములడఁగి వుడమి వేసరునంతన్. 101

కం॥ పరమేశ్వర పదసేవా ధురీణుడయి నట్టికొడుకు దుర్దశనట్టుల్
పొరయుతెఱుగు నెఱుంగుచు విడించునుడు యోగదృష్టి విశదముగాఁగన్ 102

కం॥ చరణాగత కింకరజన శరణాయిత లోకబంధు శర్వుమహేశున్
హరుఁగొల్వఁ గాంచిపురమున కరిగియజుండ భవునెదుటనార్తరహుడై. 103

మ॥ జగదారాధ్య! వృషేంద్రవాహ! గిరిజాజానీ! కృపాశీలునిక్
నిగమప్రస్తుతు మానివంద్యుఁ బ్రమదాని కావృతుఁ బేర్చి మిం
చగనే తెంచిన నిన్నుఁగానని దురాచారం గుమారున్ క్షమిం
పఁగ వేడ్కొందును గావవేపశుపతీ! పాలింపవే దీనులన్ 104

శా॥ కేదారంబుఁజొరండు, నిల్వఁడు గురుక్షేత్రంబునన్ బుష్కర
శ్రీ దృష్టింబడనీడు నైమిశము లక్ష్మింపండు, నొక్కింత కా
లూదంబోడు మహాశ్మశానమున, నే లోలోఁగి యీ కాంచికిన్
దా దొడ్డింబడి యున్నవాడు వృషభేంద్రస్వామి విశ్వేశ్వరా! 105

కం॥ ఆ మందరగిరిమోయఁగ, దా మేటితనంబువాసితాఁ బేలగుటన్
నీ మన్ననఁ బురుషోత్తముఁ, డైక్షితీతా మేటిగాఁడె హరి మున్నిచటన్. 106

కం॥ కాంచితి శరణంబుగనీ కాంచిని బలుమార్లు పెక్కు కల్పాంతములన్
గాంచితి సేవించితిఁబూ, జించితి రక్షించితీవు సేవకునన్నున్. 107

- సీ. నీ ముచుంబైన యీనిఖలజగంబున, నీకన్ననొకదిక్కు మాకుఁగలదె
భక్తులమన్నించి పాలించుటకునాగ, బద్ధకంకణు నిన్నుఁబలుకుశ్రుతులు
పశువునైనను బేర్కెఁజాటింతు వచుటకు, వృషభంబునీ చేతిమ్మగము సాక్షి
ఆర్తినెంతటిదాని వారియించుటను జాటు, గళమున వెలసిన గరళరేఖ
- గీ. అప్టమూర్తిని శివు భవున భవుభర్గు, శర్వుసర్వజ్ఞ శంకరుశంభు శాంతు
నప్రమేయని బ్రభుబ్రహ్మప్రసన్ను, నాశ్రయించెద దామొఱుమాలకింపు, 108
- కం॥ అనితనున విరళనిష్ఠా ఘనతరభక్తి భజించుకాంచనగర్భన్
గనికరము మదినిజెలఁగెడి కనికరపున్వల్లి మిగులఁగడలు కొనంగా, 109
- సీ. కరుణారసంబెల్ల కడముట్టిజడలలో, బొంగెనానుడిగొను గంగతోడ
వడిగురుద్రోహంబు నడలించి శిరమిచ్చు, భక్తులకనునెల బాలుతోడ
నేరూపముననున్న నేమిసేవించినఁ, జేపట్టుటలుదెల్పు జంకతోడఁ
పాపరాజగుఁ గాకపదమంటఁ గృపఁబ్రక, టించెడు గండపెండెరముతోడఁ
- గీ. కాళికామూర్తి తననీడగాఁగబూని, మించువహించు వింత క్రొమ్మించు పసలు
వెలయఁజేసెడితన మేనివెలుగుతోడ నెట్టయెదురయ్యెవేల్పులుచుట్టికొనగ 110
- గీ. అల్లుప్రత్యక్షమయి వెలుఁగందు విధిని, వేడుకొనువత్స నీదునభీష్టమనియె
నెఱిఁగియుండియుఁ బిన్నల తెఱఁగులడిగి, వాంఛితములీగి పెద్దలవర్తనంబు 111

వ. అంత నా చతుర్ముఖుండు విరచిత కరకమలాంజలి యుగళుండగుచు నాగళ సీతస్నాత,
శివ పదారచించ మధు రసోష్ణ త్రార్ద్రాంగ నిరీక్షణ భృంగమ్ములు వెలుంగ, హరకృపా
రస, హరస, సరసీనిమజ్జనో స్మనస్సారసమానసంబున, తుణతుణ ప్రవర్ణమాన, లలాటే
క్షణగుణ మహిమాభివర్ణనోత్కంఠాసమాకుల, భవదర్శన వికసిత నిజవత్సవదనీ, కమ
లినీ, నిర్విస్తృతమిళిందికుల, కల. కాకు, కాకలీ ఝంకారశంకాకర, రవంబులుచెలంగ
సిగిమనూక్తంబులం బ్రస్తుతింఁ.

మ| శివ విద్యోహి, సనత్కుమారు గర్హణ శేషట్టి రక్షింపవే
భవ, నందీశ్వర శాపదగ్ధునినం బల్కెంబురా రాతి నే
నవుఁగాదంచనరాదు, భక్తజనకృత్యంబౌట నామాటయి
దు విశేషింపఁగ నే లనందియొసఁగూబో నీకునిష్కర్షణున్, 113

కం| అని కనుమెఱుఁగెడు శంకరుననుమతిఁ గొని నందికడకు నజుఁడరిఁగి వడిన్
దన తనయు శాపమోక్షము ననుగ్రహింపంగవేడ నాతఁడునగుచున్. 114

కం| సకలేశ్వరుఁడగు శంకరు నకశంకితభక్తిఁ గొలుచునంతకుఁ గలదే
యొకటియుఁదపములు గివములఁగ కవికగలిగించు ఘోరగహనపథంబుల్ 115

కం| భక్తివలెఁ క్తి నొసఁగవు, శక్తులుపదివేలుగాని సర్వజ్ఞునకుఁ
భక్తినిడుముక్తినిడు ఘన, భక్తియెఘంటాపథమ్మ పరపదమునకుఁ. 116

చం| ఎఱిఁగి యెఱింగి నన్నడుగ నేటికి శాపముగ్రమ్మఁజింపఁగా
మొఱకుఁదనంబు నప్పలముఁబొందెను బూర్ణముగాఁగ నీసుతుం
డుఱక విచారముల్ దొలగుమున్నదె యింకనుశాప బంధముఁ
దఱిఁగెను గచ్చపేశ్వరుని దర్శనమప్పుడుయంచు నర్మిలిన్. 117

కం| శేషు నేషదోషము దూషితమగు నన్నుఁగనిన తోడ నెయతనిన్
బోషింతునఖిలవిద్యా, శేషవిశేషములఁ దెల్పి సిద్ధునొనర్తున్, 118

మ| అనినన్నందిని మ్రెక్కివీడుకొని యయ్యబైతగర్భుండు దాఁ
దనయున్ స్వీయజనంబుతో నతనిచెంతం జేర్పఁగాఁబంచెఁబం
చిన మానీంద్రుల వెంటనేగుచతఁ డీక్షించెన్ గిరుల్ వాహినుల్
తనపూర్వానుభవమ్మ దెల్పునవిగఁ దర్కించె వానింగడున్, 119

- సీ. ఈ వీరలెవ్వరో యీబంధమేలొకో, యెందాకబోవుటో యెందుకోఁటకో
ఈ కొండవాఁకలు నీపొదలుబయల్లు తలపించునీవీంత తలపులేమి
ఇదియేమిమునువలె నీలేతజొంపముల్ జిహ్వాకుమిగుల రుచింపవయ్యె
దివ్యమైత్రోచు నాదేహసౌభాగ్యంబు వెగటుగా నేడు గాన్పించునేల
- గీ। అనుచు నేమేమొతలపోయు నాశ్రమముల, నడుగువేయకవారి నాయాసపెట్టు
వెట్టివెట్టిగఁ దీరించు వింతనటచుఁ బలుకులాడెడు నమ్మునులులికిపడఁగ, 120
- సీ. బ్రతిమా లిమాలిక్ష్మిం బరుసఁదనంబున, హుంకరించెడు ముని నోరఁజూచు
ముక్కుదాఁట నొకపాటి యొక బాటకునుదూఁగు, జడదారితడబడ మెడనుజూచు
నిండమంచుఁ జిగుళ్ల నందిచ్చు మునిపాణి, పల్లవంబులొకింత పదనుపఱచు
సామగానము సేయు సంయమిపలుకుల, వడి సవ్వడినిబట్టి యడుగువైచు
- గీ। నెంతవిసిగించినను నిసుమంతయేని, కనలుచూపని మునిపైని నెనరుచూపు
నొంటితనమునుదొలఁగించు పొంటెవారు, వెంటఁ గొంపోవఁ బోవు
నవ్వితయెంటె. 121
- కం। కంటకమును మును దనమదిఁ, గంటక ముగ్రసించు కంటకప్రియుడచ్చో
నంటఁడు దన మునివంటను, గంటికినింపై న నెట్టి కంటక మేనిక, 122
- కం। తన కొంటెతనము గలుగఁగ, మునికొనినయమోఘతపము మోసపుఫలముక
దనకొంటెతనము దొలఁగఁగ, ననియోయవిపల్లవములు నంటదుకంటక. 123
- కం। లొట్టలనువైచును కా.లొట్టియ గడు నిష్టవస్తులును నొరకొన్నక
ముట్టదు మూపట్టదు నీ, ర్వట్టువడియుఁ బెదవితడువఁ బట్టు కొలుపదుక, 124
- అ। వె। ఎంతతపముచేసెనేనియువెను మును, చూపుచాలనట్టి పాప బుద్ధి
యందుఫలముఁ దెలుపునమ్మహాంగముపుచ్చ, చలనముననుశీరముచాలనమున, 125

కం॥ మునిరూపమున్నఁ దనకుం, గొనిపోవఁదలంచువారిఁ గోరినయెడకుఁ
దనకను మునిత్వ బలమున, సనత్కుమారుండు కూడఁ జనియెడువేళఁ, 126

వ. మతీయు నమ్మహాగ్రీవంబు, చతుష్పదత్వంబుతోసియునుంబలె నొక్కొక్కయెడ రెం
డడుగులవైచి యాగియాగి నడచుచు, నొండుచో మానియై యరుగుచుం బదాంతరంబున
వేదపిపతివంబోలె వింతగా నుచ్చైస్స్వనం బొనరించుచుఁ దనవికృతికిం జింతించుపగిది,
సమాకుంచిత గ్రీవంబగుచు శిరంబువాల్చుచు. నొండునిడ భవిష్యన్నహాస్నతదశ ఘా
చించుపిథంబున మెడసాచి, సరాగ, పల్లవాంచిత, విటప, సమున్నత మహామహీరుహ,
కాఘానిలయంబులగు, శుకాఙ్గ, ద్విజప్రకరంబులు దందడిఁబాటు, నిక్కి నలుదిక్కులఁ
జక్కఁగలయం గనుంగొనుచుఁ జనునంత.

127

కం॥ వారలు మేరుగిరీంద్రము, దూరాగమనప్రియాస దూరముగాఁగఁ
జేరుచు నా నందీశ్వరు, నారామప్రాంతమునకు నరుగుచు నచటఁ, 128

ఉ॥ కాంచిరివారు కన్నుఁ గవఁగాంచినదానికి సార్థకంబుగా
నంచిత మేరుపుష్పమున యందు జగద్గురుయోగి పుంగవుఁ
గాంచన విగ్రహున్ బ్రమధనాధసమావృతు రక్షిత త్రియీ
సంచయునిం బ్రపన్న పరిషత్పరమేశ్వరు నందికేశ్వరున్.

129

కం॥ వంచిరి శిరములు కేల్దొ యించిరి నించిరి ముదంబునే నస్తతిమా
యించిరి మించిరి నుతిఁగా వించిరి విధిపలుకు విన్నవించిరి పిదపన్.

130

కం॥ అతిభక్తిని సాష్టాంగ వి, నతినేసి సనత్కుమారు నందీశున కు
న్నతి నప్పగించు కుతుకము, సతిశయమున వెనుకదిరిగె యబ్బురపడుచుఁ, 131

లయగ్రాహి॥ ఏడియనువా రిచట రాడె యను వారచట
లేడె యనువారెటకుఁ బోడె యనువారుఁ

జూడుడని వారతని జూడలను వారిపుడ
 కూడుడను వారెచటఁ గూడుననువారుఁ
 మూఁడెనను వారెదియొ కీడనెడి వారిచటఁ
 గీడునగునా యదియె మూడునను వారుఁ
 వేడుడను వారెవని వేడుటను వారునయి
 కీడువడి రమ్మునుల తేడులొక యింతఁ.

132

కం॥ అమ్మనులయందు సాష్టాంగమ్ముగఁబడి లేవకున్నఘనునొక ముని వా
 రిమ్ముగఁగని, విస్మితచి, త్తమ్ములనె వరీతఁడనుచుఁదర్శించు నెడన్ 133

కం॥ తన దివ్యదర్శనమున మునియగు నుప్రమ్మవెదకు మునులాశ్చర్యం
 బున ఘనభక్తి తరంగిణి మునుఁగుచుఁదను నర్చనేయు పొలుపువహింపన్. 134

శా॥ ఆ నందీశ్వరుడ మ్మునీశ్వరుని వత్సయంచుఁ బ్రేమఁబునఁ
 లేనెత్తె, దయఁ గొఁగిలించె, నతఁడా లీఘాఖిలప్రాక్తన
 జ్ఞానాంభో నిధియై రచించెను తులఁ గాలప్రవర్షధన
 ధ్వానప్రీత మునీంద్రకే కిసువచో వారం బవారంబుగాన్. 135

వ. ఇట్టలూ సనత్కుమారుం డప్పాశుపత చక్రవర్తి యనుగ్రహ విశేషంబున, మహాబ
 లధూత ఘనాఘన నిరోధంబున వెలుంగు. రాకానిశాకరు చందంబున, మునిజనయన
 చకోర పర్వం బొనరించుచుఁ దదనుభావ విశేషంబున, నప్పడ విగత కళంకంబగు తన
 హృదయము కురంబునఁ బ్రతిఫలించు నిఖిల వేద వేదాంగ విమల జ్ఞాన రసవాహిను లు
 ప్పొంగెననఁ జిరునగవు నుయంగుల డగన మ్మునీంద్రుల సంభావించె. వారను బ్రమధాధ్య
 త్తు నభ్యర్థించి వారలచే ననుజ్ఞాతులై త్వరిత గమనంబులన వృత్తాంతంబు నివేదింప నం
 బుజ సంభవుపాలికిం జనిరింత నవ్విరించన కుమారుండు శిలాదకుమారుం గని.

136

మ। ప్రతిపాదించితి సర్వశాస్త్ర నిగమః పజ్ఞాన సిద్ధాంత సం
గతి మోక్షంబన నొందులేదు, శివసాక్షాత్కారమే యంచులద
ద్దతి నేరీతిః గనంగనేర్చు బశుతా కాంతుండు జీవుండు, స
న్మతి బోధింపవే ముక్తి కిమ్మయిన ఘంటా మార్గమిప్పట్టనన్. 137

కం। ఆరాధ్యుడ వాచార్యుడ, వారాధిత పరమ శివ పదాంభోజుడవున్
లేరెట నీ సరివారలు, గారామున నన్నుఁ జోవగడవె మహాత్మా. 138

చం। అన, న నెనాతఁడాతనికి నత్యమలంబు భవన్మనంబు నీ
వనఘ కుమారు సంశ నుదయం బగుట నిస్సనుమో జగంబులన్
గన విన నీ యెఱుంగనిది గానంగ నేరమ యర్థమొక్కఁడు న్
నిను వినిసింపఁగాఁబనిచె నీ జనకుండు ననునో దయార్ద్రుడై. 139

వ. తొలి నీచే నిజగర్వాపరాధంబునఁ గాగాగార నిబద్ధుండగు నజుండు నిన్నుం గుమారుని
గాఁబడయం గోరి పెక్కుతపంబులొనరించి యయ్యుర్చుబు భక్తజనసులభుండగుశంకరువలన
సంపాదించె నదికారణముగ వైభావ్యుండవై పుత్రుమార ప్రసిద్ధిఁగాంచి తది యట్లుండె.
వినము వేదాధికారులగు ద్విజులకు మంత్రపూర్వకంబులుగా బ్రహ్మచర్య, గార్హస్థ్య,
వానప్రస్థ, సన్యాసంబులను, నాబుగా శమంబులు నిర్ణీతంబులందు గర్భాష్ట మైకాదశక
ద్వాదశక, సమంబులఁ గ్రమంబుగ వారల కుపచయనవిధి విహితంబు పదంపడివార
టుత్తమాచార్యముఖంబున సరహస్యంబులుపడంగంబులు వేదంబు లభ్యయనంబు సేసి,ము
నియుణంబునీగి త్రివర్గసిద్ధి ముఁ బితృదేవయుగా విముక్తియుం గారణంబులుగ దారపరిగ్ర
హంబొనరించి వనంబులఁ దపంబొనరించి, యనంతరంబు సన్యసింపవలయు. నిట్లుగాని
నాడా ద్విజుండు పతిశుండవరంగు. నంతటఁ బ్రణవంబున మహేశ్వరు నుపాసించి త
ద్భావంబు నాశ్రయించి కలిగి శివ సాక్షాత్కారంబున ముక్తులై వెండియు మాతృగర్భ
కుహరంబుం జొరనేరదు. ఇయ్యది శివ సాక్షాత్కార క్రమోపాయం బట్లయ్య నల్ప స
త్త్వలగు మానవుల కెల్లవారికిది సుగమంబు గాదని నడువుటయు సనక్కు మారుండో
మహాసేవావా! అల్పసత్త్వలగు మానవులు సులభముగఁ దరించుట కనువగు మార్గంబు
సెలవీవేయని ప్రార్థించుటయు నంత నాశిలాదనంద నుండిట్లనియె.

కాంచీ క్షేత్ర ప్రశంస.

కం॥ సుగమము ఋజువగు మార్గము, జగతి శేవ క్షేత్రవాస, సంగతియొకఁడే
దగముక్తినిదఁ గల్గవచ్చుం డగుగాక మత్తెట్టి జంతువగుఁ గాక తుదిన్. 141

అని వచింప నావించి నందనుండు, .

కం॥ అగుచోఁ బెక్కలు గలవ, య్యగధన్వికిఁ బ్రయతమంబులగు క్షేత్రంబుల్
పొగడఁదగు వాననధికం, బగునెమ్మది దానిఁజెప్పుమా యననతండున్, 142

చం॥ వినుము సనతుఁడమారమును వేదతురంగముఁ డొక్కనాడు, భ
క్తనివహముఁబడింప మణిధామ సముజ్జ్వల సీతీపై జగ
జ్జననియుఁ బ్రీతిఁగొల్పఁగఁ గతా కదనంబుల దేవ నీ ప్రియం
బున కిర్నవైన పుణ్యపురమున్ దగ నానతి యిమ్మటం చొగిన్, 143

కం॥ వాల్మీఖ్యతి శయంబున వల్లభదనువేడఁ బ్రమథవల్లభులు వినన్
ఉల్లంబులఁ గుతుక మఁజృంభిల్లన్ మముఁజూచిశివుడు ప్రియమునననియెన్, 144

శా॥ హలాస్యంబు ప్రియంబె సేతువిడు నయ్యానంద మల్పంబె శ్రీ)
శైలంబీ తుణకౌతుకంబె నటనా స్థానంబు నాస్థానమే
కాళీఘట్టము పట్టణంబె యదె గోకర్ణంబలంకారమే
కాలంబంబడుఁ గాశహస్తీ ముదమున్ గల్గింపదే క శియన్, 145

శా॥ కైలాసంబిటు తెల్లఁబోయినది వంగంజొచ్చె నిమ్మేగువున్
బ్రాహ్మే యాద్రియఁ జల్లచల్లఁబడియెన్ మందాద్రి దానబ్ధి
దూతెన్నను వహింపఁగాదలంప నెందుం గాంచికే చెల్లుఁబా
రాహే దెందును దాని సాటిపురమియ్య బోజ్జీవనాండంబునన్, 146

ప. అని యప్పురమే శ్వరండు తెలచిచ్చునెడలఁ బ్రచుధ ప్రముఖులగు భృంగిరిటి ప్రముఖులొక్కొంత తడవు విస్మయాందోళిత మానసులగుచుం జకితవీక్షణంబుల నొందురల నభిలక్షించి మెల్లమెల్లన నేమేమి? గజారణ్యంబు పచాస్య ప్రియంబుగాదె. వటారణ్యంబాది ముని నిలయం బనఁచుందుము. త్రియంబకంబు త్రియంబక నివాసంబనియుఁ, బంచనదంబు పంచముఖప్రీతి జనకంబనియు, వృద్ధాచలం బాజ్ఞయిని మహావృద్ధ తుప్తిదాయకంబులనియుం దలంతుము. ప్రభాసంబాభాసమాత్రంబె. యరుణగిరి యవరణీయంబై సిద్ధవటం బ్రపసేద్ధంబై యానంద కాననంబు మహాశ్రావణంబని యేవగించెనొకో చిదంబరహస్యం బింతమాత్రం బెకగ్మ విద్యావిహీన పశుపక్షి జనంబుల, నిజ దివ్య దర్శనంబున, నక్షేణ మోక్షలక్ష్మిం గటాక్షింను తమకంబునఁ దావెలసిన యిచ్చుచా క్షేత్రంబుల గరీరుస్త్యంబు గాంచుట కిక్కాంచి యేమి తపంబు గావించెనొకో. యని పలు పలు తెలుగులఁ దక్కించుచు, గుసగుసలు వోవుకెదల హిమాచలనందన యగు నప్పురమేశ్వరి ప్రణయ కాతుకాశ్చర్య ప్రవాహ నిర్ణమేషంబులగు నయనంబులు శంబరుపై భంజనుఁబయిం బలుగులువార నిజగురునిక్కార, వికార, సమాకుంచన మకుళీ భవద్వదన పంకజ సహచరంబులగు కర కమలంబులు మొగిడ్చి, నిశ్వాసద్గ్లంబు, నాలోచ నాచలితంబు కలకాకలీ మధురంబు, భావపరుషతా కషాయితంబు. వినయ నుందరంబునగు ప్రన్నని యెఱంగున.

147

ఉ॥ ఏమితపంబు సేసెఁబరమేశ్వర యీ తనసాటివానిలో
నేమిట నెక్కువయ్యె గణింపఁగ నిమ్మెయి వ్యంగ్యమాధురిక
మీమదిఁ జూఱఁగాఁగొనియె నే యనుకంపయె గాదుగా మణి
ధామము కాంచికాపురమె ధన్యతమంబగు నే నిజంబుగా,

148

శం॥ అని తన సంతాపము మదిఁ బెనఁగొనునర్థంబుఁ దాన పెనిమిటి నడుగం
బనిగొనుజగత్కుటుంబినిఁ, గనియనియె విభుండుమధుర గంభీరముగాన్. 149

- చం॥ ఎఱుంగనో కాకయేమడిగితీవు దళన్నళినాక్షిరో నిజం
బెఱిగినయంత చెప్పవలె నేనియుఁ జేప్పెదనాలకింపు నా
తెఱుగిది నేఁడు వింతయె విధిప్రముఖుల్ గనలేనినన్ను న
క్కఱపడి విల్చికోఁగలిగెఁ గాంచియె నాయనుకంప పెంపునక. 150
- అ॥ వె॥ అన్నపూర్ణ యనుచు నఖిల జగంబులఁ బేరునీకుఁ దెచ్చిపెట్టెఁగాళి
యందునే నునుందునవిముక్తమనఁ బ్రీతిఁగాని కాంచి సాటిగదు కాళి. 151
- కం॥ ఉంచితి లోకములను బాలించుట కట విశ్వనాథలింగము గాళిక
మించిన యనుకంపను జనియించితి నిటఁ గాంచి పంచ కృత్యంబులకై. 152
- కం॥ ఏకామ్ర నామధేయం బేకచ్ఛత్రంబుగాగ నేకామ్రతరు
శ్రీ కాంచిత కాంచిపురీ శ్రీ కాంచన సింహాపీఠః జెలగి వసింతున్. 153
- కం॥ ఒక దినము గాని యట మన్నికటమున వసించు నరుడు నేరఁడు సుమ్మి
ప్రకటోర మాతృగర్భ నరకఘోరపథంబు గనఁ బరాకున్న నెనన్. 154
- కం॥ పలుకు పరాకునఁ గానీ, బలవంతముచేత నొకటఁ బలికినగానీ
కవి విద్రోహమణించును గలిగించును స్వర్గలక్ష్మీ కాంచియచు, నుడువ. 155
- కం॥ ఎంచఁగనితరక్షేత్రము, లంచితములయైనఁ గాంచి నధికంబుగఁ బ్రే
మించెదఁ బెఱయవినామది కించపుగా కాంచియటుల హిమ్మశైల సుతా. 156
- మ॥ అనిసన్ దిద్దణనాథ యూధము గడుక్ హ్నించె సింహేంద్ర వా
హనయుక్ బాసపు లెండటన్న క్రియగా నాస్యంబు కుంచించి శం
భుని నీక్షించెఁ గళిందజూవిమలవాకి పూరాభిషేక క్రియ
ఘన కౌతూహల వర్ధమాన మృదువీక్షాచారు వక్త్రాబ్జయై. 157

శా! ఆ వేళన్నముఁ బోటులందరు నమందానంద డోలోత్సవ
శ్రీ విస్తరిత చిత్తలగ్న శివమూర్తి గొల్పుచున్నంతలోఁ
గావించెం బ్రణవోపదేశము వృష్ణగైవేయ ఘంటాధ్వనుల్
భావస్థైర్య విఘాన ధీరములు శబ్ద బ్రహ్మ లీలాధ్వముల్. 158

కం! ఊంకెలును బొబ్బరింతలు, ఘీంకారంబులును నులియు క్రేంకారంబుల్
ఝంకారంబులు నాసభ నోంకారని లీనమగుచు నొప్పెఁ గుమారా. 159

కం! ఉక్ష ధ్వజవచనంబులు, నక్షీణపు భక్తి వినెడు నవసరమందున్
చక్షులె కర్ణంబులుగాఁ జక్షుశ్రుతి భావమెనఁగె సభ నెల్లరకున్. 160

కం! ఆ నీలకంఠు సంతర్ధానము మాకెఱుక పడగ తన్నిర్గమ వే
ళా నిర్మితధ్వనము, తానె మాచెవులఁ బడెను దాకఁ గుమారా. 161

కం! కావున సుదీర్ఘసేవయే గావించుట మేలు సందుఁగాంచిని బోలన్
గావలఁతి తీర్థమొక్కఁడీ, విశ్వంభరను గలుగ దెన్నండే నిన్. 162

కం! అనవిని విస్మితఁడయి యతఁడనఘా! వృషభేంద్ర వేఱయటఁ దెలిపితి నీ
వును నాతఁడొకరుగారో యన నవ్వుచు నంది యతని కనియొ బ్రీతిన్. 163

ఉ! ఓయి కుమార! నేనుసతఁజొక్కటియే యసనేల, నాకు, నా
రాయణుడంచు వేదమయుడంచును భద్రుఁడు ధర్ముడంచునున్
గాయజ్ఞవైరిసేసె బహుకల్పన విచ్ఛేదలంచి నట్లు భ
ద్రాయితమూర్తి యవ్విభు పదస్థిర సేనన రిత్తబోవునే. 164

- సీ! అది నెంతటి భీష్మండయి యన్ననగుఁగాక, బంగారు కొండఁ జేపట్టఁగలఁడు
కిరులకై గిరులద్రిమ్మరు కిరాతుండైన, బ్రహ్మణ్యమూర్తియై పరిధవిల్లు
నిలువాకిలిలేక వల్లకాట వసించు, నొంటరియుండు నెండింట నెప్పుడు
కులగోత్రములు లేని గోపాలకుండైన, రాజశేఖరుండు సర్వజ్ఞుఁడగును
- సీ! సతతహాలాప్రియుండు విఘ్నేత మహాధ్వరుండునగుఁగాక యెవ్వఁడైయండెనేని
యగును సర్వ సుపర్వ మాన్యాంఘ్రియగభుఁడా, తఁడెవ్వఁడు గొల్చు
నేకామృదిభుని. 165

శం! పురగంహరు చరితఁబులు గరము విచ్చిత్రములు సకలకల్మషహరములో
పరమపదదాన ధౌరంధరములు గలికాల దోషధరదారణముల్, 166

శం! అని యాసనత్కుమారుని వినిపించెను నంది యతఁడు వినిచెను మునుష్యా
సుని సతఁడనుగ్రహించెను ననునేనిట మనవిచేసినాఁడను మీకున్, 167

శం! అనుసూతు సమ్మనీశ్వరు లనఘా! పరమంబు శివ కథామృతరసమున్
గొనఁగోరి తనివినెందని మనముల యుత్కంఠదీర్చుమా! యనివేడఁ 168

ఇంద్రోపాఖ్యానము.

ప. వినుండమ్మని యమ్మహేశ్వరు సముచితంబుగా పిడ్డొని పొరండరమ్మనకడి యేకా
మ్రేశ్వరు నేవించి కృతార్థుండయ్యెనటయుఁ గాంచికి జారందరాభి దానంబెట్లు గలి
గెననిన మునుఁగనుఁగొని యతండు మున్న వారాహకల్పమ్మున నాటవమన్వంత పుత్ర
శబీ యనువాడు సురాధిపత్వమ్ము వహించె. సంత నొక్కనాఁడు,

169

శా. మానీంద్రామరసిద్ధసేవిత సుధర్మా భర్మసింహాసనా
సీనుండై సురగాయనీ నటనటీ శృంగార సంగీత భం
గీ నాట్యాంచిత నైపుణీ వ్రకటన క్రీడాకళా, పండితా
స్థానీ భవ్య చరిత్రుడౌచు నమృతాంధస్వామి యున్నంతటన్.

170

కం. హాహాగాయనగాన, మ్మాహాయనిపించె నచట నందట సంతక
హూహూగానము విని కుహూ, కుహూ యనె నందనమునఁ గోకిల

గళముల్, 171

మ. ప్రణవోచ్చారణ కర్ణధారము, పరబ్రహ్మర్షి గుప్తమ్ము ను
ల్బణసంసార పయస్తి తీర్చు కుశల బ్రహ్మధ్వనీనాప్య, స
న్మణి ముక్తాంచిత దేశ బోధక మహానావమ్ము, చాతుర్య వా
గ్రణితమ్మాచు వెలింగె వేదమట నోంకారైక గంభీరమై.

172

గీ. అమర రమణీమణి గానమాలకించి, మించుననురాగమనఁ బల్లవించె విటప
కులమునందన విలసనముల ద్రవించె, జత్రరీతుల మునిమనశ్శిలలు గూడ, 173

కం. భరతాచార్యులు ద్రిపురాసుర సంహారమ్ము నచటఁ జూపించె వియ
చ్చరులచ్చెరు వడిరప్పుడ, జరుగుచునున్నదియ కనిన సంభ్రమమొలయన్, 174

కం॥ పరిణత భరతఫలమ్మగు భరతాచార్యుండు భరతవాక్యము పలుకఁ
సురసభ వారలు దమతమ యిరవుల నపుడున్నమాట యెఱిగిరొకింతఁ, 175

కం॥ ఎన్నియొ కనులను జెవులను నెన్నె మొగంబులను గన్న నేనియు విన్నఁ
దన్నిపుణత యెడఁదన తనకున్నవి యటఁజాలవయ్యె నొక పేల్పునకుఁ, 176

కం॥ వేయికనువాఁడు నొక కనుదోయిఁగలవ ఁడు గొనయెఁదల్యమె ఫలిత
మేయెడ మహా పవాహము చాయంగల చిన్న పెద్ద సరిసుల పోలెఁ, 177

కం॥ ఆ నాట్య భంగి మమ్మల గానమ్మల నధికదృష్టిఁగని కని యింద్రుం
డీ నిఖిలమ్మగు నుఁ యా ధీనమ్మని తన బుద్ధిఁదెలిసెఁ దెలిసినఁ, 178

మ॥ మొగిడిఁ వేగనుదామరల్ సురసభా మోదమ్మ తగ్గెన్ గడుఁ
బెగడందెఁ బుధచక్రముల్ సురసతీ నేత్ర క్రుథారాగముల్
దగనొప్పారె నొకింత లోనముఖ చంద్ర జ్యోత్స్నతోఁ బాటుగా
నెగడెఁ సన్నుని దేవదేవ పని తానీకమ్మ నాకమ్మనఁ, 179

కం॥ అలరించె నతని వృత్తమ్మలరిచె నయ్యభినయమ్మ సంతకు ముదమున్
గలిగించె గాన మావయిబలపడె భావమ్మ సతని భావము నందుఁ, 180

కం॥ నాటిన తద్భావమ్మన నాటికొలుపు విడిచె విబుధన యకుఁ డమరీ
కోటుల సందడి లోపలి వీటికిఁ గెడంద నిడుచుఁ బ్రియమును నడువఁ, 181

చం॥ చనుచుఁబులోమ జానయన చాలవవిజ్ఞ సఖీజనంబు మ
న్నన నొనరించు సేవల మనమ్మన దృష్టి నటింప మోముపైఁ
దన యెనరింపఁగా వలయు తక్కిన కృత్యము లాదరింపఁడున్
గొనఁడు ప్రియాంగనా మధుర కోమల చారువచః ప్రకారముల్, 182

వ. వెండియు నన్నిలింప వల్లభుండు ప్రాజ్యమ్మగు తన సామ్రాజ్యమ్మును నుగభి కర్మా-
కాశ్వతంబుగ భావించుచు విదగ్ధ వధూ ప్రాథ కటాక్షమ్మును బోలె-నభివచ కందళ
నృదనన వోధాహృదయ సమభిలాషంబుచు బోలెఁ దన్నెఱుంగ నీయక యున్న నిఖిల
గీర్వాణ లక్ష్మి యగు నింద్రాణి సప్తశయమ్ము సహజ మధురమ్ముగ నెఱుంగు డగ్గరిక
వడ, నుదయద్బావు నిరుద్ధ పథమ్మును వాణిభ్యదృతమ్మును, బ్రత్యుత్తర సముత్క్రింతిత
మ్మునగు వీక్షణమ్మున నతనిం గటాక్షించుచు నీపదాకుంచిత వదనమ్మున, సవిత్కంబగు
మందహాసంబొలయ,

183

ఉ॥ నాదుసవర్యలం గలిగెనా? పొరిపాటు ప్రమాద మేదియున్
రాదు గదా? యనాధజనరక్షణ మందపచార మెందులగ
గాదు గదా మునీంద్రులకు గర్విత దుర్భర దైత్యయుద్ధ మొం
డేదియు రాదుగా వగవనేటికి మీకు నిలింప వల్లభా.

184

క॥ పైదోడ్చే చేదోడ్చే వాఁదోడ్చే మనకు భువన వల్లభుఁడుండగ
రాఁదగునే యీకొఱకొఱ, కాదనువాఁడొకఁడు మీకుఁగలఁడే యెందుగ 185

సీ॥ సాగించెనా యేమి? సగరుఁడెవ్వఁడు కాని, యశ్వ మేధముల నిరంతరముగఁ
గలిగించెనో కాక కాశికుండవఁడేని, నాకమ్ము కర్మ చండాలునకును
నేటేట గావించు నింద్రోత్సవమ్మును, జెల్లింపఁడాయె నాగొల్లఁడొకఁడు
కలిగెనా? కామినీ కమనీయతామద, దమయంతి దమయంతి తరుణి యెందు

గీ॥ కాక నిజగురు ధిక్కారగర్వితుండు, రేసెనో యేమొ ధూర్తవర్ణి బ్రువుండు
నడుగ వెఱచెదఁ దుదిజెప్పనగునో కాదో, నన్నుఁ బనిగొమ్ము నా

తగియున్న యంత, 186

- శా| చెల్లెంపక దిగ్గజ్జ్వరల్ ముడుపులక్షీణా మరీరాజ్య, భూ
వాలభ్యేక పదాభిషిక్తుడగుచుక పర్థిల్లు వాఁడొక్కట
డిల్లంగోయిన కారణంబ యనుచాటింపుల్ వినన్వచ్చునే
చెల్లె బ్రస్తుతి వాదముల్ విను చెవుల్ సిగ్గిల బ్రాణేశ్వరా. 187
- కం| అనునెడ వెడవెడనగి యామునిపత్ని దోహి విబుధ పూజ్యుడు తన
పత్నిని గనియిట్లనుజ్ఞంభిత. ఘనముక్తి పదూది దృఢగలుపితమతియై, 188
- కం| గజ కర్ణాంచల, చంచల, నిజరాజ్యశ్రీ వెఱింగి నిర్విణ్ణమై
యజరామర పదమందగ, గుజగుజవడె మనము నేడు గువలయనేత్రా. 189
- శీ| మానవుల కన్న నొక యంతమాట వాసి, కాక నిత్యతయేది, దివౌకనులకు
నేఱువాగనుజేదమ్మ వెనసియున్న, నభిజోచ్చెడు నెడలదుల్యములుగా వె, 190
- శీ| వెనుకముందును మందును వెనుకె గాక, గానుగనబడ్డ నువ్వులు గారెప్రజలు
ఎంచుమనకన్న వనుజలొక్కింత వెఱుగు, వాఁభితములెల్ల నెడగల
వాడులేమి. 191
- శీ| వాఁభితములీగసురభికల్పమృతంబు, మునియెఱుగెతనువుల పొడలియంబు
గన్నుగానరుగా కనియన్వవాసు లింతకేవైరి కలమారు లిందుపదన, 192
- శీ| ఎల్లసౌఖ్యంబు ల్లిడి చింతయింతలేక, తన్నుగనుగొనఁ దలఁచి విధాత యిడిన
యనిమిషత్వంబు వ్యర్థమైయాస కేగి, చెలఁగి వ్రంచుసుర లేమిచేదుతినరు, 193
- శా| స్విద్యత్పద్మదళాక్షి నీవుధృతిమై సిద్ధాంతముం జేయఁగా
నుద్యోగించెదవో గరిష్ఠమనియీ యుద్యోగిధర్మంబు కా
దుద్యోగమిడి యెంచి చూడఁగ నదో యోగమై యా గాని సం
పద్యోగము సుఖము దుంబర ఫలాలాపమ్యంబు చచ్చింపఁగాక, 194

కం॥ కావుననీయిక్కట్టుం ద్రోవగనిమ్మైన త్రోవ దొరకొను కొఱకు
బోవుదునిఖలామరగురు, తావాన పదాబ్జుడగు బృహస్పతి కడకున్ 195

కం॥ అని వెడలి నీడపోలికఁ దన వెనుకన వచ్చు గృహిణిఁదలఁపక చనువో
వినియయ్యకాలమున మ్రోసినమందుభి మ్రోతవెఱఁగుఁజెందిర మర్త్యుల్ .19

సీ, ఎదురుగా ఘీంకార మెసఁగ నేతెంచిన, వెల్లయేనుఁగుఁ జూపు సిల్లనాఁగి
హేషారవంబుతో నెద్దురైన వెలిఱువుఁ, జిలునవ్వుఁ దఱులుఁ జేసి యాఁగి
పదివేల గుఱ్ఱముల్ పన్నిన రథముతో, నున్నమాతలిని జేసన్న నిలిపి
యభిముఖమ్మగ వచ్చు నందలంబులనెల్ల, నోరచూపుల చేత నొత్తిరించి
గీ॥ యరుగు సురపతి కెదురు రానెవఁడు కూడఁబోయెడు సాహసికుండు గాని
నాఁడులేడయ్యెఁ బురిలోన నీడయగుచు, నతని వెన్నాడె సురలక్ష్మి
యంతనంత. 197

సీ॥ ఇదె వచ్చె సురపతి యీమాట గురులతో, జెప్పమా యనియెడు చిలుకపలుకు
నిండ్రుఁడొక్కఁడె కాఁడ,యిల్లాలుననికూడఁదెలుపుమాయ నెడికొకెలయెలుంగు
అటఁబీఠమిడుఁడు ముందిటనర్హ్యపాద్యంబు. లరయడీ యనెడి రాయంచగళము
అతిథిలెవ్వరో వచ్చిరని తెలిచూపులఁ, దలకించు మృగమృగీ కలకలంబు

గీ కళవళము పెట్టఁబాఠముల్ గట్టిపెట్టి లోనఁజనువారు నర్హ్యముల్ పూనువారు
నగుచునందడిగొనుగురునాశ్రమంబు నెడకువిచ్చేసెనిండ్రుఁడయ్యంతిత్తోడ. 198

సీ॥ ఇదియేమిరా యీమెనిటు నడిపించెడు, విబుధేంద్రుడను వింత విధమువారు
అంతఃకలహ మేమియయ్యెనో సంసృతి, ముఖమద్దిరా యని చూచువారు
వత్తురు పోదురన్వార్తలే కానిట్లు, కనులారఁగనమని గొణుఁగువారు
నేడు కాల్నడవచ్చి నాఁడియ్యెడంగల, పనియొకపాటి గదనెడివారు

గీ॥ నగుచు శిష్యులు దమలోన, సంతోస బారులుగదీచి నిశ్శబ్దవదనులగుడు
గురుని మన్నన చవిగొన్న యిరువురపుడు, వచ్చి యర్ఘ్యంబు గొనుచు
నశ్వాసవునకు 199

గీ॥ అఖిధి సత్కార మొనరించి రధిశభ క్తి మంతతంత్రమ్ములందు నేమఱక వారు
తానయర్పించెనిదాణిడగినరీతిఁ దారక కణ ఝణఝణాత్కారమలర, 200

కం॥ తారను దత్పదముల నిజ, దారనుగని చకితుడగుచు దై వతపతియున్
దారపదంబులకెరఁగిన, వారలదీవించియామె వాత్సల్యమునక, 201

గీ॥ ఎల్లవారికి సేమమాయఁటియొద్ద, నేల కాల్పడవచ్చితఱింతదవ్వు
వింతవార్తలులేవుగా వీటిలోనఁగొనుఁడు వీనినిశ్రమఁదీర్చికొనుఁడుముందు 202

కం॥ అని ఫలములిడిన హరియును, జననీ మాకెల్లసుఖము, సకలధరమ్మున్
దనబుద్ధి గురులెదీర్పక, దనమిగిలినపనియుఁగలదె తచ్చిష్యునకున్, 203

గీ॥ వరిమాగురులింటనున్నారె యిపుడు, దర్శనముసేయసమయమా! తల్లియనుచు
నడుగునాలోన నచటఁబ్రత్యక్షమయ్యె, గరుణవర్షించుచుచూపులసురగురుండ 204

కం॥ సురరాజ్యరత్నమకుటీ, చిరపరిచితమాఖిపీఠి జేరిచెభక్తిన్.
బరిచిత తారాకోమల, కరశీడనధివణదరణ కమలముచెంతక, 205

కం॥ విరచిత హరపదపూజా, పరిచయమున్ బావనంబు భసితపరాగ
స్ఫురితము రుద్రాక్షక మధు, కరమగు కరకమలముననుగయిగొనియతనిన్, 206

వ. గురుండు తత్సయ సముచిత భాషణంబుల నమరేశ్వరిని మన్నించి వారల యథోచితా
సనాసీనుల నొనర్చి, నియమిత కార్యంబులొనర్ప నంతే వాసిగణంబులం బనిచి పరిమిత
చ్ఛాత్ర పరివృత్తుండై సురపరివృథుం గనుంగొని.

కం॥ ఏలయ్యనాకలోక, శ్రీలక్ష్మితమైనమోము చెన్నుదొలంగె
బ్రాలేయ బిందుహతరుచి, నాళీకమనంగ నమర నాయక చెవునూ, 208

ప. అని శబిం గనుగొని. 209

కం॥ ఈ నాపుత్రికమోమున, నేనాడు విచార మిట్టి దేనెఱుంగ గటా
నీనోట నేమివిందునొ, యీనాఁడిది వెఱుగుగొలిపె నెంతయు మాకు. 210

అ॥ అలవిగానిశత్రుఁడావిర్భవించెనో, కాక నీకు నీవికారమేల
యనిన నట్టివారై యనరాదు వినరాదు, విన్నవితనొక్క చిన్నమాట. 211

కం॥ ఏ నీ త్రిలోకసామ్రాజ్యానుభవంబెల్ల నిక్కమనినమ్మితి నా
కీసీడఁబోనిమృత్యువు, నాననమున నిలిచియుండు టదిగననైతిన్. 212

కం॥ కాలముసృజించు 'బ్రాహ్మణ' కాలముహరియించుజగము కాలవశమ్మి
కాలమునుగడవఁ ద్రోయం, జాలినవాఁ డొక్కడైన జనియించెనొకో. 213

ప మహాత్మా నీయెఱుంగని యర్థంబుగలదె. యము విన్నవించు నవధరిపుము. మర్త్యుల
వత్సరము మాకు నొక్కవాసర ముట్టివాసరములు మాపుదింట నొకనెయ్యి, వానఁ
బండ్రొండింట నొక్క హాయసమును నవి నూలు చెల్లిన మా యాయువు పరిసమాప్తం
బిట్టి మేము పదునర్వరమును మాతో మాయటివారు మనువులు. జెల్లిన విధాతకొక్క
దినం బీకృపంబున నతని నూతేండ్లు నారాయణున కొక్కపగలు. గాగ నతండును దన
వన్న శతాంతమునఁ గాలవ శుండగు, మర్త్యుల దృష్టికే మమర్త్యుల మగుదుముగాక మా
కమర్త్య మెక్కడి యది కావున. 214

కం॥ ఈనశ్వరమగు పదమును, గానీ బ్రహ్మత్వపదముగానీ తుదకా
శ్రీనారాయణ పదమును, గానీ వాంఛింపనొల్లఁ గాలవశమ్మున్. 215

గీ॥ ఈయనిశ్చిత పదవుల నేవరింప, దేనలభియిందు ముక్తి బోధింపవయ్య
యజ్ఞమోలేక దానమ్మొయనశనమ్మొ, తీర్థసేవయొ దానిసాధింతునిపుడు 216

ఆ॥ వె॥ అనివిరక్తి దెలుపు నాతనిమాటల, నాదరించి కనులనల్ల మొగిచి
ధ్యానముద్రనలరె దై నతగురుఁడుని, ద్రాక్షమీనమైన హృదయబోలె, 217

కం॥ చిటునగవుతోడి కనుఁగవ, మెఱుఁగులఁ దొలికారు మొగులు మెఱవడిపలుకుం
దఱఁటుకొను నెఱుఁగుదోషన్, గఱఁకుంకొను శాంతరసము గడలుకొనంగా 218

కం॥ ధ్యానమ్మల దానమ్మల, మానమ్మల ముక్తిబడయు మాటలుజూటల్
దానిర్మల నిశ్చలతర, మానసపరిపాకమింత మఱువడెనేనిన్, 219

ఆ॥ వె॥ వినుఁడులేక జగములిరులుగొన్నట్టుల, నెవనికనులమూత నెల్లజగముఁ
యగునొ యట్టి యీశునరసిన వాఁడయీ, బహుళదననపాశ భంగకరుడు, 220

వ. అపర్యంతరమణీయ గుణాకరండు, నశేషకల్యాణగుణనిలయుండు, ననాది మలసంశ్లేష
విహీనుండు, నాదార్య వీర్య గాంభీర్య మాధుర్య మకరాలయుండు ననంత మహిమండు
నపరిచ్ఛిన్నవైభవుండు, సత్తతోత్తర భూతోత్తరుండు, నిరుత్తరుండు, నంతానందసందో
హ మకరంద మధువ్రతుండు నాత్మశక్త్యమృతాస్వాదప్రమోదరసికుండు, నశేష విష
యామోఘ శుద్ధబుద్ధి విజృంభణుండు, నఖండజగదండ పిండికరణ పండితుండు, సర్వజగ
జ్ఞనకుండు, సర్వమంగళ స్వరూపుండును, విశ్వాధికుండగు రుద్రుండు. 221

కం॥ శ్రీనారాయణఁడాదిగ, నానాప్రీణులసృజించి నానావిద్యా
జ్ఞానమ్మనుగ్రహించుచు, దానెల్లజగమ్ము నడపుఁ దత్త్వత్క్రియలన్, 222

కం॥ పరుఁడై త్రిజగద్గురుడై, హఠఁడిదుభక్తులకు నెల్ల సమృతత్వంబున్
స్థిరుఁడై వేదాంతగుహా, చరుఁడై మునిహృదయనిహిత చరణాబ్జుండై, 223

కం॥ విశ్వమృతనివశమ్మగు, విశ్వమునకుఁ జాలఁడు విశ్వేశ్వరునిఁ
శాశ్వతమహేశ్వరేశ్వరు, విశ్వభరు విశ్వమయని వేదముచిత్రా). 224

కం॥ సేవింపుదక్షిణాముఖ, దేవుమహాదేవు నద్వితీయుననంతుఁ
భావింపు నీలలోహితః, నీవాంభితసిద్ధినంద నేర్తువుపుత్రా). 225

అ॥ వె॥ అనుడు హర్షపులకితాంగ కదంబుండు, నశుభ్రపూర్ణనయనుఁ డార్ద్రహస్తుఁ
డగుచు గురునిపాద మల్లనగ్రహించి, భక్తిరసముపొంగు పరిధవింప. 226

కం॥ గురుఁడేజననియుజనకుఁడు, గురుఁడేబ్రహ్మయునుహరియు గురుఁడే హరుండుఁ
గురుఁడేరక్షకుఁడనునుడి, చరితార్థమునాదుపాలఁ జలుపుమహాత్మా 227

కం॥ అనియిట్లు దన్ను వేడెడు, ననిమిషవిభుఁ గాంచి గురుఁడు ననుకంపమెయిన్
జననఘటా పంచాసన, మునుశాంభవదీక్షనిచ్చి మోదమలర్పన్. 228

శా॥ కై కొమ్మా! సురనాథపాశుపత దీక్షఁ మోక్షసామ్రాజ్య ఘం
టాకల్యాణపథమ్ము, జన్మమృతి ఖడ్గవ్యాఘ్రదూరమ్ము న
స్తోకప్రీతిఝరమ్ము, భక్తజనతా తుంగద్రుమచ్ఛాయమున్
శోశోన్నాథము, శాంతిపాంథము బుధస్తుత్యమ్మునంబాడుచున్. 229

కం॥ సత్యముపాధేయముగా, సత్యవ్రతతీర్థయాత్ర సలిపి మహేశుఁ
సత్యేశ్వరు నర్చింపుము, నిత్యపదమ్మబ్బసుమ్ము నీకననతఁడున్. 230

కం॥ సత్యవ్రతనామమ్మున, నత్యాశ్చర్యమ్మునాకు ననుభూతకథా
స్మృత్యుదయమయ్యెనెదియో సత్యవచా! తెలుపుదీని సందర్భమునన్. 231

అ॥ వె॥ పూర్వజన్మమందుఁ బుణ్యవాసరమ్మునఁ, గాంచినత్యవిభునిఁ గాంచినాఁడ
సమ్మహేశుఁగొలుచునర్చనా ఫలమెయ్యి, యింద్రపదముగూర్చెనిపుడునీకు. 232

కం॥ ఏకద్వితీచతుర్వా రై కామ్రేశార్చనమ్మ లెలమినొసంగు
నాకమ్మ సత్యలోకము, వై కుంఠము ముక్తి, భక్తి పరులకుననిన 233

కం॥ బుధవాసరమునకింతటి, యధిక ఫలమొట్లు గలిగె నాచార్యయన
బుధుఁడిట గ్రహపదమందెను, విధుమాళియజించి వాని నేడుకయిదియు 234

చౌపద॥ అనవిని యిందుగ్రిండాచార్యునకున్
బ్రీణతులొనర్చుచు రాజ్యభరమ్ము
గొన నర్థించుచు గురుతరభక్తి
గొని గురుననుమతిఁ గోమలితోడ 235

చౌపద॥ తఁడబడు నడుగుల్ నొడిబడునుడుగుల్
నడలెడుతోడవుల్ సుడిబడుచూపుల్
గడుకొనగురువుల విడిచెడు నెడల
విడనేరకయును వెడలుచువారల్ 236

చౌపద॥ ఉడుపథమునఁ దారుడుగకచనుచో
నుడు గరగొనిఁ చనువడువు దలిర్ప
బడిదీరిచి వెంబడిరాయంచల్
నడపెనుదొరలకు నడునడులెల్ల 237

చౌపద॥ తడయని మనములు బడలినతనువులు
విడివడుకొప్పలు ముడివడిచొప్పలు
బెడగుదనంబును వెడగుదనంబు
గడులుకొనంగాఁ గడచను నెడల 238

చౌపద॥ శాంచీ హంసీకలకలములు నూ
చించెను వారికిఁజించెదరింకన్
సంచితభవముల పత్యవ్రతమున్
గాంచుటచేనని కలమధురముగాన్.

239

ప. అట్లు చని.

240

శా॥ శాంచీపట్టణనాయకున్ ద్విజగతీకల్యాణ సంధాయకున్
గాంచెన్సంచిత పంచబాణు గిరి కన్యాభూషితార్ధాంగుఁ బూ
జించెన్నిర్జరసార్వభౌముఁడు నుతించెన్నించెఁగామించె న
ర్థించెన్వేదయసేయ వేయని కృతార్థిభావదానార్థియై.

241

శా॥ దేవుండెవ్వఁడు నీదుముంగల మహాదేవుండ వీవుండఁగా
నేవాడిశుఁడు వేరికీశ్వరుడనై యీవుండ నేవారికిన్
నీవాడెవ్వఁడు గానివాడెవఁడు తండ్రి నిన్నునర్థించెదన్
నీవల్లభ్యముఁజూపు నేళయిదె మన్నింపగదే యీశ్వరా.

242

మ॥ ఎవఁడయ్యా భగవత్పదార్థుడగువాడి విశ్వవిశ్వంభరన్
భువనాభీలహాలాహలంబుఁ దినెనో పోనిమ్ము కాలాంతకున్
దవులన్దన్నెనొ పట్టణ త్రితయమున్ భస్మమ్ము గావించెనో
శివ! నీవాక్కఁడుదక్క నెవ్వనికగున్ జేయంగ నిక్కార్యముల్.

243

సీ॥ అభవుండునవ్యయుం డాద్యుండనతుండు, సత్యస్వరూపుండు శాంతుండనియు
విశ్వాధికుఁడువిధి విష్ణుసంభావ్యుండు, కాలకాలుఁడు జగత్కర్తయనియు
అక్షిణదాక్షిణ్య రక్షితసేవకుం, దుక్షేంద్రీతురగుఁడు త్ర్యక్షుండనియు
పరమమునీశ్వర పరహృదయాభోజ, వికసనాలోకన విభవుండనియు

తే॥ నిన్నుఁబలుకంగఁబూనిననిగమములును, వాఙ్మనోదూరమహిమానుభావుఁడనిన
నైతవాఁడనునేస్తుతియింపనిన్ను, నన్నుఁదరియింపఁజేయుప్రసన్నమూర్తి. 244

ఆ॥వె॥ ఎన్నికోట్ల జనిమ లెత్తి తినోకాని, యెఱుంగఁ జాలనైతి నింతదాఁక
నెఱిఁగియెఱిఁగి యింక మఱవనాతరమానె, నీమహాదభజన నిటలనేత్ర. 245

కం॥ అని ధ్యానపరవశుండై, కనుమూసిన యంతలోన గఁభీరజటా
స్వనదమరధునీనాదము, తన రాక నెఱుంగఁ జేయుతతనాదముగా. 246

ఆ॥వె॥ పచ్చినిలిచి యేనువచ్చితిలెమ్మింక, నడుగువలయుదాని ననినయంతఁ
గనులవిచ్చిగాంచి గల్యాణవిగ్రహు, బాలచంద్రధరునిఁ బ్రీణతుండగుచు. 247

ఆ॥వె॥ వివిధజన్మములను వేసరియున్నాడ, నీకటాక్షమునకుఁగాకమున్ను
నేడుకర్మబంధనిర్మూలనము సేసి, యభవయోగగునాకు నమృతపదము. 248

కం॥ హరి యిట్లువేడ నపుడా. వరమిడి యీక్షేత్రమింకఁ బౌరందరభా
సురనామమంచునంచును, గరుణించి జగద్గురుండు గన్నడఁడయ్యెన్. 249

కం॥ కామాక్షీ కరుణావీ, యౌమృత సిద్ధార్థయైన యమశేష్వరితోఁ
దా మిన్నందుచు హరినిజ, ధామంబునకేఁగె సురవితానము పొగడన్. 250

కం॥ ఇది పరమము గోప్యంబగు, నిదిసిద్ధిద మఖిలశుభసమీహిత తీర్థం
బిది యీపౌరందరకథఁ జదివిన వినఁగనినఁగలుగు సకలార్థమ్ముల్. 251

వ. అనిన నప్పరమమునీంద్రుల సూతుంగనుంగొని ప్రముదితాంత్యకరణంబుల నిట్లనిరి. 252

ఉ॥ నిస్తులితాత్మగౌరవ తృణీకృత భాగ్య! కవీంద్రదేశిక
ప్రస్తుతభాగ్య! సంస్తుతిపరాఙ్ముఖ వాఙ్మయభోగి భోగిభూ
షస్తవసంతతపరిపణ! శస్తయశస్త హినాంశుబింబ! తే
జస్తరుణేందుమండన! వశంవదభాషణ! సత్యభూషణ! . 253

క॥ (శ్రీ)శైల భిమరాంబా ధీశకృపాజాత! సాహితీ పరమేశా
యాశార్చన పరతంత్రా, యాశాంతయశస్క! మల్లికార్జున దేవా! . 254

మాలిని॥ హరచరణభుజిష్యా! లల్లమారాధ్యశిష్యా!
సురుచిరమృదుపద్యా! సూరిహృద్యాత్మవిద్యా!
పరమగుణగరిషా! భవ్యతేజోవరిషా!
చిరతర నిజకీర్తి! శిష్యసాభాగ్యమూర్తి! 255

మ॥ వరదాచార్య గురుప్రవర్ధిత జగత్ప్రఖ్యాత విద్యాలయాం
తర విద్వత్పద పద్మభ్రంగ మధురధ్వన్యాత్మ కాంచీపురే
శ్వర మాహాత్మ్యమునందునౌఁ బ్రథమమాశ్వాసంబు దీనిన్నహే
శ్వరుఁడా సూర్యసుధాకరమ్ముగను శశ్వత్ప్రీతిఁ బాలించుచున్. 256

శి వ మ్

శ్రీ కాంచీ ఖండము

రెండవ అశ్వాసము.

కం॥ శ్రీ గుమ్మలూరి సంగమ వాగీశ న్యాయ సార్వభౌమ హృదంత
రృగాస్వామీ! స్వామీ! భోగేశ్వర జనక! విపుల పుణ్యచరిత్రా! 1

—: కాంచీకి గరిగిరియను పేరు వచ్చుట :—

కం॥ వినవయ్య కామహర్షణి మునివర కాంచీ మహత్త్వమును విన వినఁగాఁ
దని వొందని మా మనములఁ, దనియింపవె నీ మృదుాక్తిధారల ననినఁ. 2

వ. తొల్లి మేధావి ప్రతితుండగు నారాయణుండు హరవామాంగ సంజాతుండై దివ్యవర్ష
సహస్రంబు శీతశ్రవహించిన, నతండు సతుస్తుండై వత్సా నీయభీష్టంబు వేడు మన
వుడు, నతండు దేవా! యీవచ్చు కల్పంబునకు మేఘవాహనసంజ్ఞననుగ్రహింపు చుండు
సబ్రహ్మకంబగు జగంబు సృజింపదలఁతు ననుమతింపవే యనిన, నీవు కాంచీనగరంబున
నన్ను యజింపు చుండు నీయిష్టార్థంబు సిద్ధించుననిన. నర్విష్టుండు పౌరందరమ్మున కరిగి
యందుఁ బుణ్యకోటియను నొక్క సరోవరంబు నిర్మించి నియతుండై ప్రతిదినంబు
సహస్రప్రసాదంబుల నీశ్వరు నర్పించునెడల. 3

కం॥ ఏపూర్వజన్మవాసన, యో! పురహరు పూజకొఱకు నుడుగక రేపులే
మాపులు డడవులఁబట్టియు, శ్రీపతికొకసింధురిమ్ము స్థిరతరభక్తిఁ. 4

కం॥ కనకకరవీరపున్నా, గనమేరూన్మత్త కర్ణికారాళోకా
ర్కన వీనజాతిసుమములు, దనరంగాఁ దులసివిల్వదళములతోడఁ, 5

- మ|| దినన ధారుణకాంతి సంతతుల కర్థిక్ స్వాగతంబిచ్చి యీ
యనివానిక నిజసౌఖ్యాయనిక హంసాలాపమాలించి మేల్
కనువానిక మధుపశ్యతోహర కరాఘాతంబు శంకించు వా
నిక దెచ్చుక గసిగందుఁ గందనలు దంతిస్వామి పద్మమ్ములక. 6
- కం|| తానెచటనుండి వచ్చెనో యేనాఁడుఁ దదీయపూజకించుకయేనిక
గానీదుకాలహరణం బేనుంగే పుణ్యమహిమ నెనసెనొకానీ. 7
- మ|| ఒకనాఁడమ్మదభద్రసింధురము దానున్నాదియోలేక యు
త్సుకియోకాని కొలంకులక గలఁచుచుం, దుర్వారతుండాహతిక్
వికటాంఘ్రిస్ఫురదుగ్రతాండవములక వేధించె బాధోంతర
ప్రకటగ్రాహఘనీ కుశీరచయముక బ్రాణంబులల్లాడఁగక, 8
- మ|| అది సైరింపక నక్రిమొక్కఁడు నిజాహంకారమేపారఁ ద
త్పదమున్ ఘోరనిశిత దంష్ట్రీకల చేబట్టెం గజేంద్రుండు భీ
ప్రదక్షింకారవిజృంభితుండయి సరకిపారంబుఁ జేరంగ లా
గెద దీయోద్ధతి సాగనీయదదియుం గిందయ్యు మీఁదై గడుక. 9
- శా|| తుండమ్మార్చును వాలమ్మార్చును వడిక దుర్దాంత పాదత్రయిక
గండల్నాయఁగఁ దొక్కు వెక్కసపడున్ గాలూడ నుంకించు న
కొండబోని గజంబు డిల్లివడి యాకోశింపఁగా జీలుగుం
బెండుం బోలికఁదేల్చి యార్చు గొలనక బెల్లుబ్బియానక్రముక. 10
- కం|| జలచరముబారిఁబడియా, జలప్రియము చిక్కువడియెఁ జాతుర్య పదో
జ్వలకవితకు కవిచేబలెఁ, గలఁగెనిరంకుశుఁడు రాజుగల రాజ్యమటుల్, 11

మ॥ శివపూజావసరమ్మనయ్యె హరికిఁ సేకూర్పు పుష్పాళి నేఁ
డెవరందిత్తురొ యేమిరహానొ యిదినాకేనాటిపొరబ్బమో
యపురాకాల్వడదె త తొక్కువడియుం బ్రాణంబు లూగించె నీ,
చవనాటంబిదియంచు దంతివగచుక స్వాంతమ్ము ధ్వాంతమ్ముగఁ, 12

మ॥ కరణీయమ్ములనెల్ల దీర్చికొనియే కామేశ్వరుంగొల్వఁగా
హరియే తెంచి యథాప్రకారముగ వేదండమ్ము నేడెలకో
యరుదేదింతకు మున్నొకప్పుడును దానాలస్యముం జేయదే
సరిలేవచ్చెడు నింతనంతననుచుక జర్పించి యర్చాత్వరకఁ, 13

క॥ పంచాక్షరీగుహాంతర, సంచారవినోది జననసామజభేదిన్
పంచాస్య నిజహృదంతర, సంచారినోవర్చి మఱచె సర్వజగమ్ముకఁ, 14

క॥ ఆవేశనగ్గజేందుఁడు వేవిధములఁ బోరిపోరి విసివి విసివియుక
లావేదినకృబంధము, తోవంగాలేకమనసు తుకతుకలాడకఁ, 15

క॥ ఎన్నాళ్లనుండివచ్చెద, మున్నేనకంబు గిక్రిముక గనఁబడదే
యిన్నీచునొంపనెట్లగు, నన్నారాయణునిపేర్ని యబ్బకయున్నన్, 16

క॥ అని చింతించుచునొక్కట, ననిమిషవల్లభునిఁ బదములంటఁగఁదొక్కఁ
తనురంధ్రమ్ముల వెలువడు, కినుకయన న్నెత్తురొరలఁ గెరలియురవడిన్, 17

శా॥ నౌకంబోనిమహా గజమ్మును జలాంతర్గామి దంప్తాద్వయూ
స్వీకారమ్మున ముంచియెత్తు నెడలన్ భీతిల్లి యాధాకమక
జీకాకుంబడి తెల్లమోమిశి కడుక సిగ్గిల్లి నల్లిక్కులం
దాకృష్టమ్ములు దాని నీడలనఁగా నల్లాడెదిజ్ఞాగముల్, 18

కం॥ ఉదయాస్తమయములెఱుగని, విదిత స్వారాజ్యమేలువీరు,డు నిందుగ్రిం
డిది గడుప్రమాదమనుచున్, బదినూఱులుకనులు తెఱచి భరపడిచూచెన్. 19

కం॥ హుంకారమ్మలడంగెను ఘీంకారమ్మలునుదగ్గఁ గ్రేవలభృంగీ
ఝంకారజాతమగున, య్యోంకారమునందు మనసునుంచి గజమ్మన్. 20

ఉ॥ ఓహరిసాహరిన్ బెనఁగియున్ జయమందుట దుర్లభంబు నా
ఓహరి! యాదిమత్స్యమగునో యిదియయ్యదికాదయేని యీ
సాహసమీ బలంబు బృధుశౌర్యము సారమునెందుఁగల్గెడిన్
(శ్రీ)హరి కాసవే చరణసేవకు నీమకరప్రసీడితున్. 21

మ॥ జగతీరక్షణబద్ధకంకణునిగా సత్త్వప్రధానాత్ముగా
నిగమప్రస్తుతుగా నిరంజనునిగా నిర్వాజవాత్సల్యగా
భగవద్వాచ్యునిగాఁ బరాత్పరునిగా బ్రహ్మాండసంఘాతగాఁ
దగ మానీశ్వరులందు రెందునెవనిన్ ధ్యానింతు నయ్యాశ్వరున్. 22

మ॥ చిఱుచీకట్లుగ్రసించె నేత్రముల, నొచ్చెన్ మేను హెచ్చెన్ శ్రమం
బొరసెన్ గాలుకలంగె బుద్ధివెడ నిట్టూర్పుల్ చెలంగెన్ శుత్రుల్
విరిసెన్ గాలముదాపురించె నెపుడో విశ్వేశరక్షింతులల్
శరణుటెం దొరవంటి నీపదము లిచ్చంగొంటిఁ బాలింపవే. 23

శా॥ దైవంబీవని యార్యులందురు దయాదాక్షిణ్యముల్ నీమదిన్
లేవా! నాపడునార్తిసుంతవినఁగాలేవా! జగంబేలఁగా
లేవా! తొల్లిటి వేనిపుణ్యఫలముల్ లేవా! ననున్గావఁగా!
నీవేలేవనిపిఁతు వేటికిఁబు తండ్రివిశ్వసంరక్షకా! . 24

శా|| నీపాదమ్ము భజించితిన్ సతమునే నీగాధలాలించితిన్
నీపై భారము వేసితిన్ మనమున నీరూపే భావించితిన్
నీపాలంబడియుంటిఁ జక్కితితుదన్నీరాట దంష్ట్రహతిన్
నీపూజార్థమే దేహమిత్తునిదె దీనిఁగొమ్ము విశ్వేశ్వరా! . 25

శా|| నీకల్యాణ కథామృతాంబుధి మునున్నిర్వాణమున్ గాంచితిన్
నీకై ప్రాణములిచ్చి కొందు నిదిగోనిర్వాణసామ్రాజ్యమున్
నాకన్నన్ ఘనుడైన భక్తు నెవనిన్ గల్పింపఁగాఁబోకుమి
నామన్ జన్మము నీకుమిచ్చునెడలన్ బాలిపునీభక్తుగా, 26

కం|| ఆలింతువా పాలింతువా, చాలింతువా నిన్నుఁగొల్చునదృక్తులలో
లాలింతువా తేలింతువా, యేలింతువా మోక్షలక్ష్మి యీశ్వరనన్నన్, 27

శా|| పాలింపంగదె మందబుద్ధినిననున్ బ్రహ్మాండభాండోదరా
ఆలింపంగదె నామొఱన్ శ్రుతివచో వ్యాపారదూరేస్థితా
లాలింపంగదవయ్య నామనవి కల్యాణస్వరూపా ప్రభూ
నీలోనన్నుజేర్చి కావగదవే నీవాడనన్నెలవే, 28

ఆ|| ఆనుచునాగజమ్ము హరినిట్లుప్రార్థించి, బడలి బడలి బలము నడలినడలి
విషయనాంఛలెల్ల విడివడ విడివడ, నెడఁదయ్యాశుఁజేర నొడలుమఱచె, 29

శా|| ఆ యాకోశము వాయులీనమగుచున్ వ్యాపించి విశ్వమ్మునం
దాయబ్జాక్షుశ్రవో గుహాంతరము చాయన్ జొచ్చిమార్మోసినన్
చేయంబూను శివార్చనాసమయముం జెల్లింతునాలేక నేఁ
డీయూర్తింబడిమగ్గు నిగ్గజము నెట్లేపోయిరక్షింతునా, 30

మ॥ అనియూహించి శివార్చనాఘటితమర్యాదన్ విలంఘింపఁగా
దనుచున్ దన్నుభజించు నాగవిభుకు య్యాలించి పాలింపఁగా
మనముత్కంఠితమాచునుండ శివునిన్ బాలేందుమాళిక్ గృహ
వనధిక్ భక్తి యథావిధిక్ సకలసేవక్ గొల్చి గోవిందుఁడున్. 31

క॥ కమలాక్షనామధేయము సమర్థమగుఁగాకయంచు సమధిక్ భక్తిక్
గమలములఁబోనికన్నుల, సమర్పణము సేసెహరుని చరణములందున్. 32

క॥ మెచ్చితిమెచ్చితినిదిగో, వచ్చితి నీసాహసంబు వలవదుమిగులక్
నచ్చితివనిశివుఁడంటిన, వచ్చెన్ హరికపుడ పుష్పవన్నయనంబున్. 33

ఉ॥ చక్రివిభూషణుండయిన శంకరుఁడంత జలంధరచ్చిదా
వక్రిపరాక్రమక్రిమత వాడిమిఁగాంచినయొక్క చక్రి మా
యక్రిము నక్రిముం దురుముమా! గజనాథునిఁ గావుమంచు నా
చక్రికినిచ్చె దానిఁగొని శాస్త్ర సముజ్జ్వల విక్రిమంబునన్. 34

శా॥ దుశ్చారిత్రిమదాంధు భక్తుగజనాథుంబట్టి పల్లార్చనా
వాశ్చారాధముఁ ద్రించుమంచు బనుపన్ వైకుంఠుఁ డుద్బుద్ధతిన్
పాశ్చాత్యారుణ బింబమోయనఁగఁ దద్వార్మధ్యముంజొచ్చి య
త్యాశ్చర్యముగ వేల్చిడిం దునిమనంతం జక్రిమానక్రిమున్. 35

సీ॥ కొండ నెత్తినవాఁడు కొండనొత్తినవాఁడు, కుండలిమేనిపై నుండువాఁడు
బాణురాచినవాఁడు బాణుగాచినవాఁడు, తనమామయింటిలో దనరువాఁడు
నొడలునల్లనివాఁడు నొడలుతెల్లనివాఁడు, తనజాయఁదనమేనఁ దాల్చువాఁడు
మదనుబొచినవాఁడు మదనువృం చినవాఁడు, వెలిడాలుతేజిపై వెలయువాఁడు

గీ॥ భిన్నరూపంబులందియభిన్నులయిన, హరియుహరుడునుగజరాజునార్తిదలగి
యంజనాచలహిమశైలమంజుకాంతి, పూరములుచాలుకొలిపెడిమూన్తులలరకిరి

కం॥ ఎదుఁ గన్పట్టినయెడఁ, దదీయదిన్యప్రసాద ధన్యమ్మగు న
మ్మదగజము నక్రీబంధము, ప్రిదిలించిన పరమవిభులవినుతించెనిటున్. 37

సీ. నాగుమెట్టితివీవు నాగుజుట్టితివీవు శరణయ్యమీపాద జలజములకు
శ్రీధరించితివీవు శ్రీధరించితివీవు శరణయ్యమీపాద జలజములకు
శరధిగట్టితివీవు శరధిబట్టితివీవు శరణయ్యమీపాద జలజములకు
గంగగంటివివీవు గంగగొంటివివీవు శరణయ్యమీపాద జలజములకు

గీ॥ హరమహాదేవశంకర శరణుశరణు, హరిమురా రాతినరసింహ శరణుశరణు
హరపరాత్పరపురహర శరణుశరణు, శరణుశరణయ్యననుగన్న జనకులారకిరి

కం॥ అనునెడల నగ్గజేమిని, ననుకంపారసతరంగి తామరతటి నీ
వినిమయకటాక్ష రేఖలఁ, గనుగొనుహరుఁజూచి హరియుగద్గదగళుడై. 39

శా॥ కంఠంబందున నీలనీలమగుచు గంధేభచర్మాంకమై
కుంతీభూతత మిస్రమైపరమమై గోరాజవాహంబునై
కంఠేరావనదీక్షమై, వెలుగు నీకల్యాణతేజంబును
త్కంఠంగొల్చెద మమ్ముఁబోవఁగదె మూడైవంబ కాంచీశ్వరా. 40

మ॥ మదమత్తాకృతి చంచలాంగకము నిర్మర్యాదవిధ్వంసితా
భృదయాపాదక పుణ్యకర్మకడళి కౌన్మాదవృత్తమ్మ భీ
ప్రద సంచారకథావితాఖిల సునృగ్వారంబునౌ మన్మనో
మదహస్తీంద్రిమునెక్కి త్రిమ్మరినను బాలింపుని శ్వేశ్వరా. 41

శా|| ఓంకారాద్విగుహానివాసము శరజ్జ్యోతిష్మతీ చంద్రికా
శంకాకారి సతాసమంచితమపాస్త్ర వ్యాఘ్రగంధేభమున్
పంకధ్వంసముచాలితామరమునౌ పంచాస్యమున్నిన్ను నా
శంకామార్గమడంచి ముక్తినిడ నశాంతమ్ము సేవించెదన్, 42

సీ. పశువులమమ్మేలు పశుపతిననుమున్ను, నిమ్ముగానమ్ముగా నేలలేదె
ప్రకృతినక బాలించు పరమమోహిననన్ను, నింపురాణింప మన్నింపలేదె
నారాయణీరూప ధారినిన్నీ మేన, సగమిచ్చితగమెచ్చు పగటలేదె
చరణసేవకుండంచు గమించియే నేళం, బదివేళములదోస మదుమలేదె

గీ|| నేడుహరిఁగాచికరిఁగాచి నీదుభక్త, వత్సలత్వంబుచాటవే వరద వరద
వరదయాళుతఁ బలుమారులరసి యరసి పేర్చినీపాటిననుజేయ వేమహాత్మ. 43

కం|| వరదానవహర వరదా, వరదానవిశారదా! విపన్నగ వరదా
వరదాంతహృదయభృంగీ, వరదానజనప్రసన్న వారణవరదా, 44

కం|| హరియిట్లు పలువిధమ్మల వరదాయనితనునతింప వరదుండవగుమీ
హరినీవుననుచునరుడా, కరికినిమోక్షమ్మనొసఁగి కరుణాయుండై, 45

కం|| కరియున్నగిరియు నీపయి, గరిగిరియనఁ బరఁగుఁగాకకల్పాంతమ్మొక
నిరతముభక్తులఁబోచుచు, హరినీవిట వరదరాజ వగుమని పలికెన్. 46

కం|| కరియుచుహరియును దమతమ, చిరవాంఛితసిద్ధియపుడు చెందిరిగానక
పరమమగుభక్తికెందును, బురుండగునే తపము గిపము మునివరులారా. 47

విష్ణుశ్యమరండు వికటచక్ర వినాయకుండగుట.

కం॥ గజదైత్యసీడితమ్ములు, త్రిజగమ్ములునొక్కపెట్టఁ ద్రిజగద్గురుజే
రి జగత్త్వోభము నుడువఁగాదె జగద్వల్లభయటంచు నెంతయువేడఁ. 48

శా॥ ఓంకారమ్మున వారలందనిపియూ యోంకారసింహాసనా
లంకారుండగు శంకరుండు ప్రణయోల్లాసంబునం జూచె నా
యోంకారమ్మునుదానఁబుట్టెను మహిమాఽత్యుగ్మిండు శాంతుండుదా
ఘోంకారించుచు దంతివక్త్రుడొకఁ డక్షీణ ప్రభావంబునఁ. 49

ఉ॥ పుట్టుచునాతఁ డీశుపనుపుంగొని యంతజగమ్ముబాధలఁ
బెట్టెడి రాక్షసాధముని వీటికిఁబోయి, నయమ్ముశ్రేయముఁ
ముట్టవచించినన్వినని మోఱునయ్యసురఁ దురమ్ముడఁ
బిట్టుగలంచియాడి, విసివించినవించిన యల్కపెంపునఁ. 50

శా॥ తుండాతుండి రదారదిప్రముఖమా దుర్దాంతయుద్ధమ్ములఁ
జెండాడంబడియుం గజాసురుండు శిక్షింపంగరాకున్నవోఁ
జండకోధమునఁ రయోద్ధృత రదస్ఫారై కఘాతమ్మునఁ
దంగాహిపురమ్ముఁ జేర్చెనచురఁ దంతానశాస్త్వండాగిఁ 51

చం॥ అసురుండు మూపకమ్ముగుచు నాగజపక్త్యభజించె దేవతల్
కుసుమపువ్వులన్ గూరిసి కోయనియార్చుచు నాడిరప్పరో
విసరబహుప్రకారకల విస్ఫుటమంజునినాదమాధురీ
రసములుదిప్పివెక్ భువనరంజకుండా వెనకయ్య సన్నిధిన్, 52

కం॥ నటరాజనండనుండట, నటించె లంబోదరుండు, నగియెనుశశి య
వృత్తి వికటనృత్తమునకా, కుటిలునిగని విఘ్నవిభుండు కోపముతోడన్. 53

మ॥ అపనిందల్ జనియించు నిన్గనినచో నంచా శశిక్ దిట్టినన్
గృపమై నీశుండువచ్చి వానినిఁ జతుర్ధింజూచినం గల్గు న
య్యపనిందల్ ధృవమవ్వియున్ దొలఁగుఁగా కాలింపనీగాధలీ
కృపఁబుం బోవుమటంచు వానికిఁ దదంగీకార మప్పించుచున్. 54

శా॥ ఆ వికాంతుని విఘ్నముల్ మెసపుమయ్యాయంచు శాసించి పైఁ
గావించెన్ బ్రమథాధి రాజ్యపదవీ కల్యాణసేకంబు నా
దేవున్ విఘ్నవినాయకుండనుచుఁ గీర్తించెన్ జగమ్మెల్లఁ ద
త్సేవాతత్పరమౌచు వానిని యజించెం జించె బాపేఘముల్. 55

గీ॥ అష్టసిద్ధులు వరియించె నతని నతఁడు, ప్రాదిపూజ్యుండు విశ్వ విశ్వమునకతని
మహిమలత్యద్భుతమ్మలా మహితుఁడొక్క, వేళవిచ్చేసి సాగర వేళయందు. 56

శా॥ గంఢాపించెను సాగరాంబువుల విఘ్నస్వామి కీర్తార్థ మా
చండా వేగమునన్ బయోధిశ యనాంచన్నాభి పద్మమ్మ నం
దుండన్ లేక చలించె ధాతసిరి యుట్టాగెన్ ఫణిస్వామి వే
రొండయ్యెన్ గరుడుండు నిలెన్ నెఱులో యూగాడి తూగాడుచున్. 57

సీ॥ వింతయిదేమంచు విష్ణుండు పరికింపఁ, బాంచజన్యమదొండు వలననుండి
ఘోషింపవిని గడు రోషించి దనచక్రి, మ్నావైపునకు వేయ నదియునంత
వికటమై ధ్వనియింప విని యుల్కిపడిలేచి, యాసస్వడినిబట్టి యచలుచేరి
శంఖమ్మనొత్తుచుఁ జక్రిమ్మ ద్రిప్పెడి, విఘ్నేశుఁ గనుగొని విస్మితుఁడయి

గీ॥ దక్షిణావర్త విఘ్నేశ! దంతివదన, వికటచక్రవినాయకా విష్ణునన్నుఁ
బేర్చి మన్నింపవేయని పెక్కువిధుల, నతనినర్చింపదయపుట్టి యాతఁడనియె, 58

కం॥ ఈచక్రము నీశంఖము, నాచేతికి ఛాటికాటునా! మా జనకుల్
నీచరితమెచ్చి యిచ్చిరి నీచే నివి వీనిచేత నీవును మెఱయక, 59

కం॥ కావున నీవధరింపుము కావింపుము లోకరక్ష, కదరి భటవనీ
దావంబవగుదు వెలయుము, పావన శీవభక్తిభరిత భవ్యచరిత్రక, 60

చం॥ అనిన మహాప్రసాదమని యవ్వభుఁగాంచిఁ బ్రవత్తిఁగొల్పియా
యనితర దుర్గహంబులగు నట్టి సుదర్శన పాంచజన్యముల్
కొని యలవిఘ్ననాయకుని కూరిమిఁ బేరిమిఁజేసిగెల్చెఁ బె
క్కనిమిష వైరికోటుల సురారి యనన్నుతిఁగాంచి వెన్నుఁడున్, 61

కం॥ సాధకములు ముక్తికిని, రాధకములు భక్తతతికి బహుపాపవ నీ
మాధకములుశ్లోధకములు, బోధకములునగుదు వెలయుఁబురహరుచరితల్ 62

కం॥ చిత్రములు దురితబంధల, విత్రమ్ములు పాత్రములు పవిత్రములు జను
ర్దాత్రమ్ములు శివదేవు చరిత్రములు భక్తజన పరిత్రాణమ్ముల్ 63

కం॥ బ్రహ్మజ్ఞేత్రమ్ముగు నది, బ్రహ్మయు యజ్ఞమ్ముసేయ వరియించినదా
బ్రహ్మణి యనెడి సూతుని, బ్రహ్మోపాఖ్యాన మిపుడు వచియింపగదే, 64

కం॥ అని మునులువేడ సూతుం, డనఘులు ముమ్మార్తులకును నావాసమ్మై
పెనుపొందు కాంచిమహిమము, వినిపించెద నేర్చినటుల వినుఁడియనుచున్, 65

సరస్వతీ బ్రహ్మల వివాదము.

- కం॥ శ్రీకరమై నిగమసరో, జాకరమై మాని రాజహంసాకరమై
లోకపితామహపాలిత లోకమ్మై వెలయు సత్యలోకమునందుకా. 66
- మ॥ సకల స్థావరజంగమాత్మక జగజ్జలంబు సేవింపఁగా
నొకనా డంబుజభర్మపీఠమునఁ దానొడ్డోలగంబుంజి లో
క కథాదోరణిఁ దారతమ్యముల వక్కాణించుచుకా బ్రహ్మ యే
మి కళన్ బల్కెను వాణికన్నఁ గడు లక్ష్మీదేవి యన్నాటలన్. 67
- కం॥ ఆమాటలు ముగిసెనొ లేదో మొగములువాంచె విమల దుర్వార తపో
ధీమహితాఖిల విద్యా, ధామములగు నమరసిద్ధ తాపసగణముల్. 68
- సీ. తనవేయి పడగలు ధరణికిందికి మాటె, ఫణిరాజు నమ్మహా భాష్యకర్త
తలవాల్చి మానియై ధరణికిందికిడఁగఁ, జనఁ గపిలుఁడు యోగశాస్త్రకర్త.
మహతి పలుకమిజేసి మతిచెడి నారదుం, డఖిల లోకమ్ముల యందుఁదిరిగెఁ
తనదైవత గురు పదమ్మునుకోసి యా, సురగురుండెచటనో సురుఁగ నరిగె
- గీ॥ గౌరి కోపించె శంకరుండొరయనియె, నగియె విష్ణుండు లక్ష్మీ సంతసమునందె
భానుబింబముగఁకుగళాహీనమయ్యె, నఖిలజగంబునుజడమయ్యెనంత. 69
- కం॥ కుటిలనటదూభ్రీకుటి తట, నిటల పలువ్రణయకోపనిష్ఠుర తాప
స్ఫుటచలుల కటుకటాక్ష, చ్చటలంబరఁగించి వాణి జలజాసనుపై. 70
- కం॥ నదులందునైన నాకున్నదియే ఘనతా పదంబనన్నిధి నగుచుకా
నదులందు ఘనత గంగా, నదియుండఁగ నీకుఁగలుగునా! చెలి యనినకా. 71

కం॥ నేచిచ్చిన విద్యలచే, దానింతటి పేరుగాంచి తప్పకనన్ను
మానించుటకును బదులవ, మానించునె నాధుడనుచు మనమెఱియంగా, 72

కం॥ తలలోని నాల్కపతి కని, కలజగములుసౌగడం బేసగాచిన నన్నున్
నలువెంత కటికమనసో, యలుసుగములు పలుకు లిట్టులాడునె యకటా, 73

కం॥ తనమాటబడిని నడచుచు, వనితయు దన్నెంత గొలిచి వలచినయేనిన్
మనమీయని చనవీయని, మనవిని విననట్టిపతిని మన్నించుటెట్లుల్, 74

కం॥ కానిమ్ము చూతమీతని, నానావిధ సృష్టిలోన నా తొలగుటచే
నైనట్టిగుణము దోషము. తానై యప్రజ్ఞుడేమి చేయఁదలచునో యరుచున్, 75

కం॥ మీమెచ్చని యీనాతో, సామీ! కాపురమునేమఁ జాలరటంచున్
మైమొఱుగెఁగె బద్ధగర్భిని, భామినియు సరస్వతీ ప్రవాహమునందున్, 76

ప. అంత.

77

శా॥ లోకులృత్తులు సంపదంధులు జడుల్ లుబ్ధాగ్రణుల్ దుష్పద
స్వీకారాదిక గర్వితుల్ కులవధూ విరోహకుల్ వంచకుల్
లోకఘ్నుల్ పితృమాతృ సోదర సతీలుంటాకులున్ దేశ గో
లోక దోహులునై కలంచి రొకటన్ లోకమ్ములు నృత్తులై, 78

సీ. పండితుం డనినచో పరిభవించుటెగాని, రప్పించి మన్నించు రాజులేడు.
కవియన్నచోఁ దిరస్కరించు పేగాని, విని గౌరవించెడి విభుడేడు
గాయకుండనఁ దలకాయ ద్రిప్పుటెగాని, యేగాని యిచ్చుట యెఱుఁగఁడెవడు
సత్యమహింసయు శాంతమ్మ దాంతమ్మ, సకలధర్మమ్ములు వికలమయ్యె

గీ॥ తనదుసృష్టినిగనుఁగొను ధాతకపుడు, వెఱుగుపాటయ్యెఁ గృత్రిమవిధులు పెరిగి
సృష్టికెల్లనుబ్రతిసృష్టి చెలఁగికలఁచె, భారతీవరహితము నాబ్రహ్మమనము. 79

కం॥ గుసగుసలువోకగానీ పొసఁగం బలుకంగఁజాలు బుఘుఁడొక్కఁడు లేఁ
డు సమీక్షచేసి చూచినఁ, ఓనులే మానవులకన్న బాగనిపించెన్. 80

కం॥ విజ్ఞానము విజ్ఞానము, విజ్ఞానముగోలతప్ప విశ్వంభరలో
విజ్ఞాని యొక్కఁడు గలుగం, డజ్ఞుడై యాకాలమందుఁ బ్రాజ్ఞుడయ్యెన్. 81

గీ॥ అర్థమార్జింపఁ దలకొని యర్థమిచ్చి కృతకవిద్యలనేర్చి భారతిని విలిచి
పండితమ్మన్యులెల్లడఁ బ్రబలితుడకుఁ. దాఱుమాఱుగఁజేసిరి ధర్మములను. 82

గీ॥ తెల్లమొగముల వైచెడు దేబెవెల్ల, సార్వభౌములు నాఁడు గసాయివాడె
మంత్రి యక్షరశూన్యుడేతంతకర్త, యయ్యెనన్యాయవాదిన్యాయాధికారి. 83

గీ॥ ప్రజలరక్తము పీల్చెడు వాఁడు తేఁడు, వేషములు నేర్చువాడెపో పెద్దవాఁడు
వడ్డివ్యాపారములవాడెదొడ్డవాఁడు, ధనముగలవానిదాసులు జనములెల్ల 84

కం॥ ధనహీనుఁడు గుణహీనుఁడు, ధనవంతుఁడు పుణ్యగుణ నిధానమటంచుకా
ధనమూలమిదంహి జగత్తను వాదము ప్రబలి ప్రజల నలజడిపెట్టెకా. 85

గీ॥ ఐకమత్యములేదు విద్యానురక్తి, బోధముహుళశక్తిగర్వము పుట్టెఁడంత
ధర్మరక్షణకొఱకు నుత్పన్నమైన, యాయుధమ్ములుధర్మమ్మునడఁచెనాఁడు. 86

ప. ఇట్లు ధనప్రధానతను విద్యావిహీనతను బుట్టిన జగద్విప్లవంబుఁ గని చింతించి మహా
మునులొక్కఁవాఁడు గుమిగూడి యవిప్లవంబు చుడుప సమకట్టి సత్యలోకంబునకుం జని
సముచితంబుగాఁ గమలాసను దర్శించి.

87

కం॥ గృహలక్ష్మిలేని గృహమై, సహకారలతా విరహర సాలమునయి దా
నహములను గడపెడు పితౄ, మహు నుద్బోధింప నతఁడు మానులతోడఁ. 88

- కం॥ నిజజనకుండయిన వెన్నునిఁ, ద్రిజగత్పాలకుని శైవదీక్షాగురుఁ జే
రఁజనుచు ననఘా యిపుడీ, గజబిజి నణఁగించి జగము గావవెయనినఁ, 89
- కం॥ కాంచీజని జన్నముగా.వించిన నీకలఁక దొలఁగు విద్యాసతి సే
వించు నిను జగమునంతట, నంచితముగఁ బూర్వరీతినగును గుమారా, 90
- కం॥ సావిత్రీ సూర్యనందన, నీశేశఁ బరిగ్రహించి యిదిసేయుమనం
గా వల్లెయనుచు నదియటు, గావించి యతఁడు కృతువు గావించునెడన్, 91
- సీ. రక్కసులొక కొండ అక్కజంబుగ ముని, వేషముల్ ధరియించి వినతులగుచుఁ
జేరి భారతిమెక్కి రహార యేమనితల్లి, చెప్పవారము మేము సిగ్గులేక
విధి యెంతపనిచేసె విడిచినిన్నటుమీఁద, సావిత్రీయనియెడి చానఁగూడి
కావించుచున్నాఁడు కాంచీలోయజ్ఞమ్ము, నేము నచటికేగ నెవరుగూడ
- గీ॥ చూచిచూడరు విధి తలయూచిమెచ్చ, భారతీయుల నెవ్వరిఁ జీరవలదు
నచ్చువారిని మన్నింపవలదటంచుఁ జెక్కిరాశాల మొగసాల శిలలమీఁద, 92
- కం॥ కని వెక్కిరించు వారును, గనుబొమచిట్టించువారు కటాభాషణముల్
విని చెడువారును నయి మ,మ్మును ధిక్కారించిరమ్మ! మునులచ్చోటన్, 93
- గీ॥ పరమ సారస్వతాంఘ్రి తత్పరులకచటఁ,జోటులేదంట బళి యిదియేటిక్రతువా,
యనుచునందందు మేమటులరయనరయ,నదియవిష్ణుదుర్మంత్రమనుచుఁదెలిసె94
- కం॥ అనవిని విననటులాయమ, కనుగొని యమ్మునుల తెఱఁగు కళవళపడియున్
దనపదిఁగన్నది వారలు,వినిచిన దేశార్థమ్మగుచు విశదముగాఁగన్, 95
- గీ॥ శోకభీకర మయ్యును సుందరంబు, విరహతప్తంబు నిశ్వాస పరుషితంబు
రోషదుర్లక్షమయ్యనిరూఢశాంత, సుప్రసన్నంబునగుమోముచూపులడర, 96

శా॥ మీ కేలా? మునులార! దుఃఖపడఁగా మీయార్తి నాయార్తి కా
దా? కాదంచు జగద్విధాత యిటుసేయఁజొచ్చినం జొచ్చుగా
కీ కార్పణ్యము విష్ణుడైన మదిలో నెట్లోర్చె, నెట్లోర్చెగా,
కా కాంచీశ్వరుడైనలేడె దయసేయన్, లేదె కామాక్షియున్. 97

కం॥ మీ రేమియు ననకుఁడు దు,ర్వారము కోపమ్ము తపముబలము నెఱుంగ నే
యూరకయ చూచుచుండుఁడు, సారస్వతులార నాదు జతనము నింకన్, 98

మ॥ అని మిన్నంది నదీ సరస్వతి ప్రవాహవేగ దుర్వారయై
చనియెన్ జన్నము ముంచియెత్తుటకునో సర్వేశ్వరుండేరి మొ
క్కిన వీనామృతవారిధార నభిషేకింపంగనో కాని వే
గ నినాదంబు నటేశనాట్యకృత థక్కాధ్వాన ధీరమ్ముగా. 99

శా॥ మిన్నంటంగ సరస్వతీ నది విజృంభించెం గ్రతుధ్వంస మా
నన్నంబయ్యెఁ బితామహ! యని మునుల్ సంభ్రాంతి లుచ్చైర్వచ
ప్సాన్నాయ్యంబులు దప్పఁబల్కు నెడలన్ శంకించి యాధాత యా
నన్నుం జన్నము గావఁగా వరదరాజస్వామి నర్ధించినన్, 100

సీ. వలగొనెనా! వాణి వలిత జటాజూటు, లలిత గంగానదీ కలితగతుల
నర్ధించెనావాణి యర్ధేందుకోలేసు, ప్రాథమధురశబ్ద భావణముల
యాచించె నావాణి యంగీకృతకృత్రు, యాదః కలధ్వని వ్యాజమునను
నర్ధించె నావాణి యాగమాంత విహారు. నమలతరంగ హస్తముల కలిమి

గీ॥ మోష వెట్టినావాణిలోగుట్టు నెల్ల, ఘుమఘుమారభటి న్యంగమ్ముగూఢముగను
ధ్వనిత మొనరించి పలికెనా పత్తనంబు, ముంచునో యేమొ సర్వతో

కం॥ ఆవాణి చతురాన్యుట, కావించిన ప్రార్థనమునఁ గఱగిన మదితో
న విశ్వవిభుఁడు కామాక్షి వీక్షణ మధురమూర్తి చిటునగవొలయున్, 102

కం॥ హరిఁజూచెనపుడు హరియూ, హరుచూపుల యర్థమెఱిగి యతి వేగమునన్
బురి కడ్డపడుచు నిలిచెను, నెఱవేర్చఁగ తేత్రపాల నియమమునంతన్, 103

కం॥ ఆవేగవతి సరస్వతి, యావేగమునూని కొలిచె నల కామాక్షిన్
దేవి! భవాని! మహేశ్వరీ! రావే! రక్షింప దీనురాలినటంచున్, 104

కం॥ తనుఁగొలుచు నాసరస్వతి, మనవిని విని మనసు కఱఁగి మానిని యిదిగోఁ
గొనుమభయమింక వెఱవకు,మని గొనియెనువాణిఁదనదునంకమునందున్, 105

ఆ॥వె॥ అభయమిచ్చివాణి కభవుని వీక్షించి, స్వామి! తగునె పక్షపాతమనిన
వనిత! నాకునేమి పక్షంబు గలదిందు, విధివిధానమిట్లు వెలసెఁజుమ్ము, 106

కం॥ తనతల్లిని గాదనునా! తనసోదరిగంగనేమి తక్కువ యనునా!
వినుమిందు నజని తప్పిక,మును గలదే! వాణి యింత పొరవడు నెయనన్, 107

గీ॥ ప్రాణనాయక యీతెప్పు వాణిదై నఁ, దాను యాగమ్ముదల పెట్టి ధాతయపుడు
భారతినివీడి వేరొక్కవనితఁబెట్టి, యాడఁజెల్లు నెయిదిధర్మమగు నెయనుడు, 108

కం॥ వినుమీ తప్పిరువురి యం,దును గలదా దోషమిపుడు తొలఁగెను నిక్కం
బను భూతమగుచు మనలను, గని సేవించుటను జేసి కల్యాణి యనన్, 109

ఆ॥వె॥ వాణి భవుని పాదపద్మమ్ములకు మ్రొక్కె, వచ్చె హరియు నతని వల్లభయును
అజుఁడు సేరవచ్చె నల్లన సావిత్రీ, ఋషులుగూడి రాఁగ నీశుకడకు, 110

ఆ|| వె|| మోడ్పుకేలు ఫాలమున గదియించుచు, శివులఁజుట్టివచ్చి చేసిరపుడు
వారునిగమసారవాక్యసన్నతులను, భయము భక్తి నయము పరిశ్రవిల్ల, 111

శా|| దారత్యాగమొనర్చు దుష్టుని ననుగ దండింపుమగ బ్రహ్మ నా
నేరమ్మున్నయిరింపవే యనెడి వాణిగ గుట్టు రట్టైన సం
సారమ్ముగ దగదిద్దుమన్న తన యూపైఁగోడు లక్ష్మీశ్వరున్
స్మేరాస్యండగు నాధునిం గనుచు నా శ్రీమాత దానిట్లనుగ, 112

కం|| హరిసుతవెయైన నగుదురు, హరిసతియేయైన నేమియగుఁగాక భవ
ద్గురత యిఁకఁజెల్లు భారతి, ధర వీరలకంటెనన నిధనపతిమెచ్చుక, 113

కం|| సిరిదాని ననువదించెను హరియుఁ దథాస్తనియెఁ గురిసిరమరులు సుమముల్
ధరమునుపటియట్లయ్యెను, హరుఁడపుడా కొలువుతో నయంతర్ధిగ నెక, 114

కం|| ఇది సారస్వత విజయముఁ చదివిన వినఁగలుగు విమల సారస్వత సం
పద లాపదలు దొలంగును, బొడలునుబహురూపవిభవములు పుణ్యమ్ముల్, 115

ప. అనిన సూతుంగని యమ్మునలు.

116

కం|| హరచరణ కమలతీర్థా, దరమానే జంతుకొటి ధన్యంబదియా
పురుషోత్తమ సంభావిత చరితలుదెలుపుము పురాణ చతురాస్యయనగ, 117

లక్ష్మి విష్ణుని శివగాధలఁ జెప్పునునుట.

మ॥ మునులంగంచి యతండు పల్కె వినుడీ మున్నొక్కనాఁ డబ్బనా
భుని పేరొగమందు భక్తులు సురల్ భోగింద్ర పక్షిందుగ్రిలుక
ఘనయోగుల్ విన లోకమాత విభునిన్నా రాయణస్వేద్యమై
వినిపింపంగదె నాధ మాకిపుడు శ్రీ విశ్వేశ చారిత్రముల్. 118

ప. అని యడిగిన.

119

క॥ అతఁడెల్లవారిఁ గనుఁగొని, స్మితసుందర వడనుడగుచు శివకథలు మఱా
ద్భుతములా ముక్తిప్రదములు, వితతములే గనినయంత వినిచెదవినుడీ. 120

గీ॥ ఏను రుద్రుండు బ్రహ్మనాకేశ్వరుండు, నేపరాత్పగుకరుణయే తేపగాఁగ
దాటినార మొభంగదుస్తరమహాబ్ధి నామహేశ్వరువచియింపనలవియగునె. 121

క॥ విస్మయకరములు దుర్గతి, ఘస్మరముల నంత పుణ్యకరముల్ పరముల్
అస్మదుపాస్యములు నా మస్మరణ కృతాంత మహిమమర్దన కరముల్. 122

క॥ పరమములు శివపదములు, దురితపు చెదలంటరాని దుర్వారాగుల్
శరణములుస్మయహరములు మరణజరాదూర పరిమ మంగళకరముల్ 123

—* మత్స్యావతారము. *—

అ॥ చూడఁగొనియె మన్ను సోమకుండను నొక్క రక్కసుండు నిగమరాశి నెల్ల
వానినేర్చి దనుజవర్గము లోక వి, ధోభకృత్యములకుఁ జొచ్చెనపుడు. 124

కం॥ మంత్రమ్ములు యంత్రమ్ములు, తంత్రమ్ములు నేర్చి యాతుఘానులు జగతీ
తంత్రమ్ము మార్చియేలఁగ, సంత్రస్త్రములయ్యె నఖిల జగములు నంతఁ 125

ఆ॥వె ఆత్మశక్తులెల్ల నణఁగించి మణఁగించి, యంత్రమయముజేసి యఖిలజగము
నిచ్చవచ్చినట్లు వెనరేఁగి యాడించె సోమకుండు తేటిచూడరాక. 126

శా॥ సామాన్యమ్ములె యెల్లవారికయినన్ సంద్రమ్ములద్రుల్ వనీ
భూముల్ వారలె కాచిపెంచిన యటుల్ పోషించుచున్నట్టులున్
దామే యేలెడి రాక్షసాధముల యా దౌష్ట్యమ్ము ధౌర్వ్యమ్మును
ద్దామం బయ్యె గలంగె నెల్లజగమున్ దద్రదాజ్య విక్షుబ్ధమై. 127

మ॥ పరితః ప్రావృత సర్వతోముఖ దురాప ద్వీపసంవాసి నా
సురవిద్రోహిని రూపుమాపె వెఱపున్ శోధించి శోధించి యీ
శ్వరు నర్థించితి దైత్యసంహరణ దక్షత్వంబు గాఁక్షించి యా
హరఁడున్నన్నఁ గృతార్థుఁ జేసె నపుడే యక్షీణ దాక్షిణ్యతక్ 128

మ॥ కనకక్మోధర శృంగధీరమగునీ కౌమోదకింబూని స
జ్జనతానందకమైన నందకము నీశార్ఙ్గమ్ము, పై నీనుద
ర్శనముం దాలించి సోమకాసురజిఘాం సంబోయితిన్నాటికిన్
వినతానందనపక్ష ఝాంకరణముల్ నిండంగ బ్రహ్మాండముల్. 129

మ॥ చతురంగ ధ్యజనీ సమేతుడయి రక్షస్సార్వ భౌముండు ను
ద్ధత సంగ్రామ కుతూహలంబు మెఱయన్ దర్పంబెలర్ప న్నిరా
దృత మత్కర్మక జృంభణుండయి భుజోత్సేకంబు రూపింప సం
తతనారాచ పరంపరల్ గురిసె నంత నేను సన్నాహి నై. 130

ఉ॥ చక్రము ధారలన్ దనుజ చక్రము నెల్లను రూపడంచి శౌ
ర్యక్రమ దుర్నిరీక్షుడగు నాయసురం దునుమాడులోన నా
విక్రమశాలి బెగ్గడిలి వేమలుపాటునడాగె నబ్ధి నీ
చక్రము వానివెంబడుచుఁ జయ్యన నేను మిషా ఘుషాకృతిన్, 131

శం॥ కనుమొఱగి పెక్కువూయల, వననిధిఁ జరియించు దైవపంచకుఁ గంటిన్
జనఁ బెక్కుకాలమట నని, యనిమిషగూఢమున మాకు నతితుములంబై, 132

శం॥ వారిచరుడై ననిశిచరు, దారుణతర చక్రధారఁ దఱిగితి నంతన్
బోరున నెత్తురుచిమ్మెను, వారిధి రక్తప్రవాహ పంకిలమయ్యెన్, 133

గీ॥ వాని నెత్తురు కెంజాయ ప్రబలి కడలిఁ, బ్రాచ్యపాశ్చాత్యభేదభావంబులేక
యయ్యె జగముల కదియనిశాంతమగుచు, సుఖదినా శంసియగు
నుషస్సుందరమ్ము, 134

గీ॥ మత్స్యరూపంబుతో నబ్ధిమలయునాఁడు, పంచజనుడనురక్కసుఁడ్రుంచికొంటిఁ
బాంచజన్యంబు దక్షిణ వర్తమిద్ది యబ్ధిఁ దిరిగిననాఁటి చిహ్నంబుగాగ, 135

శం॥ శ్రీకాంచీనగరీశ్వరుఁ, డేకామ్రాధీశుఁ గొలిచియే నటగంటిన్
శ్రీకామిన్యభి కాముక, మాకారము మత్స్యరూప మదిమలువడఁగా, 136

—* కూర్మావతారము *

మ॥ అమృతశ్రీకయి కశ్యపాత్మజులు దామంభోసథింద్రుచ్చ నా
సమయంబందుఁ బయోధిమగ్నమయినన్ శంకింపకే కూర్మరూ
పమునన్ గవ్వపుఁగొండఁ బట్టితినటన్ బ్రాదుర్భవించెం గరా
ళము కాకోలముదగ్రకీలమతి వేలస్సార సంచారమై, 137

కం॥ జ్వాలాభీలహలాహల, కోలాహల చకితమగుచుఁ గొలిచె జగమ్ముల్
ప్రాలేయాచల బాలా, హేలాహోలావినోది నీశు మహేశుఁ, 138

మ॥ విలయోజ్జ్వలభిత భీకరాంధతమ సాభీలంబుక్షేపంబు దాఁ
జుళుకించెం బరమేశ్వరుండు జగతీ శ్రోభంబు వారింపఁగాఁ
దెలివొందెఁ జగమెల్ల సప్తదయమందెఁ బద్మినీవార మా
జలధిన్నిండె మణిమరీచులు నవోషః కాంతిపుంజమ్ములై . 139

కం॥ ఆసాగర కాసారవి, భాసుర పద్మినిఁ బద్మబద్మాలయఁగై
సేసెను లక్ష్మీగణపతి నా, సిద్ధివినాయకుం డనంతరమందున్, 140

కం॥ ఇందుఁడు కల్పకమును హరి, చందనమును బారిజాత సంతానమ్ముల్
మందారాదులతోఁ గను, విందె జగమెల్లఁ బండువెన్నెల గాసెన్, 141

కం॥ ప్రాలేయ రజతగిరులన, నోలినినై రావతంబు నుచ్చైశ్రవమున్
బాల కడలి జనియించెను, లేలీహనమాళిస్పటిక లింగము పుట్టెన్, 142

కం॥ అమృతము పుట్టినదంతట, నమరులఁ గిక్కురించి యసురు లది. హరియింపన్
సమధికరోషోజ్జ్వలు ల, య్యమరులు రక్కసులు పోరిరతిఘోరముగా, 143

శా॥ పాతాళమ్మున మందరమ్మున కథోభాగమ్మునందున్న నఁ
జేతమ్మందుల సంస్మరించి శివుఁడక్షీణాను కంపామతిన్
నాతామేటితనమ్ము మాన్చికొనియె న్నాకర్పరమ్మంతటన్
జేతః ప్రీతిగరుండమాలికమణి శ్రేష్ఠంబు ప్రేష్ఠంబుగన్, 144

- కం॥ ఈలచ్చియు నచ్చరలును, లోలోవెఱంగంది చూడ లోకేశ్వరులున్
లీల జగన్మోహినినై. వేలాపైకతమునందు విహరింపంగా. 146
- కం॥ నాలీలకు నాహేలకు, నాలావణ్యమ్మనకును నాసంగతికిన్
నాలలిత విలాసమ్మల, కై లోగుచు మఱచిరమృతకలశము నంతన్. 147
- గీ॥ అభినయమ్మల కలరుచునల్లనల్ల, జేరవచ్చినవారల నోరజూచి
యమృతమును బంచిపెట్టనాయత్త పడితి బారులుగదీరి వారలుకూరుచుండ 148
- కం॥ దరహాసామృతపూరము, గిరికొను కేగింటిచూపుఁ గికురింతల నా
సురవిద్రోహ. లెఱంగరు, సురలే యమృతమ్మగోలుచొప్పాకయింతన్. 149
- గీ॥ మాయఁగనుఁగొని రక్కసిమాయఁజేసి, చూతె నమృతమ్మసురలలోఁ
జొచ్చి యొకఁడు
తరణియెఱిగింపరెండుగాఁదఱిఁగినాఁడఁ, జక్రధారనువానిదౌష్ట్యమ్మదెలిసి. 150
- మ॥ కలహమ్మయ్యఁ దదర్థమై యపుడు రక్షస్సంఘమందోడూచున్
గలయంబాత్రె శివుండు, వారిదయతోఁ గన్గొంచు నదృష్టి నీ
జలధి ప్రోద్భవలింగమున్ గొలుచుచో సాధింతు రిష్టమ్మనన్
దలకెక్కింపరు సంపదంధులు సురల్ తద్వాక్య మొక్కింతయున్. 151
- అ॥ వె॥ మొదలమోసఁగించి పూర్వ దేవతలిట్లు, తుదకు మోసపడిరి దుఃఖపడిరి
అభవుఁ డంతనన్ను నల్లనవీక్షించి, విఘ్ననాథుఁబిలిచి ప్రియముతోడ, 152
- గీ॥ తానుబురుషోత్త ముండయ్యఁ దాల్చెనిపుడు, మోహినీరూపమెల్లరదృఢతపడంగ
వార్ధకస్యక నీతనివశ మొనర్పు. మనిన నాతండుగావించె నభవునాజ్ఞ. 153

౪. అని విష్ణుండు చిటునగవు చూపున లక్ష్మి నాలోకించుచుం బల్కిన.

154

కం॥ తలలూచిరి యాసభ్యులు, దలవాలిచెలస్మే సిగ్గుదలకొననంతన్
యెలనవ్వొలయఁగ విష్ణుం. దలఘుమృదూమృలనుబలికె నవ్వలి కథలన్. 155

—♦ వరహావతాగము. ♦—

శా॥ ధాత్రీమండలిఁజూపగా మడఁచు నాదైత్యున్ హిరణ్యాక్షు వి
శ్వతాగ్రార్థముపోత్రినైయరిగి దంష్ట్రున్ జీల్చి చెండాడి త
ద్దాతస్యఁదికవోష్ణ రక్తఝరులుత్కంఠం గడుం గోలుటన్
ధాత్రీన్ద్రొండియుగాసివెట్టితిని యంతజ్ఞాన శూన్యుండనై. 156

శా॥ ఆవేశన్మోఱలెట్టు నీజగము కుయ్యాలించి ఫాలేక్షణుం
డీ విశ్వంభరఁ బోవఁగాఁ దలఁచి దానెత్తెన్ గిరాతాకృతిన్
ఆవేదంబులు జాగిలఁబులయి తోకాడించి నిల్చెన్మహా
దేవుండైత్తి పినాకమున్ దిగిచె భేదెల్లెనిశ్చలద్వనిన్. 157

శా॥ జ్యోషోషంబతిభీషణంబయి శ్రవస్సద్యః ప్రవిష్టాశుగ
వ్యాఘాతాధిక దారుణంబయి కలంపక్ ఘృరురారావముల్
మేఘధ్వాన విడంబనన్ జెలఁగఁగా మేలెంచియే బోయి యా
ద్రాఘీయస్తర దేహునాదిమ కిరాతస్వామి నీక్షించితిన్. 158

కం॥ వీక్షించి యించుకేనియు, లక్షింపక యతనిమీఁద లంఘించితి నే
నాక్షణమ నన్నుబట్టిన, వక్షీణజవంబులై న యాజాగిలముల్. 159

మ॥ విదళింపఁబడి మాటిమాటికి ననున్వేగించి తూఁగించి యు
 స్మదభాంకార రవంబులఁ మొఱయఁచుం బై పై విజృంభించు న
 మ్మద కాలేయక యుగ్మయుగ్మము కడునస్మట్టాడి మిట్టాడుచుఁ
 విదళింపఁ విదళించితో బ్రతిభటావేగమ్ము వారించుచుఁ, 160

క॥ అదిగని సైరింపకయ, మ్మొదలిటి ముదిబోయనన్న మొఱకుఁదనమునన్
 బొదివి యొక కేల దంష్ట్రము, నదుముచుఁ బెఱ కేలఁ బెఱికె నవ్వలిశోరఁ, 161

క॥ ననువిసరివై చె నంతట, వెనుకొనియే సతనిమీఁద వేగమదుముకఁ
 గనుఁగొని కనుఁగవకెంపున్, దనసొంపుఁ దనువుపెంపుఁ దనసతియింపుఁ, 162

క॥ మల్లడిగొననా భిల్లుఁడు, పెల్లుగర క్తంబు దొఱుగ బిట్టడిచెననున్
 భల్లమ్ముబోని శోరను, జెల్లెనురాపందియనుచుఁ జేరుచు భిల్లుల్, 163

క॥ గిరిసరి గరిసరి గడుసరి, కిరికిరి యను మొఱకుఁటెలుఁగు గీల్కొన నెఱుకుల్
 దొరకడకు నన్నుఁజేర్చిరి, యరుదుర యీపాటిదనుచు నచ్చెరువడుచుఁ, 164

క॥ ఆఱసచ్చియన్న ననుఁ దా, నఱచేతంబట్టియెత్తె నభవుఁడు పేర్మిన్
 దొఱఁగెను నాయజ్ఞానము, గుఱుతించితి హరుని నిగమకుల పరిహరున్, 165

మ॥ స్పృహణీయోజ్జ్వల దివ్యమంగళతనూ! శ్రీకంఠ! మానీశ్వర
 గ్రహణీయామల పాదపంకజ! సతీ ప్రాణేశ! విశ్వంభరా!
 మహనీయాత్మకథాపవిత్రితజగన్మాలిన్య! లోకేశ్వరా!
 సహనీయంబగు గాత నాదురితమీశా! లుబ్ధకాగ్రేసరా! , 166

మ॥ నినుస్థాణురిడు స్మశాన వాసిమునుచు నినుందుంచు లోకంబు దాఁ
గనదీభూమి మహాస్మశానమనియుం గల్పాంతమందుజ్వల
ప్రణవాకారముఁబూని శాశ్వతముగౌ రాజిల్లుదీనంచు మం
డన శేషాహి! సుమాయమాన వవచం! దా! లుబ్ధకాగ్రేసరా! . 167

కం॥ కిటదంతధారివగుమీ, నిటలాక్షయనుగ్రహింపు నీదాసుని నీ
కిట కథవెలయఁగననఁ గౌఁగిట నట నా భిల్లవిభుఁడు గీలించెననుక, 168

—♦ సృషింహావతారము. ♦—

మ॥ నరసింహకృతితో హిరణ్యకశిపున్మర్దించి తద్రక్త ని
ర్ఘ్నరణింగోలిచరించు నన్ను మిగులం బార్ధింఁచెఁ బ్రహ్లాదుఁడు
సిరియున్ దేవతలుక బ్రసన్నుడగు మీ శ్రీనాథ! యంచున్నదిన్
జొరదా ప్రార్థన దుష్టదైత్య రుధిర స్తోతంబు కై పెక్కుటక, 169

మ॥ హరునర్ధించిరివారు వారికభయమ్మాస్వామియిచ్చెన్ గృహ
వరుఁడై సత్వరుఁడై శీతార్తిహరుఁడై వచ్చెన్ ననుంజేరఁగా
శరభాకారము సాళువాకృతియు నాచంద్రార్కవై శ్వానర
స్ఫురదక్షిత్రయముక భయంకరవపుస్ఫూర్తిం బ్రవర్తింపుచుక, 170

సీ. ప్రళయకాళియును దుర్గాదేవినిజపక్ష, భాగమ్మలను విజృంభణము మెఱయ
బడబానలుఁడు కాలభైరవుండును జర, రమునహృదయమందుఁ గ్రాలుచుండ
వ్యాధియు మృత్యుదేవతయు నొంకొంటితో, నూరుభాగమ్మలఁ గేరియాడఁ
బ్రళయజేమూత కర్కశనిస్వనుండును, రోషదుర్లక్ష దారుణములుండు

గీ॥ చండమారుతవేగుఁ డప్టాపదుండు, కులిశనిష్ఠుర శాతనఖుండు పిలయ
కాలపర్జన్యనీలవిగ్రహఁడునగుచు, శరభసాభువమూర్తియైహరుఁడువచ్చె. 171

మ॥ అనిదంపూర్వవరప్రభావపటం గర్వాంధాసురేంద్రప్రమా
పణ సంరంభవిజృంభణప్రకటిత బ్రహ్మాండ విద్రావణ
స్వనదుర్లక్ష నృసింహరూపమున విభ్రాజిల్లునన్నున్ భయాం
గన కై సేసెదదీయభీకరకటాక్ష పేరిణోన్మత్తయై. 172

మ॥ శివరూపంబునఁజూతు భీషణశణి శ్రేణీన్ దలన్దాల్చుచోన్
భువనాభీలము కాలకూటమువెసన్ గుక్కిల్లుగా మింగుచో
వివిధాకారకరాళ వేపములనే వీక్షించితింగాని యా
భవు నెన్నండును జూడనమ్మెయి జగద్ధ్వంసంబులందెయ్యెడన్ 173

మాలిని॥ శమనరహిత కోపస్పందమానాధకోఘ్నన్
సమధికశిఖినేత్రున్ జంచలాత్యుగ్రిజిహ్వన్
దమితభువనజాలున్ దర్పకధ్వంసినీశున్
శమితసకలదోఘున్ జంద్రచూడాలునాద్యున్. 174

కం॥ కని భయమువెనుకభక్తియు, బెనఁగొన నర్పించినాడభిదురశితమ్మల
కొనగోళ్లదనువునింతలా, దునుకలుగాఁజేసిహరుఁడు తుష్టింగనఁగా, 175

చం॥ జయజయ సర్వతోముఖప్రసన్న! మహేశ్వర! దుష్టశిక్షణా!
జయజయ కాలకాల! దివిషత్పరమేశ్వర! శిష్టరక్షణా!
జయజయ యంబరాంబర! కృతానువిలోచన! భక్తపోషణా!
జయజయ పాహిపాహి శివ! శంకర! చంద్రాశ్రీరమండనా! , 176

మ॥ జయకాకోలనిబర్హణా! పశుపతీ! సర్వసహస్యందనా!
జయకల్యాణధనుర్ధరా! భవహారా! చంద్రార్కవహ్నిక్షణా!
జయగంగాధర! చంద్రమోమకుట! విశ్వక్షేమసంధాయకా!
జయశారీశ్వర! సర్వమంగళవిరాజద్రూప! పాపాపహా! . 177

క॥ శాంతింపుముశరభేశ య,నంతా! యని యభవువేడ నాతఁడుప్రీతిగా
శాంతించి యొసఁగెనాకు ని,రంతర తత్పాదసేవ నాసక్తమతిగా. 178

* వాచనావతారము. *

ఆ॥వె॥ అ హిరిణ్యకశిపు నన్వయమ్మనఁబుట్టి, బలియనంగ దనుజవల్లభుండు
నిత్యసత్యశీలుఁడత్యంత ధర్మవ,ర్తనుఁడు విశ్వదాతమనువిభుండు. 179

గీ॥ కపటవామనరూపి నై కపటరహితు, బలినివంచించి యతని నై భవమునెల్ల
నప్పగించితి నిందుగ్గన కతఁడుగోర, దానిపై పక శివుఁడు భక్తప్రియుండు. 180

క॥ జంకించినన్ను నాదగు, కంకాశముదాల్చి యయ్యెఁ గంకాశధరుం
డంకించి నాకరాశము. పొంకముగాఁ జేతికట్ట పాలుపునదాల్చెగా. 181

క॥ సురలసురల నెడి భేదము, హరునకులేదెపుడు పేర్చి నాశ్రితకోటిన్
గరుణించు వరములిచ్చును, బొరపొచ్చెములేక నిఖిలపురుషార్థములగా. 182

క॥ శిక్షించు నెవరినైనన్, బక్షములేదతనికెట్టి వారలపయినిన్
రక్షకుఁడనుటకునిదె యా, దక్షిన్వంసంబు మొదలుదాహరణ మగున్. 183

* పరశురామావతారము. *

ఉ॥ నన్నుదృఢీకరించుచును నాదుసుదర్శనమొక్కనాఁడు నీ
యన్నతియెల్ల నావలననున్నది యేనునొలంగిపోవనే
మున్నదిసీమహత్త్వమదియం గనుఁగొందునుగాకయంచుఁ దా
జన్నియవట్టియేఁగి సువిశాల విశాలకసూయపెంపునన్. 184

ఉ॥ హైహయరాజవంశమునయందుదయంబయి యర్జునుఁడునా
బాహుసహస్రశాలి విభవస్వరధీశుఁడు గార్తవీర్యుఁడు
త్సాహసమగుఁడై గెలిచి చాటెనుదీవులురెండుతోమ్మిదుల్
సాహసవిక్రమక్రమ విసర్పదుదారయశః పశస్తుల్. 185

ఉ॥ రావణునంతవానిని జరాలున నారినిబందెగొన్న సం
భావితశౌర్యశాలి నరపాలుఁడతండ్రికనాఁడు సర్వపై
న్యాయభిత్తోడఁగూడి మృగయారతిఁ దేలుచుఁ జేరి యోగవి
ద్యావిభుఁడల్లనల్ల జమదగ్నిమహాముని యాశ్రమమ్మునన్. 186

ఆ॥వె॥ ఆతిథేయఁడిచ్చు నతిధిసత్కారమ్ము, రాజదుర్లభమ్మురాజాగాంచి
కలఁగి గలదుగోవు కామధేనువుబిడ్డ, మునికిదానిమహిమ యనుచుఁదెలిసి, 187

ఆ॥వె॥ అడిగిదానినెంత నడిగిన నీనన్న, తబిసిఁ గినిసినాదు ధాత్రీనున్న
దీనినడుగనేల తేలికగానేల, కానవనుచు గండకావరమున, 188

క॥ జడదారియితఁడునడచెడుఁ జెడుదారిందానఁజేసి చెడుగాకనుచున్
వడిఁగోవుఁబట్టి తనవెం, బడిగొనిచ నెఁ బురము రాజపాంసనుఁడంతక, 189

కం॥ ఏనమ్మునీందుఁ గొమరుడనై నేర్చితివిద్యలెల్ల నభవునికరుణ
నే నింటలేనియపుడీ కానిపనింజేసె నృపతి కావలుడగుచు॥ 190

శా॥ గ్రాసమ్ముంగొని దర్పమోపులు సమిత్తండమ్ములందాల్చి యే
నాసాయంతనమిల్లునేరుతటిఁ దానంభారవంచించ ను
ల్లాసంబందుచు మోరయెత్తుకొని నన్లక్ష్మించియుప్పొంగు నా
శ్రీసర్వస్వములేదు జన్నియకటిసీమ॥ దుఃఖబద్ధమై॥ 191

కం॥ నూయయ్యనన్నఁజూడరు మాయన్నలుచూచునాటాడరు న
మాయమ్మవెఱచిచూచును మాయురెగోమాలయెందు మాయఁబయ్యె॥

మ॥ అనితర్కించివిషాదకోప వివశస్సాంతుడనై యన్నల
మునుల॥ దల్లినిదండిని॥ సఖజనమ్ము॥ శిష్యబృందమ్మును॥
వినయమ్మున్నయము॥ భయమ్ముమెఱయ న్వేమారు ప్రశ్నించిన॥
వినతాస్యమ్ములనెత్తురు॥ గనుడములే విప్పరన॥ జూడరు॥ 192

మ॥ ఒకరుంబల్కరి జేమిచిత్రమనియే నూహించియూహించి యా
నికటక్షుణ్ణధరాపరాగములచే నిశ్చప్రచార్ధుండనై
వికటభూతుటిరోషతామ్రనయనస్వేదోల్బణా స్వాంతర
ప్రకటిభూతపటత్పటద్వికటదంష్ట్రాభీషణాభాషి నై॥ 193

మ॥ తెలిసెన్నేడుమదాంధరాజ్యపదవీతిష్ఠత్వశుద్ధోహముల్
దెలియుంగ కింకబుణ్యవిప్రజనతా తీవ్రప్రతాపంబునన్
దలఁడోయర్జునుడెంతసేసె నిదియేనా! రాజధర్మంబు గో
వులమానీంద్రులగాసివెట్టుటలె గాఁబోలు॥ మహీపాలనల్॥ 194

మ॥ అనివేగమ్మున గండగొడ్డలి నిజాంసాలంకృతింజేసి యేఁ
జనుచో నాశ్రమవాసులింతవొరవాఁ చాలించుచాలించునా
ననుమాతల్లియుదండ్రీయున్వలదురా! నాయన్న, యారాచవా
రిసి మార్కోమనకేలయాగుమనుచున్ బ్రేమన్నివారించినన్ ॥ 196

శా॥ పేర్నింగొంచవిదారణంగెలువఁగాఁ బెక్కిండనిష్ఠశీవు
గూర్చింగొల్వఁగ మెచ్చియిచ్చెహరుఁడీ కుట్టాకమున్ స్కందుఁడా
దుర్మార్గమ్మునవీడెన్దిగలుగన్ దోడేలనేడేలయీ
నిర్మర్వాదున్వలదుము మన్నింపగ గర్వాంధుని ॥ 197

ప॥ అని వారల నొడంబఱచి యాశ్రమమ్మువీడి మనోవేగమ్మున సైన్యజర్జరిత
మార్గమ్మునట్టి యంతర్జంతుసంతానమ్ముతో వెలివీడువిడిసి కడలు కడలిం
బోని మాహిష్మతీశ్వరు నపారస్కంధావారమ్ము దరియంజొచ్చి యచ్చటి
భటులనుదేశించి 198

క॥ ఓహూహూమీనరపతి బాహుబలశాలి దళితపార్థివదర్శి
త్సహుండుసార్వభౌముఁడు హైహయకులవారినిధిశశాంకుఁడునటగా ॥ 199

ఆ॥ వె॥ నేడవలయుగాని వేయిచేతులనిచ్చు దానియంటగడునిదానియంట
ఈయఁగలఁడోలేఁడోయీనాదుకోరిక యర్థివచ్చెననుఁడి యతనితోడ ॥ 200

క॥ అనవినుచువారునన్నుం గనుఁగొనివిస్మయము స్మయముగడలుకొనంగా
జని యంతఁగార్తవీర్యునకునుదెలుపఁగఁగొంతబెదరు కొసరినపలుకుల్ ॥ 201

ఆ॥ వె॥ వటువుపటువువాని వాక్యసందర్భమ్ము బ్రహ్మతేజమొకటఁబాదుకొనెనొ
కోపమెల్లనొకటఁగూడినదోయన వచ్చినాఁడువేడవచ్చినాఁడు ॥ 202

కం॥ అనవినుచునానృపాలుం డనర్థరత్నమువతోడ సర్వంబిడఁగాఁ
జనుదెంచి దేవయ్యర్థము గొనుమనిప్రార్థించెనన్న గురుతరభక్తి॥ 203

కం॥ నీమర్కాదకుమెచ్చితి నీమణులేలయ్యమాకు నీవలచినమా
గోమాతనిమ్ము కాదనుచో మఱిసీబాహుబలము చూపింపుమనన్॥ 204

చ॥ కసలియలంతినవృద్ధులకన్ జలుకన్ననుజూచిచూచి యి
ట్లనియెనునాదుమాటవినుమా! కనుమా! దయచేసియెందు వి
ప్రనికరమన్న బేర్కొడనరస్మణిరంజితవస్తువీయఁగాఁ
బనుపడురాచవారిపటుబాహులు సాహసమొండు సేయు నే॥ 205

ఆ॥వె॥ ఎంతచక్కవర్తి నేనిఁబోషింపఁగా వలఁతివలయువానివేలయనిచ్చు
గోవుచూతుఁగాకకోనలఁగానల ముక్కుమూసికొనెడి మునులకే॥ 206

కం॥ నీవైనవినుముచెడకుము గోవులఁబదివేలనిత్తుఁ గొమ్మదురాశన్
బోవకుమురిత్తయాగ్రహ మావేశముచూపఁబోకుమా! మాయెనురన్॥ 207

మ॥ అనినగోధవిఘ్నార్ణమాన నయనవ్యాప్తాగ్నికీలన్ సనున్
మునుకల్పెట్టగ నేమియేమిబల్లిరా! మూర్ధన్య! రాజన్య! మా
కినుకంజూచెదు బాపశాపముల నీకృత్యమ్మనాకృత్యమున్
గనుమా! మాకుదురాశయా? నిలుము నీగర్వంబఖర్వంబుగాన్॥ 208

శా॥ శాపమ్మంటెదొచాపమంటెదొ వృధాచాలించుగర్వోక్తి నే
శాపమ్మంటిన విప్రొడన్న వెఱసా చాపమ్మెరానిమ్ము నీ
రోషమ్మన్నటికోపమున్ జలమునీరోసమ్మమీసమ్మ నీ
చాపంబడ్డసహస్రబాహువుల యాశౌర్యమ్మవీక్షించెదన్॥

కం॥ మాయంటగండిచిపదపడి మాయావుందోచిగొన్నమాయావివి నిన్
మాయంపకుండవిడుతు నె హాయిగగనుకెలుపట్టురా? యట్టులైనన్॥ 210

మ॥ అనినన్ దిగ్గనలేచియానృపతి వంశాంగారుడుదృఢను
ర్థనులన్ జక్కగనిల్చినాకునొసగెం బ్రత్యుత్తరమ్మిట్లు మా
ర్కొనివర్షించె నిశాతఘోరశరముల్ గుడ్డారుణాధ్వంబులై
ననుముంపన్ జెయివీచె సైన్యములకునర్ధింప దుర్దాంతుడై॥ 211

శా॥ ముట్టన్వచ్చుశరమ్ములందునిమి యమ్మాకల్ చిశాకెత్తి ప
ర్వెట్టందోలితిదిట్టవెసలిచినన్ బిట్టాడిగొట్టాడిచూ
పెట్టన్ రాకచరించునన్నగనుచున్ బిట్టల్కికట్టల్కచే
నెట్టన్ దాకెనుగా రవీర్వుడు బలానీకమ్మునేకమ్ముగాన్॥ 212

శా॥ వారిందుంచుచునారిదుంచిధనువుల్ పట్టంగజేయాడనీ
కారాజన్యసహస్రబాహువుల జక్కాడంగగుక్కాడకా
భీరుల్ వీరలుపాటిరానృపతి కుంభిస్వామిపైదూకినా
వీరమొక్కగురారధార కెఱగాబిట్టెసితిన్ మూర్ధమున్॥ 213

శా॥ డొల్లంబోయి యతండు తెల్లిపడె నాటోపంబు దీపింపదా
జెల్లెన్నేడు గృహ్నుభావమనుచున్ జేయెత్తి యెల్లెత్తి నా
వల్లనన్గొను ధేనుపున్విడిచి యంభారావ జైత్రధ్వనుల్
పెల్లెమోయ దిశాదశ స్థలములన్ బెల్లుబ్బియల్ సేరితిన్, 214

కం॥ ఒడలెల్లగనులుగా నా వెడలిన పొడిదాగి జూచు పితరులు సఖులున్
జడదారులావువెంబడి, బడివచ్చెడి నన్నుజూచి పరమ ముదమునన్, 215

అ|| వె ఆప్రముద్దుగొనుచు నంగరక్షణ వెట్టి, దిష్టిఁదీసి నన్నుఁ దేర్చిరపుడు
సార్వభౌమునేఁడు శాసించినాఁడు మా, పరశురాముఁడనుచు బంధుజనులు 216

ప. ఇట్లు పరమోత్సాహంబునం బ్రవర్తిల్లుచున్న నొక్కనాడ క్కార్తవీర్యనందనులు వనాం
తరిగతుండగు నాకుం గురుదోహంబు నేసిన వొదవిన కోపంబునంజేసి వారల నెల్లర
వెదకి వెదకి వధియించి, 217

చం|| ఇరువది యొక్కమాఱులు దహించితి రాజకీకాననంబు వి
స్ఫురిత కుతారధార ఋణశుద్ధినొనర్చితి శాంతిఁజెందితిన్
గురు వసభూమియందు నొడఁగూర్చి శమంతక పంచకమునైన
ధరణి నమస్తమిచ్చితిని దక్షిణగా నలకశ్యవరికిన్. 218

— రామావతారము —

గీ|| వెలయ భృగుక్షుండు నేనొలసి నాఁడు తొల్లి భృగుపత్నిఁజంపిన దుడుకుతనము
రాపనక్తిన్నలోకసగ్రపార్థనమ్ము ఫలము దశరథరామరూపమ్ముగంటి. 219

శా|| మాయాకర్మవిశారదుండయిన యమ్మారీచఁబ్రేరేచి పె
న్నాయన్ సీతనుదొంగిలించు దశకంఠ చేదనంపాదనో
పాయాన్వేషణతత్పరుండనయి యేనండందువేసారి ను
శ్రేయోదాయకుఁగాంచి గాంచితిమునిశ్రేష్ఠుఁడపోసిష్ఠునిన్. 220

అ|| వె|| పదవిభంగనహుప పదవీవిభంగుండు భృకుటిదమితవింద్యభూధరుండు
శుద్ధజలవిధాయి చుళికితాంబోరాశి కుంభభవుండతండు కూర్మివెలయ, 221

కం|| కొనుహంచు బాశుపతదీక్షను దయసేసెనుజయింపుశత్రులననుచున్
దునుమాడితిరావణు నామునివరుద్యోపదేశముననశ్రమతన్. 222

గీ॥ బ్రహ్మమునిమనుమడగురావణునిజంపు పాపపుంజమ్ములవి పటాపంచలుగను
దక్షిణాంబుధియుత్తర తారమునను శివునిబలుచోట్లనేఁ బ్రతిష్ఠించినాడ, 223

— కృష్ణావతారము —

కం॥ కంసాది దనుజసంఘము, హింసింపఁగఁ బుట్టినాడఁ గృష్ణుడ నగుచుగా
కంసుని మేనల్లుడనై, శంసార్థము యాదవీయ చరితముగాఁగఁ, 224

అ॥వె॥ హరుని కంటిమంట కాహుతియైనయా, మదను గాంచినాడ మరలనపుడు
హిమగిరింద్రమందు నీశ్వరునర్పించి, పదియు రెండునైనవత్సరములు, 225

అ॥వె॥ వేదరక్షణమ్ము విబుధపాలనమును, భక్తపోషణమ్ము పాపహింస
బ్రహ్మచర్య మేకపత్నీవ్రతము రాజ, తంత్ర శుశలతయును ధర్మబోధ, 226

కం॥ వెలయుగవఁ దలచి వెలసితి, నిలతోఁ బలుమాఱులేను నీశ్వరుకరుణగా
వెలయించితిఁ దద్భక్తిని, వెలయజగంబెల్ల నభవు వీక్షణ మహిమగా, 227

వ॥ అనుటయుఁ బ్రహేదమానమానసంబులఁ గందళితానంద బిందుసందోహ మరంద
స్యంద తుందిలిత నయనారవిందులయి, 228

ఉ॥ శ్రీపతి నాగలింగ బుధచిత్త సరోరుహ రాజహంసు న
దేవలి సోమనాథ గురుదేవ మనఃప్రియుఁబండ్రితేంద్ర తా
దేవలి వెంకటప్పయ పటిష్ఠ వచోల హరీనిధాను వి
ద్యాపతి సంగమేశ్వర హృదంబుజబంభరు మల్లికార్జునిగా, 229

కం॥ శ్రీశైలపతిప్రియతా రాశిని శ్రీ కాశినాథ బ్రహ్మయలింగా
భ్యాశ ధృతవిమలదీక్షుని, శ్రీ శంకర భక్తఘటిత చిన్మయదీక్షుగా, 230

అ|| వె ఆప్రముద్దుగొనుచు సంగరక్షలా వెట్టి, దిష్టిదీసి నన్ను దేర్చిరవుడు
సార్వభౌము నేడు శాసించినాడు మా, పరశురాముడనుచు బంధుజనులు 216

వ. ఇట్లు పరమోత్సాహంబునం బ్రవర్తిల్లుచున్న నొక్కనాడ క్కార్తవీర్యసందనులు వనాం
తరగతుండగు నాకుం గురుద్రోహంబు సేసిన వాడవిన కోపంబునంజేసి వారల నెల్లర
వెదకి వెదకి వధియించి, 217

చం|| ఇరువది యొక్కమాటులు దహించితి రాజకీకాననంబు వి
స్ఫురిత కుతారధార, ఋణశుద్ధినొనర్చితి శాంతిజెందితిన్
గురు వనభూమియందు నొడఁగూర్చి శమంతక పంచకమ్మునీ
ధరిణి సమస్తమిచ్చితిని దక్షిణగా నలకశ్యవర్షికిన్. 218

— రామావతారము —

గీ|| వెలయ భృగువూమందు నేనొలసి నాడు తొల్లి భృగుపత్నిజంపిన దుడుకుతనము
రావనక్లిన్నలోకసంగ్రహార్థనమ్ము ఫలము దశరథ రామరూపమ్ముగంటి. 219

శా|| మాయాకర్మవిశారదుండయిన యమ్మారీచఁబ్రేరేచి పె
న్మాయానీతనుదొంగిలించు దశకంఠచ్చేదనంపాదనో
పాయాన్వేషణతత్పరుండనయి యేనందందువేసారి సు
శ్రేయోదాయకుఁగాంచి గాంచితిమునిశ్రేష్ఠుఁడపోనీవునిన్. 220

అ|| వె|| పదవిభంగనహువ పదవీవిభంగుఁడు భుక్తిదమితవింద్యభూధరుఁడు
శుద్ధజలవిధాయి చుళికితాంబోరాశి కుంభభవుడతండు కూర్మివెలయ. 221

కం|| కొనుమంచు బాశుపతీదీక్షను దయసేసెనుజయింపుశత్రులననుచున్
దునుమాడితిరావణు నామునివరుదివ్యోప దేశముననశ్రమతన్. 222

91 బ్రహ్మమునిమనుమడగురావణునిజంపు పాపపుంజమ్ములవి వటాపంచలుగను
దక్షిణాంబుధియుత్తర తారమునను శివునిబలుచోట్లనేఁ బ్రతిష్ఠించినాడ. 223

— కృష్ణావతారము —

కం॥ కంసాది దనుజసంఘము, హింసింపఁగఁ బుట్టినాడఁ గృష్ణుడ నగుచు
కంసుని మేనల్లుడనై, శంసార్థము యాదవీయ చరితముగాఁగఁ, 224

అ॥వె॥ హరుని కంటిమంట కాహుతియైనయా, మదను గాంచినాడ మరలనపుడు
హిమగీర్ద్రమందు నీశ్వరునర్చించి, పదియు రెండునైనవత్సరములు, 225

అ॥వె॥ వేదరక్షణమ్ము విబుధపాలనమును, భక్తపోషణమ్ము పాపహింస
బ్రహ్మచర్య మేకపత్నివ్రతము రాజ, తంత్ర మశలతయును ధర్మబోధ, 226

కం॥ వెలయింపఁ దలచి వెలసితి, నిలతోఁ బలుమాటులేను నీశ్వరుకరుణ
వెలయించితిఁ దద్భక్తిని, వెలయజగంబెల్ల నభవు వీక్షణ మహిమఁ, 227

ప. అనుటయుఁ బ్రహేదమానమానసంబులఁ గండభితానంద బిందుసందోహ మరంద
స్యంద తుందిలిత నయనారవిందులయి, 228

ఉ॥ శ్రీపతి నాగలింగ బుధచిత్త సరోరుహ రాజహంసు న
దేవలి సోమనాథ గురుదేవ మనః ప్రియఁబండ్రితేంద్ర తా
దేవలి వెంకటప్పయ పటిష్ఠ వచోల హరీనిధాను వి
ద్యాపతి సంగమేశ్వర హృదంబుజబంధరు మల్లికార్జునిఁ, 229

కం॥ శ్రీశైలపతిప్రియతా రాశిని శ్రీ కాశినాథ బ్రహ్మయలింగా
భ్యాశ ధృతవిమలదీక్షుని, శ్రీ శంకర భక్తఘటిత చిన్మయదీక్షుఁ, 230

వసంతతిలకౌ॥

ఆరాధ్యవంశ తుహినాం శుమనోజ్ఞమూర్తి
ధీరాళి సన్నత కృతిసిరచారు కీర్తి
గౌరీశ పాదభజన ప్రవణాంత రంగు
దూరీ కృతక్షపితదుర్గుణ జాల నంగు.

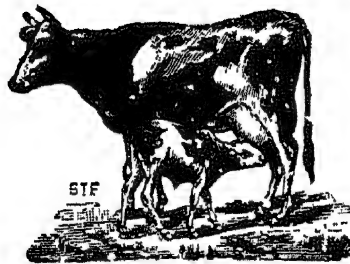
231

మ।

స్థిరవిశ్వేశ్వరపాదపంకజయుగ శ్రీ భావనాసంగతాం
తర విద్వత్పదపద్మభృంగ మధుర ధ్వన్యాత్మ కాంచీపురీ
శ్వర మాహాత్యము నందు రెండవది యాశ్వాసంబు దీనినొక
శ్వరుఁ డాశ్పష్టము నా హిమాలయమును స్వర్ణిలఁబాలించుతఁ.

232

— ♦ —

శ్రీ కాంచీ ఖండము.

తృతీయాశ్వాసము.

- కం॥ శ్రీరామలింగ విద్య, త్పారీంద్రాంకిత మహాప్రబంధ విశేష
శ్రీరూఢ సహజభక్తిస, మారాధ్యుని, మల్లికార్జునారాధ్యు గురుక, 1
- శ. అట్లు శివకథా కథన చతురందైన యన్నారాయణుని, 2
- కం॥ కని వారలెల్ల ముదమున, వనజాక్ష! భనత్కృపా ప్రభావము వలనక
వినఁగంటిమివియు నింకక, వినిపించవె మీ విచిత విభవములనినక, 3
- చం॥ దరదరవింద నేత్రుఁడు సుధారసధార సహోదరమ్ములై
పరఁగు మృదూత్తులక బరమ పావనముల్ శుభకారణమ్ములుక,
దురిత ఖతారముల్ చలుల దుఃఖహరమ్ములనంత మంగళా
కరములు పల్కెనా శివునిగాధలు లక్ష్మీయు మానులున్వినక. 4
- కం॥ హరయన్నక భవబంధము, హరియించు హరించుఁబాత కావళి నెల్లక
వరియించు ముక్తికాంతయు, హరునకు నీడెవ్వరయ్య యమరులలోనక, 5

— త్రిపురాసురుల మహిమ —

- శా॥ అంభోరాసి మధించువేళ నుదయంబయ్యె న్మహాలింగమై
శంభుండీశ్వరుఁడ మృహేశ్వరు దయక సాధించి సాధించి రా
యంభోజాననసృష్టిదుర్లభము లుద్యత్స్వర్ణరౌప్యాయరస
ద్గంభమ్ముల్ ద్రిపురమ్ములంబ్రబలి రక్షోనాధులక్షోభ్యులై, 6

వసంతతిలకా॥

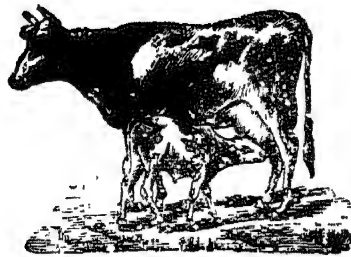
ఆరాధ్యవంశ తుహినాం శుమనోజ్ఞమూర్తి
ధీరాళి సన్నత కృతిస్థిరచారు కీర్తి
గౌరీశ పాదభజన ప్రవణాంత రంగు
దూరీ కృతక్షపితదుర్గుణ జాలవంగు.

231

మ! స్థిరవిశ్వేశ్వరపాదపంకజయుగ శ్రీ భావనాసంగతాం
తర విద్యత్పదపద్మభ్రంగ మధుర ధ్వన్యాత్మ కాంచీపురీ
శ్వర మాహాత్యము నందు రెండవది యాశ్వాసఁబు దీనినమహే
శ్వరఁ డాశ్రయము నా హిమాలయమును స్వర్ణిలఁబాలించుతా.

232

— ♦ —

శ్రీ కాంచీ ఖండము.

తృతీయాశ్వాసము.

కం॥ శ్రీరామలింగ విద్య, త్పారీంద్రాంకిత మహాప్రబంధ విశేష
శ్రీరూఢ సహజభక్తిస, మారాధ్యుని, మల్లికార్జునారాధ్యు గురుక. 1

స. అట్లు శివకథా కథన చతురుడైన యన్నారాయణుని, 2

కం॥ కని వారలెల్ల ముదమున, వనజాక్ష! భవత్కృపా ప్రభావము వలనక
వినగంటిమివియు నింకక, వినిపింపవె మీ విచిత్ర విభవములనినక. 3

చం॥ దరదరవింద నేత్రుడు సుధారసధార సహోదరమ్ములై
పరగెగు మృదూత్తులక బరమ పావనముల్ శుభకారణమ్ములుక,
దురిత కుఠారముల్ చటుల దుఃఖహరమ్ములనంత మంగళా
కరములు పల్కెనా శివునిగాధలు లక్ష్మీయు మానులున్వినక. 4

కం॥ హరయన్నక భవబంధము, హరియించు హరించుఁబాత కావళి నెల్లక
వరియించు ముక్తికాంతయు, హరునకు నీడెవ్వరయ్య యమరులలోనక. 5

— త్రిపురాసురుల మహిమ —

శా॥ అంభోరాసి మధించువేళ నుదయంబయ్యె న్నహలింగమై
శంభుండీశ్వరుడ మృహేశ్వరు దయక సాధించి సాధించి రా
యంభోజాననస్మృప్తిదుర్లభము లుద్యత్స్వర్ణరౌప్యాయరస
ద్గుంభమ్ముల్ ద్రిపురమ్ములంబ్రబలి రక్షోనాథులక్షోభ్యులై. 6

శా॥ ఆకాశాంతర ధీర ధీరచరముల్ నాకాది లోకావళి
భీకృత్యమ్ములు సత్యలోక సమముల్ విస్ఫార సౌఖ్యక్రియా
వైకుంఠమ్ములకుంఠభక్తి జనతావల్లభ్యలభ్యాంతర
శ్రీకైలాసములీశ్వర రార్చనకళాసిద్ధమ్మలిద్దమ్ములై. 7

కం॥ పరఁగెడునాపురములలో హరివిక్రములీశ్వరార్చనాధ్యులుదిపురా
సురులన జగత్ప్రసిద్ధులు పరగర్వితులఖలవేదపారగులగుచున్. 8

కం॥ సమధనముసమబలమ్మును సమబుద్ధిసమానరూప సౌభాగ్యమ్ముల్
సమవిక్రమములవెలయుచు సమానులసమానులైరి సకలమునందున్. 9

కం॥ తమకెదురులేకయెయ్యెడ నమర్త్యపరిపంథికోటి యధిగర్వమునన్
దము నెదిరి నెఱుంగకుండన్ సమస్తలోకములఁగలఁచిచరియించిరొగిన్. 10

అ॥ వె॥ కాన నెండకన్నువానకన్నెఱుంగని వారలున్ననుండవచ్చుఁగాక
దివిజవర్గమందుఁదిపురాసురులచేతఁ బరిభవింపఁబడనివాఁడులేడు. 11

చం॥ రణమునవారలన్ గెలువరాదనుమాట శిలాక్షరమ్ము మా
రణమెదియో యుపాయమున రక్కసిమూఁకలకైనఁ జత్సతీ
మణులపతివ్రతా త్వమహిమన్ దరియింపనశక్యమిన్నిటన్
గణనకు నెక్కురక్కనుల గండడఁగింపనసాధ్యమేరికిన్. 12

కం॥ శివభక్తులైనవాఁకి దవుదవ్వులఁదొలఁగిపోవు దండధరుఁడున్
శివభక్తాగ్రసరులు దైత్యవరులవధియింపఁగల యుపాయముగలదే. 13

ప॥ అని చింతించి సురకల్ల నన్నుంఠేరి పొగ్గించిన నేనుంబెద్దతడ వాలోచించి యొక్క
మార్గమ్మున్నిశ్చయించి తదనుపరణమ్ముగా.

బుద్ధావతారము

కం॥ ముని వేషమూని ఋద్ధుం డనునామమువెలయ శిష్యాడయినారదుఁడున్
వెనువెంటఁగొలిచిరాఁగాఁ జనినాడనుఁడపురదనుజ సౌధమ్మలకున్ ॥ 15

గీ॥ అర్ఘ్యపాద్యాదివిధుల మమ్మధికభక్తిఁ గొలిచియర్పించిరావీటి వలయాక్షు
లధికగర్జితభీషణమయిన నీలమేఘమిడు జీవనముమించు మెఱుపుతోడ. 16

మ॥ తముబంధించెడు త్రాళ్లమంచెఱుగరా దైత్యాంగనల్ మమ్మును
త్తమభక్తి భజించిరే దివిజకాంతల్ సాటిగావత్తురా
కమనీయత్వమునఁ గళాపరిచితిఁ గళ్యాణభావమ్మునఁ
శమమందున్ దమమందుశౌచము నెడన్ దాక్షిణ్యధర్మమ్ములన్. 17

కం॥ ఒకయనసూయకులోఁగితి మొకటద్రీమూర్తులముగూడియును ననసూయల్
క్రకచకరాశవ్రతలా యకలన్వంచించుఁటెట్టులనురాంగనలన్. 18

గీ॥ రాక్షసేశ్వరజీవనరాజధాని పుణ్యజనవీర కేసరుల్ పుట్టుచోటు
అసురసామ్రాజ్యలక్ష్మికినంగరక్ష దానవాంతఃపురము పుణ్యధర్మభూమి. 19

మ॥ ఒకకొన్నాళ్లువసించియే మచట నెట్లో వారిచిత్తమ్ము లిం
చుక మా బోధలపాలుచేసితిమి యా శుద్ధాంతసీమంతిని
ప్రకరమ్ము న్నముఁ దోడఁబుట్టులనుగాఁ బ్రత్యక్ష దైవమ్ముగాఁ
బ్రకటాత్మీయపురాకృతోజ్జ్వల మహాభాగ్యమ్ముగాఁజూడఁగా. 20

కం॥ పతిభావ మొకటివిడి యా పతివ్రతలుదలఁచిరఖిల భావములందున్
గతిమాకన్ననులేదని చతురతరమదీయవాక్య సంగతివలనన్. 21

ప॥ మఱియు నమ్మహిళామణులకే నొక్కొక్క సమయంబున. 22

బుద్ధుఁడు | తిప్పరాసురులకు బోధించుట

- కం॥ శక్తిస్వరూపలగుమీ శక్తియెమూల బృదనుజ సంపదలకున
వ్యక్తలయియుండఁదగదీ ప్రాకృతనభర్మముమిమ్ముఁ బాఠాసరించెన్, 23
- కం॥ పురుషులకంఠెరుమిక్కిలి వెరవరు లంగనల్లుడైర్మవిభవములందున్
సరిలేనివారలయ్యును దరుణులుగృహగర్భములను దాఁగఁగనేలా, 24
- కం॥ తలకెక్కిహృదయమెక్కి బలికించుకదనదుమాటబడిని ద్రిమూర్తుల్
వలచితమవెంటఁబడఁగా వలపించెడుజాతి సాటివారలుగలరే, 25
- గీ॥ మీరుకనిపెంచఁబెద్దలైవీరులైన వారుగాకెలువచ్చినవారువీరు
పురుషసింహులమంచు వాపోదురకట తలఁపరింతయుమీజాతిఁగలుగుగొప్ప, 26
- కం॥ లలితాభట్టారికపదముల గొలిచెడివారెగా త్రిమూర్తులనంగాఁ
గలజగముస్పృష్టియెల్లను గలుగుచుమీ మధురమైన కనుబొమలనుడిన్, 27
- మ॥ వివిధోగ్రాహవవైరి మారణకళా విఖ్యాతఁడౌ వీరుఁడే
యవుఁగా కింద్రియకుంభికుంభదళనవ్యాపారపారీణుఁడే
యవుఁగా కూర్చితనర్వశాస్త్రనిగమవ్యాసంగనిష్ఠాతుఁడే
యవుఁగా కెవ్వరుఁ గాలిబొమ్మలుగదమ్మా మీదు వాల్గంటికిన్, 28
- మ॥ జలధిపావృతమా విశాల ధరణీసామ్రాజ్యముఁగూడ జం
చలయుష్మత్ప్రణయ ప్రసూకటిల వీక్షాకామలై వీడుదు
ర్బలులక దైనములంచు నీ పురుషులక బాటెంతురే చేతిలో
పలి కీల్బొమ్మలుగారె యెవ్వరయినన్ భావింపస్రీజాతికిన్, 29

కం॥ మిము మీరెఱుంగక పురుషుల, సమధికభక్తిని భజించి సహజమ్మగు మీ
దు మహిమఁ గోల్పోవుటకన్న, మానభంగమ్మ కలుగునా! సతులారా! 30

కం॥ అనుమాన గూఢమగు సుఖ, మునకయి వ్రత్యత్సుఖము పోవిడుచుటకం
టెను మార్ఖ్యమున్నె యిక్కనై, ననుగనువిచ్చెదరుగాక నా మాటబడిన్, 31

కం॥ ఉన్నంతలోనె సౌఖ్యము, నెన్నోవిధమ్ములను జెందుటే మోక్షము గా
కున్నదె బ్రహ్మానంద, మృన్నది వేటొక్కటెందు నైనఁదలంపన్, 32

కం॥ కేవల సుఖానుభవమున, కైవసుధం బుట్టియుండి యదిగాదని యీ
జీవమ్ము తనువుడయ్యె, గావించు వ్రతమ్ము లీయఁగలవె సుఖమ్ముల్, 33

కం॥ పురుషులకుఁ జెల్లుబాటుట, తరుణులఁ బదునాటెవేలదమిఁ బెండ్లాడక
దరుణికట పాపమగునట, పురుషాంతరయోగమేమి పుణ్యముచెడెనో, 34

గీ॥ సామ్యమన్నంటఁ గోరురాక్షసులకకట, మీరు గృహలక్ష్మ్యులైతిరే మేలుమేలు
వారిసామ్యమ్ములిటఁ జెల్లుబాటుగావొ, స్వార్థపరులను గొలిచిన ఫలముగలదె!

ఉ॥ రక్కెనపండులంత యదురాకలు చాల్చిరి వేమి కెపులా
చిక్కని మేనబూది గయిసేసిరి దెక్కడి మంచిగందమీ
చిక్కిరి బిక్కిరి న్వగటు చిన్నల వన్నెలఁ జేసియొక్కొ యీ
రక్కసి వేరువచ్చె జతురప్రియమూర్తులు మీకు నక్కటా, 35

మి॥ ఒకనాఁడు న్గనరాని దేవుఁడెవఁడో యున్నాఁడు శిశీంచు నం
చకటా సౌఖ్యములెల్ల రోసి కడుదవ్యమైన ప్రాయమ్ము కొం
చక యీ దుర్భర ఘోర నిష్ఠలకు వెచ్చంబెట్టుచున్నారె వెం
డికనైన న్గనుగొండు మేల్కనుఁడు మీరీ దుఃఖదూరాత్రముల్, 36

చ॥ ఎవరికివార యీశ్వరు లహింసయె ధర్మము కర్మబంధముల్
దవులవు పూర్వజన్మ మన్మతమ్ము నిరంతర సౌఖ్యసంగతుల్
భవమునసారముల్ తుణికిభావ విశిష్టము విశ్వవిశ్వముక్
వివిధములైన వేదము లవిశ్వసనీయము తెల్లనారికిన్,

38

మ॥ అని బోధించెడి నాదుపల్కుల నమర్త్యరాతి జీవమ్ములా
వనితాలోకముల న్యయోవిభవ దర్పల్గొందఱ్గించినన్
విని కోపించెడి వృద్ధరాండ్ర పలుకుల్స్వినాగు లేరైరి నా
చనుమానమ్మట చెల్లెనెల్లరు ననున్ శాఫించి రొక్కుమ్మడిన్

39

శా॥ నా మాటల్దలపోయుటల్ సతతము న్నా బోధలాలించుటల్
నా మేధన్ గణుతించుటల్ మనమున న్నా రూపెచింతించుటల్
సామాన్యమ్ముగ నిత్యకృత్యమయి యా సాధ్వీజనుల్ భర్తృ సే
వా మాంగళ్యమునం బ్రమాదపడుచు న్వర్జించి రాచారముల్,

40

ఉ॥ ఎక్కడి భిక్షువండె యడియెక్కడి చక్కదనమ్మె మాటలా
చిక్కని తేనెలక్ జలుకు చిమ్మెన గ్రోవుల తేటలా సెనా
సిక్కడి కేగుడెంచె నది యెట్టి పురాకృతపుణ్యమోసి య
మ్మక్క- తదీయమంగళ కటాక్షమున న్దరియింప నేరమే,

41

క॥ అమ్మంగళ కరవిగ్రహు, నెమ్మనముల యందునెపుడు నిలువగనగృతా
ర్థమ్ముగు జన్మమ్మని, నిత్యమ్మును భావించురచటి దైత్యమదవతుల్,

42

క॥ ఎక్కడి సన్యాసియొ వీడక్కట మనధర్మమెల్ల నణగించెను దా
రిక్కితవుగొలిచిచెడి రమ్మక్కలు మనవారలందు రందలివృద్ధుల్,

43

మ॥ సరసాలాపవిభంగముల్ మృదుమనస్పర్థల్ స్థలద్గోత్రముల్
పరుషాలోకనముల్ దరస్మితములున్ బ్రాహ్మంగ విక్షేపముల్
కరణీయ ప్రియకార్య విస్మరణముల్ శయ్యాంతర స్వీకృతుల్
మురిపింపం దలపోయరాదితిసుతుల్ ముగ్ధేక్షణాద్రోహముల్. 44

మ॥ వటబీజమ్మయినాటె నా వలకు దేవద్రోహికాంతామనః
పుటభూమిన్మొలకెత్తైబెట్టె జిగురుల్ పూచెన్ ఫలించెన్మహా
వటమైయూడలు వేళ్లుపాదుకొనియెం బ్రాకె సురారాతి వి
స్ఫుటసామ్రాజ్య గరిష్ఠ సాధతలముల్ చొచ్చెన్విపాటించుచున్ 45

గీ॥ నాస్తికత్వమ్ము బోధించినాడనాడు త్రిపురదైత్యులనెల్ల వధించుకొఱకు
వారికున్నట్టి యాదై వబలముచేరిచి చేలుకాలమ్ము వారికిఁజేరుటెఱిగి. 46

ప॥ నారదుండు సేవింప నొక్కనాడమ్మానిమల సీక్షించితద్విరహాసహనమ్మునటించుచు. 47

కం॥ నేడెల్లివత్తుననియా చేడెలకున్నచ్చఁజెప్పి శివునిబ్రసన్నుక
వేడితి నట చనియమరుల గోడెల్లఁదలఁగన భవుఁగోరితినంతక. 48

శ్రీ విష్ణు రాయబారము

అ॥ దుర్జయాత్ములయిన నిర్జరారాతుల, బారినమరగల యుపాయమరసి
చెడ్డదారిబడిరి శిక్షింపవలెనింక, నసురకోటిననుచు నాత్మఁదలఁచి. 49

కం॥ నను రాయబారమున్నకె, పనిచెను శంభుండు దైద్యపతులకడను నే
నును జని పరమేశ్వరు నా, జ్ఞను వారికిఁదెలిపినాడ సర్వమున్నిట్ 50

గీ॥ అక్కచెల్లెండ బిడ్డలేయయ్య మీర, లక్ష్మీనమ్మునఁ బోరాడుచుంట మేలే
వారిస్వరాజ్యమిచ్చి యవ్వారి చేరిన, నిపుడ విడిపుచ్చనలయు మీరింకమీఁద, 51

గీ॥ కలసిపెరిసియె బ్రదుకుట కర్జనుమ్యు, యేలనిటు పేదలనుజేసి తూలపుత్తు
రమరవసులను వారు మీయంతవారు, కారె! నిరసింతు రే కండ కావరమున. 52

కం॥ విడుదడి సురకోటిచెఱ్ఱ, విడుదడి లేకున్నయాస విభవములందు
వడిరారండరచేతుల నీడి పాణము కదనమునకు నికజాగేలా. 53

మ॥ అను నా పల్కులు ముల్కులై కలఁప దైత్య శ్రేష్ఠులత్యంత కో
పనులు గ్రాక్షవినిర్లమద్దహనులై, ప్రాజ్యైకసామాజ్య పా
లనగర్వమ్మనఁ గ్రిందుమీఁదుఁ గనకేలా! రాయబారమ్ము లిం
కను రానిమ్మెవఁడేగుదెంచినసరే, కన్గొందు మా శౌర్యముల్ . 54

మ॥ నిటలాక్షుండిట కెత్తివచ్చినను రానీ! రాజ్యమీనేర్తుమే
పటుదొస్సారము చూపువేళ యిదిగో వచ్చెన్మహాపర్వమీ
భటసంఘమ్ములమందు నెవ్వఁడయినం బాణమ్ములన్గల్గ వాఁ
కిటఁ గాల్వెట్టఁగలాఁడె రుద్రుఁడయినం గ్రేడింప నాడింపమే. 55

ఉ॥ దూతపుగాన నీ పలుకు తుంటరిమాటలు చెల్లిపోయె మా
చేతులతీటవో సమరసీమకు సిద్ధముగమ్ము పొమ్ము మీ
నీతులుగట్టిపెట్టి యని నిల్వ సుధాహరణప్రగల్భ నీ
చేతలు టక్కుటెక్కులిటఁ జెల్లవు శంబరకర్మకర్మతా, 56

గీ॥ ఎల్లకాలమ్ము సురలు దా మేలనలెనె నాకలోకాధికారమ్ము మాకులేదె
ఇదియునొక పెద్దతప్పుగా నెంచియేల , గుహనునిద్రించుహరుల మేల్కొలిపినారు.

కం॥ మా యేలుబడి నమర్చులు, నాయుష్మంతులయి బ్రతుకనాసింతురు గా
కీ యెడ వినాశకాలమ్మె యెదురుట కలిగెనేని యదిమేలగునే, 58

ఉ॥ పొమ్మొక నేటికిఁ బ్రదికిపోయితి శేపట నెల్లి మీదు వీ
రమ్మును జూడమా! యనికి రమ్మనుమా బలవైరితోడు గై
కొమ్మనుమా! దిగీశ్వరులఁ గ్రొవ్వొకయింత యణంగ దేనియొక
రమ్మునుమీ దురమ్మునకు, రాకెటుపోయెదు వే జనార్దనా, 59

కం॥ అరిగిరిభిదురము భిదురము నరికంతవిదారణమ్మునగుచక్రము సో
దరులకుఁగలవని యెఱుఁగుదు మరుదెండీ! వానిమఱువకచ్యుతయనికిన్, 60

కం॥ శివదేవునాజ్ఞగాదను నవి వేకులుగారుదనుజు లయినదురమునం
దువెనుకడుగిడరుసుమీ భవుచిచ్చఱకంటినుంటపై కొ నేనీన్ 61

కం॥ హరుదయ నెవెరిగినా రము హరుడేహరియింపఁదలఁచునా! యటులైనకా
మరిభాగ్యము న్నె కాక యమరులకురాజ్యమ్మునిత్తుమా! తెక తేరన్, 62

ప॥ అని యిట్లుబహుప్రకారమ్ముల దురాలాపమ్ములాడుచు. 63

మ॥ సంపన్నత్తులు మత్త చిత్తులుదురాశాబంధితుల్ ధైర్య ని
ష్క్రంపుల్ కంపితవిప్లవత్రితయులున్లర్వాంధులాదానపుల్
కింపాకానుభవమ్ముడగ్గఱు నెడన్ లెక్కింపలేరై రి మా
పంపున్వారల తెంపుఁగాంచివెఱచెన్ బ్రహ్మాండభాండమ్ములున్, 64

ప॥ అంత నేమను సముచితమ్ముగా వారలపీడ్కొని. 65

కం॥ రజతగిరికరిగిశివునకు ఁ ద్రిజగద్గురునకును దేవ దేవునకుసరిత్
భుజగున కెఱిఁగించితి నాత్రిజగత్కంటకులదై నవృత్తాంతమ్మున్, 66

కం॥ నాపలుకు లెల్లవినివిని
యా పర మేశ్వరుఁడువలికె సంతకుఁగలరా
పాపాత్ములింక నేలా
శ్రీసతిరణ పరికరమ్ము సిద్ధము సేయన్, 67

గీ॥ కాదుశార్ఙ్గమ్మచక్రమ్మ కాదుకాదు నాత్రిశూలమ్మకాదు పినాకమైన
నాపురత్రయీదనుజ నిర్వాపణమున కితరసాధనములమాటయెత్త నేల, 68

—* ఈశ్వరుడు త్రిపురాసుర సంహారమునకు సన్నద్ధుడగుట *—

ప॥ అని మందస్మిత తరంగి తమ్మలగు నపాంగమ్మల నన్నంగుతార్థం గావించు నానిభితే
శ్వరుని సంకల్ప ప్రభావమ్మన. 69

సీ॥ సర్వ సర్వసహచక్రిమ్మ రథముగాఁ దారాద్రి తద్భజ స్తంభముగను
హిమగిరి నొగలుగా నిరుసు వింధ్యముగాఁగ శ్రీగిరిపీఠమై చెలగుచుండఁ
గాలశతాంగ చక్రములు చక్రములుగా నుదయాస్తగిరిశంకు లొరసియుండ
వాసుకినారిగా స్వర్ణాద్రి ధనువుగా దర్శనమ్ములుపట్టు త్రాళ్లుగాఁగ
గీ॥ వెలయు వేదాశ్వములఁబూంచి నళినభవుడు ప్రణవతోత్రముచేఁబూని పడగ
మీఁది వృషభభీషణగర్జతో వెనుకఁబడని నేమిఘోషార్భటులతోడ నిలచె
నెదుట, 70

కం॥ ఏణాంకధరుడు శరధిం, దూణీరముగాఁగఁజేసి నొరలేని దయగ
బాణమ్ముగాఁగనన్నం, దూణీరమునందునిలువ దొరయుచుఁ బ్రేమఘల్ 71

మ॥ హయహేమలే ప్రణవప్రచారములు శంఖారావముల్ భేరికా
జయభాంకారములున్నడ ప్రమథపజ్యజాత లంకారముల్
స్మయ దుర్వారభటప్రకాండ ఘటితోచ్చై సింహనాదమ్ముల్
జయఘోషమ్ములు మిన్నముట్ట విజయోత్సాహమ్మువర్ధిల్లఁగా, 72

ప॥ పరమేశ్వరుం బరితేష్టించి రాసమయమ్మన, 73

కం॥ కై దండనొసఁగెహరునకు, వేదండాస్యుండు భద్రవేదండగతిగ
పాదుకలుదెచ్చితొడిగెగ, గాదిలికొమరుండుగౌరి కనుపండువుగా, 74

ఉ॥ స్వందనమెక్కె శంభుఁడు జయాదృతమంగళ సర్వమంగళా
నంద విజృంభితమ్ములగు నవ్యనిరీక్షణ భృంగబృందముల్
మందగతిప్రచారముల మానసపద్మ మరందబిందు ని
వ్యందముగ్గొలఁగా మధురహాసవికాసి గభిరవత్క్రైడై.

75

సీ॥ నానారుబరపుష్ప నవనసంతవిరాజి శార్దూలవాసోవసానుమధురు
గీష్మభానూజ్వలార్చి ష్మదోజ్జ్వలార్చి కారుణ్యవార్షక ఘనకటాక్షు
శారదకౌముదీసారవిగ్రహరమ్ము సీమంతహేమంత కీతకరుని
సింధువారానేక శిశిరోత్తమాంగుని గల్్యాణకోడండ కలితభుజుని

గీ॥ మధురగంధీరదరహాసమంజువదను, నీషదరుణితగండవి శేషకాంతి
భృకుటికౌటిల్యపస్పష్టపురవిదాహ, కోపరేఖాప్రకాశితాటోపుహరుని. 76

గీ॥ కాంచీభయభక్తిభావ విక్లబతనొంది, వడవడవడంకె భూతప్రపంచమెల్ల
జయమహాదేవ హరహరజయగీరీశ, పాహియంచునుజగములుప్రస్తుతించె. 77

సీ॥ మూషకవాహనమ్మును నెక్కివిచ్చేసి వెనకయ్యతనతండ్రివెనుకనలిచె
మదశిఖావళమెక్కి ముదమొప్పనేతెంచి క్రొంచారిసవ్య భాగముననలిచె
సారమేయము నెక్కి భైరవస్వామియా పరమేశుదక్షిణ పార్శ్వమలమె
సింహమ్ము నెక్కిగర్జితభీషణుండయి భద్రుండు మురగలివైపునలిచె

గీ॥ బ్రహ్మధవీరులు సకలగీర్వాణపతులు, వచ్చినిలిచిరితమతమపట్టులందు
హరునిముఖభావమరసియాయజుఁడుప్రణవ, తోత్రమునుగదలించెనుత్సుకత

మొఱయ, 78

ప॥ ఇట్లు సకల సన్నాహములు మోయి దంతువెకలి యప్పురమేర్వగును మారుతపద్మ
నందొక్కచో విడిసి రణధర్మమ్ముదలంచి సర్వకార్య సమర్థుడగు దూతబుత్తెంచు
సంకల్పమ్మున నున్నంత సుబ్రహ్మణ్యుండులేచి పితృచరణమ్ములకు మొక్కి సవిన
యమ్ముగా నిట్లనియె.

79

—* వినాయక దౌత్యము *—

కం॥ ఈవీటనున్నవారలు, గోవిదులనివార్యవీర్య గురుతేజస్సం
భావితులార్యచరిత్రులు, నౌవారలకాక యెంచ నన్యులుగలరే. 80

ప॥ అయిననొక్కచూట వచింతునని సభ్యులఁ గలయం గమంగొని. 81

కం॥ ఈయున్నవారిలోపల, మాయన్నగజాననుఁడు సమర్థుఁడటంచుకొ
నాయాత్మదోచు దౌత్యముజేయుంగాఁ బిడపఁడమదుచిత్తమ్మనినకొ. 82

కం॥ ఆరాజమౌళియిట్లను, హేరంబునిగూడినీవు నేగుళుమారా
పోరునకుఁ గలుదువ్వెడు, వారిన్వారించు పథము వదలకుడెపుడుకొ. 83

చం॥ అసినను జిత్తమ్లయని యన్నయుఁడమ్ముఁడు భక్తిపెంపునకొ
వినతశిరస్కులొచు గురువీడ్కొని తమ్మటుసాగనంపు మి
త్రనివహమున్నరల్చి పురదైత్యులవీటికిఁ జేరునంత నా
దనుజులు వారివార్తవిని తాముస్వయమ్ముగవచ్చిభక్తితో. 84

ప॥ సమచితమ్ముగా వారలం బూజించి యిట్లనిరి. 85

కం॥ మేమెంతపుణ్యజనులమొ, నోములనవియెట్టివాని నోచితిమోకా
నీమీదర్శనభాగ్యము, సామాన్యమె మమ్ముజూడఁజనుదెంచితిరే. 86

గీ॥ అల్పులముమాకు వాత్సల్యమధికమగుటఁ, బేరుగలిగింప వచ్చినవారుగాక
కాకపనియేమిగలిగినఁగాకిచేతఁ, గబురుబంపినరామె మీకాళ్లకడకు, 87

కం॥ శివనందనుల్స్వయమ్ముగ, నెవరికిదర్శనమునిచ్చిరే యేయెడలకొ
భువిధన్యులు త్రిపురాసురు లవుదురుగాకిటకు మున్నయటుగాకున్నకొ. 88

గీ॥ ఏమివనిగల్గినచ్చితిరెటుకపడద, యానతీయఁడు చేయగానలవియగునొ
కాదొయనునంత వారలఁగాంచిపలికె, విఘ్ననాథుండుమధురగంభీరఘటితి, 89

కం॥ పినతల్లికొమరులంచును, గనికరమునుగనక పెద్దగాఱించుటయే
ఘనముగఁదలంచువారల, ననఘులుగారనుచుఁబలుకనగునా? మాకుఁ, 90

గీ॥ ఏలయమృతాంధసులపైనినింతకనలు, వారిరాజ్యమ్మువారికిఁబంచియిడుఁడు
పరమపాశుపతవ్రతపట్టభద్రు, లయినవారికి నిదితగినట్టిపనియే?, 91

గీ॥ ఎవనిసేవించి నేటికినింతవార, లయితిరో సుంతతలపోయఁ డాత్మలందు
వానిశాసనధిక్కార పాపఫలము, మీకురాకుండుఁగాత సుక్లోపలార, 92

మ॥ అన రక్తాంధసులుల్కిచూచి తగునయ్యా! యిట్లుశాసింప శం
భునిగాదందుమి యెన్నఁడేని నెపుడీ ముల్లోకముల్ దేవతల్
గొనియేలంగనుజూచుచుండఁగలమే గుక్కిళ్లులన్నింగుచుక
మునుమమ్మొంతయు గాసిపెట్టుసురలంబోనిత్తుమా యింతటఁ, 93

మ॥ ఎనరోయొక్కరెయేలఁ గావలయుగానీ! మేమునవ్వారు నీ
భువనమ్ముల్ పరిపాలనల్ సలుపుటల్ పొల్లంచుగుర్తింపుఁడీ
యెవఁడాయుదుఁడు బ్రహ్మయెవ్వఁడిటఁ దా నెవ్వండువిష్ణుండు నా
భవుఁడై న న్మమునేమిసేయు సురలంబాలింపఁ జేపట్టియుఁ, 94

గీ॥ శివునిపుత్రులంచుఁ బూజించినార మపుర వ్రేలాడునీ చేటచెపులవాని
కాటుమోములకుఱ్ఱుని కడలికాదు, భండనముసేయగలదేని రండువెఱక, 95

కం॥ అనఁ గినుకగదురునగవునఁ, దనయన్నను నాఁగి యపుఁడు దారకహరణు
డను నోలుబుధులారా, చనిపోదురెయుఱకమీరు సంగ్రామమునఁ, 96

కం॥ కనుమూసి తెఱచులోపల, జనియించుహరించు సకలజగములు ఘాలా
తునితోడి కయ్యమనినక, వెనుకాడరు మీరలెట్టి వెరవరులయ్యా. 97

కం॥ వెనుకటిరణపరికరమే, యనుకొంటిరొకాక తెలిసియదిలక్షింపక
బనిగొనరొకాకయ్యాశ్వరు, కనుమంటకుమిడుతదండుగాఁడగవగునే. 98

కం॥ సిరిరామోఁకాలడ్డం, దొరకొను మూర్ఖులను గనలిదూఱఁగ నేలా
త్వరపడుడుతరుణమిదియే, హరుశరణముఁజెందిబ్రదుకుఁడనుకులువేగక. 99

గీ॥ వెఱపుగల్పించియైన జీవితములిడఁగఁ, దలఁచిగావించెశంభుండు ధరణిరథము
మేరుకోదండమింకన మేయయ్యద్ధ, పరికరమ్ములనాబారి బ్రదుకఁగలరే. 100

ప॥ అని వెడవెడవొడము కినుకంజేసి యంతనుడుగక. 101

శా॥ తానైవచ్చు గణాధినాథు నెమటం దర్పించిభాషించు మీ
మానప్రాణములింతదక్కె నిటుపై మన్నింపఁగావచ్చునే
తానై చంపఁగఁ జేతులాడకిటు వాత్సల్యమ్మునంజేసి యీ
శానుండిచ్చినయానతిం జెఱుపఁగా సంసిద్ధతం గంటిరే. 102

శా॥ నిన్ననొన్నను గాల్గ వేల్గఁబడి మన్నీవై నమాత్రమ్మునక
గన్నుంగానరుగాక దైత్యులిదె యీగర్వమ్ము దూలంగ నా
సన్నమ్మయ్యెనుయద్ధ మీశ్వరశరణ్యాఘోరనాదమ్మునక
విన్నఁబోదురొ, ఖన్ను లేయగుదురొ, వీర్యమ్మెఱాటెఱురొ. 103

ప॥ అటుచాలి నిలిచెదరుగాక, యని మఱియు.

104

శా|| నన్నేమన్నసహింతుగాక తెగువన్నాముండటం బూజ్యమా
యన్న సర్వకళాస్వరూపుఁ ద్రిజగద్వ్యాపారవిర్విఘ్నతా
భ్యున్నత్యర్థసమర్చితాఘ్రియగు దంష్ట్రోదారధారాపరి
చ్ఛిన్నగ్రీవగజేంద్రదైత్యుననఘుం జేటాడసైరింతునే. 105

శా|| అన్నన్నప్రపంచవారలిట్లనిరి మీయన్నయ్యనేకాదు వే
నిన్నుంగూడనొకింతయేమెఱుంగమా నీతండ్రియూ పౌరుష
మైన్నండేనియు విస్మరింపఁగలమా యీరోసమేలయ్య మీ
యన్నల్ వేవురు మీరు వేవురును రండయ్య రణాగ్రమునన్. 106

శా|| దేవానాంప్రియశాశనమ్మనకు భీతిఁలోఁగువారంచు మీ
భావహృదయను దోఁచెనేమొ త్రిపురీపట్టాభిషేకక్రియా
శ్రీవర్ధిష్ఠులు రాక్షసోత్తములు నిస్సీ! యెందుగుఁ దేటికి
గ్రీవమ్మచ్చునె సారమేయశిశువున్ గిట్టాడిమట్టాడదే. 107

శం|| వంకరటింకరగుణమా, యంకింపఁగరానిధర్మమడియొక్కటియా
జంకుటయఱుమగతినపుం. బింకమ్మనకౌర యెట్టివితలుపుట్టెన్, 108

అ||వె|| అరదమింతయింతయదుకులపోవంట, బడుగుతాతబండిగడుపునంట
నీటఁజలికియున్న మేటిబాణమ్మఁట, బ్రదుకవచ్చునెఱులరాక్షసులకు. 109

ఉ|| కోపములేదుమీరు పసికూనలాగావున మీదుమాటకున్
రేపటసంగరమ్మనవరింపఁగరండు జయేందిరంబదా
టోపములేలమెక్కుట కుఘుంఠివినాయక కావపూపముల్
పాపకుమార త్రాగుటకుఁ బాలురుగావివి యస్త్రశస్త్రముల్, 110

వ|| అని యల్లసమ్మ వాడినవానిం గనుంగొని.

శా॥ ఈషదోషవికుంచి తాన్యుఁ డరుణద్వితౌదరస్నేరుఁడై
భాపించెంగజవస్తుఁ డీశ్వరకృపావాక్యమ్మ లల్లమ్ములో
ఘోషింపన్ ఘణిరాజసుందరఘణా కూఁరాత్మశుండాగ్రీభా
గేషచ్ఛాలనపుష్కరధ్వనివచో హేనాకపాకమ్మునన్, 112

శా॥ ఈ యైశ్వర్యము నీబమ్ము విభవమ్మీ సర్వసాభాగ్య సు
శ్రీయెల్లన్ హరుకంటిమంటగయి యర్పింపగనున్నారె మీ
శ్రేయమ్ముంగణియించి చెప్పెదను నిశ్చేయ మొల వాంఛించుచో
వేయేలాసమరాంగణమ్మున కీకన్విచ్ఛేయుఁ డిష్టార్థమై, 113

ఉ॥ వ్రల్లదముల్నచించుటకు బాజకుఁడీశ్వర శాసనమ్ము మీ
కెల్లనుసమ్మతమ్ముగనొ యేర్పడఁజెప్పఁడుకాదొ కానిచో
నెల్లయభీష్టముల్ సరిగనిప్పడ మీరలుదీర్చికొందు రం
డెల్లెరణాంగణమ్మున సమీహితకార్యము నిర్వహింపఁగా, 114

కం॥ అనుటయునొండొరు మొగములఁ, గనుఁగొనిపురదై త్యవరులుకలకలనగుచున్
వెనకయ్యతోడఁబలికిరి, వెనుచూపుచుముందుచూపువిశదముగాఁగన్, 115

శా॥ ఓవిఘ్నేశ్వరయెల్లభోగములయం దొక్కింతలోపమ్ములే
కీవిశ్వమ్ముననేక కల్పములు మే మేకాతపత్రమ్ముగా
శ్రీవర్ధిల్ల భవత్కృపావశత శాసింపంగఁ గన్నార మిం
కేవాంఛల్మదిలేపు నున్నదొకఁడే యేతెంచెనాకోర్కెయున్ 116

అద్ది యెయ్యది యంటేని. 117

ఫాలాక్షుండటులంత వాఁడుదమపై బ్రహ్మాండసర్ములనా
భీలమైన మహాప్రయత్నమున దావిచ్చేయయద్ధార్థియై
తూలంబోరుపురాసురుల్ హరుని యాదోర్దండచండక్రియన్
మేలంచున్ సడిజెందిచచ్చుటయిన నేలొన మూబోంట్లకున్, 118

శా|| సారూప్యమును గోర మెవ్వరమునుక సాహిత్యసామిప్య వాం
 ఛారాగమునులేదు మామనములన్ సాయజ్యసంసిద్ధియే
 కోరంబడ్డది యద్దిగూడ నిటుచేకూరంగనున్నపు ని
 స్సారమైన భవముకై యెవఁడుచేసాఁచుక గణాధీశ్వరా, 119

ఉ|| మాటకుమాటవచ్చి యభిమానముపెంపున మిమ్ముఁబూజ్యులన్
 నోటికివచ్చినట్లనిన నూతనదోషమునుక త్తమింపఁగా
 మాటికిమాటికియ్యవెనమస్కరణములు పోయిరండు మా
 మాటగనిశ్చితార్థమును మాపతికిం దగవిన్నవింపుడి, 120

క|| అనునాదైత్యప్రవరుల, వినిశ్చితార్థముఁదెలిసి విస్మయపడుచుక
 దనమదిమెచ్చెఁ గుచూరుఁడు, వినాయకుండును దవీయవిజ్ఞానమున్, 121

ఆ|| వె|| ఇట్లుమెచ్చిచారలేక వాక్యముగాఁ, బోయివత్తుమన్నఁ బుణ్యజనులు
 వారిగారవిచివనుపంగఁ జేరిరా, హరునిసుతులు వేగ హరునికడకు, 122

ఆ|| వె|| చేరివిషయమెల్లఁ జెప్పినసర్వజ్ఞఁ, డేమియేమియనుచు నెఱనుమెచ్చె
 పిస్మయముపడిరి విబుధులుప్రమథులు, దైత్యవరులనిశ్చితము తెలిసి, 123

—* రక్కసిరాయబారము. *

ప|| అంత నావీటివారెల్ల నారేయిఁ ద్రిపురవిశేషములు, వారిబలగౌరవములు, భక్తిభా
 వములు, సదాచారసంపదలును, శివనందనవచోమృతములందని వారివిని, విని, విస్మ
 యమాన మానసముల, నిట్టివారిమోక్షనఁగంటిమనితలంచి రంతవేగుటయు సర్వసన్న
 ద్దులై, యధాచారముగ యుద్ధమునకు వెడలునెడలఁ, ద్రిపురాసురుల యనుమతమున
 నొక్కదూతవచ్చి సమచితముగాఁ బరమేశ్వరుసందర్శించి వినతుండై యిట్లనియె. 124

గీ|| అర్ధలయ్యునుమీకుఁ బ్రత్యర్థులయిన దనుజవరులను సైరింపఁ దలఁప మిమ్ము
 వేడుచున్నారలీయుద్ధభీక్షనొసగ, ననుమతింపఁగనమితోత్త మాంగులగుచు 125

శా|| దై త్స్వధ్వంసియజసగ్రితనుధాంధశ్చక్రి చక్రాయుధ
స్తుత్యాత్మీయపరాక్రమక్రిముఁడు నాశుద్ధాంతసీమంతినీ
నిత్యారాధనతత్పరుండు తిరిజగన్నిధ్యాప్రచారండు దా
నత్యుత్సాహముతోడవచ్చె నె రణవ్యాపారముల్ సేముఁగన్. 126

కం|| ఏకడలిఁజొచ్చినాఁడో, యేకంబముదూఱినాఁడో యేకలమయిదా
నేకొండకానడాఁగెనో, వైకుంఠండింక బ్రదుకవచ్చు నెతనఁబన్. 127

ప|| తుదినొక్కమాటగలదవధరింపుము. 128

కం|| మిముఁగెలుచు భాగ్యమిడెవో మమునీలోఁజేర్చిగొనుచుమన్నించెదవో
సమమీరెఁడును మాకని తమతోనరుమనిరి తిరిపురదనుజులు దేవా 29

కం|| ఆమాటలువిను నెడలన్, నా మేనువడకి శరధినలుగడఁదిరుఁగం
గామన్నన ననుఁగైకొని, సోమకళాఫరుఁడు వీరసుందరుడగుచున్, 130

ప|| వానింగమంగొని. 131

కం|| నా శరధిఁజొచ్చియున్నాఁ, డాశరధిశయానుఁడితఁడెయసురకులప్రా
ణాశుగములఁగొన ధర్ముని, మాశుగరూపమ్ముభోని యాశుగమగుచున్. 132

కం|| ఆశకులతోడననుమీ, యీశరమునుగాంచి యయ్యెనిపుడన్వర్థ
మ్మీశరధియంచుఁ గొనునిది, మాశాచరులై నవారి యసువులనెల్లన్. 133

కం|| చనుమిఁకనీవువారల, మనవినిమన్నింపవచ్చె స్మరహరుఁడనుచున్
వినుపింపుమనుచుఁ బలికినఁ, బనివినియాతండుదెలిపె వారికి నెల్లన్, 134

ఉ|| పూర్వసుపద్మలంతటనపూర్వపరాక్రమ వీర్యఘర్ములున్
దుర్వహశౌర్యగర్వబలధూర్వహులార్యుల హర్వధైర్యులున్

గుర్వనుభావులెల్లరు, వినూత్నవధూగ్రహణాభిరాములై
పర్వ విలాససంపదలు వర్ధిలఁగా గుమిగూడియొక్కటన్.

135

మ॥ భవసంక్షేపమిజ్జ్వలద్దహన దుర్వారమృధాభీషణీ
భవదాస్యుల్ భవదాస్యబంధహరణప్రేథప్రభావోన్నతుల్
భవశంభోజయవాదమున్ సమరభూప్రస్థానభేరీధ్వనుల్
వివిధామ్నాయపదములొండొకటితో వియ్యమ్మసంధింపఁగా.

136

మ॥ హరిహేషల్ గజఘీంకృతుల్ సుభట సింహరావముల్ నేమిని
మృరఘోషమ్ములు చాపటంకృతులు విస్ఫూర్జితకరాళ ప్రభా
తరవారి గ్రహణప్రకార జనితధ్వాన్నములున్ మ్రోయ వ
చ్చిరి నాశీరముఖమ్ముజేర నసురశ్రేష్ఠుల్ పురాధిస్థితుల్.

137

ప॥ అంత.

138

— * త్రిపురాసుర యుద్ధము * —

క॥ ఆసైన్యమునీసైన్యము. డాసంగల్పాంత కటుపటహనా దమ్ముల్
రేసెంబరస్పరమ్మును. భాసిలెవీచీగభీర వారాన్నిధులై॥

139

శా॥ మున్నెన్నండు నెఱుంగనా దితిసుతప్రోద్ధామయుద్ధమ్ము లా
సన్నాహమ్ములు యుద్ధపద్ధతులు శస్త్రశ్రేణులస్త్రమ్ములా
విన్నాణమ్ములు వింతవింతలగుచు స్వేయేల మాకెల్లనున్
గన్నుల్ చీకటిక్రమ్మె నొక్కత్రుటిలో గర్వమ్ముఖర్వమ్ముగా॥

140

శా॥ ఆవేళనజ వక్త్రుడున్నదరణ వ్యాపారధౌరేయఁడై
ప్రవమ్మెత్తిపలాయమానసుభటశ్రేణిన్ విగర్హించి శుం

డావేగమ్మున పూత్కరించి నిలిపెన్నెలింపవిదోహులన్
దేవజ్యేష్ఠులునిల్చిరా వెనుకమందీభూతచైతన్యులై॥

141

మ॥ అదిసైరింపక రాక్షసప్రనరులుద్యత్సింహ నాదార్భటిన్
మదహస్తీంద్రములెక్కి సంకులశరామర్దమ్ము దుర్దాంతమై
చదుపన్విఘ్న విభున్లతోరతర శస్త్రచ్ఛిన్నుఁగావించి న
మ్ముదముంజెంది యొనర్చిరంత మరలన్మత్తేభవి క్రీడలన్॥

142

శా॥ ఆవిఘ్నేశుఁడు నాగజేంద్రములు శుండాఘాతభీతమ్ములై
పోవంద్రోలుచుఁగ లఁగేల రిపులంబోనీక మట్టాడుచున్
చేవంగమ్ములు వారలన్విసరివై చెన్ ఘోరవారాశి వీ
చీవిఘ్నోభగ తానులై చదియనిస్సేనుప్రతాపమ్మునన్॥

143

శా॥ లంభోరాశిని వేయఁబడియు మాయాదక్షులూ రాక్షసుల్
కుంభేంద్రాస్యుని పైకిదూఁకిశరములుప్పించి నొప్పించి రా
శుంభద్వీర్యము మెచ్చుకొంచు మదవచ్చుండాసముద్బంధనన్
శంభుజ్యేష్ఠుతుండు మించినలిపెన్ శార్దూల ఏక్రీడనల్॥

144

మ॥ శివవిష్ణుప్రథితాంశసంభవుఁడు రాశీభూతకోపాగ్ని ధై
రవుఁడుగ్రావావపండితుండు నఖధారాచ్ఛిన్ననీరేజ సం
భవమూర్ధానుఁడు భస్మస్కాతృతమహా బ్రహ్మాండభాండుండు
రవవాహమ్ముచు నెక్కి దావెడలెసంగ్రామ తుమాసీనుతున్॥

145

అ॥వె॥ గ్రామసింహమెక్కి కదనమ్ముఁజేయఁగా, వచ్చెననుచుదైత్య వారణేంద్రు
లొక్క పెట్టుదాఁక నుక్కడగించె సం, గ్రామసింహుఁడగుచు స్వామియంత॥ 146

శా॥ ఏకార్థస్మృతవచ్చిపైబడిరి తారేమందు మాచందముల్
రాకాసుల్ లయభైరవాకృతినమప్రజ్ఞాప్రతాపోన్నతుల్
మూఁకల్పూఁకలుగాఁగ వారిఁదృటిబోఁకార్చి చేకూర్చెదా
నేకాంతమ్మును నాకలోకమనయందేకైకబాణమ్మునన్॥ 147

ప॥ ఆ సమయమ్మున మఱియుంకండుఁడనమ్మున. మిగిలి మూఁగిన యారక్కసుల నుపలక్షించి. 148

కం॥ ముద్దాడు నరుమొగములఁబెద్దయఁగోపమ్ము గదురభీషణముఖుడై
యద్దామశక్తి యీశ్వరు ముద్దుపమారుండు తలకుమూఁపులుగడవన్॥ 149

ఉ॥ వచ్చెనొలేదొ యాదెనకు వ్రసెడు డసెడుచచ్చునొచ్చు సై
నోచ్చయమెల్లఁజూచి వెఱఁగొందియొకించుక తేరి రక్కసుల్
మెచ్చితిమోయి నీబలమమేయము నిల్పుముపారిపోక నీ
యిచ్చినయప్పుదీర్చెదనిదే కైకొమ్మని యార్చిగచ్చఱన్॥ 150

కం॥ మచ్చరము హెచ్చఁబయిఁబడి గుచ్చిరిపటుబాణ పటలికొమరుతనువునన్
వచ్చిరి శిఖావళమునది చెచ్చెఱనఖతుండుధారఁ జీలిచెచారిన్॥ 151

శా॥ ఆలోనంజనుదెంచె భద్రుఁడసురవ్యాపాదసంపాదనా
భీలమైనమృగేంద్రవాహమున నవ్వీరున్ని వాఁించుచున్
గేభీసుందర విగ్రహుండగుచు నాకేఁధ్వజుఁడంతలోఁ
గులంద్రోసె సురారులన్ శతసితకూరాతమ్ భల్లములన్॥ 152

కం॥ ఒండొరులఁబిలిచి రాక్షసశుండాలురు సింహవాహా శోభితులగుచున్
జండరయమ్మునఁగవిసిరి, చెండాడఁగభద్రునతని చేహతులయ్యున్॥ 153

కం॥ ద్విరదములరదములయ్యెను నరదములరుదయ్యె హరులుహారములయ్యెన్
సురపైరియసురులాసం గరముగరమ్మగుచుఁగనదు కదనము నెందున్ ॥ 154

ఉ॥ చచ్చిరిచచ్చిరన్న నిశిచారులైకమ్మటి వచ్చుచుండఁగాఁ
నచ్చెరువయ్యె నాపురములందుఁగలట్టి సుధాసరస్సులొ
జొచ్చెనుమాయధేనువయి చొచ్చిసుధారసమెల్లగోలె నా
మచ్చులమాయలాడు బలమర్దనుఁడేశ్వరశాసనమ్మునన్ ॥ 155

చం॥ అలసెఁగుమారుడించుక గజాననుడుందల యోరగించెఁదా
సాలసెను గాలభైరవుఁడుచూపొకయింత మరలైభద్రుఁడా
కలకలమందు రాక్షసులు గర్వితులై మినుముట్టఁదాఁకుచోఁ
బలపలనయ్యె భూతభటవారముశఁభుఁడు నంతనవ్వుచుక ॥ 156

—* త్రిపురాసుర సంహారము *

శా॥ రక్షోవీరులకామితమ్ము నెఱవేర్పంబూని, తానై, సమిత్
భిక్షాదానముసేయఁగానరిగె నుర్వీస్యందన రూఢుడై
చక్షుఃక్రూర సువర్ణచాపవిలసచ్చక్షుశ్శవోజ్యౌధ్వనుల్
రక్షఃకుక్షి విదారణమ్ములగుచున్ బ్రహ్మాండముల్ సిండఁగా ॥ 157

సీ॥ కనుమూయఁగారాదు, కనుమూయజగమెల్లఁ, బ్రళయాంధకారనిర్మగ్నమగును
గనువిప్పఁగారాదు కనువిప్పబ్రళయాగ్ని మండునుబ్రహ్మాండభాండపటలి
చే నాపగారాదు, చేసాఁచెనేఁయు, నాశాగజమ్ములల్లాడిపోవు
హుంకరింపఁగరాదు, హుంకరించెనయేని, గళకాలకూటమ్ముకాల్పుజగము.

గీ॥ చిత్రమే లోకమునుగస్తిఁజెందకుండఁ, ద్రిపురదానవ సహాయుద్ధకపటరోష
వేషభీషణుడయ్యెనశేషభువన, కందుకక్రీడనాగార గర్భభరుడు ॥ 158

శా॥ ఘోరమైన తదీయయధమున నాకూరాత్ములారాచ్ఛరుల్
దొరుక్తిప మహాస్త్రశస్త్రనిచయుల్ దుర్వారవీర్యక్రముల్
వైరమ్మింతటఁదీరె పొమ్మనుచు శుంభ ద్వేగుతైతాఁకిరా
శూరుల్ శాంభవవాహినీంద్ర రుధిరస్రోతమ్ములన్దేలుచున్ || 159

సీ॥ వేదాశ్వములనెక్కి విటతాటనమ్ముగాఁ, దాండవమ్మాడెడుమండగిండ్రు
తాతగడ్డముదువ్వి, చేతితోత్రములాగి, పరిహాసిం చెడుపోటుబంటుమగలు
రథచక్రములు కూబరముబట్టి యాడింపఁ, బంతగిం చెడివీఁత హొంతకారు
లా వేగమునఁగేతనాగ్రమ్ముపైదూకి, విటుగఁదొక్కఁగజూచు మొఱకువారు

గీ॥ నయిన తిగ్రహలిరక్కసియాగడములు, గడవశక్యముగాదయ్యెఁగలనిలోన
వీరవారమ్మునందు నెవ్వారి కేని, శంభుఁడేమంచుఁడలఁచెనోస్సాంతమందు || 160

గీ॥ కానిపౌరుష మెక్కడ లేనిబలముఁ, బూనిమూఁగిరి యామూకఁ మొగ్గతిలగ
వీరభైరవ హేరంబ తారకారు, లభిసంరంభకటునోష విధురులగుచు || 161

కం॥ సైరింప రించుకేనియు, నా రింపరువారిధాటి వరదర్పమునన్
గారింపరుదారించరు, వారలవీరమ్ముదైత్య వరులయ్యెడలన్ || 162

కం॥ ఆదిమకోదండగురుం, డాదైత్యులబలముచలము నటుచెల్లంగాఁ
గాదనిసువర్ణపర్వత, కోదండము నెత్తికురిసె ఘోరశరమ్ముల్ || 163

కం॥ కురిసినఁబిటు దివియకయా, గిరికోదండమ్మునెక్కి క్రీడించిరియా,
పురదైత్యులెంతవారో, విరించునుఁడు నొగలిమిఁద వ్రేలెవివశుఁడై || 164

ప|| ఇట్లుక్కు మిగిలిన యారక్కసులను గంటిమి, మా కక్కజమ్మును వెక్కసమునయ్యె.
నయ్యెడ ధనుశ్చాలనమ్మున వారిం దూరమ్ముగాఁబడవైచి మెచ్చినచిత్తమ్మున, నొచ్చిన
తనువున, మచ్చరమ్ముచ్చుపడు మాపులఁదూపులఁగయికొని.

కం॥ దరహాససుందరుండై, యరదము పైనున్న యసుర లటవటబటవ
శరవర్షములఁ గురియుచు. విరించిలేనెత్తి, తేర్చి విధుచూళిదము॥ 166

చ॥ వేగంటి వింటిఁ తాఁటివంటలాఁగి హాలాహలశ్వాసలమ్మలగు శరజాలమ్మలంగుప్పిన,
విచ్చియు, నొచ్చియు, వెఱచియు బఱచియు, గనుకని నెవ్వని వెనుకొదిగియు చీకాకైన నా
రాకాసి మూకలఁబోకార్చు నుపాయమ్మ నరసియమ్మ హామోగీశ్వరుండు. 167

కం॥ హుంకార మ్మొనరింప న, హంకారముదక్కిచొచ్చిర నురులుపురముల్
టంకారభీషణుండై, శంకరుండా వెంటఁడిగిలె జయఁవెట్టసురల్॥ 168

చం॥ పురములఁజొచ్చి గొల్చిరల పుణ్యజనుల్ శరధిప్రభూత, మీ
శ్వరకరుణా ప్రసాదితము శాంకరలింగ మనంతభక్తిమై
పురదనుజాంగనల్ దమదు పుణ్యసతీత్వము రిత్తరహాటమ౯
గరముభయమ్మఁజెంది క్రతుఁడుస్మరు సుంస్మరియించిరత్తరి॥ 169

కం॥ ఆవేశనొకటఁజేరిన, దైవదోహుల పురీవిదాహము సేయ౯
భావించి నన్ను వింట౯, గావించెను సజ్జమపుడు గరగఁగుండంత౯॥ 170

చం॥ పురములనుండి ఘోరశరపూరముఁజిమ్ముచు దానవేశ్వరుల్
గిరివరకార్ముఖంగదియఁ గేవలవీరరసోజ్జ్వలాకృతి౯
స్మరపరిపఁధి నేత్రతటజాజ్వలదగ్ని సమగ్రము౯ శ్రీవః
పరిచితమూలము౯ దిగిచివై చెను మన్మయమైన బాణము౯॥ 171

కం॥ కోపమ్మోక్రతుఁడుస్మరు, కోపమొ చాపమ్మ, వెడలి, కుటిలారిఘటా
టోపప్రతాపశమ, యమ, రూపమొ త్రిపురములఁగల్చి రూపఁగించె॥

శ॥ అందా రాక్షసపూజితమ్మయిన లింగ కారమొప్పెన్మధు
స్యండిశ్రీదళ మందపుష్పతలసీ స్రవ్చంద నాలంకృతుల్

కంఠమ్ము సఫలమ్ము సేయఁబురరక్ష స్సంఘతేజమ్ము, నా
యిందూత్తంసుని యందుడిందెనపుడే మెంతేని మోదమ్మునకా || 173

కం॥ మంగళము సర్వమంగళ, మంగళవిగ్రహునకమృత మయమధురకృపా
పొంగునకు నంగజారికి, గంగాసంగోత్తమాంగ కమనీయునకుకా || 174

సీ॥ మంగళం తే సర్వ మంగళాహృదయాబ్జ, మధుక రేంద్రదాయ, నమశ్శివాయ
వందనమస్తు తే, వందారజనబృంద, మందారతరవే. నమశ్శివాయ,
ఘణిఘణామణిరత్న భాసుర దేహాయ, స్మరణాసనాయ, నమశ్శివాయ,
ముగ్ధేందుచూడాయ మునిమనస్సంగాయ, మద్రీక్షకాయ, నమశ్శివాయ,
గీ॥ మత్తదనుజ్జేధహరయే నమశ్శివాయ, వలినతామిస్రహరయే, నమశ్శివాయ,
మార్గచీభూతహరయే నమశ్శివాయ, నక్షత్రకేప్తితహరయే నమశ్శివాయ || 175

కం॥ నిట్టూర్పులతురగములా, మట్టయె. యరిచమ్మ! కడపుమానిసి తాతా
ముట్టినబస్సనుగుణమా, యెట్టజయించితివి దేవ! యీత్రిపురములకా || 176

ఉ॥ పట్టినయట్టికొండయొక బంగరువిల్లయిపోయె, దానికికా
గట్టినతాద్రాడు జిహ్వాగజగత్పతియయ్యెను, నెక్కుపెట్టగకా
దొట్టినజిహ్వాగమ్మదియను న్దనుజాంతకమైనలక్ష్మీమా
పట్టణముల్ విభిన్నమయి భస్మముగావె పురాణధన్వికా || 177

కం॥ అచలరథమచలధనువును, నచలేశ్వరిమైనశరము నాఘాతమునకా
బ్రచలత్పురములఁగాల్పంగ, నచలేశ్వరు నిల్లతికపుటల్లునకెత్తగుకా || 178

కం॥ వేదండాననగురుండవు, కోద. డాగమపురాణ గురుండవునగునీ
పాదాంభోజమరందా, స్వాదముదయ సేయగఁదవె శంకరమాకుకా || 179

కం॥ శరధిశరధియునియున, నం, బాంబుండనఁగ మదనమదనుండనఁగా
సరికాలకాలుండనఁ బుర, హః, హః, నీసాటినివె యగుదువురుద్రా॥ 180

కం॥ స్తుతియింప నెంతవారము మతినాఁగనిసంతసంపు మాటలెకానీ
కృతసుర రక్షణనకుచూ, కృతజ్ఞతానూచకములు కేవలముశివా॥ 181

శా॥ సంప్రార్థింతుచుజని తావకపదార్పారూఢ హృన్మోనిరాట్
సంప్రప్యములు, పుష్కహైమవత వాస్సంతానవీచీయశ
స్సంప్రప్యము లశేషకోకసుచిరశ్వశ్రేయసముల్ నమత్
కింప్రార్థహరములౌ వెలుగులందింపంగ విశ్వేశ్వరా, 182

మ॥ సభరమ్మలభవసంగతుల్ శివనమశ్శబ్దార్థముల్లాడ దే
వ భవత్పాదము నందనిత్తుము యవప్రాయముగామోహమో
యభవా! నీకు నిరంకుశోన్మనమహోవ్యాపార మత్రైభముల్
శుభవస్తార్థము వీనిఁగైకొనుచు మెచ్చుంజూపు సర్వేశ్వరా॥ 183

శా॥ నీ యిల్లాలికిఁగాన్కలిచ్చెదముతండి! చిత్తశాన్దాలముల్
మాయాకూగ్రివిహారముల్ కృతమనోమత్రైభ సఖ్యములున్
శ్రేయఃకామగవీవిదారణములున్ శిక్షించిమన్నించుడి
మియంఘ్రిస్థిరపుణ్యసంగమిడిసామి! మమ్ముమిదాసులన్ 184

గీ॥ స్వామిమిముఖచంద్రిదర్శనమువలనఁ దనరుమాముఖముదకాననమువిడిచి
చెలఁగిమీసాదపద్మముల్ చేరుతేటి తెటగీతులుచిత్తాబ్జతృప్తినిడవె॥ 185

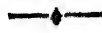
ఉ॥ చంపకనాస పద్మముఖ, సారసగంధి, నవోత్పలాక్షి, సే
వింపఁగమిమ్మువచ్చె రసవిశ్రుతవృత్త! భవన్మనమ్మ రం
జింపఁగఁజాలునావిబుధశేఖర! రాజవతంస! యైన మ
న్నింపఁగదయ్య మాపలుకు నిర్మలభక్తిభరణ సరస్వతి॥ 186

- శా|| అంచుం బ్రస్తుతియించుమమ్మదయతోనాశీర్వదించెం దధా
స్తంచునాక్షిసపూజితమ్మగుచుఁ బున్యమైనలింగమ్మనుఁ
బంచబ్రహ్మమనుస్వరూపమనుచున్భాగించెనస్త్రమ్మనఁ
బంచారామములందునిల్చియువియున్నక్తాళికల్పాళిగా॥ 187
- కం|| ఉపసంహరించెనీశుఁడు త్రిపురాసురహరణకృతపరికరము నెల్లఁ
గపటముని వేషదోషము నపుడేఁగాంచీశుఁగొలువనడఁగెనుబిదపఁ॥ 188
- కం|| ఇదిత్రిపురాసురవిజయము విదితమునిఖిలాగమాంతవిశ్రుతమగుటఁ
జదువవినఁగనిన వారల కొదవించునఖండవిజయమున్నతపదముల్. 189
- చం|| అమలినమానివృత్తనిగమాగమకోవిదలింగయానధా
న్యమృతపయోధిజాతకమలాలయ దార్శచరిత్రదుర్గమా
విమలమనోంబువాహపదవీశరదాగమసారకౌముదీ
రమఃకునితోడభవ్యగుణరత్నమహోదధితో సుధీంశ్రితో॥ 190
- కం|| కింకవికరిపంచానన వేంకటసుకవీంద్రహృదయవీధీగగనా
లంకారశారదీయమృగాంకునితో మల్లికార్జునారాధ్యునితో॥ 191
- స్వాగతము :- - శీలరమ్యగుణసింధునితోడఁ
బాలచంద్రధరభక్తునితోడఁ
శాలపేళితనుబెనురలక్ష్మీ
శాలితోమతివిశాలునితోడఁ॥ 192
- మ|| హరపూజాపరమేశ్వరుండయిన మల్లారాధ్యపాతుండు, ను
స్థిరభక్తిండమతండిపాదములవాసింగూర్చు కాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్మ్యమునందు మూడవదియాశ్వాసమ్మ దీనిన్నహే
శ్వరుఁడసూర్యమునాసముద్రమును, శశ్వత్ప్రీతిఁ బాలించుతఁ॥ 193

కాంచీ ఖండము .

చతుర్థ ఆశ్వాసము - 224 పద్యములు .

- కం॥ శ్రీమహితబహుళశిష్య, ప్రేమార్ద్రపదాంబు జాతరేఖాఘటిత
శ్రీమహితవిభవృతోడఁ, శ్రీమల్లారాధ్యపుత్ర) సింహముతోడఁ. 1
- కం॥ అని హరి చెప్పినయీకథ, మునులకువినుపించు సూతమునిఁగనుఁగొని య
మ్మునివృషభులనిరి యనఘా. యనంతరకథావిధానమది తెలుపఁగదే. 2
- కం॥ హరిచరితపుణ్యకరమటె, హరిచరిత పవిత్రకరమునటె యిర్వార శ్రీ
కరచరిత మోక్షసామ్రాజ్యరమాలింగన విశేషసౌఖ్యమునిడదే. 3
- ప॥ అని యడగిన వారల కా కథికుండిట్లనియె. 4
- చం॥ ఘనతరభక్తిఁబొంగుచు జగత్పతివిష్ణుఁడు శంభు గాధలఁ
ననిచిన వేడ్కఁబల్కు నెడ, నవ్వు మొగమున భక్తిభావముల్
మునుకొన వాహినీశ్వరునిముద్దులపట్టి. మునీంద్రసంఘముఁ
గనుఁగొని యాత్మవల్లభుని కాంతచరిత్ర) మెఱుంగ వేడుచుఁ. 5
- కం॥ వల్లభుఁగనిలజ్జారుణ, పుల్లాంబుజవదన మధ్యమునవెడలు నుడుల్
మల్లడిగొనుచూడ్కులతో, నుల్లాసము మెఱసియింత యొదిగినయమునఁ. 6
- కం॥ పురుషోత్తమనామమ్మది, చరితార్థమునీదుపాల జగతీశ్వర నీ
పురిటాలితనముమెఱసిన, చరిత్రవచియింపఁగదవె జలజాక్షయనఁ. 7

—❖ దారుకావన విహారము. ❖—

కం॥ చిటునగవు తెలుగుగ్రమ్మం, గిటికొను చూడ్కులను మెట్టిసి కృష్ణుడు విష్ణుం
డటమగమగనాలగుతన, తెలుగిటులెఱిగించె డేట తెల్లముగాఁగన్. 8

చం॥ మునులకుమూలకందము తపోవిధవవమ్మలకాటపట్టు శౌం
తనిధిగుణాలమురు తేజము రూపముగన్నచోటు ధ
ర్మనిలయమాగమశ్రుతి మరాళనివాసముదారుకావన
మ్మననొక యాశ్రమమ్ముగల దాశ్రమమైనకలర్థికోటికిన్. 9

కం॥ కర్మప్రధానవాదులు, నిర్మోహులు విమలనిఖిలనిగమార్ధగ వీ
మర్మజ్ఞులచటిహానులు, దుర్మదలలితులుతపో తిహూర్వహులగుటన్. 10

కం॥ ఆయుషితృతీయధర్మా. చారాధారలు పనిత్రచరితలుదారల్
దారలు వారికిదొరయగు, వారలునహిరూపపుణ్యభానములందున్. 11

గీ॥ ఎల్లవేదార్థముల యెల్లలెరిగియెరిగి, పరమశాస్త్రార్థసారమ్ము లరసియరసి
వివిధజపతపమ్ములజాలవిసివి విసివి, కర్మబంధమ్ముహానులు గడవరైరి. 12

కం॥ కర్మమలంఘ్యమైవరికి. గర్మమె సమకూర్చునుఖము కష్టమునందున్
గర్మమెదైవమ్మని కడు, దుర్మత్సగులయిరి దైవదూషికులగుచున్. 13

గీ॥ వారిబోధమ్ముతలపట్టి వారువారు, కర్మబద్ధులుదైన ధిక్కారపరులు
ఘోరకర్ములు హింసాప్రకారులగుచు, విప్లవముదెచ్చిపెట్టిరివిశ్వమునకు. 14

శా॥ వామాచారపరాయణుల్ నిజసుఖవ్యాపారకర్మప్రియుల్
కామకోధవికారవంచితులు దుష్కాముల్ వికారాకృతుల్

స్వామిద్రోహులు వంచనాత్ములు పరస్వ స్వార్థవిధ్వంసకుల్
సామాన్యప్రజనాంచితమున రక్షితుల్ నిరాఘాటులై. 15

కం॥ అళికమునఁగన్నుగలయా, అలితా ప్రాణేశునైనలక్షింపరు మా
కొలఁదులవియేల గుడిలో, పలి లి-గముగుడినిమింగు వానికిభరమా, 16

గీ॥ అమర మోహినుల సుగేస్తు రాంకుత యు, నార్యచర్తనచదుమాటనణఁగిమణఁగి
చెల గిగృహలక్ష్మలగుచు రంజింపమనము, బలసిలెక్కింపరటఁదిమూర్తులను
మునులు, 17

గీ॥ వారిగర్వమ్ముతోలోకబాధనణపఁ, దలఁచియాశుఁడుదనసన్నిధానమునకుఁ
జేరుననువెంటఁగొనిదుర్విశిష్టమునల, యాశ్రమమ్మునకొకయింతయంతలోన. 18

గీ॥ ఏనుజూచుచునుటిదానింతలోన, సర్వసత్వాభిరమ్యమ్ముచ త్యమయము
పురుషసుందర మోహనమూర్తిఁదాలె, సుందరేశుఁడుసుందరసుందరుండు. 19

గీ॥ అల్లదాతొయణింబెల్లియాడునపుడు కోరిహిమవంతుకూతుఁడైకొన్నయపుడు
తనదుశిరమునగంగమ్మఁదాల్చునపుడు నెక్కడేనియులేదట్టిచక్కదనము. 20

గీ॥ ఎత్తిరాఁడుసురల కైయేచుమున్ను, మోహిసీహుపమునుజగన్మోహనమ్ము
లెన్నియవతారములుగన్న నేలయచట, నవిపదాటవకళ్ళకైననగునొకావొ, 21

గీ॥ ఎందుఁగనుఁగొన్న నామన సుందరేశు, మదనమదనమ్మునా పసంపదలెతోచె
స్తంభముఁగన్న నరసిహవంభ మెల్ల, నుడిగెఁబురుషోత్తమఖ్యాతి యొదిగి
నిలిచె, 22

గీ॥ చెప్పసిగ్గుగుమన్నదాచిన్నెలిపుడు, హరునియర్థాగిపుణ్యమేమా!యటంచు
నేటిపొరుషునిచుచు నెంచుకొంటి, వింతకొర్రెలురుదివిశృంభించెనపుడు 23

- కం|| ఆకాననమపుడమ్మధు, రాకారము, ముద్దుగొనఁగనలరుచురాగ
మేకాగ్రమైనచిగురుం, జేకొనచాపుటలుతోఁచెఁజిత్రమ్మగుచున్. 24
- కం|| అదిగన్నిసైరింపనిమది, మదనోన్నాదమ్మచెలఁగమైమఱచివడిన్
గదియించిబిగువుకొఁగిటఁ, బొదివతినానుండరేశు ముగ్ధత్వమునన్. 25
- గీ|| ఒక్కకలకంఠపతిప్రియయొదిగియొదిగి, సేయువాలాపములుమదిఁజేరనీక
యెగచిననుఁగాంచి కాంచిగొంతెత్తికూసె, మదచుపూచినపువునిలుచెదరినట్లు, 26
- ప|| అప్పుడా సుందరేశ్వరుండు. 27
- కం|| నగుమోమునశిరమంటుచు, మొగముంబయికెత్తితగును బురుషోత్తమ నా
మగువతనముఁదెలిపెడునా, నిగనిగలన్నేనఁజూచి నివ్వెఱపడితిన్. 28
- కం|| కనిమగునతనముగంటినో, కనకేయులైతినేమొ, కనికొఁగిటికిం
గొనియైతినో, కొన్నకైతినో మునువెరుకలనెఱుంగనైతి మోహపుఁబలిమిన్. 29
- గీ|| పరమపావనగంగాప్రవాహాలలిత, ధవళధవళమ్ముశివునిసౌందర్యమందు
మలినముమురావ్రాహ సుపదముఁబోలె, దనివినిడదయ్యె నాదుసౌందర్య
మపుడు 30
- గీ|| ఉండుఁగాకేమిగారి తానుఁడుఁగాక, గంగయేనియుఁగాంతుఁడొక్కరిధనమ్మె
యామహేశ్వరునర్థంగింపుటకేరు దగుమననుకొంటి వాంఛత్యధర్మమునకు 31
- శా|| మోహవేశము పొంగిపొరనపుడాముగ్ధేందుకోటిరు నా
బాహుబద్ధనొసర్చిపక్షముపయింబాలిండ్లువాత్తించి, నా
మోహవ్నింతయుఁదీఱమింబలుమఱున్మద్దాడుచున్నాధ, యీ
దేహమ్మన్ స్థిరముంబొనర్చుచుని యచ్చింపంగృహశీలుడై.

శా॥ కాని మోపుగుపోతమా! ప్రకృతమీగ రక్షింతువా, దామకా
మానిద్రోహుల గర్వభంగము నొనర్చుబొమ్ము ~~మోపు~~
నీనిస్తాపరధర్మపత్నులమన మ్మోయుండునొచూతు, నా
పైనిన్నీదునభిప్రసిద్ధియనుచుంబల్కెంబురారాతియున్॥

33

వ ఆంత నేనును.

34

—* మోహిని దామకామునీంద్రుల వంచించుట *—

సీ॥ బౌఁగాదనఁగ రాని యాజ్ఞనుదలఁబూని, విడియునువిడనట్టి యెడలితోడ
నడుగుముందుకులాగ నెఁదవెనక్కుఁద్రోయు, దొడిబడుగమనమ్మునుదులతోడ
నటచూపు వెనుబడనటచూపుమునుకొన, మెఱుఁగులీ నెఱుమోము తెఱఁగుతోడఁ
గొఁగిలియెడ బాటుగనుటకోర్వనిరీతిఁ, బరికించుచనువోయిమురువుతోడ

35

గీ॥ మునులమానసగాఁభీర్వమునుహరించు, మించు మెలనూనిరవళితో నించుకాలి
యంచకల కలరవముగొంచిచిపలుకఁ, దళుకుఁజూపులమునులున్న తావుసారఁగ!

గీ॥ శివునియెడ బాటు సైఁపనిచిత్తమంత, నభవుఁడలపోసిగీతమ్మునాలపించె
నాధదయ నేలునీదాననన్నుననుచు, బులకరింతలనొడ జెల్లఁగదరింప॥

36

కం॥ సాగానమ్ముచు వినునెడ, రాగము మొలకెత్తిహృదయ రంగము నెల్లన్
లోఁగొనుచుఁబల్లవించిన, జోగులువిడితపమునిక్కిచొక్కినిమదులన్॥

37

కం॥ ఇదియెవరిదెయ్యిమామిడి, పొదరింటంబాడు పూవుబోణియెవరిదే
మిదినన్నునాధయనియెడు, నదియీ చెలిగొననితపమునా! తమిదీఱన్॥

38

కం॥ ఆడుదియననిదిగదయీ, పోడిమిమనయాడుచారి పోలికలేలా
యీజేఱుఁగర్మఫలమీ, పాడినపటయెయదార్చ భావమైనన్॥

39

కం॥ తడఁబడునడలచెడఁగును, సుడిబడువెడలింటియేపుచూపుందూపుక
వెడఁదయెడమిట్టిపడుపొగ, రుడుగనిచనుగబ్బిగుబ్బయొప్పిదమపురా॥ 40

కం॥ అనినన్నఁదాఁకిమరలని, మనములు జడ నైసచూపునుఱచినమాటల్॥
పనుపడనిచెవులుననిచిన, తనువులవారగుచునంతఁ దఱనుఁజేడుక॥ 41

సీ॥ యోగదండముపైనినొఱఁగిఱురలుమవ్వి యొమ్మూరముగఁజూచునొక్కమాని
తనచంకఁగక పాఁదగిలించి మొగ మొత్తి, నిక్కిదిమ్మలుమామనొక్కమాని
మెడయొత్తిజడలొత్తి పెళ్లఁజట్టికేలూగ, నొడలావులిం చెడునొక్కమాని
జపమాలఁబెడకేలనవఁచి కేలూని, ముక్కుననిట్టూర్చునొక్కమాని

గీ॥ గోచిసరిచూచుకొని లేచికొంకనొక్క డాఁచియుడుగుచి వెనుఁజూచియూగునొకఁడు
పలుకనుంకించితడఁబడియులుకునొకఁడు, మదను,మిడి నేటఁబడ్డయవ్వానివసు॥ 42

కం॥ ముసిముసినవ్వులరువ్వుల, మిసమిసమను మేః సొగసుమిడి నెడుగుబ్బల్
గుసగుసమనుపిఱుఁదులపన, యనురుసుచునడుముబెడఁగు నుట్టుగింపన్॥ 43

కం॥ ఒకరొకరి నెఱుఁగకుండన్, వికలమతుల్ మునులునాదు వెంబడిరంతన్
దెక తేరఁగదొరికినయీ, వికచాక్షిగ్రహింతుమనెడి వెడఁగుఁదనమునన్॥ 44

కం॥ ఈపొదరినియాపొదరి, పైఁచదమనికలికికన్ను సన్నలవారిన్
తేవుచుఁదమిరెట్టించుచు, జూపిజేఁబలుకింతవంత సొగసులుగు కు ॥ 45

సీ॥ గరిదాఁకఁజనుదెంచి జడదారియొకఁడునా, పైఁటమీటిననీలుకోనివడియె
జెయిఁబట్టఁజెయినాఁచి చెనకినమునినాదు, చేతితామర వేల్చి వేతఁబడియె
నాలింగనమునేయ నభిముఖమ్మగవచ్చు, తపసినాచూపులఁదబపటించె
వెనుబాటుననుబట్టలేచిపొంచినమాని, వేణితాఁకునకింత వెనుకకొదగె

గీ॥ నగవుమోమునవారలనవ్వజేసి, యభేనయమ్ములవారినాయట్లదిప్పి
యబ్బునెడఁదలపారిదబ్బిబ్బుపరచి, మించివగలాటపాటలాడించినాడ! 46

సీ॥ ఆలింగనముసేయనగిసట్టులనాల్చి, వలయితపాణిగైవారమిచ్చి
యాసక్తిచెలిదండకరిగిసట్టులపోయి, యొమ్మూరిముగ్ధబ్రక్కకోసరిల్లి
వెడఁదయురమోరవిచ్చివెక్కుకుఁక్కి, బెదరుచూపులగుబ్బలదరనిలిచి
కట్టినవెలిసన్నపట్టునించుకయెత్తి, పట్టుచుఁజక్రరూపమునఁదిరిగి

గీ॥ చుట్టినచ్చితిమునులురాచట్టులట్లు పెట్టుగ్రుడ్డులమురిపెంపుఁబెంపుసాంపుఁ 47
దెంపుఁగనలేనిచూపులఁదృష్టచునుఁగు, మమలనాచేతలకుఁదెల్పిమాటునుఁగ

కం॥ ఒత్తిగిలివారినటుచని, చిత్తరులగువారిమదులు చివురెత్తఁగనే
నొత్తిరముమీఱఁదొలినుడి, నొత్తుచుబిత్తరపుఁజూపులొలయుంబాడన్. 48

కం॥ తత్తరపడియొత్తరపడి, చిత్తజవమ్ముననులేచి చిడిముడిపడుచుకో
మత్తిలినచిత్తమ్ముల, నెత్తినతమినొకరినొకరు నెఱుఁగకవారల్. 49

సీ॥ ఇదెగావెమోహిని! యెందుఁగోయెదవంచు, జడదారినిొకమునియెడసిపట్టె
బట్టినఁజెలినాదుపజ్జకువచ్చితే, వెడలెదుసుమ్మనిప్రియముబలికె
పదవెబిత్తరియల్ల పొదరింటచునయాట, పాటనియొకఁడొకపాణిఁబట్టె
నాటపాటలకేమియటుపోయివత్తమం, చతఁడాతనికరమ్ముహత్తిలాగె

గీ॥ రావెదయచూడవేలపరాకుపడకె, యనుచుఁబలువంతపలుకులఁ బెనఁగికొనుచు
నొడలెఱుంగనిమదమున జడనుగొనుచుఁగలసితిరిగిరియాకోనకెలఁకులందు, 50

గీ॥ తాముపలికెడుశబ్దమర్థమ్ముగనుక, తలరివర్తించు కర్మసిద్ధాంతపరులు 51
మూఢచిత్తులుపొందుసంపూర్ణఫలము, మోహినిరూపమునమునుల్ పొందిరపుడు

వ॥ మాకెల్ల నక్కజమ్మగా నొక్కకలస్వనమ్మ పీతెంచిన నిక్కిన మెడలఁగౌతుకమ్మ
కడలాత్తు చూశ్కుల నలుగడలంబడికించు నెడల.

సీ॥ ప్రప్తాహగోధేనుపరివృతోన్మదమహః. వృషభసుంకరదర ప్రేక్షణమ్మ

కలభీసముహానుగమ్మనూనాభ్రము, కలభమంధరగతివిలసితమ్మ

సింహీపరీవారసేన్యమానమ్మగేంబ్ర, సరభసగంభీరచంక్రమణము

హరిణీవిలోలనేత్రాంచలలక్ష్మసా. రంగచారణచారుభంగిమమ్మ

గీ॥ రాజహంసీవిశిష్టమరాళరాజ, గమనమధురమ్మలగు వింతగతులసతుల

వెంటనిడుకొనియంతంతవిభుఁడువచ్చె. దారుమునులున్న పూదోట చేరువకునువీరి

గీ॥ మధురగంభీరధీరమాన్మధమనోజ్ఞ. మూర్తివలగొనివచ్చు నమ్మద్దరాండు

తమదుమోహినులంబట్టఁ దలఁచినచ్చు, నలజగన్మోహనులొ యనియాత్మఁ

దలఁకి. 54

క॥ దారుమునీందులు మోహిని, తారకుతారకుమటంచుఁ దమకమువెఱఁగ

గూరుకొనబిగువుకొఁగిటఁ, దారిచిరొండొరుల వేటుతలఁపనిమదులఁ. 55

క॥ అదియెట్టిచిత్రమోయ, మృదనారింజటియున్న మదవతులంత

బొదువుచుఁ బరస్పరమ్మను, బొదరిండ్లం దూజీతూజి పొదలిరి వేడ్కల్. 56

క॥ అంగనలంగనలటులా, లింగనములఁ దేటితేటి లీలుమెఱచుం

జెంగటఁబురుషులు పురుషులు. సంగతినాలింగనైక సౌఖ్యమునందఁ. 57

వ॥ వారలమ్మ హేశ్వరు మాయాప్రభావమ్మనఁ దమతలఁచినచందమ్మన తమతమయాదుఁ

దనమ్మలు మగతనమ్మలు మారుటలనేర్పఱింపనేరని తమకమ్మలంబొదలి రట్టియెడ. 58

—* మునులు మనిషత్తులు పరస్పరము భ్రాంతినందుట. *

క॥ తమప్రక్కఁబూవుఁబొదరుల, సమదస్మరసమర సృమరఝాంకరణధ్వా

నమణితకలరవములువిసి, తమలోన య్యాలుమగలు తెచ్చిబ్బలుగాఁ. 59

మ॥ ఇదియేమా! యనిచూచి, చూచెనపుడోయిల్లాలుప్రాణేశునొ
ప్పిదమున్విస్మయచిత్రభావకుతుకా వేగాశ్శురోపాచుడో
నృదవీక్షావళి, మోహినీకుచయగోనృత్తుం బ్రియాలాపునిన్
విదితోద్వృక్షని, విస్తృతాఖిలసతీ విసృబ్ధచారితునిన్ . 60

శా॥ ఆమానీంద్రుడుచూచియానుదళిఁ దానల్లంత, నిల్లాలమా
టామోముంగనియెంచి. యెంచికొనికుభ్యద్విర్ధ శార్దూలరే
ఖాముద్రమ్మగురౌద్రీ భీషణకటాక్ష శ్రేణిఁ బర్వించియా
యేమీ! పాంసుల యెంతదానవయిశోనీ యంచు గర్జించుచున్ . 61

శా॥ లేవంబోయినమాని, బాహువులచే లేనీకకౌనూని, యో
పూపుంబోడిరో! యేమివంతయినీసోకల్ దురూహమ్ములొ
నీవేలాయెటువంతరోసపడెదేమే దోసమిందయ్యెనా?
పూవుల్కానిశ్చలైకలక్ష్మమగునన్ బోవంగదే, కోమలీ, 62

కం॥ అనియభిముఖముగనుండిన, మునియమ్మనిఁగదలిప్పిదలి పోనీకకడుగ
బెనఁగినఁ బెనగుచునతఁడున్ దనమదిఁగలవంతనులువఁ దలఁకుచునుడికెన్ . 63

సీ॥ ఆసతిప్రాణేశునదిమిపట్టినయల్ల, మోహినిరూపమ్ము సాహసమ్ముఁ
దనపతివిధమునుఁదప్పకగనుగొని, రోసమ్ముబెడరునురూపుగొన్న
మేనిచందముతోడ మోఱపుతోఁచినరీతిఁ, గౌఁగిలిఁగొనుమనఃకాంతు నెడఁగ
నెట్టుచునట్టిటుపట్టినఁబట్టిన, పట్టునుసాధించిబయలువెడలి

గీ॥ పట్టుదప్పినయలనాగభామవోలె, గట్టుదప్పినమిట్టచన్ద్రట్టునెగయ
నెగచిముందడుగిడియెడునింతలోన, వెనుకకొంగూనిపైకొనివెనుకఁదిప్పి, 64

శా|| ఓప్రాణేశ్వర! యోమనోహర! వృక్షాయుద్ధోగమేలయ్య, యీ
నాప్రాణమ్ములమీదనాన, యిట్లుకె, నన్నీవుగాదన్నచో
దీప్రమ్ముల్ స్మర బాణముల్ మిగుల కేధించె దమనమ్ము, నా
యీప్రాణమ్ములనిల్పుచుంజలియి నే, యీయల్కచాలింపుమా. 65

మ|| అనియా త్మేశ్వరి, బాహుబంధముననుద్భ్రత్యేమముద్దాడు. న
య్యనఘాకారుమనోజ్ఞ వేషుఁ బర కాంతాలింగనప్రాధునిక
గనిక్రందుండయిచూని రాజువిడుమా? కిల్యాణియీచెంత, నా
వనితంబట్టిన వానిదుర్మద మడుపంబోడునం చూడినఁ, 66

మ|| ఎవరోపాపమదెట్టిజ తయొ వృథాయేనాధుఁడే నాతినిక
దవులంబోయినఁబోవుఁగాక, తమిణి! దగ్గుమ్మునీకేల, యీ
యివురుగబోడులనమ్మరాదనుట యుజేసత్సమాఁగాక నీ
వ్యవసాయమ్మును మానుచుంతనిఁదా నాఁగె బ్రయాసాలాపియె. 67

మ|| అపుడాకామిని యూరయినాదరిలో నావంకఁదా నెవ్వఁడో
యపుమాపమ్ముగనొక్క-కాంతఁదనతో నాడుగఁబీఁచు, వా
డిపుడేనచ్చెదనిందుఁదప్పెవరిదో యేర్పాటుగావించి, యా
కృపణస్వాంతు నడఁపఁగావలయు లేదే! ఁదువాటిల్ల దే. 68

చం|| అనుటయునాధనీవుతమి నచ్చటికేగెదొ, యొట్టునుమ్మి, యా
వనితయదెవ్వరోమఱియు వాఁడెవఁడోమనలేలయింక, నీ
మనముననీసుదక్కిచను మానమునన్ననుఁబ్రోవుమంచు, నం
గనప్రియుఁగొఁగిలించె నిజగాఢకుచద్వయి హత్తిమత్తనఁ, 69

చం|| అదిగనిమాని నైవకతివా! వినుపూరుషుఁడైనవాఁడు, దా
నెదుటఁబరాంగనక బలిమి నెత్తిన వానిని నైచు పెట్టులీ,

యదనునఁ బాపమాయనద కా ర్తిదలంగ నెవండుగల్గు, నీ
పదెయలుచూడుమంచుఁ దనయింతికిఁజూపనతఁడు చూచియున్,

70

ప|| తనదండ చెలికి గాన్పించిన యమ్మధునమ్మ స్త్రీపురుషభావములు దనకు విజ్ఞోదుపడంగా
న్పించుట యందదమగుణమ్మగా.

71

చం|| సరిసరినీమతిభ్రమము చక్కఁగనున్నది, కాంతయెవ్వరో
పురుషునిగాదుకూడదని పోవగనున్ననుబోవనీక, తాఁ
గదకరిఁకాఁగిలించినది, కాంతుబెడంగునకోడినీవు, నా
సరిసనుబాయఁజూచెదవు చాతురినొక్క నెపమ్ము పన్నుచున్,

72

కం|| ఒకనిఁగనియొకనిఁదలచుచు, నొకనికిఁజేయూచిమఱియు నొకనిఁబిలిచితా
నొకనికిఁదలయుచుచు, వేఁ తొకనింగవగూడుకాంత లొక్కరివశమే.

73

మ|| అనుచుంబెక్కులుపల్కుచున్న యెడ నయ్యబ్రాహ్మీ, యోమోహనా!
కనుమీనైనను నొక్కనాతినిటులంగారిం చుదుష్టాత్ము, నే
మనుమానించెదొ నేనుబోవునెడ సంచాకాంతకుంజూపె, నా
వినియోద్వృత్తుల చూనిదంపతులఁదావీక్షించి యబ్జాస్యయున్.

4

మ|| మునియెవ్వఁడొయొకండు పైకొనియెనమ్ముగ్దాక్షి నాఁ గాఁకయ
మ్మునినింగాదననేర దాయువతి యున్నోహమ్ముతెట్టింప, నీ
మనకేలాయిది చూడరానిపని యామల్లీనికుంజమ్ముచే
రనురారమ్మటుపోదమంచు సతినినాగ్రింగించుఁ బోఁజూచినన్

75

మ|| కనికోపించియతండుచూడు సుదతీగర్జించి యాకోమలిన్
గొనిపోఁజూచెడి నింక వానిసయిపన్ బొమ్మించుహుమ్మించులే

చినమానింగనియోసిమామడికి వచ్చెన్నీదుకార్యమ్ము. నా
ఘనునింగాంతయెతోడికొంచుఁ జనెన్గన్గ-చు రెట్టి-చినక 16

కం॥ ఆడుదియెవరోయటమగ, వాఁడెవరో తెలియనట్టె వల్లభవిఁకనీ
పోడిమి తెలియన్వచ్చెను, జూడుమచూడుమయటంచుఁ జూపిననతఁడుక. 77

కం॥ కడులెస్సబలికితిదెనీ, గడుసరిమగతనముతెలియఁ గావచ్చెనిఁకక
నడునడుమియీచిత్రము, నడదృష్టింజెదరనీక యీక్షింపవలెక. 78

కం॥ అదియాడుదిగ కున్ననొ, యిదిమగదియఁగాకయన్న నేమియొవందె
మ్మది తెలియకడుగుపెట్టెను. బదిరింపకముందెచెప్ప వలెననివలుక. 79

కం॥ అదియాడుదిగాకున్నం, బొదలుఁడుదంపతులు కాఁగఁ బురుషుఁడెనక
బొదలుఁడుదంపతులుగనని, మదిమదిరెట్టింఁచికఱకు మాటలతోడక. 80

కం॥ పరిహాసమ్ముగవారలు, పరస్పరమ్మటలపలికి పంతముమిగులక
బొరసిరియయ్యఱుజంటలు, సిర స్తనిమిషాక్షులగుచు నిలిచిరియంతక. 81

గీ॥ వారుమోహనరూపభావములయందె, ప్రీత్యభ్రంస్త్యమ్ము తెలియనిసిగ్గకాక
పిలువఁబడియనుబలుమాఱుపలుకులందు, నెఱుంగలేరెరిభేదమ్మొకింతయేని. 82

గీ॥ సాఁగియేనంతసుందరేశ్వరునిజేరి, దేవయీబన్నమిఁకఁ జాలదేమటన్న
నగుచుగరమూనిచూడు మోమగువయింక, వచ్చుచిత్రమ్మువిస్మయావహము
ననియె, 83

ప॥ అట్లు నిలిచినయమ్మునిదంపతులు పరస్పరమ్మునుబరికించి పరికించి తనుతమచందమ్ములకు
వెఱుగుపడుచు నిక్కమ్మున్జ్ఞయింపనేరక పలువిధమ్ములగుమోహమ్ములకు బాల్పడుచు. 84

మ॥ కలయగజాచెడిమానిదంపతుల కాకాన జగన్మోహినీ
కలితుల్ సు దరసుందరుల్ నవనవాకారుల్ జగన్మోహనుల్
తిలకింపంబడవిస్మయముసడుచుందృష్టుల్ మొగుడ్పంగ ని
శ్చలులై చిత్తరులై యొకింతకలుగ జ్ఞానమ్మనంతంతట. 85

కం॥ తనపతినిజగన్మోహిని, గొనెననిగుర్తించెనొక్క కులకాంతయట
గొనెనతినిజగన్మోహను, డని యెఱిగెను మానియొక్కడతికష్టమునక. 86

కం॥ ఎఱిగియు మఱియేపలుకుల, కుఱుకకతమపంతములకు నులుకుచుమిగులక
వెఱుగుపడియుండిరెంతగ, దఱచినదమనివృద్ధుష్టి తపమఱిగాగన్. 87

కం॥ కులసతియొక్క తెతనపతి, గలిపిన మోహినినిజాచి గాసిలియోసీ
తులువతనమ్మన నెంతకు, దలపడితే నిలుమునిలుము దర్పమ్మనుచున్. 88

కం॥ గమకించిననా మోహిని, రమణీశరిచూడుమీ! పరాకునబడకే
రమణునిగూడితినేయ, క్రమమునమోహినిది, తప్పగాఁబలుకుదువే. 89

కం॥ అను నెడనొకయంగనదా, గనలుచుముందునకువచ్చి గయ్యాళిగదే
మును వెనుకకనకనాపతి, ననియెడెమోహినియటంచు నలుచూడుమనెన్. 90

కం॥ వనితలువనితలుతమపతు, అను నెఱుగుచుమిగులచుదుల లజ్జించియుదా
మొనసిరికమ్ముముదమలో, ననచిత్రవిచిత్రవాక్య వైపుణ్యములన్. 91

కం॥ మునులు సతులజగన్మో, హను లెంతయుఁజెఱచిరనుచు నాగ్రహపడుచుక
మును వెనుకఁగనకయొందారు, అనుగదిసిరిమోహావివశ లఘుతరవృత్తిన్. 92

కం॥ వల్లభులుపోరుచుండఁగ, వల్లభలడ్డమ్మసొచ్చివారింఁచిన, వా
రెల్లరు సున్నెట్టకేలకు, నల్లంతనపోరువిడిచి యాగిరియంతన్, 93

శా|| ప్రత్యక్షస్థితమోహినీశ్వర పుష్పాగర్భా మగ్ధమును
 స్మృత్యాగ్రాధకులాంగ నాప్రియవచో రేఖావిశేషమును,
 బ్రత్యేకప్రధనమునల్పనెడలన్ భావించియున్నప్రవై
 యాత్మ్యుల్వారలు నిక్కముందెలియల్లేరెంత నొక్కింతలో, 94

కం|| ఉడుగనిమోహమునకువా, రొడఁబడియొడఁబడకప్రియల యుపలాపములన్
 గడుజ్యభించిరితిరిగియు, జడదారులుసతులఁగొనెడి సంరంభమునన్, 95

సీ|| పిడికిలించుచునొక్కజడచారినాసతి, మొనసెదేమనియాడు పుగఁబొదివెఁ
 బొదివినఁద్రప్తియపొదువకురాప్రియు, మోహినీయనిపతి నోహరించె
 నోసి' నీప్రియుఁడెట్లుగోవేడుచూచెద, నాఁగకాఁగకుమని తూగివచ్చె
 వచ్చిననడమ్మవచ్చియొత్తిపట్టి, ప్రియనెట్లునీకునో వెలదియనియె 96

గీ|| అంతఃసరియేమిచిత్రమోయడఁగెనపుడ, నారిమూసూ స్వరూపముల్యరుసతోడఁ
 గలఁగుజ్ఞానమ్మొలఁగనిక్కమ్మగచుచు, మానిదంపతులధికవిస్మయముపడుచు

మ|| కలయో, మాయయె, సత్యమోతమదుదుష్కర్మప్రభావమ్మొ, మా
 నులుగారోటు పతివ్రతామణులును నోరామ్మల్లిల్లుండునా
 తెలియనేలగుఁగాకతట్టతద కెందేనిన్ యధానీతిగా
 మెలఁగంగఁదలతెత్తుటెట్లు పనుల నేళమ్మ గావింపదే. 67

మ|| అనిలజ్ఞించుచునున్నతాచును బ్రియావ్యాచారము లెచ్చరా
 మునులున్ దివ్యపతివ్రతల్ సడలనా మోహమ్ముమందాక్ష, భా
 రనతాంగుల్ వినతాస్యలై మునిసతుల్ ప్రాణేశ్వరాంఘ్రిద్వయా
 వినతల్ చిత్తరుతాచు నిల్చిరట నిర్విణ్ణైకచిత్తమ్ములన్, 98

శా|| కూసెందానట ధూర్తకోకిలము లేఁగొమ్మన్ ప్రియాచంచు,లీ
లాసందానితమర్థభుక్తముకి సాలగ్రాసముం గ్రహింతున్
డాసెన్మొనియొకండువెంట నె ప్రియన్ డాకేల నేకమ్ముగాఁ
గ సిల్లంబడి మన్మథోద్భృతశరాఘాతమ్ము సైరంపమిన్.

99

శా|| మానుల్లాంతలు నెల్లరొక్కత్రుటిలో మదాత్మమందాక్షులై
సూనాస్త్ర ప్రధమానబాణపటలిం జొక్కంగనా వెంటనే
యోనాధాదయ నేల మన్ననుడుల యోంకారఘంటాధ్వనుల్
వీనుల్ చూడినయట్లుగా వినఁబడన్విభ్రాంత చేతమ్ములై.

100

మ|| చకితశ్రోత్ర విషాదహాసభయ లజ్జామజ్జదాహ్యోన్నమత్
భ్రమటిస్యూత క రాశివీక్షణములన్, మోహమ్ముగల్పించి, కొం
చకతమ్ముట్టులగాసివెట్టుఖలులన్ శాసించుమన్నట్ట లూ
రక దిక్కుల్ నలుమూలలుననిరి నేత్రమ్ముల్ పిసాళించుచున్.

101

నీ|| ఎవరి నెందుచుగాన కెల్లరునొరయే, మూలనోయీపాడుమోసక తై
యేమయ్యేనేగంటయీమూలవినవచ్చె, వచ్చెనామనయింటిబిచ్చగాఁడు
యీమనయిల్లా డ్రానింతింతయనరాని, గాసిపెట్టెనెవండుగానరాఁడె
యింతింతవారలనింత చేసినజంత, యెంతకుఁగాదిపుడెందుఁబోయె

గీ|| బడఁడుపడఁడింక వారలఁబట్టవలయుఁ బలుకునవ్వడిఁబట్టియాకలికితనము
బిలుకుమార్చుదమంచునుబలసివెడలి, వెదకిరాకానయెల్లెడవినుఁగుగొనక, 102

గీ|| ఎంతవెదకినఁగనరారువితవారు, మనలనింతలుచేసినచెనటివారు
వారుభూతమ్ములోయెట్టివారలైన, విడువవచ్చునెవిడుతు మేకడకుముట్ట. 102

—* మునులు మోహినీ మోహనుల జంపనెంచుట *

కం॥ మనమాటయటుండఁగనీ, మనకాంతులమోసపుచ్చి మనవచ్చునలే
మనకాంతలపరిభవమును, మనదేగద దాన్నిసైంప మగతనమగునే, 104

ప॥ అని కోపించి యమ్మునీశ్వరులు దమకాంతల వంచించినవారలం బరిమార్పందలంచి
ఘోరమ్ములగు నాభిచారక హోమమ్ములు గావించుటయు నందుండి. 105

మ॥ ఒదవె భీషణభీషణమ్ము, గజదైత్యోగ్రిమ్ము దిజ్ఞాగభీ
ప్రదముం జాలిత ధుంతి,కుంతిత జగద్భద్ర మ్మునుచ్చైస్సవ
నృదధారాప్రశమక్తప్రీటభవ సన్నాహమ్ము, స్వాహారహో
నృదమానీశ్వరచోద్యమానమగుచు నృత్యేభముగాకృతినే 106

ప॥ ఆట్లొదవి యమ్ముహగజమ్ము, 107

మ॥ ఘీంకారించినఘూర్ణితెన్ జలధులుద్గ్రీవోత్థ శుండాహతిఁ
జంకెందారకమండలమ్ము పదవిన్యాసాతి భారమ్మునక
గుంకెందివ్యపురాణ భోగిఫణముల్ గోపమ్మురూపమ్ముగా
ఘీంకారించుచు వెండియుంగదలెవిక్షేపించి వాలమ్మోగిన్, 108

ప॥ ఆంతట నయ్యపశకునమ్మునకు శంకెంచుచువారు వెండియు హోమమ్ములు గావించుట
యు గ్రహమ్ముగా. 109

శా॥ సాధీయస్సమిదుగ్రమంతకలనాజాజ్వల్యమానాగ్ని మ
ధ్యేధామమ్మున, వక్త్రగహ్వరచలజ్జహ్వామహాభాగి, భూ
యోధస్తాడితవాలమగ్నిదృశ ముద్యద్గర్జశగ్ధూలి తత్
కోధమెల్లను మూర్తిమంతమనఁగాఁగుప్పించె విన్నందుచుక, 110

శా॥ ఆకాశాంతరలీయమానపటుకీలాటో వధూమావళి
నీకాశమ్ముల నేకభోగములు వహ్నికూర నిర్వద్విష

వ్యాకీర్ణాఖిలకాననమ్ములు సముద్రాంతర్లుతద్దోర, వీ
చీకమ్ముల్యెడలె న్నియమ్మున ఫణిశ్రేణుల్ బుసారించుచున్, 111

శా| మానీంద్రాసురనిష్ఠలుం దపములున్నానమ్ము లాకారభా
గైనఃపుంజములేక మైవెడలెనా, వ్యాశమ్ములేకార్థముల్
నానాకారములుగ్రిసంహరణ సన్నాహమ్ముదీపింప నా
లోనన్ డగ్గఱఁజూచి బెగ్గడిలి కల్లోలన్మనోవృత్తులన్, 112

శా| సామీ! కావవేదీనురాలిననుచున్ సాక్షాజ్జగన్మోహనున్
గామధ్వంసుని శుభ్రదధ్రితనురేఖన్ జంచలాకారతన్
నామేనింబొదివించినిల్చునెడల న్మందస్మితజ్యోత్స్నికా
రామమ్మైనకృపాపయోధికి వభీరమ్యమ్ములౌ చూపులన్, 113

శం| వెఱవకు వెఱవకుమనుచున్ దరఁగంగొనుకడలిబోలెఁ దనమేనననున్
నెఱిసిఱికికొనుచుఁగ్రిచ్చఱ జఱచుఱనావ్యాశములను జూచినయంతన్, 114

శా| సాహంకారతవచ్చి పైఁబడెడు నావ్యాశమ్ములేమయ్యెనో
త్రాహిత్రాహియటంచు నమ్మునులదత్పత్తుల్ ప్రధావన్మృగ
పూహమ్ముల్ వడిఁబాటిపాటి యెటకుఁబోనీని యావ్యాశసం
దోహమ్ముంగన్సభీతభీతులయి యుల్లోశించి రుద్బాహులై, 115

శా| దీనత్రాణపరాయణుండు శివుఁడధిన్వారి మన్నింపఁగాఁ
దోనన్దనసేయఁ జచ్చెగజశార్థులమ్ములా సర్పముల్
మానివాతముఁజట్టితుఁగ్గిపడియె న్మందాత్మ చేష్టమ్ములై
మానుల్గాడఁగ విస్మయంపడితి నామాహుత్త్యమాహించుచున్, 116

మ॥ మధురాలాపముఁజేసెనీశుఁడు శ్రీహోమవ్యమ్మున వ్యేళ సం
శిథిలమయ్యెనునాగబంధములు నాస్త్రీలున్నునుల్లంచి ర
వ్విధుమాళినమ్రణీయ విగ్రహుఁగృహభిన్నోహ నున్నోహినీ
మధురాలాపనివిష్టమానసు, జగన్మాంగళ్య మాంగళ్యునిఁ. 117

కం॥ ఆపర మేశ్వరుఁగనుటఁ, బాపమ్ములపటలిపంచ బంగాళముగాఁ
దాపసుల్లెరునంతటఁ బ్రాపింపనపూర్వబుద్ధి పరిపాకమ్మల్. 118

కం॥ మాదోహముమన్నింపుజ, గదగ్రీవక పేర్చిననుచుఁ గడుభక్తిమెయి
రుద్దునిననుఁ బ్రార్థించిరి, భద్రశ్రుతివచనవిమల పాండిత్యమునఁ. 119

గీ॥ వచనపరిపాటికందఁగావలనుగాని, రూపధేయమ్ముమహిమమ్మహాపుణ్ణ 120
మిమ్మునొండుగఁదలఁచుపాపమ్ముకర్మ, మణఁగ వేడెవ మయ్యునాహ్లాంగములను,

సీ॥ శారదకౌముదీసారాభిరామమ్ము, కోమలేందీవర శ్యామలమ్ము
రాజతగిరిపుణ్య రాజీవిరాజమ్ము, నింద్రానీలోజ్జ్వలదిందిరమ్ము
కలహంసకల్లారగంగాప్రభాసమ్ము, కోకిలాభీకేసీకలమ్ము
సాదామనీచ్చటాసర్వసర్వస్వమ్ము, కాలనీలాంబుదనీలిమమ్ము

గీ॥ క్షీరపాథోధివర్షణస్నిగ్ధబింబ, గగనసంకాశమగుమూర్తిఁగాంచఁగలిగె
నెల్లపాపమ్ములఁగె మమెల్లఁబేర్చిఁగావగదరయ్యమీదాసగుణముఁజేర్చి. 121

శా॥ కర్మజ్యేష్ఠులమంచు నెంచిమగులర్హర్హించి లోకమ్ములఁ
దుర్మోహమ్మునగాసివెట్టితిమి మాదోహమ్ము సామాన్యమే
నిర్మోహత్వ మొసంగిమమ్ము మనుపన్నిచ్చేయుటేకాక యీ
కర్మందుల్ భవమగ్రశాసన పరీక్షన్నిల్చి సాధింతురే. 122

శా|| ఆభీలమ్మగు నొక్కహుంకృతికె యీవ్యాళమ్మలిట్లయ్యెదు
 ర్లోభగ్రస్తుల మత్తచిత్తులముముక రోషింపకీకాచుటల్
 నీభక్తస్థిరపాదసేవనమునింతే నీయఁగాఁగోరి కా
 దా, భావింపగ నెంతవారికి భవద్వ్యాపారవిజ్ఞానముల్. 123

కం|| చెడుగులె చేసిన మేమును, బెడఁగుఁదనంబిట్లుకలిగి వెడలఁగనుసురుల్
 పుడమింబడిమీకరుణం, బొడఁగంటిమియెండుజన్మమును బుణ్యమ్ముల్, 124

శా|| మాదుష్కర్మమె మమ్మఁగొట్టినను నమ్మాటల్ మఘార్థమ్ములై
 యీదృశ్యమ్మున స్పష్టమయ్యెఁ గలఁడాయీశుండు శిక్షింపఁగాఁ
 గాదంచుంగరుణింపఁగాననుచు మాకర్మమ్ముబురింగించి మా
 యీదౌష్ట్యమ్మునునై చికావఁగదరె యీశానులీదాసులక్. 125

సీ|| ఈమోహినీరూపమే నాటఁగంటి మే, యెఱుగ మేకాంతలు నిట్టివారె
 యీజగన్మోహనునె దేనిఁగంటిమా, మాతీత్వము పేర్చి మనిచేఁగాక
 యీరూపములతోడ నిందుండియే వేళ, మమ్ముచున్నింప రే నెమ్మితోడ
 నేమీయఁగా నేర్తు మేనాఁడు మామనకి, పద్మముండుతమీదు పాదసవిధి 126

తే|| ననుచుబహురూపములభక్తి ననిచివారు, కొలిచియర్చించిరటమమ్ముఁదలచితలఁచి
 యంతనొక కాంత వెఱపడియచటుఁజూచే బాలుకాటంగఁదనచిన్ని పాపకొఱకు.

\\ \\ దారుకాముసుల నీశ్వరుఁడనుగ్రహించుట. \\ \\

వ. అంత నాజగన్మోహుండు చిఱునపు మెఱయ వారలంగనుంగొని.

127

శా|| పాతివ్రత్యనిధుల్ సతీమణులు నిస్సాపల్ మనమ్మందుమ
 త్పాతివ్రత్యము గోరిరీమునులును భావించిరీ మోహినీ
 చాతుర్యమ్ములువారిలోనిదె యభీష్టమ్మందుఁడి వెన్కమీ
 రీతుల్ సర్వముసిద్ధమై నిజనిజప్రీతిందద్దమ్ముగా.

128

కం॥ నాగవ్యాఘ్రాజినముల, నాగమ్మలమీయెసంగునవికాన్కలు మా
కీగాధశాశ్వతమ్ముగ, నేగొనియెవననుచు దాల్చినిజదేహమునన్, 129

కం॥ మునిసంతానముఁగొనుడని, మునిసంతానమ్ముమనిచి పురహరుడంతన్
దనునటుసానూయముగాఁ, గనుజాచెడినన్నుఁజూచి కనలకుమనుచున్, 130

కం॥ ధర్మమువిడువకుడనియా, కర్మందులఁగఱపిహరుఁడు గను మొఱగిననా
దుర్మదమడఁగివారలు. శర్మముగనిరఖిలజగము సంతృప్తిగ నన్, 131

ప. ఇచ్చివమున నమ్మనీంద్రుల గర్వవృత్తులచి ముప్పరమేశ్వరుడు తిహితకుండగుటయు 132

— ❀ అంధక జలంధర సంహారము. ❀ —

కం॥ వడిననువిడిచను నీశ్వరుఁ, బొడఁగానక యెంతమోసముచుజేయఁ దొడం
బడితను వెడవెడకినుకన్, వెడలితినచ్చొటువిడిచి విపినమ్ములకున్, 133

కం॥ ఎదఁగల్గుమదనునణఁపఁగ, మదనారింగోరివెనికి మఱుగుమనమునన్
దుదకపుడు నిశ్చయించితి, సదయుండగునతఁడు తపముసంగతిననుచున్, 134

ప. అట్లునిశ్చయించియే నక్కాన నొక్కకోన నాశ్రమమ్ము నిర్మించి, విమలశోరమ్మగు
తాఁసీవ్రత మృనుష్ఠించునెడల. 135

గీ॥ అలహిరణ్మాయాకొడుకంధకాసురుండు, పెక్కువరములఁగనిచాలనుక్కు మొఱసి
విష్ణువధియింతుననినన్ను వెడకికొనుచు, వచ్చెనొక నాటిసంధ్యనాప్రాంతమునకు,

గీ॥ వచ్చిననుఁజూచివాడంతటిచ్చనడుచు, బచ్చవిలుతునిశూపులనొచ్చినొచ్చి
యిచ్చననుదేర్పవేమోహినీయటంచు దాసెదాసిన నేనంతరోసపడుచు. 137

కం॥ తొలఁగుముతొలఁగుమనంగాఁ దొలఁగెదలెమ్మనుచువాఁడు దురుసుతనమునన్
బలిమిన్ననుఁగైకొనఁగఁ, దలఁచియు వెనుకడుగువైచి తలకుఁచునిలిచెన్, 138

మ॥ వినవచ్చెన్ శ్రుతిభేదనమ్మపుడు గంభీరస్వర మ్మొండు, మో
హినిభీతిల్లకు మేను వచ్చితినిదే యీరక్కనుం దున్నెదన్,
సనుఁజెప్పటుమటంచునుట్టిపడియె న్నామధ్యనొక్కండు. దు
ర్జనుఁడెవ్వఁడో యపూర్వరూపవిభవ శ్లాఘ్యుండుగర్జించుచున్, 139

మ॥ అతసింగాంచిజలంధరా'యుడుగురా, యాయఁతినాయంతి, నీ
చత రాఁబోకుమటన్న వాఁడు నగుచున్ శాంతించి యో యంధకా
యితరుండంచుఁడలంచినాఁడ నెపుడీవిచ్చోట కిన్వచ్చితి
ప్పితమేమయ్యెను నీవిరోధియగునా విష్ణుండు కాన్పించెనా, 140

మ॥ అనినన్వాఁడొక వెట్టిసవ్వునగి పొమామ్మాట కేమింకనీ
చనుకార్యమ్మదియేమియయ్యె హరునిన్ నాధించితే యన్నవాఁ
డనె లేడాహరుఁడేమియయ్యెహరియో, యీతండులేడంచు నం
తనిశాటుల్ ననుఁజూచి నవ్వికొనుచున్ దర్పమ్మొదీపింపఁగా, 141

క॥ హరియును హరుఁడునులేరట చరాచరజగమ్మ నేలు శక్తులమటయీ
తిరుణియిటమనకుదొరకుట, యురుతరపుణ్యమ్ముగాదె యోజింపంగా, 142

క॥ అనినన్నుడాయవచ్చినఁ, జనుచనుఁడీయుఱకమీరు చచ్చెదరునుఁడీ
నను, హరునర్థాంగినిజే, రనువచ్చినననిన నగుచురక్తాంధసులున్, 143

క॥ నినుబలిమిబట్టికొన్నం, జనుదెంచెడిహరునిశక్తి సర్వమ్మునిదే
గనుగొందుమనుచునన్నం, జెనకుటకును వారొకింత సిద్ధముపడఁగా, 144

మ॥ విననయ్యెంజెవి కేహొబుద్ధియదియ న్వేపించె నాకృష్టముల్
గనులయ్యెంబులకించెదేహము మదింగల్గెన్మహాహర్ష, మొ

య్యనగర్జద్వప్తప్రభేంద్రకంఠ మణిఘంటారావముల్ మోయిఁబె
ల్చననుగ్రాకృతి సుందరేశ్వరుఁడటన్ సాక్షాత్కరించెందయన్. 145

ప|| అట్లుసాక్షాత్కరించి యవ్వీశ్వరుండు చిటునగవు చూపులనన్నంగటాక్షించుచు. 146

మ|| ననుజేసాఁచిపదమ్మనూత్ర యిడుచు నగ్నిమ్మంచు నెక్కించెనొ
య్యనహైమాచలసానురమ్యమగు నయ్యాతేని పృష్ఠాగ్రభూ
మినిఁబాణిగ్రహవేళగారి పదముంబెట్టింప లేనవ్వుతో
సనికల్ నొక్కుటలయ్యె నాకదరలజ్జాహాసముల్ దొట్టిలన్. 147

కం|| ఎక్కించియేమఱకుమీ, రక్కసికయ్యమ్మనందు రమణీయనుచున్.
దక్కఁగొనిపాణిభుజములఁ, జొక్కించుచువిడువకనుచుఁ జూచెనసురులన్. 148

కం|| తమువెదకెడుపరివారము, సమకూఱఁగదైత్యవరులు సన్నాహమునన్
గ్రమమెఱుగకెదురునడచిరి, సమముంపగఁహరునివిపుల సంరంభమునన్. 149

ప|| అన్నికాటుల యటోపమ్మ లెక్కింపక యప్పదమ్మహాపుషభమ్మ. 150

శా|| టిక్కించెజెవులింతలింతలుగనుల్ తెట్టించె వాలమ్మిగిన్
నిక్కించె న్నెడగంగడోలు మెఱయనిట్టించె జంధార్ధమా
నుక్కుంగొమ్మలు ప్రక్కటిల్లుతలతోనుంకించి గుప్పించెమై
యొక్కింతోరఁగవంచి రక్కసులపై హఃమంచగర్జించుచున్. 151

శా|| ఆటోపమ్మనవచ్చునమ్మద పృషవ్యాపారముల్ నైపకా
స్ఫటించెందితినేన, నందినతడుంబోత్తిప్త వాలాగ్రుండై
పాటించెన్ని జఘాటలన్ ఖురహతిన్వజ్రాగ్ర శృంగాగ్రముల్
కోటుల్దీర్చుచునసగ్రహజ మహాకూలఁకషల్ పార్లగా, 152

కం॥ ఈయెద్దుపొగరుకొనుటకు, నీమయ్యలుచాలరనుచు నీనునురోస
మ్మామతమైరాకానులు, కాయములుప్పొంగవెడఁబకాలుననగుచుకా. 153

వ॥ అయ్యంధక జలంధరులొక్కొక్కడే బ్రాహ్మినిచిర సహింపక యమ్మహోక్షమ్మరవడి
మెఱవడి నొక్కయునుటుచుంబక సాధింపకుంకించి బ్రహ్మాండ వివారణమ్మగ ఘనెల్లని
ఱుంకించిన నపురమేశ్వరుండు నిజవామ హస్తమ్మన నవ్వనభేండు నంజనగిరి శిఖరమ్మ
నుంబోని మూఁపురమ్మనిమురుచు. 154

ళా॥ విల్లెత్తెన్ సమరాగ్రభీషణము చాపెక్రోపమ్మెక్కించె, నా
యల్లాసమ్మనఁబొంగి నేఁ బుజము పెనుదన్నదాస్యమ్మ, భే
దిల్లెంధిష్కులు బాణమున్విడచె సుదీప్తాగ్నికీలమ్మ, వా
రుల్లమ్మచ్చియు డొల్లఁబోయి ధరఁగాలూదించి నక్తంచకుల్. 155

కం॥ పెల్లుబ్బఁబోమమిదెయూ భల్లమ్మలకాగుమనుచు బరవస మొప్పం
దుళ్ళుచువిసరినవానిని జల్లులుగావించెహరుఁడు శితవిశిఖములన్. 156

వ॥ అంత మహాదాహమ్మగు సురమ్మ పృవర్తిల్లుటయు నా దానవులు సకల సైన్యములు
తొప్పచాటుకాలమ్మన మంత్రించి నైదినటుల మహితలమ్మనం దొరగుటయుం దమయ
మోహుస్త్ర శస్త్రజాలమ్మలు మంటఁజొచ్చిన మిడుతలహాక్షి రూపఱుటయు నుప
లిక్షించి రోషమ్మ వేషమ్మచాల్చిన చందంబున యుగపత్సంజాత యుగాంత దండధర
యుగశమ్మంబోలే విజృంభించి. 157

మ॥ పరిఘంబూనిజలంధరుండును గదాబాహుండు నయ్యంధకుం
డురు వేగమ్మనశంభువక్షమున దారొక్కమ్మడి నైచ్చిరా
హరుఁడొక్కించుకసొమ్మసిల్ల నపుడేనాత్మీయ బాహంతర
స్థిర పర్యంకునొనర్చుచున్ రయమున న్దేవొంచుఁ గోదండమున్. 158

చం॥ నిలునిలుఁడేనుదాంధులని నిఘ్నరచాపముగ్రమ్మ తూపులన్
గళువతళుమ్మజూపు ను దైత్యులగుండెలు నీరుసేయఁగెం

పొలసినలేతనవృసరియొప్పుచు నెత్తురుపేర్లుపాతె, నా
బలియులునేటియాటదివి బాణములాయని దద్దరిల్లుచున్.

159

ఉ॥ ఒప్పలకుప్పయ్యామగువ యుద్ధముసేయుచు మారుబాణముల్
చొప్పడఁజేసెదీనిమది చొప్పునెఱుంగక మారుబాణముల్
గుప్పగరాదటంచు నటుగుప్పకయుండిన తెప్పపాటులో
నొప్పరికించునే యుసుకులూడ్చకయుంచును దగ్గరమ్మనన్.

160

ఉ॥ ఎత్తినవిండులెత్తినటులే తునుమాడెడు చేతినేర్పు కెం
పెత్తిననవృమోము చెమరెత్తులలాటముగ్రమ్ము ముంగురుల్
యొత్తరికించు చన్నుగవయొప్పసియాడుబెడంగుకొనుసున్
జిత్తముచూటవెట్టి హరునిండచుకించుచు నాతఁడల్లెఱిగ

161

గీ॥ ఓతలోదరియుడుగుమీయుద్యమమ్ము, మెచ్చువచ్చితివనినన్నుఁగ్రుచ్చిఁగొనియెఁ
జనవునాకిమ్ము యీనిశొచరులఁ దునుమ, నంచువేడితిశివునినే నంతలోన 162

ఉ॥ ఉగ్గితనొప్పుబాణముల యోజనసేయఁగ విష్ణుఁడంచుఁ గ
ర్ణాగ్రముదూసి పోఁబటపె నంధకుఁడొక్కశరమ్ము నాపయిన్
దృగుధిరప్రవాహములనించి జలంధరుఁడెత్తె శక్తి నా
యుగ్రిఁదువారిఁజూచి వృషభోత్తమునించుకత్పఁ దట్టినన్.

163

కా॥ గర్జించె నహవక్ష మేరుగిరి రేఖ దూకె నయ్యంధకుఁ
స్ఫూర్ణద్వజ్రికఠోర ఘోరఖురల్ గుచ్చెన్ మొగమ్మెత్తి యా
దుర్జేయుండు జలంధరుండునుమఁగ దూకె హరుండంతట
నిర్జించె వృషభమ్మటంచును ననుస్వీక్షించె నారాక్షసున్

164

కా॥ వాఁడశక్తినివైవ శృంగములచేఁ బాటించెనుక్షమ్మువాఁ
డేడంబోవక యెందుశక్తిఁగొనఁగా నీశుండుచక్రమ్ము చే
వాడిగ్నైచిన వాఁడుత్రేల్చిపడెఁ బుష్పశ్రేణివర్షించి వే
నాడెందైవతవారయావతము చిందంగానమాధుర్యముల్. 165

వ. అంత సమస్తకల్యాణనిలయుండగు వాకల్యాణధనుర్ధరుండు. 166

మ॥ నిజవాహమ్మును నన్నుడించి దిగుచుగ మేవాల్చియుక్షమ్ముపై
నిజమూర్ధస్థితజాహ్నువీల హరులన్దేలించి ముద్దాడుచుగ
ద్రీజగన్నాథుఁడు భద్రవాహనము నర్థిన్నీరుద్రావించి నీ
నిజవాంఛాఫలసిద్ధినందుమని యన్పెన్నున్నజేపట్టుచుగ. 167

మ॥ తరుణీవల్కలధారణమ్ముతగునే ధమ్మిల్లమీచిక్కులగ
బొరయుంధర్మమె యెంతకందెకరముల్ మోమెంతగాసిల్లె మే
మరయన్నేరమకార్యభారమున నీయాతప్పసైరించి మ
మ్మరయంగఁదగునంచునన్నుఁడమితో నందందుముద్దాడినగ. 168

కం॥ మునుగుతులగాము మేమా, మునిగుతులనుకొంటిరేమి మోహముపెలుగగ
జెనకకుచైనకకుఁడనియా, మునువేలుపు నెడగఁదలఁగి ముట్టితిఁబడముల్. 169

ఉ॥ ముట్టినగుచ్చియెత్తికొని మోహినినీకిటులాడఁజెల్లునే
గట్టినట్టితాపసునిగా ననునెంచి తెయంచుఁ జెక్కిలిం
గొట్టుచుఁ గందెనేమొ మనికుందు నెపమ్మున ముద్దుపెట్టుచుగ
బట్టిపెనంగునన్ను నెడఁబాముఁగనీయక వాత్తిపట్టుచుగ. 170

మ॥ అవియేలావచియింపనీకుడయ నేనా నాఁడుగంటిన్ననో
జవసునీ భైరవుజాతరూపనుని, శాస్త్రన్ మోహినీ రూపముగ

దవులంబాతెనువిష్ణునింగ నెడి నాతాత్పర్యమూహించి, శం
భువుసేకూర్చెను వానికంతటమహాదూతాధి పత్స్య మ్మొగిన్. 171

శా|| ఏనంతంజనికాంచికాపురికి నయ్యేకామగ్నినాధున్ మదీ
యానూనస్థిరపూర్వపుణ్య విభవున్ ధ్యావించి యాదేవతా
సేనానాయకు డక్షిణమ్మనఁబ్రతిష్ఠింపన్నను న్నెచ్చి, యీ
శానుండిచ్చెను గృష్ణజన్మమునఁడత్సౌభాగ్య సంపత్తులన్. 172

కం|| అనిపలికెహరియుఁడనసతిఁ గనుఁగొనివెడనవ్వుతోపఁ గమలాక్షిరొనీ
యనుమానమెలబాసెనె, యయని మ్మనివరులఁజూచి యలకుచుఁబలికెన్. 173

కం|| మోహమ్మనడఁచుఁగలివి, దోహమ్మనడఁచుఁ దొలఁచు దురితార్థమ్మల్
భీహరమగునీహరకథ, యీహార్థములెల్లనిచ్చు నీశ్వరుకరుణన్. 174

కం|| ఒక్కొక్కకల్పమందుల, నొక్కొక్క మెయిగ్రీడసలుపుచుండుహరుని నే
నొక్కొక్క జేత్రమునంగని, తక్కఁగఁబూజించియిట్టి ధన్యతఁగంటిన్. 175

గీ|| నిగ్రహనుగ్రహమ్మననుగ్రహమ్మ, నాడునవతారదశకమునన్మహేశు
వలనఁగాంచితినివిగాకపరమశివునిఁ, బెక్కు తెఱఁగుల నేను సేవించుచుందు. 176

కం|| పరమాద్భుతములుహరకథ, లరయఁగనిదమిత్రమనఁగ నగు నెవ్వరికిన్
జరితమిదియెల్లనాదగు స్మరణకుఁదోచినదిజెప్పఁ జాలితి ననినన్. 177

గీ|| సంయమిశ్వరులెల్లవిస్మయముపడుచు, నెఱుఁగమీకథయిదియిట్టిలింతదాక
కలిగెవినుభాగ్యమిట్టే వలన మాకునునుచునుతియించిరప్పుడాయనమమతుల,

ప|| అంత నయ్యిందెరాదేవి శలజ్ఞాదగహసారి జితకమ్రోహలయగుచు కరమ్ములు మొగిచి,
మహత్మా! సుందరేశ్వరిండు దారుకావనసతులతో వచ్చుటచెప్పితి రదితుదగామిము

వీడుట మొదలుగా జరిగినపుత్తమ్ము నిండాకనడుగు నవసరమ్ము కలుగద యిష్టచాసతీ
పలయుననుటయు నమ్మునీచుగ్రు నదియెట్టివయని యన్నారాయణుం బ్రాక్తింపవశం
డల్లన నగుచు నిట్లాయె.

179

— ❀ శివుఁడు మునిపత్నుల వంచించుట. ❀ —

కం॥ దైవద్రోహులగర్వముఁబోవెడలఁగ నడఁచు నెడలఁబురసంహరు నం
భావన నెఱిఁగితి నామది, కేవలమాశివునియంద కీల్కొనుకతనన్.

180

ఉత్సాహము॥ సుందరేశ్వరుండుభువన సుందరుండుపార్వతీ
సుందరుండుదాచుకవన సందరీహృదంతర
స్పందనప్రభావిభావ భావసుందరాత్ముడై
మందమందమధురగతుల మానిపల్లెఁజేరుచున్.

181

చౌపదము॥ సిగ్గఱికముదము చెందియుఁజెందని
నిగ్గులు దేఱెడి నిద్దపురూపుల్
డగ్గఱుసొగసుతడంబడుకన్నెల్
ముగ్గులు పేటైడి ముంగిలిచెంతన్.

182

వసవయూరము॥ బారులగుపొన్నలును బ్రాకినలతాశా
భారచితచీరే లఱగాలికసియాడన్
జేరిమ్మగ శాబములు చేకొనఁగదూఁకన్
గేరికొనుబాలకుల కీడలొకవంకన్.

183

చౌపదము॥ కనుచునుగుమ్మము కడనిలఁబడిచే
తనుగల పనివిడి తనయులయాటల్
తనయలతేటల్ తమకమునిడఁజెం
గునఁబయిఁబడు పసికూనల బేర్చున్.

184

వసమయూరము! చంకనిడిచన్దుపు సారసదళాక్షుల్
 వంకనిడిలోనఁజను పద్మమధుగంధుల్
 అంకమున గైకొనుచునార్పు మృదుగాత్రీల్
 బొంకితమకార్యమునఁ బోవుహరిమధ్యల్. 185

కం॥ మెఱసెడుకుటీరములఁగఁడఁ, దఱచగుమునిపల్లెనడిమి దారినిజనుచి
 చ్చటకంటి మేటిదేవర, కుఱకుఱగనిఁగిలిచియొక్క గుమ్మమునొద్దన్. 186

కం॥ ప్రణవస్వరూపమా యం, గణమునశేఖమ్మనొత్తి కడులలితముగా
 ఘణఘణమనఁజేగంటన్, గణగణవాయింఁచెఁబసిఁడి గంటనృతీయున్, 187

గీ॥ బెడరె, బెంపుడులేడియా బెడరుచూపు, తోడవచ్చినదాయింటి తోయజాక్షి
 నక్కిగెంతిడు నెమలినానొక్కయదుగు, గడపదాటించిగుమ్మమ్మకమ్మనొఁజిగి

ప॥ అట్లొఁజి యొయ్యారమ్మగ నిలిచి వింతవింతచూపుల సుపలక్షించుచున్న. 189

కం॥ అతివంగనుఁగొనిదేవర, మతిమెత్తన చుఱుకుపలుకు, మధురపుచూపుల్
 సతిమతిఁజొఱఁబాఱంగ భ, వశేబిక్షాం దేహీయనుచుఁ బలికెఁబలికినన్. 190

గీ॥ అబలముందెందుఁదనచూడనట్టివాఁడు అందమునఁడెందమందెల్లఁజిందువాఁడు
 పలుకుపలుకునఁ దే నెలుచిలుకువాఁడు, ఏమియు తరమిచ్చుటోయెఱుగఁదయ్యె,

గీ॥ బిచ్చగాండ్రోవ్వరచ్చటవచ్చుజాడ, యెఱుగదాబాలశిశిరమ్మలెన్నియేగె
 నిల్లుఁగొక్కుచువచ్చినయల్లవాని, కెల్లుమర్యాదసేయటోయేమియెఱుఁగు 192

గీ॥ పోయివచ్చెనఁబొద్దెక్కిపోయెనపుడె బిచ్చమేదేనిగొందునీయిచ్చినంత
 కాకనాపాటవిననీవఁగలదోయేమొ యనియెఁజిరునప్పుతోహరుఁడప్పుడబల,

కం॥ ఉలికిపడియతనిపలుకులఁ, దెలిసియనొకకొంతకలఁగి తెలియక మైఁగొం
బులకలుచెలంగ గద్దద, గళమున్ సవరించుకొనుచుఁ గడకిట్లనియెన్. 194

గీ॥ ఏదిమీయూరు పోయెదవెచటికిప్పు, డేమికావలె నీబిచ్చమేమి? చెపుమ
బిచ్చమిడరెవ్వరిచటనీయిచ్చయేని, యివియై గెకొమ్మునీవెయ్యాయిల్లుగుల్లు. 195

ప॥ అని తన్నెఱుంగనీయని మకోవికారమ్మన. నమ్మెలంత పలుకుటయునమ్మ యాభిక్షు
కుండు. 196

కం॥ జడదారిపడఁతినుమగుం, దడబాటుకుగబ్బిగుబ్బి తడబాటునకున్
వెడసగి పిడికెడుబిచ్చ. మ్మిడబోయెడినాకునీదు నిల్లేలనుచున్. 197

కం॥ మొఱకుఁదనమ్మనబొమముడి, గిఱుకున వెనుదిరిగిపోవఁ గెరలినయట్టుల్
చఱచఱరెండడుగులుముం, దఱికిడుసాగ సరినిజాచి తత్తరపడుచున్. 198

కం॥ పఱవకుపఱవకుమోయీ, యఱవకునీయిచ్చనచ్చి నట్టులెయనుచున్
గఱకంఠ వెనుకకొంగును, బిఱబిఱఁదరళాక్షి వట్టి వెనుకకులారెన్. 199

కం॥ లాఁగిననాఁగినయట్టులె, యాఁగుచుఁదలఁద్రిప్పినన్న నంటకుమనుచున్
రాగిల్లు నెలఁత మోమునఁ, దోఁగెడుభావమ్మరసము తొట్టిల్లంగా. 200

కం॥ నీవిచ్చుబిచ్చమేమియు, నేవలవను నేనుబోక నిముసమ్మైనన్
నావల్లభ, గినియును. నా, తావల్లదె తెల్లకొండ, చాటిససుమ్మి. 201

గీ॥ అనినఁజఱచుఱజూచి యల్లంతయొఱఁగి, కనులఁదడివెట్టి పెడకేలఁగబరిఁజట్టి
జాఱుపయ్యెదఁజనుకట్టుసందడింప, బదనుమించినతొడుకయిభామపలికె. 202

కం॥ నీయిల్లిదెకాకున్న దె, పోయెదననితల్లడిల్లి పోయెదనేలా
నీయిల్లారనబెదరెద, వా'గయ్యాభివిడిచి బ్రదుకగఁలేవా? 203

కం॥ రారమ్మిదైపైఁపగఁగడు, భారమ్మిమదనబాధ పలకకుమనుచు
గేరుకొనుచుఁదరుణిబలా, త్కారమునఁగుటీరముఖము గాఁదిప్పనెడఁ. 204

కం॥ విడువిడుతరుణీమనలన్, బెడవారలుచూచినప్పు విధమిదియేలా
నడునడుచునినడపించుచు, నడబెడకున నడగవిడిచి నవ్వుచుననియెఁ. 205

అ॥ వె॥ ఇంటివారువచ్చి కేనిది మేతొనె, తోడివార లేమియాడికొనరె
రమణిచిలుక, కోటరమ్మనఁజూడుమీ, చిత్తగించెమనదుచేష్టలెల్ల. 206

కం॥ అనవినికనితనమనమున, వనితయుబలపడినమదన భరమునననియెఁ
ననుఁగొనిచనుమిఁకఁబడపద, మనయునికికే వెఱవక చట మనియెదమనుచుఁ 207

వ॥ అనుటయు నాకుహనాభిక్షుకుండు గరువంపు నగవుచెప్పున వింతయొలుపగుమొగము
నొకింత మలంచియెత్తి, 208

అ॥ వె॥ వెలఁది నీమనితగలదె ధైర్యమ్ము గ, య్యాళిగంపనాదునాలియుమ్ము
చెప్పలేదటంచుదెప్పెదనోయేమొ, కొండదొరలబిడ్డచఁడికాళి. 209

మ॥ అనియింకేమియొపల్కుచున్నయెడ నయ్యాబ్రాక్షి వారించి, నా
చనవించెననుజెల్లనిమ్మిదియెమీ స్వాంతమ్ముబాధింప, నా
యనుమానమ్మునుమానుమన్న నగియెల్లెనన్సరే దీనిఁగై
కొనుమంచుందనసంచియామె మెడఁగోల్కొల్పెఁ హసద్వత్తుఁడై. 210

కం॥ నాసంగతిగాదనిదా, నాసంగతినొప్పివెంట నటుగొనిపోఁగా
నీసాదలెనపుడునామది, నాసంగతియిపుడుచెప్ప నదిసిగ్గయ్యెఁ. 211

కం॥ అటులాకుటిలాలకదన, నటనకులోఁబడుచువెంట నడచెడు నెడలక
బటునటనామటనాలం, పటుఁడావయివలయుపనియుఁ బరిపూర్తిగనక. 212

- శా॥ ఆలాపించెనురాగ మాశ్రమమువారాబాల గోపాలముక
గేలాక్కించుకయెత్తివీనులను టిక్కింపంజలింపన్మతుల
వేలందాకెడువార్ధివీచికలటుల్ విచ్చేసి రచ్చోటికా
వేళంగొందఱభాగ్యలాత్మ గృహకుంభీపాక మందుండినకా. 213
- సీ॥ జాటుకోకలవారుమారుపైటలవారు, తేటిచూచుచునోరుతెఱచువారు
చంకబిడ్డలవారులంకెపేరులవారు, ముక్కున వేలిడితక్కువారు
సగమునిచ్చినపాలనెగచేపుతల్లుల, వెంబడుపసులకదంబములును
నాలవెంబడిలేడికాలితొక్కులవచ్చి, యత్తెత్తిచూచువనాంతరులును
- గీ॥ జిత్తురువులట్లునిల్చి చూచెదరెకాని, పూనియెకరై న నాబిచ్చగానిఁగాని
వెనుకనిల్చినమునిపత్ని విధముగాని, కనరు తలపఁచు నొనుగాదనరు చనరు. 214
- గీ॥ అదిజగన్మోహనమునిత్యమద్భుతమ్ము, సత్యమానందజడము నిష్కంపసుఖము
నేమిపుణ్యమ్ముచేసెనోయేమొకాని, తొంటిమునిపత్ని మూలమీపంటకెల్ల. 215
- సీ॥ తమభర్తలనెకాని తక్కినవారిమో, మెఱుంగనివారలే యెల్లవారు
నాశ్రమమ్మునువీడి యడుగటుపెట్టని, యతిసుకుమారలే యచటివారు
పుణ్యమ్మునకుబిచ్చమును బిల్లికేనియుఁ, బెట్టనివారె యావీటనెల్ల
నసమానలసమాన కుసుమాస్త్రశస్త్రరం, పదలెఱుఱున్న సాభాగ్యవతులు
- గీ॥ వీరికెల్లర కెల్లలై పేరుమీఱు, వారలెల్లరునిండనున్నారు వారి
వెంటఁగొనిరాఁగవీరలువెంటఁగ, నేఁగెఁబరమేశ్వరుఁడువారియిండకపుడు. 216
- సీ॥ తనమతిచెడకుండఁ దలుపువేసినసాధ్వి, దొడ్డిపై మదురూఁకి దూఁకివచ్చె
దనచెవిఁబడకుండఁ దలచుట్టుకొత్తడి చూచువారలునవ్వఁ ద్రోచివచ్చె
దనసోయగముమూలఁ దాఁచినయెలనాగ, ముడివీడువలువల ముందునిలిచె
దనపేరుగాపాడికొన డాఁగుభామిని, బట్టబయలుగవచ్చి నిట్టనిలిచె
- గీ॥ నెవ్వరెవ్వరుసుకృతమ్ము నంతచేసి, రంతకంతయెకాకింక నంతకంత
కతిశయమ్ము ఘలియించెనపుడుహరుని, కపటభిక్షుక వేషగుంఘటనమందు. 217

గీ॥ ఉన్న వారున్న యటు లింటనున్న పనుల, విడిచి రోకలి, పిడులు, దువ్వెనలు, బడలు
విడక వచ్చిరి వంటింటిపడతులుడుకు, తడుపుమడిబట్టలటుచుట్టితడలికొనుచు, 218

ఉ॥ వచ్చిరిమత్త కాశినులు వై శమ పచ్చడిసేయుబండలన్
గుచ్చియ చీత్కృతుల్ వెలయఁగొప్పవిడం జలుగందు మేనులన్
బచ్చిఘటమ్ము నీరుబుకివచ్చినరీతిఁ జలత్కుచమ్ములన్
దచ్చనలాడునప్పిటిఁది తల్కు-తళుక్కులు పిచ్చలింపఁగా, 219

ప॥ షత్తైఱంగున వెలువడిన యత్తలొదరులా నుంద రేశ్వరుని వెంపడిం దారుకామునీంద్రులఁ
జేరుటయాది గాఁ గడమవృత్తాంతమ్ము మీ విన్నయది కాదె యని పలుకుటయు నమ్మహా
మునులచ్చెతువంది పలువిధమ్ముల నాగోవిందు నుతించిరంత. 220

మ॥ అసిఘారావ్రతశీలశాలికి శివధ్యానై కసంసీలికిన్
వ్యసనాస్పృశ్యవవిత్రవృత్తునకు నిత్యప్రాధనారస్వత
వ్యసనాధీనునకుం గవీంద్రగురుదేవామోఘదాశీర్వచః
ప్రసవోత్తంసితకావ్య సంతతిమహాభాగైకవిభాజికిన్. 221

కం॥ భ్రమరాంబానందనునకుఁ, గుమారకవితాపి నోదగోష్ఠీనిరత
ప్రముదిత చిత్రాంబుజునకు, సమస్తకల్యాణనిలయ సౌజన్యనకున్. 222

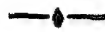
మంజుభాషిణి॥ రమణీయ భవ్యగుణ రాజధానికిన్
సుమన శ్శిరస్సుమితసూక్తి ధానికిన్
గమనీయ దుర్గకును గావ్యకన్యకున్
రమణుండుతండికవిరాజమానికిన్, 223

మ॥ వరదుర్గాపద పూజనాకలితసౌభాగ్యాబ్ధిమాతల్లి యా
పరదుర్గాంబికపట్టి భక్తి నొనరింపంబూను కాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్మమునందు నాలవది యాశ్వాసమ్ము దీనిన్నహే
శ్వరుఁ డాచంద్రము నాహిమాలయముగ న్నర్ధిల్లఁబోషించుతన్ 224

కాంచీ ఖండము.

పంచమ ఆశ్వాసము - 147 పద్యములు.

కం॥ శ్రీవిశ్వనాథనరపతి, సేవితనకు మధురరసవి సృత్వరకవితా
పావీణ్యనకును సంతత భావితశివపాదభక్తి పరతంత్రనకున్. 1

ప॥ అమృతావిష్టునకు నమస్కరించి, యాలాకమాత. 2

ఉ॥ చెప్పగరానియప్పలుకు చెప్పకయుండుట లెస్సయెంతయున్
జెప్పక చెప్పుచున్నదటఁ జెందినయట్టిమహత్త్వ మెల్లమీ
యిప్పటిరూపు రేఖవచ్చింపుఁడి, యాపయినేమిసేసె, మీ
యప్పసిపాడు వానికథ లద్భుతమంచును విందు నెప్పుడున్. 3

ప॥ అనియడిగిన, నన్నారాయణుండు శాస్త్రభైరవకథా శ్రవణతూహలులకు మామలంగమం
గొని, సకాతుకమ్ముగా నిందిరనుపలక్షించి యిట్లనియె, తొల్లిమేరువున మంచమంతమ్మును
పర్వతమ్మున మానులు ఘోరమ్ముగు తపమ్మునరించుచున్నవారికిం బంచమఖండగు బ్రహ్మ
సాక్షాత్కరించిన వారలయ్యనఘు యధార్థమ్ముగఁబూజించి. 4

—* బ్రహ్మకు వేదమనీశ్వరుమహిమ చెప్పట *—

కం॥ ఎవ్వఁడుసృజించుజగముల, నెవ్వనియందణఁగు,ముక్తి నిడుటకునీశుం
డెవ్వఁడుపరాత్పరుండగు, నవ్విభుఁడెలియంగఁబలుకుమయ్య మహాత్మా. 5

ప॥ అని యక్మహాత్ముం బ్రార్థించిన. 6

కం॥ నాయందకలుగునిఖలము, నాయందయణంగు,లేడు నాకన్నఁబరుం
డేయెడలనన్నఁగొలిచిన, బాయన్ భవబంధమనియెఁ బంకజభవుఁడున్. 7

- వ॥ వారలప్పలుకులాదరింపక వేదమ్మలనర్థించుటయు నవిమూర్తిమంతమ్మలై. 8
- క॥ కేవలరాజస, మోహస, మావిప్లములజునినుడులు మన్నింపక, తా
మా విరభించి వేదము, లావిధికింబల్కెవిమల మగునర్థమ్మౌ. 9
- గీ॥ అందుఋగ్వేదమనియెవిశ్వాధిపండు, నధ్వరమ్ములు వేల్పులకతఁడువిభుఁడు
నీశ్వరేశ్వరుఁడగునమ్మ హేశుకనుల, ముందునిన మొన్నఁబుట్టినబుడుతవీపు. 10
- గీ॥ వేదములలోననా పేరువెలసెరుద్ర, మందుశివ దేవుఁబలుకుపుణ్యమ్మకతన
నంశములచేతశాసించెనఖిలమతఁడ, విశ్వకారణుఁడనియజు ర్వేదమనియె. 11
- గీ॥ ఎవనియాజ్ఞాబలమ్మునకెదురుపలుక, వెఱచునీపంచభూతముల్ వినతుఁడయ్యె
వజ్రియొకగడ్డిపోచకాపరమశివుఁడు, విశ్వకారణుఁడనిసాను వేదమనియె. 12
- గీ॥ ఆకసమ్మునుజర్మమ్మునట్లుదాల్చు, నయినయప్పుడు మోక్షమ్మునందవచ్చు
హరునివిడనాడియితరులనర్చచేసి, మనుచుహసియించెనపుడధర్వణమువిధిని 13
- వ॥ ఇట్లువేర్వేరఁ బలికియుందొలి చదువులొక్కయొగి నప్పితామహుంగని యొక్కటిగా
నిట్లనియె. 14
- గీ॥ వేదశాస్త్రపురాణముల్ వెడలియెందు, నెవనిబోధించునకలమ్మునీశుఁడనుచు
నాతఁడొక్కడయారాధ్యుఁడగునుగాదె, చేరమోక్షార్థులైనయెవ్వారి కేని. 15
- క॥ జ్యోతిర్మయిండుబ్రహ్మము, భాతుఁడువరతత్త్వమాదికారణుఁడమరుం
డాతండుయాశ్వరేశ్వరుఁ, డేతస్మాత్పులకుమనకు నిట్లనదగునా? 16
- వ॥ అనినవేదనవ్యసని యహంకారవిమోహితుండై యయ్యజుండు. 17
- గీ॥ ప్రణవరూపమ్మునిష్కళబ్రహ్మమేడ, తామసుండునుసకలవిధ్యంసకుండు
రుదుఁడెక్కడపొమ్మనిరోసపడియె, నంతనొకవితతేజమత్యంతమగుచు. 18

కం॥ పాద్యుర్భవిరచిప్రణవము, కాదనిబోధించెగమల గర్భునిసతఁడు
గాదనియె నేనుఁజని, ము, వాదముగాదన్నబట్టు వదలఁడయంతన్. 19

—* ధైరవుఁడు బ్రహ్మకరిము చేసెంచుట. *

కం॥ ఆదిత్యజాతవేదో, వేదింబటుజాతరూపవిగ్రహము మహా
వేదార్థమభిశనేత్రము, పాద్యుర్భావమ్ముఁజెందె భాసురమగుచున్. 20

కం॥ ఆరూపమ్మునుబుత్రిక, రారమ్మసిపిలిచె విధియుఁగ్రచ్చటనచ్చెన్
ఘోరమ్ముశూలముఁగొని, ధైరవుఁడందుండిభయదభాంకరమునన్. 21

కా॥ బ్రహ్మస్త్రమ్మునువైచె వానిపయిననాజీవగర్భుండు నా
బ్రహ్మస్త్రమ్మునుమింగి వాఁడుఱకపై పైవచ్చిచేగోట నా
బ్రహ్మద్రోహిశిరమ్ముఁద్రుంచె నచటంబ్రత్యక్షమై యీశుఁడా
బ్రహ్మన్ మృత్యువుబారినుండి తలఁగెన్వారించి యాధైరవున్. 22

కా॥ మోహమ్మెల్లనడంగి సాగిపడియాముక్కంటిపాదమ్ములన్
బాహిద్రోహిణముచు వేడుదుఁహిణు బాలించియాధైరవున్
సాహంకారులరక్తవిక్షుంఁగొని రమ్మాయుచుశాసించె నా
స్వాహానాథలలాటుఁ డాతఁడుచనన్ బ్రహ్మాండముల్లుమ్ముఱన్. 23

మ॥ ఒకలిప్తంజనుడెంచె వాఁడుమరలన్ హుమ్మించుపెక్కుల్ విరిం
చికపాలమ్ములుదండలై వికటహృత్ప్రేమన్నంటింపం గుభి
తుకతాన్వీకృతరక్తభాండ భరణోచ్ఛానాంసతుంగాకృతిన్
వికటాంఘ్రిన్యసనమ్ములన్ ధరణికంపింపంగ నర్తించుచున్. 24

గీ॥ రమ్మపుత్రక! రమ్మరారమ్మటంచు, వానిఁదనకొఁగిటికిఁజేర్చి పట్టుకొనుచుఁ
గాలధైరవకోపమ్ముఁచాలుననుచు, నుగ్రరూపమ్ముహరియిం చెనుగ్రుఁడవుడు. 25

గీ॥ అనుపమానమ్ముదివ్యమత్యద్భుతమ్ము, బ్రహ్మగర్వాపహరణముగ్రమ్ముశాస్త్ర
భైరవునిలీలఁగాంచిసంభ్రమముతోడ, నేమువలగొనిశివదేవునిలమి మ్రొక్కి 26

గీ॥ నీవభవుడవునీవల్లనిఖిలమొదవు, నభవుడవునీవుజనిమనీకభ్రమము
హరుడవఖిలమ్మునకుమృత్యుహరుడవివు శంకరాభిఖ్యనీయందేసార్థకమ్ము. 26

సీ॥ అంగీకృతుండుననంగీ కృతుండయ్యె, మదనుడెన్ననిచూపుఁ గదియనంత
శ్వేతమ్ములును నశ్వేతమ్ములునయ్యె, నీగమమ్ములెవ్వాని నికటమందు
స్త్రీభావమందియ స్త్రీభావమందితి, నేనుమున్నెవని నిరీక్షణమునఁ
బరమవాగర్థప్రపంచోపమేయమ్ము, దాంపత్యమెచ్చోటనిపుమీటు 28

గీ॥ మెట్టుగుట్టలుదానుజేపట్టుకొండ, లయినఁగలధౌతమయములొసట్టివిభుని
శివునివామాంగజానినచింత్యమహిము, నిన్ను సేవించుమయ్యయోనిటలనయన.

కం॥ అనిమునులునజాడు నేను, వినుతింగితిమభవుఁ బెక్కువిధములశివుఁడు
గనికరముచిలుకుచూపుల, ననుగ్రహించుచునుచుమ్మునటఁగనుఁదొలఁగెన్. 29

మ॥ అపుడాభైరవుడేగి కాంచీపురికేకామేశ్వరుఁబూజించి వి
శ్వపతి శంకరునాదిదేవునిప్రతిష్ఠంగొల్చియయ్యాశు సత్
కృపకుంబాత్ముఁడునై వసించెనచటం దివ్యాబ్రముల్ భక్తుల
గృహరక్షించుచునుండువాడె నిజశాస్త్రత్వమ్మోఘమ్ముగా. 30

గీ॥ అంటనేరపుశ్వన్నమందై నఁగాని, చోరవిషవహ్నితస్కరకూరజంతు
శాకినీగ్రహబాధలెచ్చటనుగాని, భైరవస్వామిభజించుభక్తులకును. 31

కం॥ దాక్షాయణీవినోదికి, దక్షిణభుజమతఁడు విశ్వదహనమునందున్
శిక్షింకుట రక్షించుట, భిక్షించుట వానిపనులు విశ్వప్రజలఁ. 32

గీ॥ ఆదిబిక్షుకునకు నాకునల్లనాడు, దారుకావనిబుట్టినవీరుడగుటఁ
దెలుపుమెచాయ నెత్తెడితిరిపెమునను, హరిహరాద్వైతరూపశుద్ధాంతమతఁడు, 33

ప॥ కాలభైరవుండు, వటుకభైరవుండు శాస్త్రభైరవుండు, నివిమొదలుగాఁ బెక్కునామమ్ములం
పెక్కురూపమ్ముల భక్తాభీష్టప్రదండై వెలయు. 34

చం॥ అనుటయుసశానిచందులు, మహాత్మ కడుంగడు విస్మయావహ
మ్మనితరసామ్మముగ్గిరసమంచుఁబ్రసిద్ధమునైన వీరభ
ద్రినిచరితమ్ము చెప్పఁగదె దుందుడుకేమియొనర్చె దక్షుఁడా
తనియజనమ్ముభగ్నుగు తత్త్రిమమెద్దియనంగ వెన్నుఁడుగ, 35

కం॥ కమలెస్సయడిగితిరినా, నుడులకుశక్యమ్ముగాదు నొడువఁగదీనిగా
దడఁబడకుండఁగనయినన్, నొడివెదమికోర్కికయి వినుడనిపలికెన్, 36

—* దక్షునికొడుకులకు నారదుండు కవభక్తిబోధించుట *

గీ॥ బ్రహ్మవనుపున, దక్షుండుప్రజసృజింప, నానవెట్టెనుసుతులహర్యశ్వముఖుల
వారలొక చోటసర్జనోపాయమరయ, మదివిచారించు నెడల నారదుఁడువచ్చి, 37

గీ॥ బ్రహ్మమచుమలుసభఁదీర్చిపరమనిష్ఠ, దేనిసాధింపఁదలఁచిరో తెలియఁగోరి
యడిగెఁజెప్పడిమిారలోయయ్యలార, చెప్పఁదగు నేనిమీ చేయుచింతనమ్ము. 38

గీ॥ అనినవారెల్లరతనితోననిరిమమ్ము, బ్రజలసృజియింపమాయయ్యపని చేనదియు
మొదలుపెట్టంగనొక చోటమూఁగిదాని, కగునుపాయమ్మునర సెదమయ్యయిప్పు, 39

గీ॥ ఒకనిమార్గమ్మునచ్చదింకొకనికిందు, నరయగ ర్తవ్యమిదమితమనఁగరాదు
పేర్పిదయగల వేనియావిధము సెప్పి, మమ్ముఁగరుణింపుమన్న నమ్మానినగుచు, 40

- కం॥ ఓహోహోదక్షునిసుతు, లాహమీయంతవార లరయనియదినే
నూహించిచెప్పదొరకొన, సాహసమాఁగాఁబె బ్రహ్మచారులకరయన్. 41
- గీ॥ ఎల్లలోకమ్ములునుబంచకృత్యుడైన, హనునిచేబరుచేబరాత్పరునిచేత
నగునుమీ కేలలేనియాయాసపడుట, యదుకు కొక్కఁగ నేలకాల్గడుగ నేల. 42
- గీ॥ బంధమునచుండి వేఱొక్కబంధమునకుఁ బాలుపడునట్టిమూర్ఖులెవ్వారుగలరె
యల్లశివపూజవిడిచిన నెల్లయవియు, బంధకారణములుగదా పాజ్ఞలార. 43
- కం॥ పురుషార్థమ్ములయందుం, జరమముపరమమ్ము మోక్ష సంగతియగుటన్
బరికించిదుఃఖకారక, మురుతరకర్మమ్మువిడుచుటొప్పగు నెందున్. 44
- గీ॥ ఒక్కయనృతమ్మునిలుప వేఱొక్కయనృతమాడు దుష్కర్మకట్టుల పాడితప్పి
యపురమీయంతవారలునరయమఱక, కర్మబంధమ్ముదవులుటకార్యమగునె 45
- కం॥ శివకరముశివతరమ్మును, శివరూపముచిన్మయమ్ము (శ్రీ)కరమగుటన్
భవముడుఁగమీరలునమ, శ్శివాయచుంత్రమ్ము నెఱిఁగి చేరుఁడుశివునిన్. 46
- కం॥ అనునారదువచనమ్ములు, వినివారలుస్మృప్తిపథమువిడిచి, శివధ్యా
ననిరతులగుటను విని కడుఁ, గనలుచుదక్షుండుపిలిచి కయ్యపుడపసిన్. 47

—* దక్షుఁడు నారదునికపించుట *

- కా॥ ఓరీనారద కొవ్వినాసుతుల కేదోమంత్రముంజెప్పి సం
సారస్ఫారసుఖమ్ములుం జెడ నిటుల్ సన్యాసమిప్పించి,నా
వేరా, ద్రిమ్మరి దీనికిన్ ఫలము నీకీజీవితమ్మందికన్
నారీసౌఖ్యములేక కుందుమనుచున్ శాపమ్ముసంధించినన్. 48

కం॥ కలకలనగియతఁడిట్లను నలుకంగొనియలుకవడెడు నంతలెమిరల్
'తెలియఁగనాతప్పిదమిం, దులవమ్మునుగలదె పలుకుదురుసులు తగునే, 49

ఉ॥ తిట్టినఁదిట్టవచ్చు గురు దేవులుమిరలు నాకుఁగాన మీ
తిట్టినతిట్టె నాచరితదిద్ది కళంకునుబాపి యెంతయం
బెట్టనికోటయయ్యెఁ దనపెంపుగణించెడి పెద్దలొక్కటం
దిట్టినతిట్టలుం దిరిగి దీవెనతొఁగద పిన్నవాఁకిఁ, 50

గీ॥ ఆశ్రయాశునిబోలియా యలుకమిమ్ము, దగ్ధమైనరించుగాక నాతమమునడఁచి
వెలుఁగఁజేసెనునాదుజీవితమునరయ, నింటికినిజ్యేష్ఠయగుపొరుగింటిలక్కో, 51

ఉ॥ ఏమిటనాదొసంగు పరమేశ్వరుఁజేర్చుట దేమిదోసమా
తామసమూనినీవు తెగుదారితనమ్మున నాడఁజెలునే
తామసియెందునుంగనఁగఁదామసి యన్నదెఱుంగవోటు ని
న్నేమననేల నీకనులనీవె కరాంగుళిఁజొన్నిచీరఁగఁ, 52

కం॥ వినుమిదిభవితవ్యమునీ, వొనరుపఁ దలపెట్టుయాగముగ్గినిరీక్షా
కనదగ్నిబూదియగునని, పనివినియెనునారదుండు వచ్చినత్రోవఁ, 53

ప॥ ఆప్పడాదక్షప్రజాఁతియు. 54

గీ॥ పురుషసంతతి వమ్మయిపోవుకతనఁ, గనియెనేబండుకూతుల ననుపమాన
రూపసౌభాగ్యలావణ్య దీపితలను, గీర్తిముఖ్యులఁగని స్త్రీప్రికృత్యమునకు, 55

కం॥ పదుగురఁ బదుమూపుర నిరు, వదియేడ్గుర ధర్ముఁడనఁగఁబడు మనువునకుఁ
విదితుఁడుగశ్యపునకు, న, మృదమునఁజందురుఁడు విబుధమాన్యునకిచ్చెఁ, 56

ప॥ వావిలన, నాదిత్యులు, చైత్యులు, కాద్రీవేములు, మున్నుగానీనిఖిల విశ్వము నెల్ల
వెలఁగెంత, 57

గీ॥ దక్షునిల్లులుగావించుతపము మెచ్చి, యామెకాత్మజమయిపుట్టియాదిశక్తి
భవునిధవునిగవలచిచేపట్టెనంత, సతియుదాక్షిణ్యమునాఁబ్రశస్తిగాంచి. 58

— * దక్షునియజ్ఞము * —

మ॥ తనదౌహిత్రమయమ్ము విశ్వజగముం దక్షుండు దానన్నిట
దనకుంబూజ్యుడొకండు లేడనికడుం,దర్పించి బ్రహ్మాత్మజం
దొనరింపందలపెట్టెయూగ మొకడత్యుత్సాహియై,పిల్చె, దే
వనికాయమ్మల నెల్లలోకముల,నాహ్వనింపఁ డయ్యుశ్వరుఁ. 59

ఉ॥ భావములేనివాక్యము, విభావములేనిరసమ్ము సత్యసం
భావనలేనిసూక్తి యనుభావములేని ప్రియోపగూహమై
కేవలశబ్దసుందరము, కించిదపశ్రుతిగీత, గీతరా
గావలమయ్యెదన్నమది యాయఖలేశు ననన్నిఛానతఁ. 60

గీ॥ అరయసర్వాంగసుందరియైన చెలువ తిలకహీనమ్ము మొగమునావెలుకఁబాటె
నఖిలవస్తుసమృద్ధమ్ము,యయినఁగాని, చంద్రశేఖరులేనియాజన్నమపుడు. 61

గీ॥ అఖిలపదములయందునువ్యాప్తమైన, స్పష్టపడనట్టిధ్వనిగలపద్యమయ్యె
నఖిలవస్తునిరూఢుఁడౌనభవుమూర్తి, స్పష్టముగ లేనియాదక్షుజన్నమపుడు. 62

ప॥ ప్రణవరహితమైన శ్రుతివ్యాహరమ్మును, సగ్రహితంబైన దర్శనముంబలె నాయాగసం
విధానమ్ము శివవిహీనమ్ముగుటకుం గుండుచు దధీచిమహాముని దక్షునింజీరి 63

మ॥ సురమాతామహా!యేమి యాగమిది,యాశూలిం గపాలిస్సహే
శ్వరురప్పింపఁగదయ్యు, యాయెడకు,యజ్ఞస్వామి లేకున్న,యీ
సురకార్యమ్మదియెట్లుసాగు, దమలోలోకించియు న్నికునై
మఱుమాటాడరు దేవతల్కునులునామాట నివచారింపుమా. 64

మ॥ అనరామాటలకల్లి దక్షుండపుడాహా, యెంత లోనెంతబు
ద్ధినిగన్నావుర! నాకు ధర్మములనుండెల్పంగ విచ్చేసితే
చనుమాజన్న మశంకరమ్ముగనునేసాగించిసాధింతు, మిం
చినమాటల్వచ్చియింపబోకుర దధీచీ! యంచు గూషించినా,
65

శా॥ పెద్దల్మీరలు పిన్నవారలపయింబెంపేద అసిల్లుచు
గద్దింపంబనిలేదునేను, ఋతమున్ ఘంటాపథమొక్క మీ
యొద్దంబలెక్కడఁ దప్పులున్నయెడ మీరొప్పించిశిక్షించి మీ
పెద్దర్కమ్మునునిల్వఁగొన్నాఁనుఁడీ, వేయెల వాదింపఁగఁ.
66

కం॥ చేసెద నశంకరమ్ముగ, నీనవనమునంచుమీర లింతకుముందే
యీసునమునుపెనుగానక, రోసిలియాయన్న పలికె రూఢమ్మగుతఁ
67

ప॥ యక్షేశ్వరుండును సర్వజగత్కారణుండగు నీశ్వరు నిరాకరించి, నీచేయుయాగమ్ము, శుభా
వధింపమ్ముగానేర దదియట్లుండె.
68

కం॥ పిలిచినవచ్చితిమప్పుడు, తెలియకనీదుప్టచేప్ట తెలిసినపిదప
నిలువంగఁగాదుమాకిటఁ, దెలిపెనఁదెలిసినదిచెప్పి తీరఁగవలయుఁ.
69

కం॥ అనుచుసదస్యుల మొగ్గమై, వినుఁడియోహూహ్యలార, వేగమజన్న
మ్మునువీడిచనుఁడిలేకు. న్ననుజింతించెదరుపిదప నానుడివినమిఁ.
70

ఉ॥ రండటురాకపోండు పయిరాఁగలకష్టమొలుంగ జెప్పితిఁ
గొండికబుట్టనీశ్వరునకుం బరిభూతిఘటింప నెంత, ద
క్షుండగుఁగాక కాళగళు కోపకటాక్ష మొకింత సోకినఁ
మండుచుఁదానబూదియగు మాస్పనశక్యమదెంత వారికిఁ,
71

ఉ॥ ఇంతకునున్నమాట వచించితి మీర లెఱుంగ నట్టిదే
సుంతయులేదు మీమతికి జొప్పడుదానినొనర్చు డంచుదా
నంతటనాదధీచిచ నె యజ్ఞగృహమ్మును వీడికాంతయున్
జేంతలరంతలంజనువు శిష్యులురాదనవాన భూమికిన్.

72

గీ॥ ఆమునీంద్రునియగుటయచటివారి కాత్మహృదయమ్ములరిగినయట్టులయ్యె
హృదయశల్యమ్ముపోయినట్లెంచిదక్షుఁ డరుగనుంకించువారి నల్లంతఁజూచి.

73

మ॥ దురహంకారవికార చిత్తుడగునీదుష్టుండు దాఁబోవుటే
మరిమేలయ్యెచుగాక, నాదుపలుకుల్కొనించి. నాచేయున
ధ్వరమున్ సాంగముగా నొనర్చుడనుచుంబ్రార్థింప వేల్పుల్కొను
మఱుమాటాడకనిల్చి యజ్ఞవిధులుల్లాసమ్మునం జేయుచో.

74

మ॥ అష్టదశాంగకుండమ్మునం దగ్నిభట్టారకుండు.

75

మ॥ తనవంశస్థుఁడెరస్కరించె నిపుడిదక్షుండటం చెంచెనో
మునులగ్నిప్రతిమాన మానసులునిర్మోహుల్ ముహుర్వజ్ఞవ
ర్తననిష్ఠాతులు వేదసూక్తములచేద్రచ్చంగఁ ద్రచ్చన్ జగ
జ్జనకుండీశ్వరుమూర్తి దానగుటనోసాక్షాత్కరింపం డటన్.

—* దాక్షాయణి తండియజ్ఞమనకేగుట *

చం॥ తనపితజన్మముంగనఁగ స్థావరజంగమమైన లోకమె
ల్లనుజనుచుండఁజూచి సతి లాలితశంకరవృత్తిచిత్తయై
యనఘాయనుజ్ఞనీయఁగదవయ్యె, యనుగ్రహమొప్పనాకు, మా
జనకుండునేయయజ్ఞమది చక్కఁగనేడిదె చూచివచ్చెదన్,

77

- కం॥ తనయంతఃబిలువవలెనా, జనకుఁడుతనతనయ, నిట్టి చనువులు చెల్లుకొ
వనితలకుఁబుట్టినిండ్లను, జనవున్ మన్నింపరనుచు సాగిలి వేడక, 78
- ప॥ ఎగుచు నాలోకశంకరుండు దనయిల్లాలిన్ క్షించి. 79
- కం॥ వినవో గాడిదనీమది, కనవో యోవిక చవిమలక మలాక్షిరొ నీ
యనుఁగుందండ్రియు ననుఁగా, దని చేసెడిజన్నమటకు నరుగందగునే. 80
- కం॥ అనుటయుభ వానియిట్లని, యెను మిముగాద నెడియాగ మేలా చెల్లుకొ
జని యపుడచూచివచ్చెద, ననుమతియీఁగదవెనాకుఁ బ్రాణే శదయన్. 81
- కం॥ ఎన్నండుమిమ్ముఁజేరితి, నిన్నా శకుఁబుట్టినిల్ల దెట్టిదోయెఱుఁగన్
నన్నపుడుగన్నవారిని జన్నము నెపముననుగాని చనిచూతునిభూ, 82
- కం॥ మిముఁగాదనియనుఁగాక, ని గమచూడాచరణశీల! గనుగొనవేమిక్
తమమెచ్చునుతనుగాదన, సమయు పెకా, తప్పిచనఁగ శక్యమ్మగునే, 83
- ప॥ అనియిట్లు బహుప్రకారమ్ములఁ బితృగృహగమనాభిలాషమ్ము మరలింపనేరక. 84
- కం॥ ఆర్య యటుదన్ను వేడిన, కార్యమ్మునుదోసిపుచ్చఁగాఁ దలఁవకయీ
చర్యయనివార్యమని యా, యార్యకు సెలవొసఁగెనంత నాయమయు దమిక్. 85
- కం॥ తనపుట్టినింటికరిగినఁ, గనికనరును బలుకరింపఁగానొల్లరు పి
ల్చిన నొక్కరు బదులాడరు మునుఁదనపలుకెదురుచూచు ముఖ్యులయందున్. 86
- సీ॥ అక్క కదువు యెప్పుడరుదెంచి తేయన్న వెనుచూడక యయామె వెడలిపోయె
నఁతికి నెదురేగి యక్క సేమ మెయన్న వినిపించుకొనకామె వెనుక నొదిగె
కృత్తికా! లోహిణి యెక్కడే! యననామె, గొణుగుచు విదలించుకొనుచుఁబోయె
నమ్మరెక్కడనున్నదమ్మచిత్రా! మన్న, బనియున్నదనియామె ప్రక్కకరిగె

- గీ॥ గానియచ్చట నొక్కరుగాని మాటు వలుక రేమనియులుకుచు భవునిరాణి
చటచటనుబోయెఁ దనతండ్రిసవనమండ. పమునుజేరంగఁ దమయంత
భటులు దొలంగ, 87
- కం॥ తనుజేరి పాదములఁబడు, తనయంబెడకాలఁద్రోచి దక్షుండంత
మునులెల్లఁగాదుకాదని యనినన్నివిపించుకొనక యాగ్రహవృత్తిక్. 88
- కం॥ ఓసీనిను బిలిదినదెవ, రేసిగ్గుశిరమ్ములేక, యేమనియిటకుం
ద్రోసికొనివచ్చినావే, పోసడికింజంకవలసెఁ బొలఁతుకవగుటక్. 89
- కం॥ నలకాఁటఁదిగుగుమగనిం, గలియక మాగడపదొక్కఁగా బనియేమీ
తలఁదలఁగునునియె వినఁడట, వలదుదుగుంక నెడి భార్యవచన మొకండుక్. 90
- కం॥ పతిమాటవినకవచ్చుట, పితసేయుపరాభవమ్ము వెతబెట్టుటెగా
కతివలగునగుచును మతి, కతికష్టముగాఁగనతియు నలుకవొడమియుక్ 91
- కం॥ నిట్టూర్చియెట్టకేలకు, దిట్టతనమ్మలవరించి తిన్ననియెలుగుం
గొట్టినకొకేలకుంబలె, నట్టిట్టయివెడలననియె నల్లనసతియుక్. 92
- మ॥ తగునయ్యాచిధిమంతవాడవు, మహాధర్మజ్ఞుడెందేనియుం
దగువాడంచనిపించుకొంటివి, మహాదక్షుండవేకాని, యెం
తగుబుదుల్ దనయిల్లుసొచ్చినసుతం, దర్పించి దూషింతురే
తగుఁబోనేటికి నెనమందెలిసె నీతాత్పర్యమిం కేటికిక్, 93
- ఉ॥ ఎతయభాగ్యుడైన నగునితలుసేయు నెకన్నకూతు వి
న్నింతకుమించలేదిపుడు నేనియునీశ్వరుఁబిల్వఁ బంపుమీ
సంతరియించునిష్టికొనసాగఁదలంపది కల్గెనేని, నీ
కంతప్రయాసమేల జనకావలకాటికి నన్నుఁబంపఁగా?, 94

- గీ॥ అల్లుడయినః తమాత్రాననలుకయ్యె నేమి మీకంశజగదీశ్వరేశ్వరుండు 95
అభవుతను వైనయగ్నియాయరణియందు, నెట్లుజనియించుహరునిగర్హించుమీకు
- గీ॥ వల్లకాటనుదిరిగెడివాడటంచు, నొక్కదోషమ్మునలికితివక్కటకట
అదియసిద్ధాంతపటచునాహరునివిభుత, నేదివలకాడుకాదునీపెంచిచెప్పును. 96
- కం॥ శుభమెఱిగి తెలుపవచ్చితి, నభవుండగ గౌరవింపుమయ్యఁయైకైనక
విభవమ్ముడరంగ నననా, సభయెల్లనుమెచ్చికోనియె సతివచనమ్ముల్. 97
- కం॥ మెచ్చుసభమెచ్చిచూడక, మచ్చరమునఁబెచ్చుపెరిగి ముందుచునతఁడుక
జెచ్చెరనడునడుమిక నీ, వచ్చినదారిని, బిళాచి, బదరకయనుచుక. 98
- కం॥ నడవేనివెడలనడఁచెద, నుడిగింపఁగ నెవ్వరడ్డమో చూచెదనీ
గడుసుఁదనమ్మిటఁజెల్లదు, వెడలుమవెడలుమయటంచు, విడివడుఁబలుకక, 99
- కం॥ ఆదత్తునిధూర్తత్వముఁ, గాదనఁగానేరరైరి కలవారిచటక
గాదిలిసుతకష్టముగని యాదత్తునిజాయ తెరలి యవనింబడియెక. 100
- కం॥ తనతండ్రియహంకారము. తనతల్లియునవనిఁదెరలు తద్విధమెల్లక
గని మఱగెడుమదినిజగ, జ్ఞననిమహాపరుషరోష సంరంభమునక. 101
- గీ॥ ఓరిమహాత్మ! తెలియనోయెక్కమాట, చమ్రులేటికినీకుముఝమ్ములేల
యాలబిడ్డలనేడ్పించునట్టినీకు, జయముగాదంచుఁ బలికినిశ్చయముతోడ. 102
- ప॥ గుండియగులేని నీ ముట్టివానికిం గూతురనుపిందుకొనుటకంటె శొక్కుతొకింఁగూతురగుట
మేలుకాదె, యనినిరసించుచు, 103
- గీ॥ భవునియిల్లాలుయోగవైభవముకలిమిఁ, బవరుబాధిపరభటిచ్చసాలువడియె
నామహత్తర తేజమ్మునరయు నెడలఁ, గనులుమిలమిలమెఱసిచేతనతఁదొఱగె,

— * వీరభద్రావిర్భవము * —

శా|| యోగాగ్నిండహియించి దేహముమహాయోగీశ్వరధ్యాన, గ
మ్యాగోదూరవపుర్విరాజిత మహోవ్యాపారముల్మీఱ, నా
యాగీయారణిఁబుట్టిమెట్టి సత్యుంబ్రాణేశుదేహమ్మనా
యోగాగ్నిప్రవిడహ్యమాన తనువహ్నుద్ధార కీలావళిన్. 105

శా|| రుద్రాంశమ్మనభద్రమూర్తి యొకఁడున్ రుద్రాణి యంశమ్మనన్
రాద్రాకారతథద్రాకాళియు వడింబ్రావిర్భవించెన్ జ్వలత్
కద్రాపుత్రక రాశహల మయరేఖాకూర వీక్షావళి
విద్రావత్ప్రతిరుక్షకుల్ సవనవిద్యేమైక వేషార్భటల్. 106

శా|| ఉగ్రాత్మగుఁడువీరభద్రుఁడు మహాహంకారముంజేయఁ బ్ర
త్యగ్రకూరమహాయుధుల్ వికటదంష్ట్రాభీషణాస్మల్ బలా
దగుల్ పుట్టిరిభూతనాథులు మహాహంకారమూర్తుల్ గవా
టగ్రద్వారనిబద్ధ ధావదమరుల్ యజ్ఞాంగ విధ్వంసకుల్. 107

శా|| ఆకాళీవికటాట్టహాసమున, సద్యస్సూతవిద్ధోగ్ర, సిం
హీకఠధ్వనిఘోరగర్జితలు, మధ్యేమాళిచంద్రా కురల్
వ్యాకీర్ణాంబరలూర్ధ్వకేశలు, పిశాచాళీ పరీవారలే
కైకబ్రహ్మకపాలధారిణులు, దామేతెంచి రుగ్రాకృతిన్. 108

కం|| వెఱఁగుపడిచూడదక్షుఁడు, పఱతెంచినభూతభటులు, పరివారమునం
దటిముటి యజ్ఞాంగమ్మలఁ, జెఱచిరి విఱచిరి వితాపచేసిరి యంతన్. 109

— * దక్షయాగధ్వంసము * —

కం|| అమరీకబరీభార, మ్ము మునీంద్రీశ్మశ్రుభారమును ముడియిడుచున్
దమునెదురుయజ్ఞరక్షక, సమూహమునుముట్టిగిట్టి చదుపుచునలుకన్. 110

గీ॥ అగ్ని నెఱకొల్పి చేసిరందాహుతులను, యాగవస్తుల నెల్లను మోగదండ 111
ములను నేల్చిరియింధనములుగవిమల, మణులఁ జేసిరిలాజహోమములవారు,

గీ॥ ఒకరు నేరరయాబారి నోసరిలఁగ, మంత్రితంత్రములను శౌర్యమహిమఁగాని
సప్తకోటిమహామంత్రజనకమగుట, నయ్యెశరణమ్ముమాకుపంచాక్షరమ్ము. 112

శా॥ ఆశ్రీం చెనుదక్షుఁడంతట, మహాహంకారరూపుండు, మీ
విక్రాంతుల్ చెడిపోయెనేటికిఁ దపోవీర్యమ్ము శౌర్యమ్ముః రం
దీక్ష్మారుల్ చెలరేగఁజూచెదరె మీరింతేసివారయ్యు, నా
ర్తాకోశమ్మును దీర్పఁజాలియువృధాప్రాణమ్ము లర్పింతురే, 113

శం॥ దక్షునిసంతానమ్మట, యక్షీణతపఃపరాక్రమాన్వితమట యీ
బిక్షుకపరివారమ్మున, భక్షింపఁగఁబడుటకన్నఁ బరిభవమున్నే. 114

శా॥ రాధా! యిందుఁడ రాసూర్యుఁడదమున్ రావమ్మ! యోపద్మగ
ర్భారమ్మోయియనంత యోరిగరుడా రారమ్ము జైవాత్మకా
చేరంజూచెదవేలరాఁగదవె, యోశ్రీనాథమంచు న్ననున్
జీరేన్ వీరునిభూత సంఘములవిచ్చేదింప భేదిల్లుచున్. 115

మ॥ భవితవ్యమ్మని చాటరానిదగుటన్ బ్రహ్మదులుఁ గూడఁగా
వివిధోగ్రాహవకర్మ శౌండమగునావీర ప్రజమ్మేనుదాఁ
కివిపాటించితి, ఘోరదానవరణక్రీడా మహాసాధన
మ్మృళశార్దమ్మున, బాణవాహినుల రాత్యాటోపముల్ నూన్పఁగా. 116

గీ॥ చెల్లచెదరై నతనభూతసేనఁజూచి, వచ్చివీరుండుకహకహర్భటులతోడ
విటుఁగ నేసెను శార్దమ్ముమెఱపినట్లు, వాడితూవునగరుడివిభ్రాంతిపడఁగ. 117

- ఉ॥ నందకమూనియేనతని నారిఁదటాలునఁ ద్రుంచివేసితిగ
దండడిప్రీలవక్షము నతండుపకాలున, నవ్వి, నెత్తురుల్
చిందెడిచూపుతోవినరి చేగదనైచెడ్డ్య లద్దవాగ్నులం
దుండఱుచైన, దానిగడతోఁ గదియించిమరల్చి నవ్వినగ. 118
- ఉ॥ ఆర్పఁగరానికోపమున నాతఁడుదగ్గము శూలమెత్తుచుగ
దీర్పుముదీర్పుమింకఁ గడతేటితివీవని వైవనంతలొ
నార్పులుబొబ్బలుండెలఁగ నడ్డముసొచ్చివిధాత, వేడి, ని
ట్టూర్పులభూమిపైనొఱగె నుల్లమునుచ్చిచనంగ శూలముగ. 119
- ఉ॥ అంతకుమున్నమాయజుఁడు దగ్గితఁబూంచినయస్త్ర మెంతయుగ
వింతగవచ్చితఁకెనల వీరులలాటముచిమ్మ నెత్తురుల్
కొంతగడస్సి తేఱుకొని కుర్చిద్రమ్మగేందుని లీలచెంగునగ
గెంతుచునగ్గమాసురలఁ డ్పడఁజేసెనతండు వేల్చిడిగ. 120
- క॥ తెప్పరిలియంతనజుఁడుం, గుప్పలుకూరలుగఁ దఱిగెఁగుమచువడంగాఁ
దుప్పెడలంగాండీవము గప్పినయాభూతబలము కనుకనిఁబాఱు. 121
- చ॥ అదిగవినవ్వెభారతి భయంకరమావెడవాలియమ్మ. నె
న్నదురుననాటిధాతగడు నొచ్చితటాలున లాగిదానిని
గణిసివిధాతనెన్నొసలు గాడఁగనైచినఁ జూచిమిక్కిలిగ
బెడరెడువాణికింగలిసె వీరుఁడునంతటఁ గాళియడ్డమై. 122
- శా॥ మీకేలాయెకయాడు దానిగవియన్మీదాసి నేనుండఁగా
నాకీబాణ మొసంగుడంచు నతనిన్ బొర్ధించి, పొర్ధించి, దా
నాకర్షించుచుడాసి, కోసమునవిద్యాదేవి ధర్మించుచుగ
గోకొమ్మంచును రేసియా సుదతిముక్కుంగోసి గర్జించినగ. 123

మ॥ అజఁడంతందనయాలిపాటు గనిబ్రహ్మస్త్రిమ్ము సఁధించినన్
నిజవక్త్రమ్మునమింగి, పొంగిదుమికెప్పిరుండు, పండ్లూడఁద
న్నెఱయింపంబయివచ్చు పూఘ, విఱిచెన్నేలొలికిన్ గోసె, వా
యుజనాల్కల శశిముద్దచేసె నుఱికెన్ హుమ్మంచు నామిఁదికిన్ 124

కా॥ సర్వాస్త్రిమ్ములఁబోరి పోరియితనిన్ సాధింప, రాదంచుసా
వర్వశ్రేయము, శిషీతాసురము, శర్వప్రీతినంభారమున్
దుర్వారమ్ముగుచక్రము న్విసరితిన్ ఘూర్ణిల్ల నాకాశమున్
బర్వేంజక్రమువీరభదురీ తలమ్రపంగం పితౄజాండమై, 125

గీ॥ సకలశస్త్రాస్త్రసారమ్ముసర్వహారము, ప్రళయభాస్కర తేజఃప్రభాసమాన
మయినచక్రమ్ముశివుమూర్తయగుటనపుడు వీరుకాలికిగండ పెండారమయ్యె,

గీ॥ యజ్ఞమహిమభయమందిహరిణమగుచు, బాటెఁబాటినవెఁబడి బాణనిహతి
హరిణమునుగూల్చి యటమృగవ్యాధుఁడయ్యె, దక్షుఁబడదన్ని యతనిపైఁ
దాండవించె, 127

వ॥ అప్పడు దక్షునివార్యయగు ధరణి, శోకాకులయు, విక్రీడ్డికేశయు, ముకుళితకరాంబుజయు,
నగుచునప్పిరుని దగ్గఱి. 128

కం॥ హాహాకారములెసఁగం, బాహివిభోపాహిపాహి పతిభిక్షౌమే
దేహియని వేడునాలో, దోహియితండనుచుదలను ద్రుంచి మతండున్, 129

కం॥ మాతామహిదుఃఖిల్లకు, మాతాతకుమంచితల సమర్పింతునటం
చాతగవరి యజశిరమును, దాతకుఁడగునంచుఁ దెచ్చి తగనతికించెన్, 130

గీ॥ అఖిలకల్యాణనిలయమా యాగశాల, వల్లకాఁడయిపోయెనప్పట్టునందు
భారవునిమాటసతియన్న పలుకులపుడు, పరమసత్నమ్ముతొటమాకరయనరెప్పు,

—* దక్షుడనియెను స్తుతించుట *—

- అ|| వీరభద్రపాదవికటతాండవమున, మదమువాసినత్త్వమహితఁడగుచు
మొగుపుకేలుఫాలమున గదియించుచు, దక్షుడనియెభక్తరక్షకునకు, 132
- కం|| పాడమినదురహంకార, మృడఁగెను నీపాదకమల మంటినకతనగా
జెడఁబాపపటలిమాకిక, నిడఁగదెనీచరణసేవయే సతతమ్ముగా, 133
- కం|| జ్ఞానలద్విదగ్ధుడ, నీనిర్మలమాపమెఱుంగనేరక పెక్కుల్
కానివి పరుసములాడితి, వానినితమియింపఁగదెవె వాత్సల్యమునగా, 134
- కం|| అనునెడనేమనునాతని, వెనుకనెసఁగిలుచు మ్రొక్కి వీరునిభక్తిగా
వినుతించితిమిక్కపాదీ, యనుగ్రహింపవెనుహత్మా యజ్ఞలననుచుగా, 135
- శా|| యజ్ఞార్థమైపిల్వవచ్చి క్రితురత్కారముఁగా బోరిమా
యజ్ఞానమ్మఫలమ్మ గంటిమిటుదేవా! పేర్నిపెంపార, మీ
యాజ్ఞబద్ధులబద్ధులన్ హతులనిర్వృత్తులం బోచిమా
విజ్ఞప్తింగరుణింపఁగాగదె కృపాభీవీర భద్రేశ్వరా, 136
- శా|| ఇంతింతంచువచింపరానివి మహాహేయమ్మ లెన్నేనియగా
మంతుల్ మేమొనరించినారము మమునృన్నింపఁగారాదు, నీ
చెంతంజేరితిమన్నింటందొలఁచి రక్షింపంగఁబ్రార్థింతు మ
శ్రాంతమ్మున్ శ్రితపాళి పాలనవినిదా! భద్రకాళీశ్వరా, 137
- కం|| శ్రుతివేద్యుడయిననిన్నున్, స్తుతివేద్యునిఁగాదలంచి స్తుతియించెడిమా
మఱిమాంద్యముడిపిప్రొల్లము, శ్రితరత్నాదీక్ష! భద్ర శక్తితదత్తా, 138
- కం|| అనుచుంబెక్కువిధమ్మల, వినుతించిననల్లనగుచు వీరుడనియెగా
జననీపరాభవమ్మును, గన్పిసెఁచినదోషమింతగా పలియించెగా, 139

కం॥ మీకోర్కులుసిద్ధింపంగ నాకాంచీవిభునిగొలుపుడయ్య మహాత్ముల్
రాకేందుకలా శేఖరుఁ. డేకామ్రాధీకుడిచ్చ నిష్ఠముల్లెల్లా. 140

కం॥ అనిపరివారముఁగాలియు, వెనుకొననంతర్ధిజెందె వీరుండేమున్
జనికాంచికిఁగామాక్షి, మనోధినాధునిభజించి మంటిమిపిదవన్ 141

కం॥ ఇదివీరభద్రవిజయము, చదివినసమకూర్చు నెపుడు సకలార్థముల్
మదిభద్రుఁగొలుచువారల, కుదయుంపవయూతిబాధ లొంజొక్కడైనన్. 142

ప॥ అని యా లక్ష్మీశ్వరుండు పలుకుటయు 143

ఉ॥ డాచినకెంపుసొంపుల బెడంగుమెఱుగువసిండి కంకణాల్
చాచనిచేతికిందొడి, కెలంకులనిల్చి విశాఖపట్టణ
మ్మాచినయట్లుగానట మహాత్మవముంబొనరించినట్టిదు
ర్గాచిననూకయంగరుణఁ గాచినదేవరచే గవీందురచే. 144

కం॥ భ్రమరాంబాహృత్కమల, భ్రమరగణా ర్చాచిత్రస్థ, పరమతపశ్రీ
శమదమధనమునివరవీ, రమల్లయా రాధ్యపుత్ర రత్నముచేతన్. 145

బంధరగానము॥ పరమశివకథా పరతంత్రునిచే
దురితహరణ, మే దురవీక్షణుచే
స్మరహరపదపూ జనతత్పరుచే
గురశహృదయభా స్మరవర్తనుచే. 146

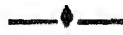
మ॥ స్థిరవాత్సల్యవిభూషితుండు ప్రతిభాశ్రీతోషి తాచార్యుడి
శ్వరపాదప్రవణుండునగ్రిజా దయస్వర్ధిల్లుకాంచీపు, రీ
శ్వరమాహాత్మ్యమునందు నైదవదియాశ్వాసమ్ము దీనిన్నహే
శ్వరుడిక్షిందుతెలుప్ప వన్నయనసౌభాగ్యమ్ము దీపింపగా. 147

కాంచీ ఖండము.

షష్ఠాశ్వాసము 152 పద్యములు.

- కం॥ శ్రీదయితునిచేగరుణా, యాదోవిధిమల్లికార్జునారాధ్యునిచే
నాదిమకవీంద్రకవితా, స్వాదుమహాకావ్యసర్గచతురాస్యునిచే. 1
- కం॥ శ్రీమన్నారాయణుచే, నామునులాగాధవినుచునలరిమహాత్మా
యేమయ్యెహరుడుదనసతి, యామెయిదేహమ్మువిడువనది తెల్పంగదే. 2

—* శివుండు దక్షిణమూర్తియగుట *

ప॥ అని ప్రార్థించుటయు నా మంగళదేవత, తన వల్లభుం గనుంగొని, యనఘాయయ్యాదిమ
దంపతుల చాత్రములత్యమ్భతమ్ములు ఇప్పటి యిమ్మునల ప్రశ్నమ్ము మదీయ చిత్త
మ్మున నాటినున్నదని మున్నంగనియు వినియుందనివి తీరదటుగావునఁదేటపడ వచి
యింప వేడెదన నపుడు నట్లయగుఁ గాకయని యమ్మురారి సాదరమ్ముగా వారల
నవలొకించి. 3

అ॥ వె॥ అయుతసిద్ధశ్చైవనయయ్యాదిమిధునమ్ము, నొకరినొకరువిడుచుటాకటికలదె
కాటు మొగిలుమాటుకనినబ్రొద్దు వెలుంగు, కలుగకున్నకనులుగానకున్న. 4

కం॥ రవిచుట్టుఁగొలిచితిరుగుచు, వివిధగ్రహమండలములు వివిధాకృతులగా
వివిధఫలమ్ములనిడునటు, శివునిమహత్త్వముల నెఱుక సేయఁగవశమే, 5

- తే॥ పరమవాగర్థదివ్యసంబంధయెఱుక, మాలియొకచోటఁబండితమానియొకఁడు
కలదులేదనుమాత్రానెకలుగకున్నె, నిత్యవాగర్థభవ్యదాంపత్యమెందు. 6
- తే॥ అట్టిసంబంధమెఱిగినయట్టివాఁడు, వాఙ్మనోఽతీతుఁడగుపరబ్రహ్మశివుని
యందువాగాదులర్పించిఋర్థసిద్ధి, నందునచోటవసియించునిందుమాళి. 7
- కం॥ ఆదిమదంపతులవిళి, రాదులువాగర్థచిత్తి తార్థములట్టుల్
మోదప్రదములుదురితవి, భేదకములుబహుళపుణ్య విజ్ఞేయమ్ముల్. 8
- అ॥ వె॥ అనియు నెఱిఁగియిట్టులనుటకెంతటివార, మయిననభవుకరుణననఘలూర
యెఱుకగలిఁగినంతయెరిగింతువినుడని, శివునిదలఁచి మొక్కిసిరిమగండు. 9
- ఉ॥ అమ్మెయిదేహమున్విడిచి యాజగదంబజనించె గ్రమ్మెఱ
నెమ్మనమెల్లఁజల్లనయి నిర్మలవృత్తిమహోన్నతి ప్రభల్
చిమ్ముహిమాలయమ్ము, సతిచేసినతీరనితొంటిపెక్కు పు
న్నమ్ములవంటయైత్రిభువనీకమనీయతనూమనోజ్ఞయై. 10
- ఉ॥ అప్పర మేశ్వరుండుగతి యాగమునం దనువుంధ్యజించునా
ముప్పునెఱింగితానటకు మున్నమహత్తర యోగసంపదా
జొప్పడియుండనయ్యనఘు సూరెలఁజేరుచు మానముద్రచే
నొప్పెడునీశుఁగొల్చిరి మహోజ్జ్వలయోగ విరాజితుఁడనుల్. 11
- కం॥ వటమూలవాసియగుచును, స్ఫటికప్రభలీనువానిఁ బరమజ్ఞాన
స్ఫుటమూర్తిమ్ముక్తిలలనా, వటనస్థదీక్షుదక్షిణా మూర్తిశివుఁ. 12
- శా॥ మానవ్యాఖ్యల నెల్ల సంశయములన్నాయించి తత్త్వమ్మునా
మానిశ్చేష్ఠులబోధసేయు నభవున్మోళి స్ఫురన్మల్లికా

నూనేందుస్సహణీయ వల్లవజటాశోభాభిరాముస్సనన్
జ్ఞానార్థుల్ మునిపుంగవుల్ చనిరటన్ దండోప తండమ్ములన్, 18

శా|| ఆశ్రీగురుమూర్తిమానులకుఁ దానారీతిగామోక్ష, భి
క్షోదానమ్మునుజేయుచోఁ దలఁచెనిచ్చన్వారి చిత్తమ్ములన్
బ్రాదుర్భూతము తత్త్వమెంతవరకుంబండించి రోయంచునా
లోదుష్పేక్షమహోగ్ర భూషణరుచుల్ దోచెం దదీయాకృతిన్. 14

శం|| తాళకయదిగననమ్ముని, పాళియట న్వజచిపటచె, బ్రమసె, సాగసె, బే
తాళుండెవ్వఁడొయనువగ, హేలావికృతాంగునమ్మ హేర్వరుఁగనుచున్. 15

శా|| సంధ్యారంభకఠోర వశ్చిమదిశాజాగ్రన్మహాకాల సం
బంధ్యుగోగ్రకృపాణ రేఖలయికన్పట్టెన్ శిరశ్శ్చంద్రికల్
వింధ్యప్రాంశుఫణింద్ర భీషణఫణావిర్భూతహ లాచ్చటా
వంధ్యప్రకృమమైతమమ్ము గలిసెన్వారిస్మహా ఘోరమై. 16

గీ|| వామదేవుడుమున్నగువరముమునులు, ప్రస్తుతింపఁగఁగరుణనవ్వారిబోచి
వారికోరికమన్నించిభవుడుపేర్చి, నాదిబేతాళరూపమ్మునపహరించి. 17

—* శివుడు హిమగిరి కేగుట *

శం|| ఎప్పటిమునివేసమ్మున; నప్పొలమున్నిడచియేఁగె. హరుఁడటచలువల్
గుప్పెడుతొలి తెలిగట్టుం, దిప్పలకుండపముసేయఁ దిరుగనిమదితో 18

ప|| అప్పుడా దేవతాత్ముండగు నన్నగసార్వభౌముండు జంగమరూపమ్మవధరించి, సముదిత
మ్ముగా నమ్మహాభౌగు నెదుర్కొని. 19

స్వాగతము:- స్వాగత మ్మొసఁగి చంద్రమకలా
భోగిభోగమణి ముగ్ధమూర్తికిన్

రాగియైయలవి రాగి కొనుంగె

స్వాగతప్రసవ బంధురాంజలుల్,

20

చం॥ ఒసఁగుచు స్వాగతమ్మును, నిజోన్నతికిందగు నట్లు గాఁగఁదా
పసమ్ముదు వేషసుందరుఁ గృపాపరుగొల్పుచు నప్పరాత్పరుగ
గిసలయరత్నపూర్ణమగు కేలుగవన్నొగియించి పల్కెన
య్యసమవిలోకనాగమ సమాదృతిఁదాన సమానభక్తిమై.

21

కం॥ ఈశ! ను పేశ్వర! గీరిశ! గీరిశా! యిటనన్నునొక గిరీశునిఁజేయగ
వేశలవి శేషకరుణా, వేశవశంవమఁడవగుచు విచ్చేసితివే.

22

కం॥ ఎందఱునిజవంశోన్నతు, లెందఱునోతప్రసిద్ధులెందఱు మహిభృ
చ్చందిరులున్నారీల న, య్యందఱునరుఁగవ్యుజేయ నరుదెంచితివే.

23

కం॥ పనియేమిగలిగెనదినను, బనిగొమ్మాయచుచువినయ భరితుండయి, నె
మ్మనమలరఁబలుకునతనిం గనుఁగొనియెలనవృవెలయఁ గఱకంతుఁడనుగ, 24

చం॥ తగునగసార్యభామయతిధన్యుడవీవుమహీ భృదాళిలో
రఁగలదెనీవిశుద్ధియొకనాటఁడరుంగని దేనెఱుంగనే
యగణితలీలనీదుకట కాళిజనించిన సింధుకన్యకల్
మిగులజగమ్ముఁబోచిమది మెచ్చొనరింతురు మాకు నెప్పుడుగ, 25

గీ॥ అనఘరా రాజు వైసనీయాశ్రయమునఁ గొన్ని నాళ్లువసించియేఁగొన్నతపము
వ్రతముచెల్లించుపూనికవచ్చినాఁడ. ననమహావ్రసాదమ్మనియానగమ్ము. 26

శా॥ రారాజంచొకగొప్ప సేసితివి నీరాకం బునీతమ్ములై
మారాకుల్ దొడివెన్ హిమాలయమునన్నారేళ్లు నీయెఱులుగ

నీరాగప్రతిబింబ మూర్తులగుచున్మిన్నందెనో స్వామిసీ
కారుణ్యమ్మునఁగానిదిం గలదెఱుఁగట్టుల్ చిగురెట్టఁగా.

27

శా॥ నాసర్వస్వమ్ము నీయధీనమగుటన్వాక్రువ్వఁగా నేలనీ
కోసర్వజ్ఞయధేచ్ఛగా మెలఁగినీయుద్యోగ సిద్ధిన్మదా
వాసమ్మందుగణించి, భూభృతులనాభాగ్యమ్ము దీపింపఁగా
నీసేవన్ సతతమ్ము నాకొనఁగిమన్నింపంగ నర్థించెదఁ.

28

కం॥ కాదనకనాకుమారిక, నీదుతపశ్చర్వ వేళ నినుగొల్పెడునా
మోదముననుగ్రహింపఁగ, దే, దేవయనంగ దేవ దేవుఁడునగుమఁ.

29

కం॥ మునులమగుమాకువనితా, జనసేవలకెంతదవ్వుసన్నతిసీ, వి
ట్లనఁ గాదనదగదటుగా, పున నీసుతసేవమాకు బోలునటంచుఁ.

30

మ॥ అతనిస్వీడ్కొని రమ్మనిరరదరీద్వార ప్రయాణాగమా
న్వితమానొక్కకెలంకు నన్నిడిసి,నందింబిల్చి యీనాతప
స్థితివేళన్ మనయాశ్రమమ్ముపొలమున్, జేరంగ రానీక వే
చితగంజూడుమయేరి నన్ననటుశాసించెం గణవ్రాతముఁ.

31

ప॥ అట్లుకాసించి యాప్రమథ ప్రధమండు.

32

కం॥ తానొకభర్తవేత్రము, పూనియటన్నిలిచెనంతఁ బురహరసేవా
ధీనమనోంబుజయగుచుహి, మానీగిరితనయభక్తి మఘరాకృతియై.

33

కం॥ చనుదేరభృంగిదాతా, యణివచ్చినచందమైన, నచ్చెరువడియెఁ
గనుదములానందాశ్రుల, మునుకలుగొనఁగనియుఁగనఁడపో చండియటఁ.

34

శా॥ ఆలీలన్ జనుపార్వతింగనుచు, భక్త్యావిప్లవా చిత్తముఁ
ఫాలమ్మంటినమోడ్చుఁ గేలునయికన్నట్టెన్ శిలాదార్యకుం

డాలోనన్ దెలివొంది, లోనెజీగెనయ్యూహార్య పుత్రికశివా
ర్చాలోలన్, గురుపూజనాహృతమహార్హద్యభివ్యాకృతిన్.

35

మ॥ ఒకరుంగాదన నేర రా ప్రమధులందున్నారో, లేరొ, తపో
ధికులెల్లంబర మేళు శాసనముప్రీతించారు మన్నింపరో
ఒకయిం తేనియెఱుంగునో యెఱుంగదోయున్నట్టి యవ్వారి నా
సుకుమారాంగియుఁజేరె నీశ్వరుతపశ్శుద్ధాంత భూమిన్వడిన్.

36

మ॥ మనదివ్యత్వముపొల్లునేసె నెవరీమాన్యాత్మయంచెంచి నం
దినిఁజేరంబనిరమ్మహా ప్రమధులాదివ్యాత్ముఁడా బాలికన్
దనరన్ శంకరసన్నిధిని లిపి యంతన్ శర్వు నాజ్ఞావిధిన్
జనుదెంచెన్వినిపించెనా ప్రమధులన్ సర్వమ్ము, తెల్లమ్ముగా.

37

మ॥ ఒకయిం తేనియలంతగానకెపుడా యుగ్మిందగం గొల్పుచున్
సకలమ్ము స్థితియించుచున్ సమయపూజాకృత్యముల్ శంభునా
త్మకురానేర్చెనగేంద్రపుత్రి యతఁడున్మన్నించి తత్సేవలన్
బ్రకటమైనమహోగ్ర యోగమహిమంబాటించె దివ్యాబ్దముల్.

38

—* మదనుడు శివుని కడకువచ్చుట *

మ॥ ఆసమయమ్మున శూరకర్షుండు, సింహవక్త్రుండు తారకుండను రక్కసులటమున్న మహే
శ్వరు కృపంబెట్టిదమ్ములగు వరమ్ములంబడసి, మత్తిల్లి నిఖిలసురలం బరిభవించి పనిగొని
వినుఁ డీసుదర్శనమ్ముటఁబిన్నటివాఁడగు తారకుకంతమ్మన, నొక్కతారహారమయ్యెననిన
వారిమహిమ మ్మిట్టిదట్టిదన నేలన్ దక్షయగమ్మున శివవిద్రోహమొసరించిన దురితమ్ముట్ల
ప్రతికార్యమ్ముగుటయుఁ బరమేశ్వరు తేజోవిశేషమ్ము దక్కనొండొక్కఁడమైటి
మగలనొంపజాలమినిశ్చయించి, యేమంతంగుమాఁడయమ్ము నభిలషించి, మదనుం,
బురమధనుండు పార్వతింబరిగ్రహించునట్టి తెరంగు సంఘటింప నియోగించుటయు
నక్కమాయుండు.

39

ఉ॥ కాదనరానిమాపనువుఁ గైకొనివల్లభయందియిచ్చుపూఁ
 గైదువులంది లేజివురుఁ గత్తశముందొడి, కంటి,విల్లు,చే
 నూదుచుఁబూవుతేనియల నొప్పెడిపుస్పాడి వీరచందన
 మ్మాగృతిఁబూసిదివ్య దవళాబ్జకీరీటముతీర్చి దిద్దుచున్. 40

ఉ॥ ఆరతిచూపుకేతువునొయారము హస్తముచంద్రిహాస శృం
 గారము,నూర్పుతేరు నొడికారముకీరము వారువమ్మగా
 సారధియై వసంతుఁడట సన్నిధిఁదేరఁగ నెక్కె-వీర శృం
 గారరసోజ్జ్వలాకృతి, వికాసవిలాసవిశేష మూర్తియై. 41

ప॥ ఇదలి యమ్మకగభ్యజండు.

42

మ॥ చనుదెంచెహిమవత్ప్రదేశమునకున్ జ్యోభ్రంగ ఝుంకారమున్
 విననయ్యెంగలకఁదదర్పక భటత్వేళారవమ్మల్ గడున్
 మినుముట్టెన్, హరకర్ణభూషణమధుస్నిగ్ధాంబు జమ్మంత,న
 ల్లనవ్రాల్చెరిజా, మనోహరశిరోలంకార రమ్యాకృతిన్. 43

కం॥ నుడిబడెనరదము తేజులు, మెడలొగ్గెనుబుడమిబడియె మీనుసిడము న
 య్యెడఁజేరు నెడలగొనయము, విడివడెఁజెలికాఁడునొగల విహ్నలుఁడయ్యెన్. 44

కం॥ నిట్టవిడుచూపులొలయఁగఁ, గట్టెమరంగాంచెనపుడు కందద్బుఁడుదాఁ
 గట్టలుక వేడిచూపుల, నొట్టినమంటలనుజమ్మ నుగ్రినినందిన్. 45

ఉ॥ కాంచిరధమ్ముడిగ్గి, భయకంపితహస్తములల్ల మోడ్చు, న
 ప్పంచశరుంబురే” యెఱుగవా!యిటనుగ్రి తపమ్మనేయుచొ
 ప్పించుకయేని,యీవనము నింతతోలంగదునాదునాజ్ఞ, నీ
 పంచమసిస్వనమ్ము వినవచ్చునెపుణ్య తపోవనమ్ములన్. 46

కం॥ అటుతలఁగుతలఁగుమెప్పటి, కిట రాకురయంచదల్ప నెఱిఁగియతనినో
ఘటనాఘటనధురీణా, యిటనొకవిన్నపముసురలకెల్లనుహితమై. 47

చం॥ కలదదివిన్నవెందు నవుగాదన కర్మిలిఁజిత్తగింపుమీ
సలిపినశాసనమ్ము శిరసావహియించెడుమమ్ము బోంట్లపై
నలుగఁగ నేల మీయలుక కాఁగెడిపాటియె యీజగమ్ము లీ
తెలియనితప్పుఁ బేర్చిగడతేప్పుమనంగఁ బ్రసన్నచిత్తుడై. 48

కం॥ వినుసింపుచునినరీతెలి, యనియనియే మయినవినుడునవధానమునకా
వినుడనుచు విన్నవించుచు, మునుముట్టఁగ నెల్లవృత్తమునునాతనికిఁ. 49

ఉ॥ తారకదారకుండయిన దారకునొక్కరు నీశ్వరాంశ వి
స్తారకు సర్వదైవతవిషాదవిషాగ్ర గభీరవార్ధిని
స్తారకుఁగాంచనీవరిగి, శంకరునింగిరిజాకర గ్రహ
శ్రీరమణీయుఁజేయుచుని చేయుచు వేల్పులు నాకుఁగట్టడకా. 50

కం॥ మార!యిదిసీకుతగున నె, వారిజగర్భండుమాటువలుకకుమ నె జం
భారి,హరిపోయిరమ్మను, గారవముఁదెలుపునగవు కన్నులననిచెకా. 51

ఉ॥ ఇంతకుఁబూనివచ్చితి మహేశ్వరుకంటికి నగ్గమాదునో
పంతముదీర్చిలోకముల ప్రస్తుతిగాంతునో, రెంట నెద్దియే
సంతసమేయటన్న నెఱసాహసమూని శిలాదవుత్త్రినీ
వింతయొటింగినన్ననుపు మీ,సుర కార్యము చక్కఁజేయఁగా. 52

చం॥ అనవినియోయినీయనిన యంతయునిక్కమ, యెట్లునిన్ను నే
జనుమనకుండుమందుఁ బుర శాసనుశాసన మెట్లుదాటఁగా

ననువగునంచుఁగొంత తడవారసియూరసి లోనికేఁగఁగా
ననుమతిసేసెనంతట శిలాదకుమారుఁడు శ్రీకుమారునికా.

53

చం॥ అనుమతిలోనఁదెప్పటిలి యల్లవసంతుఁడు తేరుదేరఁగాఁ
గొనుచుననుజ్ఞనందికి నకుంతితభక్తిఁ బ్రదక్షిణమ్ముగా
దనయరదమ్ముఁద్రిప్పి సముదారఝషధ్వజ కింకిణీధ్వనుల్
మనమునిగుర్చునాహరిత మంజుళహేమలు మిత్రభాషలున్.

54

చం॥ వినుఁడుఁదపోవనమ్ము పడవింజనుదేర. లతాకుమారికల్
తనతనలోననిందమక దాచువిసర్గవిలాస సంపదల్
మునుకలుపెట్టవెల్వడిన మోదముసిగ్గసి యాడుమేనులక
ననిచినయట్లుపాయన మొనర్చెనువానికిఁ బుష్పవత్రముల్.

55

చం॥ చనిచనియల్లనల్లశివు నాశ్రమవాటికఁ దేరుడిగ్గియ
మృనసిజుఁడొక్కపూవుపొద మాటునకేగుచుఁబొంచిచూచె, శం
భుని, నసమానయోగ పరమున్, గిరిజాతఁ దదీయసన్నిధి
గనియెఁబ్రేపుల్ల పుష్పమృదుకల్పితదామని బద్ధమానసక.

56

శం॥ వేచియతఁడవసరమ్మును, చూచినకనువింటఁదొడిగెఁ బురహర ధైర్యో
న్మోచకమును, మధుభారా, సేచనమరుణాబ్జమెట్ట సెఱలునొంటంగక.

57

మ॥ విరతమైనమనస్సమాధి వశతన్నిష్పారు నేత్రమ్ములక
దరుణాబ్జస్ఫుర ముత్తమాంగుఁడుగ నెవ్వగారి, సుకేశాంబర
స్థిరసంధ్యారుణసుందరమ్ము, మధువీచీపూర సమ్మోహన
మృదుణాబ్జమ్ముమనోంబరమ్మున సముద్యదాగి ముల్లూర్పఁగా.

58

ఉ॥ ఆగిరిరాజబిడ్డకరమల్లనయెత్తి యథాపురాకృతిన్
భోగివిభూషణోజ్జ్వలసమున్నత మంగళకంఠపీతమున్
దాగయిసేయనంబుజసుదామయదామము సంతలోనఁ ద
ద్రాగితరంగితాన నవిధమ్ముగనుంగొనినిల్చె సిగ్గునక. 59

క॥ ఇదెపోయదనని మదనుఁడు, కదనమునకుఁగాలుదువ్వి కనదస్త్రము వే
గఁదిగిచి తెగవాపిన యయ్యదనునఁజపురించె స్థాణులచటియవల్లల్. 60

భుజంగప్రియాతం॥ చలత్పుష్పమాలా స్మరస్మంజధారా
వళివిభ్రమమ్ముల్ వ్రవర్తిల్ల వల్లీ
విలాసమ్ములేచెన్ విలోకించెబాలన్
విలాసోజ్జ్వలుండై విభుడంతలోనక. 61

కా॥ ఆకర్షించెనుస్వామిచిత్తమును దానానమృబాలాతనూ
శ్రీకాంతిస్ఫురణమ్ము మాపులుచిగిర్చెన్ సవ్యనవ్యమ్ములై
రేకత్రై గిరిజాహృదంతరమునన్ బ్రేమార్ద్రభావమ్ములా
లోకాదిప్రియదంపతుల్ నిలిచిరాలోఁ జిత్రరూపమ్ములక. 62

మ॥ హరుచిత్తమ్మునవోచెనంత నపుడా శ్యామాదరస్మేరమం
దరరూపమ్ముయి విశ్వవిశ్వము తదుద్యద్రాగవీక్షౌవళీ
భరితమ్మై యవదాతనీలకబరీపర్యాప్తమై గంచలత్
కరపుష్పస్రగుదారమై వదనచంద్రిజ్యోత్స్నికారామమై. 63

మ॥ వృధువక్షస్థలతారహార సుషమారించోళివీక్షౌదృతిక
శిథిలీభూత తపస్సమాధియగు నాశీకంఠరూపమ్ము మ

స్మృధకోటిప్రతిభాసమానము జగన్మాంగళ్యమాంగళ్యమున్
విధుబింబాననచూచె విశ్వజగమున్విభాగింతచిత్తమునన్. 64

కం॥ శివుడంతదెలిసెనిజక, ర్ణవతంసము గౌరిశిరమునన్గుట దా
నువివేకించెనుగారణ, మువిశదమునుగాఁగఁ జిత్తమునువెనుదిగిచ్చెన్. 65

చం॥ తివుచుచుఁజూచెఁగట్టెదుర దియ్యనివిల్వలకేల దాపటన్
దివుచుచుఁబుష్పబాణముల తిత్వరఁజిమ్మెడు పుష్పబాణునిన్
భవభవసాహిసాహియని పల్కెననభమ్మన దేవసంఘముల్
శివశినయంచునాహరుని జేరిరినందియు భృంగిచండియున్. 66

కం॥ వినెనోవినఁడోవారల, యనునయముల శైలతనయ యటుచూడఁగ నా
మినుసిగ దేవరమాండవ కనుదెఱచుచునంతలోనఁ గన్పడఁడయ్యెన్. 67

కం॥ చేరుచుఁగనుఁగొనిరటము, మ్మాగునిభస్మావశిష్ట మఘరాకృతి,న
ప్పారిపడులేమిచెప్పదు, గౌరియుబలుమూర్ఛమునిఁగెఁ గనుఁగొనియంతన్. 68

చం॥ హినుగిరివచ్చికూఁతుఁడన యింటికినిఁగొనిపోయె నారతి
ప్రమదవిలాపముల్వినుచు రాలు,నగమ్ములువేడివేడి బా
ష్పములస్రవించెధారలుగ, బక్షికులమ్ము నిరుద్ధకంతమై
బ్రమసెహిమాలయమ్ము హిమవారిమిషమ్మున వీడెనశ్రువుల్. 69

కం॥ పతిసహగమనోత్సుకరతి, మతికటవినిపించెనొక్క మధురస్వర మో
సతిసాహసమునువిడునీ, పతిఁగూడెదవనుచుఁగల్గ పర్వముగాఁగన్. 70

మ॥ వినిపింపన్రతితేరిచూచె నెదురన్విచ్చేసె నల్లలనన్
తనతేరుజ్వలమీనకే తనవినుతృప్తిప్రభవమ్మై, వసం

తునిమోముందెలివొంది కన్పడెనటన్ దుక్ఖార్ కంఠమ్మనన్
వినిపించెన్ సహజాత కోమలమధుస్నిగ్ధప్రియాలాపముల్.

71

కం॥ చల్లనితుషారకిరణము, లుల్లసిలన్నిగులవెలిగె నోవధిపతియున్
వల్లభునివార్తదెలిపెడు, మొల్లమునన్నీలకంఠములు నటియించెన్.

72

— * పార్వతి తపస్మ సేయుట * —

ప॥ అంత సపార్వతియు నల్లనగన్నులువిచ్చి.

73

చం॥ అదరెడువామనేత్రమున నాసతిచూచె నవారవిందమున్
జెదరిన కేశపాశమునఁ జెన్నగుమోమునఁదండిఁజేరి, నా
హృదయముగాసివెట్టు పరమేశ్వరు నెమ్మయినెనఁగొల్చి. యీ
చెదరినచిత్తమున్ దృఢము సేసెదనన్ను ననుగ్రహింపవే.

74

కం॥ అనివేడనీకుడవమా, ననుఁగంచినతల్లివలదనన్ జనకునిదా
వెనుదిరుగనినిశ్చయమునఁ, జనవుననొప్పించి. జయవిజయ, యనెడిచెలుల్.

75

కం॥ తనతల్లిపనుపవెనువెం, ట నెరాఁగ నుమాకుమారి నవ్యతపోవే
షనితాంతమధురభావ, మ్మునవెడలి. వసించియొక తపోవనభూమిన్,

76

మ॥ ఒనరించెంగిరివుక్రియేకపదియై, యర్వీరధుంబేర్కె గై
కొనకొన్నేండ్లుతపమ్ము మూలఫలముల్ గూరాకులన్గొంచు, ధా
త్రినితాంతోద్ధతిఁబట్టఁజాలక ధరిత్రీభృత్యులమెల్ల, న
ల్లనదూగాడుచునిల్చె నాసతియలొలశ్రీ తపోనిష్ఠులన్.

77

మ॥ వనమధ్యమ్మనసిల్చె చేసెతపమున్వారాశి శూణికుజే
కొనఁగొన్నేండ్లుజీవనమ్మె కొనుచుఁగోత్రాళి చిత్తమ్ములె

ల్లనున్నరెసెలయేఱులై, కరగబాలాదివ్య సంభావనా
వనపుణ్యమునఁజేసినిల్చె భువనప్రాకార రూపమునఁ .

78

మ॥ కనమగానలపంచ కాంతరమునన్గావించె నయ్యగ్ని నే
తునిమెప్పిపడవమ్మ కొన్నిసమముల్ రోచిః కణాహరయై
తనువుల్ ఘోరవిషాగులన్ దరికొనన్ భాతీధర శ్రేణి ని
ల్చెను నైలేంద్రసుతామహోద్భవ తప్తశ్రీభాగ్య సంపత్తులఁ .

79

మ॥ అనిలాహరవిభూషణుఁడరియఁగా నాబాలకావించె దా
ననిలాహరతఁగొన్నియేండ్ల తపమయ్యాహర్యముల్ దాము, వె
చ్చున్ఃట్టూర్పులు సందడింపఁబాలిచెన్ శ్వాసానిలకూర, ద
ర్శన దర్శకరదగ్ధగర్భగుహలై సాధ్వీతపశ్చక్తిచే.

80

మ॥ ఒనరించెన్ సతి యంబరాంబరునినా ద్యోవీధికాకేశుని
దనియింపం బ్రణవార్ధలీనమతియై త్యక్తాఖిలాహరయై
ఘననిష్ఠంగొనిగొన్ని యేండ్లతపమున్ త్మౌభ్రతులమెల్ల, బో
రసమాస్మోయుచునిల్చె నిశ్చలశివభ్యానైక చిత్తములఁ .

81

మ॥ ప్రణవోదారశరీరుడై గురుతపఃప్రాగ్భార నిర్మగ్నుడై
యణురూపములకెల్లదాన యణువై, యార్తాశ్రితతాగ్ర, కం
కణనూత్రాయితభోగియై వెలుగునాకాంతం గ నెంగాంత, త
త్ప్రణవమ్మందువెలింగె నాసుదతియుం బ్రద్యోత మానాకృతిఁ .

82

మ॥ కనియెందాఁజిలునవ్వు డాలు నెఱయన్ గౌరీ మహాదేవినా
ప్రణవాకారములోనశింకరుఁడు, నేవత్తున్ సతీచాలులె
మ్మనుమాటల్విననయ్యెఁబార్వతి కనంతా కాశమధ్యమునఁ
జను దెంచెన్మలయానిలమ్ము, సుఖమై, సౌరభ్య సంపాదియై,

83

కం॥ కనుమూసియున్న హరునిం, గనుగొనునాప్రమథవరులు కలఁతపడఁగఁదే
రునుధనువుందూణీరము, తనతనయంతట నెఱిల్చి తబ్బిబ్బుపడఁగ, 84

కం॥ చిటునగవుమెఱయుకన్నులఁ, దెఱచుచునటుచూచి దేవదేవుఁడమీరల్
వెఱవకుండనివెఱపుడుపుచుఁ జఱచఱన చోటువిడిచె సంరంభమునఁ, 85

— * శివుఁడు వారకతింబరీక్షించుట * —

గీ॥ ఆహిమాచలపుత్రికయాత్మతపము, పుణ్యఫలమునుదలపోసిపోసియంతఁ
దనదు నెచ్చెలితోడమంతనము సేయు. నవసరమ్మననొక్కమాయావటుండు, 86

కం॥ అటుదవ్వులఁదనయాశ్రమ, తటభూమింగానిపింపఁ దడవుగఁబనిచెఁగ
బటుభక్తిదోడి తెమ్మి, వటునింబూజింపమనకు వలెననివిజయఁ, 87

కం॥ అటుసేరవచ్చి, గొనియ, వ్వుటుఁడుస్ఫుటభక్తి నొసఁగు పరమాతిధ్య
మ్మటునిటుచూచుచు, నేవరీ, కుటిలాలక యేలతపము కోరియొనర్చుఁ, 88

ఆ॥ వె॥ గట్టుపట్టియనుచుఁగాన్పించుమామది, నిట్టికోమలికము నెందుఁజూడ
మపుర కన్న వార లావంతతలఁపరా, తపము వేడ చిటుతతనము వేడ, 89

ఆ॥ వె॥ ఎంతతపము సేసి రేని యెవ్వరుగూడ, గాంచఁజాలరట్టికాతయీమె
ఎవనిగోరిదానయూరీతిఁదపియించు, నకటయట్టికతినుఁకొకఁడుగలఁడె, 90

ప॥ అని సవితర్కముగా నొక్కింతయాఁగి విజయంజూచుచు, 91

కం॥ వటుచవలతఁటులంటి, గుటిలుఁడగా నేనువినఁగ గూడునయేనిఁ
స్ఫుటముగవినుపింపుమునీ, చటుసూక్తుల మానిమీదు సఖవృత్తిమ్ముఁ, 92

కం॥ అనవిజయ దేవియానతి, గొనియిట్ల నె నోయివిప్రకులభూషణ, నీ
మనమునఁదలఁచినయటునీ, వనినదినిజమగుచుమాకు నక్కజమయ్యెఁ, 93

గీ॥ ఈమెగిరిరాజబిడ్డ మహేశుగోరి పరమతప మొనరించు తెవ్వరికిఁదెలియ
దకట సర్వజ్ఞభావమ్మొప్రకటపరచి, యర్హణీయఁడవైనవిందైతిమాకు, 94

- గీ॥ కఠినఁడంచునునొకపల్కుకటువుగాఁగఁ, బలికితిఁకమీఁదనిటలాడవలదునీకు
నిచ్చవచ్చినయన్నాళ్లునిచటనుండి, మానవర్యలఁగొనుము నెమ్మనముదాక. 95
- గీ॥ అనినగోపమువచ్చినయటులచూచి, మొగముచిట్లించియటనుండిపోవఁదలచు
నట్టిచందము చూపియాయగజబలుక, రించుతలఁపుననుడిసవరించుగొనుచు. 96
- కం॥ ఈయమ్మఱిలువవచ్చితి, మీయొసఁగినపూజమాకు మెచ్చొనరించె
మీయితివృత్తము తెలియఁగఁ, బోయినపోకడలుమఱచి పొండికమీదక. 97
- కం॥ మాయాశ్రమనీమలుగఱ, వాయెనెకాపురములుండ నరుదెంచితి నే
మీ! యేమన్ననునందురు, పోయెడినొకమాటచెప్పి పోవఁదలఁచితిక. 98
- కం॥ వినియింటనుగ్రున్మొక్కనిఁ, బెనవటిగాఁగోయొక్కజెట్టిఁడుచు పూ
నినయదిఘోరతపమ్మని, కనవచ్చినామెయి మె గదయనుకొంటిక. 99
- కం॥ తనుచూచుచుండమన్మధుఁ, బెనుబూడిదసేసినట్టి, పెళుసుమనను,వా
నినిగూడియేమిసుఖపడు, వనితకుమీరైనఁజెప్ప వలదా! చెలులై. 100
- కం॥ తనయంతఁదెలిసికొనలే, దనుచునుజేక్షింపఁదగునె యక్కటకప్త
మ్మనుసుఖము నీమెతోడిద యనియెఱిఁగియునిట్టులుండ నగునేమీకుక. 101
- కం॥ నామహిమయేన చెప్పిన, మీమదికేటొండుతలఁచి మిత్రీత్వమ్మొక
బోమఱురొయనివెఱచియు, నామెయిమైత్రికివిరుద్ధ మగుటఁబలికెదక 102
- గీ॥ అనుచుమఱియునుబలుకుబ్రాహ్మణునిజూచి, సఖికినయ్య విశ్రవణదుస్సహసు లగుటఁ
బలికెదయ, యంతనోమహాబ్రాహ్మణుండ, పరలుమనమైత్రినిజముశాశ్వతము

కం॥ గడునుంబోకలఁబోయెద, వుడుగుమన నిద్వడకయాడె దుగునివీరల్
పడఁతులనియలుకఁచూచెదో, వడుగా యుడుగుడుగుమింకఁ బలుకకుపెమ్మల్.

కం॥ వెడఁతెరువులిచటఁజెల్లవు, గడుఁగరిపలుకులకు నేర్పు కలదేనిశివుఁ
మృదుఁబొగడిచెలియమెచ్చుం, బడయుముసమకూరునీకుఁ బరమశుభమ్ముల్.

కం॥ ఆమాటకువలుఁధూర్తశి, భామణివెడనవ్వుఁదోపఁగమలాక్షిరొ, న
న్నామహితఁబొగడుమనియెదో యామాటకునితయేల యటులయొనర్తున్.

కం॥ ఒనరించిమీదు నచ్చెలి, యనుగ్రహవిశేషమంది యరిగెదననుచున్
దననేర్చినటులయాతఁడు మునుకొనియెరుశివునిస్తోత్ర మునుజేయంగా. 107

కం॥ తొలిబిచ్చగానిబ్రహ్మక, దలదుగించినవాని నెద్దుతత్తడివానిక
గులహీనుగోత్రహీనుని దలిదండ్రిలులేనివానిఁ దలచెనాత్మక. 108

కం॥ విషకంపవిషమ నేత్తుని, విషధరభూషణుని, ఘోరవిషచూదిదకి
విషయుదిగంబరుఁడలఁచెద, విషధిశరాసుని శిరస్థవిషమయభూషున్. 109

ప॥ అను నెడల నాజయవిజయ లాంఛనము సప్రశ్నమ్ముగా నుపలక్షించి, తమ చెలిహృద
యమ్ము నెఱింగి యతనింజూచుచు 110

కం॥ వ్యాజస్తుతియో, యిదీనీ, నైజస్థితియోయటంచు, నగియెనొకతె, కా
దేజయరెండునునగునని, పైఁజాతిమఱనతనిఁజూడ వటుఁడుచు నగుచున్. 111

కం॥ శ్రీకంకాళకపాల, శ్రీకమనీయాభుజంగశేఖర! శివదో
షాకారశిరోమణీమా, కీకల్యాణమ్ముగూర్పు మీకన్నియకున్. 112

మ॥ అనిననన్ దిగ్గవలేఁచె బార్వతి యమర్షాటోపదుర్వారయై
వెనుమున్ జూడక యెంతమీటవలికెన్నిపుడు దుర్బుద్ధి వీ

నినిబోనిత్తు వెయంచు లేచిరిచెలుల్ నిర్మోక నిర్వద్భజం
గనిభమ్ముల్ పరగంగఁ జూడ్కులపుడాకల్యాణి పోనున్నచో. 113

మ॥ నిలుమిశంకరుడన్ సతీనిలువుమీ నీభక్తి తాత్పర్యముల్
విలిచెన్నన్నిటుమాడుమా యనునుడుల్ విన్పించెఁగారుణ్య ని
శ్చలముల్ సంభృత నిర్మలప్రణయముల్ సౌహార్ద సౌహార్దముల్
నిలిచెఁబార్యతియప్పరాత్పర వచోనిర్వత్సర మాధిరిన్. 114

శా॥ ఆలోకించుచుగౌరికట్టదుర నీహారాంశు సాంద్రచ్చటా
జాలమ్ముల్ సుకుమారపల్లవ వనీసంకాంతసౌభాగి ము
ద్రాలక్ష్మీసుభగమ్ములన్ గనుకనినాగిల్లు చిత్తమ్మునన్
లోలాక్షుల్ మరలింజె దోరణులుగన్ రోలంబ ముక్తావళుల్. 115

శా॥ ఆలోకించెచుగౌరితానెదుర నీహారాంశు రేఖావిభూ
షాలీహమల శేషహర రుచులన్ శార్దూల చర్మాంబర
శ్రీలీలాపరిగుంభితోజ్జ్వల తనూరేఖా విలాసమ్ములన్
కేళీమోహర సార్ద్రవీక్షణ దరస్నిగ్ధాస్య హాసమ్ములన్. 116

ఉ॥ ఆగిరిపుత్రిచూచియటు లాత్మపురాప్రణయప్రసంగ వి
ద్యాగురుమూర్తియాగిరిశు నర్చనసేయ, నవారవిందముల్
స్వాగతమిచ్చెనోయన విశాలవిగ్గోలదృగంబుజమ్ములన్
రాగిలివచ్చుభృంగమధురస్వర లీనమనోజ్ఞభావయై. 117

కం॥ సుడిబడు సెలయేఱు గిరిఁ బొడిచినదదివోలెవెనుక ముందడుగిడఁగా
నొడబాటుగననివడువున, బెడఁగుఁగనటునిలుచువడఁతి విధముంగనుచున్. 118

ఉ॥ మెచ్చితిసీతపమ్మునకు మెచ్చితిసీదు విశుద్ధవృత్తికిఁ
నచ్చిరిసీచెల్లు మనమునం దడవేటికిరమ్ము రమ్మ వి
ద్యుచ్చపలాక్షి వర్ణియను దోసము నెంతవో మేలుమేలు నే
నిచ్చితిసీకుఁ గోరుకొనుమీ వరముందగశైలబాలికా? 119

క॥ మనవృషభమదిగొవచ్చెఁ, జనుదెమ్మిసఖలునీవు శైలేందునకుఁ
బనిచెదవార్తను నిప్పుడ, యనుమానములేదు వెడలుమంటుజవదనా, 120

మ॥ అనినంబార్వతిస్వామిమీతలఁపు వేతొరీతిఁగావింపఁగాఁ
జనదెన్నండనియే నెఱుంగుదునినున్ సామాన్యగా నెంచియీ
వనితలే పల్కినమాటలొండు మెయిగాభావింపకీపాటికిఁ
ననుమన్నింప వర మొసంగుమనుచున్ గై మోడ్పులర్పించినఁ, 121

క॥ చెలులంతఁ దమ్ముఁగలయం, దిలకించు కృపారసార్ద్రదృష్టినిహరునిన్
వలగొనుచువిన్నవించిరి, లలితప్రియమృదువచోవిలాసములొలయఁ, 122

శా॥ సర్వజ్ఞుండవునీకువిన్నపము దోష మైనఁగావించుమీ
యర్వీధిమ్ముల సార్వభౌముడగు మామొజ్జన్ భవత్యేనకై
పూర్వమ్మిచ్చినకన్య నేడుగొనుటన్ పుణ్యమ్మవండించుటన్
సర్వమ్మో శుభమయ్యెఁగాని యొకవాంఛదీర్చిమన్నింపవే, 123

శా॥ కల్యాణమ్ము ఘటిల్లెమీకపుడె మాత్మభృత్కులస్వామి యీ
కల్యాణిందగనీకు బాంధవసమక్షమ్మందునర్పించి తాఁ
గల్యాణమ్ములనందఁగాఁ దలఁచుమా గౌరీమహాదేవి యా
కల్యాణమ్మునుజూడ మామనములం గౌతూహలమ్మయ్యెడిన్, 124

కం॥ ఇదియిట్లు సేయునునియు, మృదవకుంకు నెడలనుదనమథమఁడు శౌరీ
పదనమ్మచూచియుపునపు, నిత్యతెస్సయటంచు నెక్కె వృషభేంద్రమ్ముక్. 125

—* శివకల్యాణము. *—

మ॥ హిమవంతుండు కుమారికంజెలులతో నిల్లాలికర్పించి న
ర్వమహీభృంశులమున్ బ్రియమ్మమెఱయన్ రప్పించెనాలోన న
ప్తమహద్వల్ చనుదెంచి రీశ్వరుఁడుపంపన్ స్వామికల్యాణమా
హిమవంతుండట నిశ్చయించె దగవా రేర్పాటుగావింపఁగా. 126

కం॥ ఆసురులవచ్చిచెప్పిన, యామూర్తమ్మునకు వెడలనఖిలజగమ్ముల్
దామపుడువిడిసెఁగైలా, సామలకుశీసూరకటకహరిగృహములన్. 127

కం॥ జగమెల్లఁబెండ్లివారయి, నగకులపతిగృహముచేరినన్ బ్రియముమెయిన్
దగువారి నెదురుకోలాసఁ, గఁగఁ బనిచెనతండు నారు గారవమెసఁగన్. 128

కం॥ విడియించిరితగువిడుదుల, విడిసిరివారెల్లఁబెండ్లి కేడుకలాలయన్
బుడమియపుడొడ్డగెడవయి, కడుఁదడఁబడశివుడఁగన్యుగనుమఁబ్రియమునన్.

శా॥ లోపాముద్రమనోహరా! వినుమ యీలోకమ్ము నీగాసికిన్
బాపన్ దక్షుఁడులేడు దక్షిణదిశాభాగమ్ము మిన్నందె నీ
జేపోవన్మల నేనపోవలయుగానీలేక శాంతింప దా
టోపమ్మొనటుచూడుమాయన శుగాటోపమ్ముదీపింపఁగన్. 130

శా॥ నీరక్కాణమహోత్సవా తిశయమున్వీక్షించు సౌభాగ్యమున్
దూరం దేవయనుగ్రహింపునునుచుం బల్మీసమేతమ్ముగా
నాకల్యాణధనుస్సమానమహిముండా దక్షిణాశాపధూ
దేరికమ్మున్నరలింపగానరిగెఁ జెందెన్ ధాతిస్వాస్థ్యమృతన్. 131

మ॥ చతురాస్యండు పురోహితండగుచు మెచ్చందీర్చెనై వాహిక
కృతువందుంగిరిపుత్రి సన్నికలుదొక్కన్ బాదముంజాచినన్
మతితప్పెంబర మేష్టికద్ది గనునంతన్ వాలఖల్వాఖ్య వి
శ్రుతమా మానికులమ్ము నయ్యనఘు తేజోజాతమై వేల్వడన్. 132

క॥ అంగుష్ఠమాత్రీ దేహము, లం గడునక్కజపురూపులం గనుపడువా
రింగనినగియెడుసభన, ల్లంగనిపర మేష్టివాదొలంగి చనునెడన్. 133

క॥ భూసారవారిసారము, లాసర్వజ్ఞుడుగ్రిహించి యద్భుతముగదా
జేసికమండలుపురువే, కైసేసివిరించిదాన గారవమెనంగన్. 134

మ॥ విడువన్నేరకవిశ్వచందర జటావీధిన్వడించాల్చె నా
మృడుండట్టుల్లను వారిసారమును నేనీక్షింపగా గౌరియున్
గడకంటంబరికింప దానిగొనిచక్కన్ ధాతశుద్ధాత్మకడై
నడపించెంగిరిజా మహేశ్వరులకంగల్యాణ ముద్యవృత్తిన్. 135

ఉ॥ అంగజాడాత్రీయంబకుఁ డనంగునొనర్పంగనొచ్చితైల జా
పాంగసుధారతిప్రమదః రిపురా రిహృదంతరంగ, సం
సంగశుభాంగమూర్తియయి చాపలతాంచల చారుపుష్పవృ
ష్టిగురిసెన్నభమ్ము గవిసె న్మృతసెన్ సునునకిప్రకాండముల్. 136

మ॥ అది లోకైకమనోహరమ్ము. బహుపుణ్యాలోకనీయమ్ము, సం
పదనల్పమ్ము సుహృష్ట పుష్టజనతామాంగళ్య వాచాసుధా
స్పదమైస్థావరజంగమమ్ముగు ప్రపంచమైల్లనానంద వీ
చిదరాదోళితమయ్యె శంకరుడుమెచ్చె న్నామమాన్నత్యముల్. 137

మ॥ ఒకనాడిందుధరుండువా గిరిజతోనోడ్డోలగమ్మున్నచో
వికటాకారవినోద వేషుడగుచున్వచ్చేసి యొక్కండు త

క్కశయ పార్వతిఁజూచిఁచూచి యెవరికన్యావతంసమ్ము స్వా
మికి నాచేయుప్రదక్షిణమొట్టులగున్ మీరెల్లవీక్షింపుడి. 138

మ|| అనిహఁశ్శుంగనియేఁ బ్రదక్షిణమునేయు న్నెన్ననేకాంతకున్
మును నాతొయణినిల్చు పీఠముననీ పూబోడినిలెన్ బళా
గనుఁడీయంచును భృంగరూపియగుచున్నావించెనా నీలకం
తునికంతమ్మునకుం బ్రదక్షిణముఁనన్మమ్మాలు చిత్రమ్ముగన్. 139

మ|| నతిచూచెఁ బతినాదర ప్రణయలజ్జానోపగర్భమ్ముగాఁ
బతినీవోడకుమంచుఁ గన్నులనగెన్ వాగర్థదాంపత్యసు
స్థితినానవ్యపురాణదంపతుల మూర్తింగంటి మేకమ్ముగన్
శ్రుతివేద్యమ్ముగు దానిజన్మశతములే శూలంగబుణ్యాకృతిన్. 140

కం|| భృంగరటనమునమాకీ, మంగళమనియుడముగదిరి మఱచినమడులన్
భృంగరటా' భృంగిడిటీ', భృంగిడిటా' భృంగి' యనుచుఁ బిలుచుచువానిన్. 141

కం|| నుతిసేయఁగ నాప్రమధుఁడు, స్తుతిసేసెను శివులనావిదూషకుఁగనుచున్
మతిమెచ్చించితివనిశివుఁ. డతనికిఁ గరుణించెనప్పడానామములన్. 142

మ|| హిమవంతుండు కృతార్థచిత్తుఁడగుచున్ హేమాంబర శ్రేణితోఁ
గమనీయోజ్జ్వల రత్నవస్తువులతో గౌరీమహాదేవినా
ప్రమధస్వామికి నప్పన మొసఁగి సంభావించెమమ్మెల్లరన్
రమణీయప్రియవస్తు గంతతులసర్వమ్ముం బ్రతుప్తింగనన్. 143

కం|| జయవిజయఁ నా పార్వతిఁ, గయిసేసిరిశివుని మధురిగంభీరశుభా
డయవేషమ్మొఁడడవుగఁ. గయిసేతలనటులనిటుల గాడవుననుచున్. 144

శా|| అకల్యాణమనోజ్ఞవేషములతో నాస్వామివేంచేసెఁ దా
శ్రీకాంచీనగరీ గృహమ్మునకు, విచ్చేసెన్ సతీయుక్తుఁడై

యాకల్యాణమహోత్సవమ్ముగన వింధ్యా రాతియాశంకర
శ్రీకారుణ్యవిశేషమున్ బొగడుచున్ ఔదెన్నహానందమున్ . 145

కం॥ ఇటులచ్చటముచ్చట ల,చ్చటదీరవనించి శైలజానహితండ్ల
నిటలాక్షుడుకాశీముఖ, కటకములన్నిడిసిచేరె గైలాసగిరిన్ . 146

కం॥ అదేవుననుమతిఁగొని, వేదరవిరి పెండ్లివారు విశ్వపతిదయన్
మోదపడఁగాంక్షితమువిడఁ, గాఁదమతము వాసములకుఁగదలనియదులన్ . 147

ప॥ అనుటయు నమ్మనీశ్వరులు సంతుష్టచిత్తముల మహాత్మా! మహారోదయమ్ము నెఱిం
గింపవేయని యడిగిన. 148

శా॥ ఆరాధ్యాన్వయభాస్కరుండు ఒహుశిష్యా రాధితండుజ్వల
క్షీరాభోధితల్కనైజ కవితాశ్రీనాథుడుద్యత్కృపా
వారాశిప్రభ వేక్షణావృతి సదావర్ధిష్ణుసంతాన, భూ
సారభ్యప్రధమాన పద్మసుమన స్సగృహ్నితుఁడర్చిలిన్ . 149

కం॥ విదళితవైరికుమారా, భృదయమహాకావ్యరస సమున్నతికిరీ
ప్రదవీక్షణుడు నిరంతర, మ నహరస్మరణ పరమమానసుఁడెలమిన్ . 150

మంజుభాషిణి॥ పరమేశదివ్య పదపంకజద్వయీ
స్మరణోత్సవుండు నిడమర్తిభూషణే
శ్వరమంత్రి భక్తిపరివాకరూపకా
వ్యరమావిభు డు గుణబంధురుండిలన్ . 151

మ॥ హరభక్తిస్థిరవిశ్వనాథ నృపసింహారాధ్యమానోల్ల స
చ్చరణాంభోజ గురున్ భజింపఁగనొనర్పంబూను కాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్యము నందునాటవదియాశ్వాసమ్ము దీనిస్మహే
శ్వరుఁడా సేకుహిమాలయమ్ముగను శశ్వత్ప్రీతివీషేమతన్ . 152

కాంచీ ఖండము.

సప్తమాశ్వాసము 115 పద్యములు.

- కం॥ శ్రీమద్ద్వైపాచార్యుల తామరసవిహారిహరపదస్థిరసేవా
కామికమనీయవిగ్రహ, ధామ్యుఁడు సౌజన్యపరమధామ్యుఁడుజగతిఁ, 1
- క. అయ్యిందిరారమణుం డమ్మనీందుల కీట్లనియె. 2

—* కుమారజననము. *

- చం॥ వినుఁడు సతీసమేతుఁడయి విశ్వవిభుడల మోడికొండపై
ఘనకుతుకమ్మన న్నెలఁగఁగా బహుకాలముచెల్లె నంతన
య్యనిమిషు లక్కుమారునుదయమ్మను వేడి మహేశుపాలికిం
బనిచిరి జాతవేదసుని బన్నములంబడి రాక్షసాళిచే. 3
- కం॥ పరమేశ్వర తేజోమయ, శరీరమయ్యగ్నితనదు సహచరుతోడక
స్మరహరుశుద్ధాంతమ్మన, కరువొచ్చెనలఘ్నమైన యమరులపనికి. 4
- క॥ అట్లుచెంచి సమచితమ్ముగా నంతఃప్రవేశమొనర్చి. 5
- శా॥ అంకమ్మందునఁజేర్చి పార్వతిని ముగ్ధాలోకనాళిచ్చట
శంకరూర్చెడి ముంగురుల్ చిగురుచేసారించి యట్టిటగా
వంకల్ గొద్దుచు నేడు నీసాబగులన్ బండింతుగాకంచుఁజేరి
మాంకమ్ముల్ ఘటియించు శంకరుని దానల్లంతటకాజూచుచుకొ, 6

కం॥ నిలిచెనుబెడమోముయియు, వ్యలనయ్యిరు మొగము వేల్పు పవనాంకురసం
చలితమయి గారిపయ్యెడ, తొలగినదొకయింతయామె తొట్టుపడంగా. 7

చం॥ కనుఁగొని శంకరుండు మృధుగా ధరతిఁ సతఁగొనిలించె జం
కెన నెఱిచూపులేర్చి పులకంచిన మేనఁబెనంగి యోరఁగా
స్తనఘనసారకుంతుమరసమ్మునఁ బంకిలమైనహారముల్
పెనకువలేర్చు వింతమురిపెమ్ముననిల్పె లతాంగియంతటఁ. 8

ఉ॥ ఆనెఱిచూపులున్ జలితహారము తొచిటువెచ్చనూరుపుల్
మేనియొయారముల్గునుచు మెచ్చుఘటించెను మాకునిప్పడో
మానిని నీదుచిత్తు సుకుమారములీతరి తీపుభావముల్
గానముగాదె యిందనుకఁ గల్గెనొ నేఁడొకకొత్త లెవ్వియుఁ. 9

చం॥ కనముగదాయటన్నఁ దనకాఁతునిజూచి జగమ్ములన్నియున్
గనినమహానుభావులరు గానరుగాకొక కొత్త పాతలుఁ
విసరునుగాక యల్లవనవీధులు నల్లనితేటబారులై
కనుపడెఁచలించెని వెకంటిరె యీ వలీనికుంజముల్. 10

కం॥ చీమయ జట్టాడదుగద, యీమనయెలదోటలోన నెఱుకపడదొ నేఁ
డీమహిఁగలిగినవింతలు. నామనమటుఁగొంత తెలియనా యిటులనుటల్. 11

చం॥ అనుటయునవ్వి నీదునయనాంచలకాంతి తనూవలసముల్
మొనసెనొగాక వింత వనమున్ మనమున్ సరిగాఁగఁబల్కితీ
వనమున నెంచిచూడఁ బెఱవారలుగల్గు గల్గిరేనియున్
గనుపడకుండఁజాలుదురె కాంతి! భవన్మతిశంకదక్కుమీ. 12

చం॥ అనిప్రణయమ్మృపల్కి సతినల్లనజరెనతండు నామెయున్
గనుకనితోడనవ్వనమునల్గడ నట్టిటుచూచె జూచుచో
ననలుఁడునిల్చెనెట్టయెదురై సతియంతట కోపవిభ్రమ
స్వనమున నెవ్వఁడీతఁడని శంకరునింగెరలించె జాపులక. 18

కం॥ ప్రణిపాతపూర్వకమ్ముగఁ, గనలకుమోదేవియనుచు గౌరీపదభూ
మినిబడియెవహ్నియీశ్వరుఁ, డనునయమున వారిఁజూచి యువునవుననుచున్. 14

కం॥ ఆలుగకుమునీవు వేల్పులు, దలఁచినపని నిర్వహింపదలఁచిననామూ
ర్తులనొకఁడువహ్నియీతని, వలననుభవసిద్ధిగలుగు వదలుముశంకల్. 15

కం॥ అని తెలుపఁగఁదెలిసియుసతి, వనితాజనసులభదుర్ని వారకోభ
మ్మున నోయిక్మష్టపథుఁడా, చను నేనీకింత పాటి సాహసమవురా. 16

కం॥ విను మేకతముననుండుట, గనియును దెగుదారితనముగావచ్చిననీ
కును నినుబనిచిన వేల్పుల, కును సంతతిగలుగదిద్ది గుఱుతుగనింకన్. 17

మ॥ అనుడున్ శంకరుఁడోసతీ! నీతగు నెయ్యాయగ్నిన్ శపింపంగ నే
ల, నితాంతార్తులు వేల్పులున్ గనుమ స్వల్పమైనదోసమ్మునీ
కినుకంబెంచితివితగాఁగఁజను నగ్నిన్ వేఁబ్రసాదింపఁబు
త్తునిగాంచంగ నతండురక్షకుఁడగున్ దోడ్తోసుర శ్రేణికిన్. 18

మ॥ ననుమెప్పించుచుమున్ను వేడికొనియెన్గంఘాహదేవి పు
త్తుని, నీకుఁగలదట్టివేడుక సురదోహిన్ జగద్రక్షగాఁ
దునుమంజాలు కుమారుఁడింకగలుగున్ దూలించికోపమ్ము నీ
యనలుంజూడుమటన్న దేవియదియట్లాటన్ విభావించుచున్, 19

మ॥ కనియెన్వహ్ని ననుగ్రహమ్ము మెయినాగంగామహా దేవియన్
మినుముట్టెన్ దమకమ్మునన్ హరుడులోమెచ్చెన్ దదాలోకన
మ్మునఁ దేజ మ్మొకఁడుదృవిల్లుటయు శంభుడగ్ని నీక్షించి యీ
ఘన తేజమ్ముభరింపుమీవనుచుఁ జక్కన్వానిశాసించినన్. 20

గీ॥ ఆఱు మొగముల నిటులొక్కచూఱువెడలు, పార మేశ్వర తేజమ్ముపవనసఖుడు
దానుభరియింపఁగాలేకతచ్చియాడి, చనుచునొక చోటసురధునిగనుచునిలిచి.

కం॥ భరియింపరానివర మే, శ్వర తేజమువిడిచెనతఁడు జాహ్నువియందున్
భరియింప రామినదియును, శరవణమునవిడిచె నట్టిసమయమునందున్. 22

కం॥ ఆశరవణమునుగాల్చుచు, నా శరవనమిటులగాల్చునన నొక్కమహా
రాశికుమారుడు రవిసం, కాశుఁడుజనియించె జగముకనుపండువుగా. 23

వ॥ ఆసమయమ్మున. 24

కం॥ మునిపత్నీ కాముకుఁడగు, పెనిమిటిస్వాహావధూటి వివిధాకృతులన్
దనియించెనదియెఱుంగక, ముచులార్చురుదమదుసతులఁబోవిడుచుటయున్. 25

కం॥ వారలుసుగఁగోదారలు దారలుగృత్తికలనంగఁ దారావీధిన్
జేరుచునాయానతినిఁ గు, మారునకుం దాదులగుచు మహివెలసిరటన్. 26

వ॥ ఆయాఃచంద్రులు లయ్యుపవనమ్మువిడిచి శుద్ధాతమ్ముప్రవేశించుటయు నందలి నవర
త్నస్తంభమ్ములం బ్రతిఫలించిన గీతనయాప్రతిబింబమ్ముల నాజగజ్జనకుండు సాధిపా
యంబుగావీక్షించు నెడల నందుండి వీరబాహుప్రముఖులగు కుమారులుదయించినం గని
యిప్పుడతి.

27

కం॥ తనయెడలగలుగుకూరిమిఁ, దనప్రతిమలసుతులఁగన్న ధవునింగనుచున్
మనమిష్టమైన నెంతటి, పనికై నం దలఁకరనుచుఁ బరమప్రేమన్. 28

అ|| వారిఁగొఁగిలించి పరమేశ్వరునిజూచి, యాకుమారుఁడుదయమయ్యెనొక్కొక్క
యనిన నిష్పడనియు నరసివత్తమటంచు, సుతునిసుతలఁగూడిశంకరుండు, 29

ప|| పచ్చుకడల నయ్యున్నరు తల్లులకుముదమ్ముగా నారూపమ్ములఁ గ్రీడించువారిం గని
గౌరి నూరభగమ్మున నమ్మూరుల నెల్ల నొక్కటఁగొఁగిలించిన వారక్కజమ్ముగ
నొక్కటి యపట యమ్భుతమయ్యె నంత నావీరబాహుప్రముఖులతనిం దమ యన్నగ
నెఱింగి ననుష్కరించి యుచితరీతిఁగొలిచియుండి రిట్లమ్మూరుండు కార్తికేయుండు,
గాంగేయుండు, శరవణభవుఁ డగ్నిభవుండు పార్వతీనందనుం డనంబరఁగై నంత. 30

గీ|| ఏనుమున్నుగ వెల్పుల య్యెడకువచ్చి, దేవసేనలకతని నధీశుఁడేయ
నతఁడు సేనానియుగుచునయ్యసురకోటిఁ, దునిమి తూటాడిలోకవిద్రోహమాణచే

ప|| అనుటయు నమ్మనీంద్రు లమ్మూరు పరాక్రమం బెఱిగింపజేయన నతండు, 31

— * కుమారవిజయము. * —

చ|| వినుఁడది విస్త్రుతమ్ము సరవిన్వచియింపఁగనాకకాద యె
వ్వనికి నశక్యమైన నిటబల్కెదమీదగుకోర్కిదీర్ప న
య్యనలభవుండు దేవగణమంతటగొల్వఁగ మొక్కి యాజగ
జ్జనకు ననుజ్ఞమెవెడలె దైత్యనిరాసనిబద్ధబుద్ధియై, 32

క|| వెడలియటమున్నతొడరినఁ, గెడపెరుదారకునిఁ గ్రొంచుఁగీటడచేబయిన్
నడపించె రాయబారము. వడిమాపకకొంత వీరబాహునిచేతన్, 33

ప|| అట్లునడపించ గటకటంబడి రాక్షససార్వభౌముండగు నాశూరపమ్ముండు. 35

చ|| పయిఁదెగివచ్చెనప్పలుకు పాటిగఁబట్టక సర్వలోకదు
ర్జయభుజసారశోభితుఁ డజయ్యుపరాక్రములైన పుత్తులున్

నయవిమృశైతముఁడు ననంతబలములు చేరికొల్పడు
ర్ణయఫలపాకముంగుడున రమ్యరథస్ఫురదుగ్రమూర్తియై.

86

వ॥ కయ్యంపు మొన సేరుటయు నందునించుఁజే మంగలిచుగ లొక్కమ్మడి సింహనాదములు
పెలంగందలపడుటయు పోరఁఘోరస్థయ్యై నట్టియెడ.

37

క॥ నిస్త్రింశానిస్త్రింశియు, శస్త్రాశస్త్రీయును గాఁగజరిగిన సమర
మ్మస్త్రాస్త్రియగుచునటదై, వస్త్రీవరపదమువీరభటులకు నొసఁగె.

88

గీ॥ భానుళాసించినట్టియా భానుకోపు, ఁడాది వేవురుశూరపద్మాత్మభవులు
వీరబాహుండుమున్నగు వారి చేత, సమసిపోయిరియవ్వాడా సంగరమున.

89

క॥ ఆవీరబాహు వేగము, కై వెన్నిచ్చినబలమ్మునరసి ప్రళయగ
ర్జా వేగవిధుఁడగుచున్, దావచ్చెనుసింహవక్త్ర దనుజుండనికి.

40

మ॥ బహుకాలమ్మునుహస్త్ర శస్త్రములతో వారిర్వురుం బోరుచో
గుహుఁడంతంజను దెంచి యక్కుటిలునిం గూల్చెన్నహాకోధ. దు
స్సహుఁడైవచ్చిన శూరపద్మవిరధున్ శస్త్రాస్త్రధారాముహు
ర్ముహురున్నజ్జితుఁడేసె వాఁడు పెలుచన్నూర్తీభవ త్తోధుఁడై.

41

మ॥ ఒకబ్రహ్మాండముదన్నఁగానపుడు దైత్యుల్ శూర పద్మాకృతుల్
వికటాభీలబహుప్రకార వదనుల్ విచ్చేసియాకొంచ దా
రకశక్తిన్మటుమాయమైరి మగుడన్ బ్రహ్మాండముల్ దన్నఁగా
నొకమాత్రన్ హరియిం చె నాతఁడతఁడున్ హుంకారముల్ సేయుచుగా.

42

క॥ మాయాబలమునఁగెడసిన, యాయసురులబ్రదుకఁజేయ నల్లననగుచుగా
మాయించివారిమగుడున్, వేయేండ్లునునీకునిండ్ల నిలునిలుమనుచుగా.

43

శా॥ ప్రిబల్కుల్ చిఱుగజ్జలె యలరునుబ్రహ్మణ్యదేవుండు, తే
జోబాభాసమువిశ్వరూపము తపశ్శుద్ధమునాల్చెం దపః
పాంబల్యమున నమ్మహాత్మునికృపా భావప్రభావమున
మాబోటుల్ దరియింపఁగంటిమి జగన్మాంగళ్యమారూపముగ. 44

కం॥ మిలమిలనుమెఱయుగన్నులఁ గలిగినవివయము తెలియఁగా నేరమట
దల తెగినశూరపద్మండు, కలనంగనిపించిమరలఁ గన్పడఁడయ్యెగ. 45

ప॥ మేమెల్లర మమ్మహాద్భుతమ్ము వితర్కించునెవల నుబ్రహ్మణ్యుండు విశ్వరూపమ్ము
నపసంహరించుటయు. 46

మ॥ శిఖవాహమ్మును గుర్కురధ్వజమునుక సేవింపఁగావచ్చెనా
మఖనాధుండుశుమారు నిన్మనములన్మార్కెల్లఁ జిత్రమ్ముగా
శిఖపైఁదాండవమాడి యాధ్వజముగై సేసెంగుమారుండు వే
సుఖమైవీచెను మందమారుతముస్వస్రొతః కణాన్వితమై. 47

మ॥ అరుదెంచెబర మేశ్వరుండు సతితోనాతల్లి కాఁగిల్లలోఁ
జిఱునవ్వుల్ గురియంగ స్వామివిడిసెన్, జేయొత్తి యాబాలునా
శరశస్త్రప్రవ్రణశంకల స్థడవెనాశర్వాణి, దానవ్వుచుగ
బరికించెన్ హరుఁడా సతీపుతులసర్వప్రాణి సంఘములగ. 48

కం॥ ఇదేసమయమనుచునిందుఁడు. గదియఁగఁజనుదెంచినన్న గాఁబనిచిన నే
నిదిలెస్సయనుచుశివునకు విదితముగానతనికోర్కి వినిపించుటయుగ. 49

శా॥ ఆసర్వజ్ఞుఁడందీనికింత వలెనా! యల్లుండు నేడయ్యెనా!
యీసందర్భము నీసహోదరకునీవే చెప్పుమంచాడె, నే
మీసేనానికిమాతనూజల కీకంబెడ్డింగటాక్కింపు మా
నాసంతోషతరంగితాక్కి యగుచున్ గౌరీ మహాదేవియుగ. 50

గీ॥ ఇంతకంటెరుమతీయునిం కేమివలయు, ననుచుఁబతిఁజూచెశివుఁడుతథాస్తటంచు
నగియెజగ మెల్లఁగొనియాడదగినరీతి, జరిగెఁగల్యాణమహామునాస్వామికంత, 51

కం॥ కన్యాదానము సేసితి, మాన్యను లవలీకుమారి మఘవుండునుసౌ
జన్యయుత దేవ సేనను, గన్యాదాన మొనర్చెస్కందునకురహిఁ, 52

కం॥ నాకొమరితలయి యొక్కట, నాకొమరునికై తపించి యభవువరమునఁ
నాకాధీశ్వరసుతవై, యాకన్యకలిప్త ఫలము నందిరియట్టుల్, 53

గీ॥ అతనిభజియింపిపడసి యిష్టార్థకోటి నెల్లవారునుదమతమయిరవులంతఁ
జేరిరాన్వామిసేవించువారికెపుడు, కలుగదాపద శుభములు గలుగుచుండు, 54

ప॥ అనుటయు నమ్ముచులు సుబ్రహ్మణ్య పతిష్ఠాది విశేషమ్ములు మాకెఱింగింపవేయనిన నా
రిమారమణుండు.

55

— * ప్రతిష్ఠాది విశేషములు * —

కం॥ అడుగఁగవలసినయర్థము, నడిగితిరోయనఘులార! యవనిఁ గుమారుం
గడుభక్తి నిలుపువారలు, పడయుదురక్షయ్యపుణ్య ఫలములుపెక్కుల్, 56

కం॥ లవలీమనోహరుండా, శివనందనుగుహుఁబ్రతిష్ఠ చేసినవారల్
వివిధాభీష్టములంగని, శివలోకమ్మునవసించి చింతెదరఘముల్, 57

ప॥ మతియు నొక్క విశేషమ్ము గలదు.

58

కం॥ సుతకాములు చితకాములు, వ్రతకాములు నమ్మహాత్మువలన నిజార్థ
స్థితిగందురతనిఁ దలఁచిన, సతతము జయమగును గార్యసంగతులందుఁ, 59

ప॥ మతియుం బ్రతిష్ఠావిశేషమ్ములు చెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు.

60

- కం॥ దేవీప్రతిష్ఠనలిపిన, కోవిదులిలఁ బుత్రపౌత్ర గురుభాగ్యయశ
శ్రీపడసిపార్వతీపద, పావనలోకములు పడయువారలుసతముఁ. 61
- కం॥ ఉర్వివినాయకునిలిపిన, నిర్విఘ్నఫలదయమ్ము నిస్తులకవితా
సర్వకలాకౌశల్యము, నిర్వాణముగలుగునతని నిర్మలకరుణఁ. 62
- గీ॥ వీరభద్రుని నిలిపినవారుభువిని, గార్యసిద్ధిని శాత్రువత్కాశనమ్ము
గాంచియిహపరలోక సౌఖ్యమ్ములందు, వారువారికి నొరయగువారులేరు. 63
- గీ॥ కాలభైరవుని ప్రతిష్ఠకలిహరమ్ము, వృషభనిప్రతిష్ఠ ధర్మార్థ విభవకరము
సంగతానేకజనన నిస్తంద్రప్రణ్య, కలనలభియించు నరయలింగప్రతిష్ఠ 64
- కం॥ శివశిద్ధాంతవిశారదు, శివభక్తుజ్ఞతాశుశాంతు శివవర్తనునిఁ
భువిమనుషంగలుగు సంతత, శివలోకనివాసఫలము చేలఁగుశుభమ్ముల్. 65
- కం॥ ఇవిప్రత్యక్షేత్రమ్ముల, నవునందువిశేషఫలము లఖిఁజగమ్మా
శివమయమయగుట చెందును, భువిదిరముగఁబూర్ణఫలముపొసఁగంజేయుఁ. 66
- నీ. కరవీరమునబ్రహ్మ కర్ణికారమ్మున, వాణిబిల్వమునందు భార్గవియును
ఓకముననేనర్క వత్రిసుమమ్ములఁ. గపిలుండుసంపెఁగం గార్తికేయుఁ
డలరు, నమేయల నఖిలగళమ్ములు, మందారమున శతమఖుఁడువెలయు
బున్నాగమున వాయువును బావకఁడు, శిమి, గనకమ్మునను యక్షగణవిభుండు
- గీ॥ పుండరీకమ్మునందుఁ దానుండుశివుఁడు, నుమయునివసించు నెమ్మిసీలోత్పలమున
నెఱిఁగిపిననుబూజింప నిష్ఠసిద్ధు, లలరు భక్తులయిండ్లనిత్యమ్ములగుచు. 67
- కం॥ ఇవియొకటిపడయనేరని, శివభక్తుడకంపవిమల శివభజనసుధా
నవనవమనోరవిందము, శివునకునర్పించిపరమ సిద్ధింబడయుఁ. 68

- కం॥ ఆలయమంటవగోపుర, శాలలుగట్టించుపుణ్య శాలులుతుదకుఁ
గైలాసమునవసించెద, రోలినినవ్వారివంశ మున్నతిఁజెందుఁ. 69
- గీ॥ కనులదొరసినసతిమహాగౌరియనుచు, నరయుభక్తులుశివరూపులనుచునొసఁగు
నదిశివార్పణమనుబుద్ధినరసిపాయ, కుండునాతండునిత్యముక్తుండుధరణి. 70
- కం॥ తనుఁగొలుచువారికంటెను దనభక్తులఁగొలుచువారిఁ దనియించుశివుఁ
డనుటకన, నాదిదేవుఁడు, ననునాభక్తులనిదర్శనములుగఁ జేసెఁ. 71
- కం॥ అదిగనక కుయుక్తులతో, నదియిదియనివాదమాడు నధములుజగతిఁ
దునిమొదలులేకచెడియెద రిదియెఱిగిభజింపవలయు నీశ్వరుపతముఁ. 72
- గీ॥ నాదుభక్తులుననఁగనున్నారెయొకరు, సకలమీశ్వరుఁడావేదజనకుఁగనక
వాదులాడుచుఁగాలమ్మృత్యుర్ధపుమ్మ, పతికులుందురునరకకూపములయందు, 73
- కం॥ శివభక్తులనఁగనుభకర, మపుభక్తముజరులునిద్ర) నందెఱిలేళఁ
దపుమేల్కొనుసమయమ్మృత, శివునికథ్యానిపవలయుఁ జెనరనిబుద్ధిఁ. 74
- గీ॥ ప్నానభోజనపానాదినయములను, మానమునశివుఁగొలువనొమానసమునఁ
తపముదానమ్మయజ్ఞమ్మృజపముసలుపు, వారువానికిదొరయగువారుగారు. 75
- గీ॥ ఆత్మఁడగుగాకయితరులకార్తియిడఁగఁ, జనదుచేతనుమాటనుమనముచేతఁ
బరధనమ్మలకయియాసపడఁగఁజనదు, ఋతమహింసయఁదగదెన్నఁడేనివిడున
- గీ॥ ఇంది)యమ్మలనొడుచుటయూచువిడుట, సర్వభూతసమత్వమ్ముపాధుసేవ
శాంతిగురుజనశుశ్రూషశత్రువునకు, నైనయుపకృతియిడఁజాలునమృతపదము
- కం॥ తనధర్మమ్మృతమడిసినఁ, జనుఁబరధర్మమ్మడగుల జనదెన్నండుఁ
ఘనదుర్గంధయుతమ్మగు, తనువువ్యాధిగఁదలంతు) తత్త్వజ్ఞులిలఁ. 76

- కం॥ శివమయమఖిలజగమ్మని, యవిరళనిష్ఠభజించునది, యదియెఱుంగం
గవిశిష్టధర్మముగుటన్, భువినిదియెవ్వరికిఁగాని ముఖ్యమృరయన్. 79
- కం॥ శివునకుఁబరమ్మలెదని, శివమత్రమ్మనుజపించు సిద్ధులుమాన్యుల్
భవరోగహరణకర్మకు. లపువారలునాకుఁబి)మత మాగ్నిమలెండున్, 80

—* కాంచీపదనిర్వచనము *—

- ప॥ అనిసంగృతార్థచిత్తమ్మల నమ్మతులు గాంచి పదనిర్వచనమ్మ తెఱుగఁజేసింప జేడు
టయు జాలక్ష్మీశ్వరుండు. 81
- గీ॥ అగుఁగకారమ్మబ్రహ్మరుద్రార్థకమ్మ అంచితమ్మయిదానిచేఁగాంచియయ్యె
నుత్తమాంగమ్మనలెనుత్తమైత్తమమ్మ, నఖిలమఖిలహరమ్మయికాంచియయ్యె
- గీ॥ వినుత్రిమూర్తులమగుమమ్మవిశ్వవిభుఁడు, కాలకంఠరుఁదెలుపుఁగకారపదము
అమృతమానందమయమనిత్యమ్మపరము, కాననయ్యదియయ్యెనుగాంచిపురము.
- గీ॥ అయ్యెనునకమ్మలమ్మహోవ్యాధునకును, నాదిభిక్షునికాపీనమయ్యెఁదిపుర
హరునియశ్వమ్మలెవ్వియయ్యఖిలవేద, ములునునటరాజుకాలియందెలుగనయ్యె
- గీ॥ అట్టినిగమమ్మలయ్యెనేకామ్రవృక్ష, మందుశివుఁడుజ్యోతిర్లింగమగుచువెలసె
నయ్యెవాచకరూపకామాక్షియతని, కతఁడువాచ్యుడమేయుఁడేకామ్రవిభుఁడు.

ప॥ కావున నప్పరమేశ్వరండు దనకుంబ్రీతికరమ్మలగు, శంభుమయో భూమయస్కర, శివ
శివతఁమ్మలను నామమ్మలకంటె నేకామ్రవాధనామమ్మనం బరమహృష్టుడగు, భక్తా
సుగ్రహక్రత బహువిధవిడంబునండగు నప్పరమశివులీల అనంతమ్మ అమేయమ్మలది
యట్లుండె మన్నొకపక్షుడు. 86

- ఉ॥ దాగురుమూతలొడెడు బెడంగున మందర రమ్యకందరా
యోగికనుంగవక్త, గిసల యోదరకోమలపాణిమూయు, గౌ
రీగజయానకేల పసరించుచునోగిరిరాజపుత్రి, నీ
యాగడమింకఁజాలునని యవ్విభుఁడల్లన నవ్వియిట్లనున్, 87

కం॥ పారపాటుగాదెతరుణీ, సురలకునన్నమ్ముభూమి సురవరకార్యా
చరణాధారముజగతీ, శరణముకనుగవనుమూయఁ జనునెతలంపన్. 88

కం॥ ఉడుగుడుగుము ననునంటకు, వడఁతీయెడఁగలుగనిలిచి పలుకుమటన్నన్
జడిముడిపాటునబలుకున్, దడఁబడవెఱఁగొనుచుగతియుఁ దనపతికనియెన్. 89

కం॥ చనవెంతయున్నఁబెద్దలఁ జెనకుటగడుసేగియునుట సిద్ధమ్మయ్యెన్
గొనె తెచ్చుకొన్నయీతఃస్వను దొలఁచునుపాయమేది పురహరచెపుమా. 90

కం॥ అనుటయుఁగాంచికేజచుమా, యనుకంపనుదవముసేమ నడఁగునటన్నన్
జనికాంచిఘోరతపమును, బొనరిచెగిరి రాజబిడ్డ పుణ్యవ్రతయై. 91

మ॥ అనుకంపానదిపొంగిపొరగను నయ్యార్థన్బరీక్షించి, కై
కొనియెన్ శంభుఁడు తస్కరుండగుచుఁబెప్పుల్ శ్రీడలాగారితో
నొనరించెన్ మముబొంట్లు గొల్లఁగనుదానొడ్డోల గమ్ముండియె
ల్లనుగోళమ్ములఁగాచు వెన్నెలలుచెల్లన్ బిల్లిలేనవ్వులన్. 92

మ॥ మఱియు నిట్టివిశేషమ్ములు పెక్కులుగలవుగావున. 93

కం॥ నివసించినస్మరియించిన, భువిముక్తి నొసంగుకాంచి పురమునకునొకం
డవురాటియనఁగఁజెల్లమ, తవునదితనసాటితానె ధన్యత్వమునన్. 94

ఆ॥ వె॥ కామకోటియనఁగఁగాంచికనగునటఁ, గామితములుకోటిగాఫలించు
నటఁద్రీమూర్తులుపుట్టియణఁగితి మొకకొన్ని, కొల్లుగానఁగామకోటియయ్యె. 95

కం॥ కాంచినినేకామ్రోశ్వరు, నంచితఁగామాక్షి దేవి ననుకంపనుసే
విండినధన్యుండగు వే దెంచఁగనీత్రము సాటియేభవనమునన్, 96

కం॥ అనివిరమించినవిష్ణునిఁ, గని మొక్కుచుభస్మపదవి గనుఁగొనిమునులున్
జనిరిఁదిర కేలూతం. గొనిహరియునుదనదుగొలుపు కూటమువిడిచెన్ 97

ఉ॥ మానిన రేణ్యులార శుభమార్గ మొరంగఁగఁజాలుగాక, యీ
దానఁగుచుజ్ఞమున్ దపము ధర్మమపత్యమురత్యమీశ్వరు
దానతథక్తివశ్యుడఁగు నాతనిఁజేరఁగఁ జిత్తశుద్ధ్యను
ప్రాసముమూలమిందియి వశంవదులన్విభుఁ జేర నేర్తురే. 98

కం॥ అరిషడ్వర్గముత్రిప్పలఁ, బొరలెడుయతికన్నమిగులఁ బూజ్యుండగుదు
స్తరసంసారమునందున్, గురుతరనిజధర్మవర్త నుండఁగు నేనిన్. 99

కం॥ మీరెఱుఁగనియదియున్నదె, యారయవాపలుకులందు నయిననుననున్
బేరిమిమన్నించుకృపా, వారాన్నిధులారపోయి వచ్చెనసెలవా? 100

కం॥ అనుసూతువిడువ నేరక, యునువిడిచిరివిడువఁదప్ప కునికిన్ మానులే
చ నెనాతఁడంతవారలు, చనిరా కాంచీశుఁగొలువ సంభ్రమపడుచున్. 110

—* మునులు కాంచీశ్వరుని భజించుట *—

ప॥ అట్లు వెడలివారిలెడతెగని ప్రమాణమ్ములఁ గాంచీశ్వరమ్ముసాచ్చి యథోచితమ్ముగం
దీర్ఘవిధులొనరించిన. 102

—* చతుర్ముఖీ కందము *—

కం॥ సోమార్థమాళినిరుపముఁ, బ్రేమన్ జగములనుగనిన వేలుపురగుణున్
సోమసఖుభక్త జననిధి, స్వామిన్నగధరునిబా దభాసురనిగమున్. 103

కం॥ కనివినయభరితహృదయులు, మునులటర్మరహరునిహరుని బురహరునభవున్
మనములనిముడనిశుతుకము, ననుబొగడిరివివిధమధుర వవనవగతులన్. 104

కం॥ స్మరహరహరభవశంకర, వరదమహాప్రభవయభవ భర్గవరతవః
పరపరమభక్తసంగత, గరకంతయనంతశర్వ గంగాధరణా. 105

కా॥ శ్రీకాంచీనగరీశ్వరా, శ్రుతిశిరశ్శుద్ధాంత పాదాంబుజా
రాకాచంద్రకలావిభూషణ, సువర్ణక్షోణిభృన్మందిరా
శ్రీకాంతాకమనీయ సాయక! సతీశృంగారితార్థాంగ, యో
యేకామేశ్వర లోకరక్షక! పురాణీమమ్ము బాలింపవే. 106

సగ్ధర॥ మాళిసజ్జంజుభూషా మధురసురధునీమజరీ మంజరీతి
శ్రీలేఖాచంద్రోచిశ్శ్రిత కపిలజటాస్నిగ్ధ బంధాభిరామా
శైలేంద్రోదారపుణ్యోచ్చయఫల తనుజాసంగ తార్థాంగ రంగల్
వ్యాళీచర్మోత్తరీయా, యభవ, పరమ, యేకామ్రలింగాశుభాంగా. 107

లయహారి॥ చదువులును గిదువులును జదువఫల మొదవునని
మఁదిదలఁచి మద మొదవ బదరితిమి పెక్కుల్
తుది మొదలు గననితోలు చదువులను మొదవులను
ముద మొదవఁ బదిలగొను సదయునిపదమ్ముల్
గదియమదు లుదరినవి యిదెయదను దయపొదల
గదలుమ్మదువదములను వదలమిట రమ్మా
మదనహరి! పదనఖరి! కదనపర హృదయచర
సదయహర ప్రదరహరి కదరిలయహరీ. 108

మ॥ తలఁపుల్ చేరనినీస్వరూపము నిటల్ ధ్యానించు మాదోసముగా
దొలగింపందయసేసి మాభవములకదుగించినీపాద ని
శ్చలమాచిత్తమనుగ్రహింప గదెయోసర్వజ్ఞ! పాపాటవీ
క్షణసూక్తిరకుతారవీక్షణ కృపాధారైక ధారాహతిగా. 109

ళా॥ కామాక్షీమృదులస్మితా, మృతఝుకుల్ గంగా ప్రవాహములై
సోమోత్తంస! శిరస్సోజ మధులైశుభ్రాంశు రేఖాశులై
సామేనక్తఫణిహర సుందరములై సాభాగ్యముల్లిదై. నో
సామీయామధురాకృతినైఱసి నిచ్చల్కముఁ బాలింపుమా. 110

కం॥ అనిప్రస్తుతింపదమన, ముగ్ధులకుఁబాడచూపిభుజగ భూషణుఁడెలమి
దను వేడునిష్ఠఫలముల, ననుగ్రహముసేసికనుల కగపడఁడయ్యె. 111

ళా॥ శ్రీమన్మల్లమపల్లివంశ విమలక్షీరాబ్ధిమందార, శ్రీ
సోమారాధనతత్పరా! గురుమనశ్శుద్ధాంతసంచార. ని
త్యామోదోజ్జ్వలమానసా, బహులశిష్యామేయ పుణ్యాకృతీ
శ్రీమల్లేశ్వరపుత్ర మత్తతిపతీశ్రీదుర్గ మాంబావతీ. 112

కం॥ శివలెంకామృతలింగ, ప్రవరమనశ్చరణశీల, బ్రహ్మవిదగ్ర
స్తవనీయతత్సమర్పిత, సువర్ణరుద్రాక్షహర, సుందరమూర్తి. 113

మాలినీ! సువినయమృదుభావా నూనృతాత్మామభావా!
కవికులపరిగేయా! కావ్యవాగ్భాగధేయా
వివిధసుగుణభూషా! విశ్వదాతృప్రతోషా
శివకరమధుమూర్తి! శిష్యచిత్రాబ్జవర్తి. 114

మ॥ గిరిజాదేహవిలీనపుణ్య గృహిణీకీర్తి స్ఫురచ్ఛందికా
భరితాంతఃకరణుండు వీరనయోనర్పంబూను కాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్మ్యమునందు నేడవదియాశ్వారము దీనిన్మహే
శ్వరుఁడాత్మీయసతీశిరః కుసుమభూషారీతిఁ బోషించుతి. 115

శ్రీ కాంచీ ఖండము .

అష్టమాశ్వాసము .

కం॥ శ్రీమద్దుర్గాహృదయన, భోమండల తరుణ మిహిరమోహనమూర్తి
శ్రీమల్లికార్జునారా, ధ్యా మత్సద్వార్ఘ్యకమలదామాభరణా, 1

—• మా క క వి చ రి త్ర ము —•

గీ ॥ కంచికామాక్షీతల్లిసేవించియొక్క, మూఁగవంచశతశ్లోకములరచించె
వానిచరితమువిస్మయావహముకరము, విన్నవించెడమాతండి) వినఁగడయ్యు!

చం॥ కలఁడొకబ్రాహ్మణోత్తముఁడు కాశికనాముఁడధీతవేదుఁడు
జ్వలశివభక్తిభాసురుఁడు సారవిచారుఁడు శాస్త్రవైభవుం
డ లఘుపురాణమర్మవిఖలాగమకోవిదుఁ డార్యవర్తనుం
డలఘుఁడు పుణ్యతీర్థమహిమానుభవజ్ఞుఁడు నైచెలంగుచుగా. 2

మ॥ గతుటుంబుండుగుబాంధవుండునయి, విశ్వక్షేత్రయాత్రాగము
త్సకచిత్రమున భక్తసంఘములు తోడ్పొరగాసేవించె, న
త్యకశంకస్థిరభక్తిబెక్కులగుదివ్యక్షేత్రముల్ చేరఁగాం
చికిఁగైవల్యసతీవలగ్నవసతిశీలాలసత్కాంచీకా. 3

కం॥ కామాక్షీకరుణావీ,తా మధురపవిత్రవారికంపావీచిగా
దామెల్లఁగుంకి చేసెను, సోమునకభిషేకములను శ్రుతిసూక్తములగా, 4

గీ ॥ అచటివేల్పులనెల్లరసభినుతించి చేసివిధులెల్లనాతీర్థసేమయందు
విడిసియొకమండపమున వెలదితోడ, ననియె,నాతందు వినబంధులూడరమున, 5

- శా|| కంటేయోమితమధ్య! యెయ్యెడలనిక్కాంచీవిలాసమ్ము ము
క్కంటిన్నెజగుణవృభావమున నేకాంతామృభూచారిలోఁ
గొంటంజాటెడిసారసారస, సరకుజన్మరాశధ్వనుల్
వింటేసాధకపోతఘూంకృతిమరుద్వీధీశుకాలావముల్. 7
- మ|| చరితార్థత్వముగంటి వల్లభదళచ్చాంపేయసారధ్వసం
భరితఁ సారస, సారసాంచదనుకంపంగోకిలాలావ, వి
స్ఫురితఁ సంచితశంకరవృణయనీశుద్ధాంతరంగఁ శుభా
కర నీకాంచీనిగాంచుపొంటెఁ ద్రిజగత్కైవల్యసంధాయినిఁ. 8
- శా|| ఆ భూమీసురమాళి, బంధుల మొగమ్మై యిట్లునుం గంటి రే
యీభూమింబరివక్వ పుణ్యసుగమమ్మినారికేళాటవీ
శోభల్ దుర్లభముల్ మఱొండు నెడలఁ మృత్యుమ్మలేనస్సవం
తీభంగమ్ములువాహినుల్ పికరవోద్వేలమ్ములీయామృముల్. 9
- ఉ|| ఓ వృధుపుణ్యమూర్తి కనమో వినమో మునుతీర్థరాజి, నెం
దేవురమీపురమ్మునకునీడగునే, నిగమాగమోజ్జ్వల
శ్రీపరిపాటిఁజాటెడి, ధురీణములైన. పురీవనీధునీ
ప్రావక సద్విజప్రకరపాఠములోంకృతినాదమాధురిఁ. 10
- కం|| ఆను నెడనాగృహమేధిని మనమునఁగాంచీనివాస మహిమముమిగులఁ
బెనఁగొనఁబెనిమిటికనియెఁ వినయమ్మును సిగ్గువెల్లివిరిసిననుదులఁ 11
- మ|| ఆనఘా మీదుననుగ్రహమ్మునను దివ్యక్షేత్రముల్ పెక్కుఁగాం
చను, సేవింపను, బాపపుంజముల నొంచంగలె, నాత్మాశ్రయ
మ్మున వృక్షమ్ములు పక్షులుఁ గిరినడుల్ పూజ్యత్వమొఁగాంచు, కాం
చీనివాసమ్మది యెంతవారికొకదా సిద్ధించుజన్మమ్మునఁ. 12

కం॥ అనఁదననిశ్చితమాయం గన, వలుకుటకలరియతఁడు కామిని యిదెనీ
మనసెట్ల యట్లయుండుద మనియెం దన్బంధుజనము నటఁగొనిదినముల్. 13

కం॥ నివసించిసెలవుఁగొనితమ నివాసములకరిగిరంత నెలతయుభక్తి
శివురాణిఁగామాక్షిని వివిధవ్రతనియములులను విడువకఁగొలిచెన్. 14

కం॥ కొలిచినభక్తికిమెచ్చుచుఁ గలలోనఁగానిపించి కామాక్షి; సతీ!
కలకోర్కి తెలుపుతనవుడు వెలఁదియనాయమ్మ మొక్కివినయమెసంగక. 15

కం॥ నుతునిమ్మునాకునొక్కని మతిమంతుని నీదుభక్తిమహితుననంగా
సతి! యిచ్చితిఁగొనుమని, యా, నతియంతర్ధానమందె నతిమతుకమునక. 16

గీ॥ విభునిమేల్కొల్పియతనికివిన్నవింప నగుచునాతండు నెంతకుడగవునీవు
భవునియిల్లాలుదామెచ్చినచ్చినవుడు మోక్షమడుగక కొరితేవుతునొకని. 17

చం॥ అనిన వెఱంగుపాటున మహాత్మ! చిరంతనవాంఛితమ్మునా
మనముననాటియున్నదది మాన్పగరాక కుమారువేడితిగ
జనపుననాయొనర్చినది సాహసముకొమియింపుఁడంచు నే
డినమగనాలి మెత్తనినుడిన్వగ డిందగనాతఁడెట్లనున్. 18

పంచచామరము॥ విచారమందనేల యిటులభీత హరిణనేత్ర). నీ
దుచింతిత్మునాకు నధికతోషకరమునంచు, నా
శుచివ్రతుండుదేర్చెఁ దనదునుందరిని గ్రమమ్మునన్
బచేళిమమ్ము పుణ్యఫలమనంగ నొకకరత్తునక. 19

స్వాగతము॥ కాంతమోముతేలివికాంతులనించెన్, వింతవింతలగువేడ్కలుమించెన్
గొంతతగ్గెఁదళుకుంజిగిచూపుల్, అంతకంతకుఁబ్రయాసముపెచ్చెన్. 20

చౌవద|| గగనముభూచక్రమ్మటుగ్రమ్మె, మొగిళులుమేరువుమొగలను మొగిడె
ధగధగ తెలివద్దమువికసించె, పొగరుడిగిననూర్పులువిడచెటల్ . 21

తొదకము|| మంచిముహూర్తముమంగళవేళ, గంచెనుభూమరకామినియంత
బంచశరప్రియభాసురదేహుక, సంచితపుణ్యవిశాలునిబాలున్ . 22

మణిరంగ బాలుఁడునాశశిబాలకులీల, గ్రాలుచుబెరుగన్మదమందె
ము|| బాలమాతయునాధునితోఁదా, నోలలాడెమహోత్సవమందుక. 23

రథోద్ధత నెమ్మిబాలునువనీతునిఁగాఁగజే, నెమ్మహీనురుఁడు నెప్పవేదముల్
ము|| ఇమ్ముగాఁదెలిపియెల్లశాస్త్రతం, తమ్ములందనసరాసరిదిదెన్ . 24

వంశస్థము|| జయించెవిద్యత్సభలకబుధేంద్రులక, నయుంచె కీర్తుల్ నలినాల్లుదిక్కులన్
అయోజ్యులందై యతఁడెల్లవెంటఁదం ద్రియంతవాఁడన్నికుదందెనెల్లెడన్ 25

జలోద్ధత భజించెగురులన్యహించెనయముక యజించెహరునిస్సప్తంబరతరుక
ము|| బ్రజల్ ప్రభులు తనభజంపగురుడై ద్విజాధరణమిందియమ్ములొడిచె
వ. అంత నాపుణ్యదంపతులు తమకుతుండు శివశర్మగుణసమృద్ధికినలరి యతనికిం బరిణ
యమ్ము సేయందలంచి రప్పడాగ్రహమేధి. 27

ఇంద్రవంశ|| ఇందీవరాక్షిహృదయారవిందముల్ కందించుసౌభాగ్యముగల్గువానికి
డెందమ్మునంబెండిలిసేయుకోరిక జెచ్చెన్విచారిం చెనుబుణ్యబాలికన్ . 28

తామరస|| కులవతిఁబావనిఁగోమలరూపక జెలఁగుచుఁబెండిలిసేసెఁగుమారుం
డలఘుఁడు పెద్దలయాదరమించన్ మెలగెనుగేహినిమేల్నడవడిచే 29

చం|| కొడుకునునమ్మిశీలయగుకోడలుఁ దమ్ముభజంప భక్తిమై
గడపియొకింతకాలమును గౌశిమఁడీశ్వరసన్నిధానమున్

బడయఁగఁగోరి, పావనతపస్థితి, నంతటనిశ్చయించియా

కొడుకునుగోడలింబలికై గూరిమితోనొక కొన్నిధర్మముల్ .

30

గీ॥ ఎఱుఁగునివిలేవురూఁకు, మీరెఱిఁగియున్న, నెఱుఁగఁజెప్పఁగ, తప్పక, యెఱుకపఱతు
నన్నియాశ్రమములయందునఱయబెద్ద యగుగృహస్థాశ్రమమురత్నమట్లుశిలల. 31

గీ॥ ధర్మమర్థముకామమనోత్రియము నెపుడు చెలగివరస్పరరుద్ధమైచెడకయుండ

నడచికొనుటదిలెస్స, దినముదినము వలయులింగార్చనముజేయఁబరమభక్తి

32

గీ॥ గురునకగుఁగాకతనదుకాపురముచెడఁగ నీతియొసఁగుటదోసమెందేనిఁగాని

యెంతలాభముకూర్చెడివేనియైన గూడనిల్లాలిమదిచుఱఁజూడుపనులు.

33

గీ॥ వంచయజ్ఞమ్మలనువీడవలవదెపుడు నగ్నిపూజనమగుదేవయజ్ఞమనఁగ

నమరఁబితృపూజనముపితృయజ్ఞమగును భూతయజ్ఞమ్మప్రాణులపోషణమ్ము. 34

గీ॥ అతిథులభ్యాగతులువిప్రులనఘమతుల యర్చనమ్మగుమానుషయజ్ఞమనఁగ

నమలఘుగృహస్థామవేదాధ్యయనము బ్రహ్మయజ్ఞమ్మనాభువిఁబరఁగుచుండు. 35

గీ॥ అరయశివలింగభూతిరుద్రాక్షలెపుడు విడకతాల్పంగవలయునువిమలభక్తి

జపముసేయంగవలయుఁబంచాక్షరమ్ము ప్రాణమున్నంతవఱకునుబ్రత్యహమ్ము 36

గీ॥ అన్నముభుజించువేళనూర్యాభిముఖుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడైనఁగావలెఁబంచజనుఁడు

అరయఁబరదారగమనమ్మనంతకంటె సకలశుభనాశకముదివాసంగమమ్ము. 37

గీ॥ జీవనమునిలుచుమాత్రభుజింపవలయుఁ గానిభోజనమాత్రమ్ముగాదుబ్రతుకు

ఇదియహింసనుసాధించుటెంతలెస్స హింసతగునొంటనిదియునుహింసయగుట. 38

కం॥ ఋతమమృతము, ప్రిమృతమ్మును మృతమునుసత్యానృతముశ్వవృత్తులయందున్

క్షితిజనుఁడుతనదుదేహస్థితికైధనసంచయమ్ము సేయగవలయున్.

39

సీ || ఋతముంచళిలము, నమృతయాచితమగు, మృతముయాచితముప్రమృతముకృషి
యు, సత్యానృతమ్మనఁజనునువాణిజ్యమ్ము సేవశ్వవృత్తికున్పితలమమ్ము
నరయనజహ్మమ్మునశతమ్మునైనజీ వనముప్రాణులకెల్లవలయు నెపుడు
నాభిజాత్యమ్మునకర్థమ్మునకును సుశృతముప్రాయమునకుఁగృతమునకును

ఆ||వె|| దగినవారితోడఁదగుఁజెల్మిసేయంగఁ దగనివారిదండఁదగదుచేర
ఋతముప్రియము పలుకుఁడెన్నిండుగానియ, ప్రియముఋతముపలుకులెడలఁ
జనదు 40

కం|| అడుగుటయూలస్యముగా నడిగినదేయింతయైన, నగునీయంగా
బొడమెడునస్తమయమ్ముగు, నెడలంగనరాదుతపను నెక్కాలమునఁ, 41

గీ || నీటనుమియుట, దోసిటనీటిఁగొనుట, సంధ్యభుజియించుటయుశూన్యశరణమంచు
నొంటినిదిఁచుటయునిద్రనున్నవాని మేలుకొలుపుటయెన్నండుమేలుగదు, 42

గీ || ఒకరుతాల్పెడువసనాదులూనరాదు గోటదుఁచుటగూడదేపాటిదాని
నగునుజూపఁగదోషమింద్రాయుధమ్ము వక్తసభలోనఁదప్పనిపలుకఁజనదు, 43

గీ || తగదుభోజనమేకవస్త్రమ్ముతోడ నొంటిఁజనరాదు పెద్దలయొద్ద నెపుడు
గూడదుయధేచ్ఛగాఁదానుగూరుచుండు టాత్మభూషణపతమపాపావహమ్ము 44

గీ || ఆపులించెడు తుమ్మెడునారగించు సతి, రజస్వల, నగ్నను జనదుచూడ
నలసుఖాసీనఁదనసతి నైనఁగాని యేకశయ్యనునిదిఁచుటెపుడుతగదు, 45

గీ || మనగృహచారములను నేమఱఁగవలదు తల్లి కామాక్షి సేవనిత్యమ్ముసలుపుఁ
డనుచునొకవీంత తెఱఁగైనమనముతోడఁ బుత్రుఁగనుగొనివలికెనా
పుణ్యగుణుడు, 46

గీ || పోయివచ్చెదమయ్యయీపుణ్యశీల మనసుమెత్తనిదనుకూల, మనము నెఱిఁగి
నెమ్మివర్తింపుచునివారికిమ్ముగాఁగ బలికినతితోడనిలువీడెబ్రాహ్మణుండు, 47

అ॥ ప॥ తమ్మువిడిచిచ నెడుతల్లిదండ్రులవీడఁ జాలకయునువారిశాసనమ్ము
దాటరాకపుణ్యదంపతుల్ వగచిరి నిముసమేడుగాఁగఁగమలుమదుల. 48

క॥ చనియతఁడుఘోరతపమును బొనరిచినతొడఁగొనియెముక్తిపడమ్ముకొ
దినములవరుసంగ్రామమున మనములగురువిరహమింతమఱుఁగువడంగా, 49

వ. ఆ శీలవతీ శివశర్ములు తమ గురుజనమ్ములు సెప్పినటుల వర్తించుచు 50

మ॥ తమయాచారముమేరమీఱక, గృహస్థశ్రేష్ఠులెవారలు
త్తమదాంపత్యవిభూషితుల్ మెలఁగిరంతంగొంతకాలమ్మునకొ
బ్రమదారత్నముపుణ్యగర్భము ఫలింపంబొఁగినీలాభ్రయు
క్తములయ్యెందరుజీర్తనమ్ములు పయోదత్వమ్మునర్థించెనా. 51

—♦ మూకకవిజనము —♦

ఉ॥ మూకములయ్యె నంచపదముల్లమనమ్ముల, మించుకాకలీ
కోకిలకంఠముల్ జిలుగు కుల్కులపల్కులడంచె, నెమ్మిరా
మూఁకలపించెముల్ విరిసె, భూవిపయోధరమధ్యమైన, యా
యాకస మొక్కటయ్యె జవరాలిమిటారిపిసాళి వేకటికొ. 52

మ॥ శరదబ్దాక్షికుమారచంద్రమనునికొ శైలాధిరాటకన్యకా
కరలీలాశుకడింభదంభపురుషాకారుం గుణోదారునొ
కొరునింగాంచెఁగుమారుధీధిషణుమూకుంబుణ్యలగ్నమ్మునం
దరుదైచూడ బుధుల్గురుల్గులు నత్యాశ్చర్యసంపాదకుకొ. 53

అ॥ వె॥ జననకాలవిహితసంస్కారములనెల్ల సలిపిరతనికపుడుసక్రమముగఁ
గడచెఁ గొన్నినెలలు నెడనెడచ బాలు వచ్చిచూచిపోయియచ్చటచట. 54

ఆ॥ వె॥ గొడ్డువీగఁగాంచె బిడ్డనొక్కని నేడు మూకుననుచునిరుగుపొరుగవార
లవహసింపఁ బెనిచెనారామమంగళా కారులోపులరయఁగాకులనుచు. 55

శా॥ కామాక్షీకరుణాకటాక్షమును దక్కంగొన్ననాబిడ్డఁడే
లామూకుండగునంచుఁ జింతపడునిల్లాలిన్నహీదేవుడో
వామాక్షీ! భవదుక్తిసత్యమగుచున్వర్ధిలు నీబాలుఁడా
కామాక్షీకృపనంచునానుదతి శోకమృంతచల్లాల్పుచుకా. 56

కం॥ పంకజముఖ యనుభోక్త వ్యంకర్మకృతంశుభాశుభమృనవిసవే
శంకిల్లవలవదు నిరాతంతుండగునీసుతుఁడుబుధప్రకరమునకా. 57

కం॥ అనియిట్లుపెక్కువిధముల మనస్వియాతండుదేర్చెమానినిబలుకులో
నినుచువసంతముకొఱకై వనప్రియకుమారుఁబోలిబాలుఁడుపెరిగెకా. 58

గీ॥ ఎన్నియేఁగెనుగ్రీష్మమ్ములెన్నియేఁగె, వానకారులువెన్నెలనీనుకారు
లెన్నియేఁగినమృదుసూక్తువిచ్చిపెనుచు, జాణయామనివచ్చెడిజాడలేదు. 59

సీ॥ పలుకఁగానుంకించుబలుక నేరఁడుగాని పలికినపలుకులభావమెఱుఁగు
భావమొడిగిదానిబలువన్నెచిన్నెల గనపర్చుఁగన్నులఁగట్టినట్లు
చూచినవంతవస్తులలోనఁగలిగిన సూక్ష్మభావమ్మునచ్చుగగ్రహించు
విన్నకన్నదియెంతవంతదేయగుఁగాక మఱచుటయెన్నండునెఱుఁగఁడతడు

గీ॥ పలుకుబడులును విపులునుగలుగనట్టి యాదికాలమ్మువాడొగాకభినయమ్ము
సరణిసకలమ్ముఁగనునటాచార్యుడొక్కో యనుచుఁడలఁపించెజనులనా
యర్థకుండు. 60

కం॥ మానవ్రతుడగుబ్రహ్మ జ్ఞానియొకండిటులవచ్చెనాయనిపింపం
గా నెవ్వరుమూకుండనఁ గా నేరరువానిరూపుగనుగొనువారలో, 61

కం॥ వినయమ్మనయముగొనమును సునిశితమగుబుద్ధిచూపనుందరభావ
మ్మును నాజననీజనకుల దినమునకొకవింతవగపు తెగులుననొడిచెన్. 62

కం॥ ఉపనీతుఁజేసికొమరుని నుపనయముంజేయవానికూహించు నెడన్
విపరీతకాలమున మాం తృపితలునొకమాతె కాలధర్మమునందన్. 63

కం॥ వందురుఁడెందముతోడం బొందుగఁవత్రియలనడ పెమూకుండధరణి
బృందారకబృందారక బృందమ్ములుసంతసిల్లుఁబృథుతరభక్తిన్. 64

గీ॥ అతిధిపూజనమభ్యాగతార్చనమ్ము నన్నదానమ్ముదీనపగ్గ్వంధజనుల
పోషణమ్మును దేవతాపూజనమ్ము నడపెనాతండుతనతండినాఁటఁబోలె. 65

వ॥ ఇద్విధమ్మునఁ బెక్కుశరత్సపయమ్ములు గడచుటయు నా మూకబాలుకుండు
జననాంతరసంస్కారవిశేషమ్మున 66

కం॥ దానములఁబెద్ద విద్యాదానముసేయంగఁదలచి తాఁగుందుచు, లో
లోనన్, భవానికరుణన్ దీనినిసాధింతుననుచు దృఢనిశ్చయఁడై. 67

చం॥ కలధనమెల్ల నావటుశిఖామణి పేదలకన్న సత్రముల్
నిలువఁగఁ బండి తేందుగ్రీలవనీపకుకాచుఁగల్గార్థికోటులన్
దెలువఁగ వెచ్చపెట్టి యవినిందితమాధుకరవృష్టిచే
వలిమలముద్దుపట్టిని భవానిభజించెజగత్కుటుంబినిన్. 68

ఉ॥ పుట్టకమున్నదాగెలిచె మూకుండవాకునుగర్మశుద్ధితోఁ
బుట్టినయట్టిదా మనము, బుద్ధియుఁజిత్తమహంకృతింగడున్
బెట్టసిబంటులైకొలువనిర్మథితేంద్రియఁడైనవాని న
ట్టిటన రాకయుండెను మునీందుగ్రీలకై నమహత్వసంపదన్. 69

ఉ || వెట్టియితండుగాక యటుపెక్కుతరమ్ములుగూరుచుండియే
జిట్టునజీదకుండఁ దినఁజెల్లినఁజెల్లని మొల్ల మొల్లనా
వెట్టులకిచ్చి పొట్టకయి వేగుచుఁదూఁగుచు నెట్టులెట్టులోఁ
బుట్టెయొకండుదెచ్చికో నెపోయని మూఁకహసించురవ్వుకా. 70

ప || మఱియు నతని తల్లిదండ్రులందలంచి యంతకింతయయ్యెగదాయని పలువురు
పలు తెఱంగుల దలంచుచుందురు. 71

గీ || వస్తువిజ్ఞానపూర్ణుఁడౌవాఁడునొకటఁ బిచ్చివాఁడగు నగుఁగాకఁబిచ్చగాఁడు
రాలుఱప్పలగని లోనిరత్నశీలను గాజముక్కనివిడువ నేఘనతతఱిగె. 72

సీ || తెలవాఱఁగాడీడుతొలికోడికూయుచో నలకంపలోఁదానమాడుటకును
స్నానమ్ముతోననుస్థానమ్ము నెఱవేర్చి యే కామ్రవిధురాణియిల్లుసొచ్చు
నాయమ్మ గుడియూడ్చి యచటశుభ్రము నేయుఁ బూవు పెత్తులగూర్చుఁబూజకొఱకు
నడి నెత్తి ప్రోద్దెక్కినంగానిగుడివీడి వెడలఁజేనాఁడును బిచ్చమునకు 73

గీ || బెట్టినను బెట్టకున్న నేవట్టునందు నయిదుగృహములుదాటి పైనడుగఁబోఁడు
రెప్ప వాల్చనినిష్ఠతో రేబవల్లు నమ్మవారినిజింతించు నెమ్మనమున. 73

గీ || అమలమును నిశ్చలముదనయాత్మయందు నిలిచిజగములతల్లిదండ్రులునుచరింప
నాఁకలియుడప్పిమఱచియామూకుఁడొక్క వేళఁబిచ్చమ్మునకుఁగూడవెడలఁ
బోఁడు. 74

చ || ఇటచ నెఁబెక్కుకాలము మహీసురసూత్రియుడెందమందు ము
చ్చటపడుచుండు నాకడుపుచల్లనితల్లికి ముద్దుబిడ్డఁడై
పలుతరసాహితీన్యచనపాటవమందును గానరీతులకా
నటనలవిఘ్ననాధు, శిఖినాధుని, నందిని, భృంగిఁబోలఁగా. 75

గీ || అఖిలజనయిత్రీకామాక్షి కభవునకును బ్రణయకలహమ్ముగలిగినపట్టులందు
సాక్షి యాతండుపలుకఁగాఁజాలకున్న వానిభాగ్యమ్ముజెప్పగావలనుగాదు. 76

ఉ || అంతటవచ్చెనామహిషహంత్రిణిగొల్వఁగ, శారదేందిరా
కాంతవిహారహర్షము వికస్వరపద్మనిశాంతముం దదా
నీంతనతన్నహీరుచిత్పణికృతనవ్యవసంతభాగ్యసి
ద్ధాంతము, సౌఖ్యదమ్ముగ శరదంబుదమై శరదంబుకాంతమై,

77

—* శ్రీ కామాక్షీ శివుల సంవాదము *

కం|| ఆ శారదనవరాత్రీశ్రీశుంభద్వాసరముల శ్రీమాతకు గా
రీశునకేకాంతమ్మున నాశంస్యమువాదుపుట్టె ననిచార్యమై

78

కం|| ఏ కామప్రళమునొనఁగే భీకాననమందుఁదివురులీలాశుకమే
దీ కానరాదయిపుడెటు నో కామినిమూఁగనోము నోచెనెచెపుమా,

79

ఆ|| వె|| గట్టుపట్టువాడగాననుకొంటివో, గట్టుపట్టి విడువగట్టిపట్టు
వలచి పలుకరింపఁబలుకెబంగారమా, పలుకుచిలుకపలుకుతోలకరింప,

80

ఆ|| వె|| అబలచూడ దేలయమలముక్తాహార, మదిగొచిక్కిపదములంటఁబడియె
నరసికేలబట్టి యముక్తమైనయా హారముగను హృదయమవధరింపు,

81

మ|| అటుగా దేని, వయోరుహాక్షియి దెసీయాజ్ఞానుబద్ధుండ నీ
కుటిలభూమికుటిలేటగాఁగనుము, చేకూర్తుంగటిమండలీ
తుగ్రిదుద్యన్మణిహారముం గగనసింధుప్రేక్షణీయమ్ముగాఁ
జలులొత్తుంగవయోధరాదిశిఖరింజంద్రాంకురోల్లాసిగా.

82

ఉ || కొంచెపుబుద్ధులేలయనుకూలుఁడఁగానొకొ యష్టమూర్తిరూ
పాంచితుఁడౌట దక్షిణసమాఖ్యయుఁజెల్లినఁజెల్లవచ్చు నీ
కాంచికిగట్టువడ్డ ననుఁగాదని యేటికివంకలెన్నుచు
బెంచెదవీ వివాదమును బేరలుకంగరుణావిదూరవై,

83

మ || అనుచు బెక్కువిధములంబలికి యయ్యాహార్యపుత్రీమన
మునుదెల్పఁ శిరమామెపాదమున నాముగ్ధేందుకోటిరుఁ డ
ల్లనమోపెం బ్రధమాపరాధమనులీలందానఖద్యోతిరం
గనలందాఁకఁగఁజంద్రముకిరణముల్ గంగాప్రధానముగా.

84

ఉ || మోపిన దత్తతీంచి తనపుక్కిటదమ్ముల మొక్కప్రక్కగాఁ
“దూ,, పడఁజేసిగద్గదమధుస్రవదక్షరమంజుళధ్వని
శ్రీపరిపాటిఁదోనఁజెమరించిన కేల్లవ నెత్తిమొక్కిరా
రాపిఠులాడుచనవసరమ్మును బయ్యదనొత్తిదిద్దుచుఁ.

85

ఉ | చాలునుజాలుమీదుసరసమ్ములి నెక్కడివితచేతలీ
వాలక మెల్లనాసరులవంకలుదిద్దెడి వేళఁబోలినం
బోలఁగవచ్చునోపరమపూరుష యీసడినాకుఁగట్టఁగా
నేలొకొ మీమనఃప్రియములెవ్వరుగాదన నేర్తురింతకున్

86

చ | అనుటయునీశుఁడిట్లనియె సంగన నీతుదినాల్కమాటలఁ
విని భ్రమజెందువేళ గడవెల్లెను జమ్మటుకాక యిద్దినీ
కనభిమతంబయేని తగవాడినయిద్దతిలోననొక్కరిం
గినిసి శపింపనేల పరికించిననిర్వరుదోషులేగదా.

87

వ || అనుటయు భ్రుకుటీసమావంచననూచితకొష వేషదరుణితకపోలనుందరవద
దనమ్మునం జిటునగవు.మెఱయఁ బరుసనిచూపుల నా గంగాభుజగుం గటాక్షించుచు.

88

చ | అవునిదిలెస్సమాటయె గయాశితనమ్ముగ గండుచిల్క త
ప్పవుననిలో నెఱింగియు శుకాంగనవంతలుమాయలాడి దా
దివిచెను మత్ప్రసంగమది, తిట్టినదిద్దినఁబోవుదోసమే
మవినయశీలుఁడా ఫలమునందకయుండునే యంచు, గొరియుఁ.

89

చ || పలికిననవ్వియెందుఁబొర పాటొనరించినవారలొక్కెర
వ్వలఁదగఁదత్ఫలమ్ముగలవారుమరొక్కరునైరిగాదె నీ
పలుకులఁజిందు దేనెచలువల్ శుకబాలికపాలిపెక్కునో
ములతోలిపంట తత్త్వియుని పొత్తువిడంబడఁజేయనయ్యెనే. 90

చ || అనవుడునాధుఁజూచి తుహినాచలబాలిక నేనుబెంచిది
ద్దిన శుకడింభకమ్ముతెగ తెంపునవర్తిలినందు కియ్యెడఁ
వనరునుగాక దానివరవర్ణినిదానొకవర్ణయై భువిఁ
వనరునుగాక మూఁగయ్యిపాక్తనవర్తనమెల్లమాయగా. 91

ఉ || నావినిశంకరుండు లలనా! మగనాలి, భర్తతో
నావలఁద్రోసె దంగనపు న్న్యాయ్యమెనీకిది యానుగాక నే
నావరవర్ణినిం బెనుపనా! యిదెదానికినిన్ను వేడెడఁ
కేవలముం దయార్ద్రమగు నిర్మలదృష్టి ననుగ్రహింపుమా. 92

చ || అని పలువిధముల నొప్పించినను బట్ట విడఁక. 93

ఉ || తప్పదు నాదుమాటవితధమ్మె యనెఁగ సతికశ్యపండునుఁ
తప్పదునీదుమాట వితధమ్మెయటంచును మూఁడలించివాఁ
డెప్పటికేని నీదయ నెయిచ్చటికిం జనుదెంచుచూడుమా
యిప్పటికయ్యెఁగాక సహియింతువె తద్విరహమ్మొకింతయఁగ. 94

కం || బింబాధరోష్ఠికనుమీ, బింబాశనురితనీవువేఁగింపక నీ
తాంబూలస్థీవన మా, బింబాశికి నిచ్చుచొంటివిద్యల నెల్లఁగ. 95

చ || ఇది ప్రథమాపరాధమని యెంతయుభక్తిని నిన్ను వేడ నా
యదనును నైవ్వవైతివిగదా! కటిలాలక నీదురూపసం

పద వచియించి మూఁగయగువాడిదె నేడును నీదురూపసం
పద వచియించి సర్వ కవివందితుడై తనతావుచేరుతగా.

96

కం॥ అది తమయవదానమ్మును, దనచెలులట నాడ విజయదశమినిగొలువై
కనుచుండమూకుడు జగ జ్ఞననింగ నెఱలితనుకృతసంస్కారమునగా.

97

ఉ॥ అసమయమ్మునందొక శుకాంగన యాసతిపాదపల్లవ
శ్రీసవిధమ్మునంబడివచించె, జలుంగు నెలుంగురాలృడగా
జేసినసాహసమ్ము ఫలశేషముడి ద ననుగ్రహించి నీ
దాసిగృతాపరాధ నిరక దల్లి! ప్రియుగా ఘటియించియేలవే.

98

ఉ॥ ఎల్లవిధమ్ములంగొలువ నింతగడిదితి, విదైలన్నియుం
జల్లనితల్లి మీఁదురరసమ్ములదీర్పులు దిద్దనింతగాఁ
జెలుబడిఁ ఘటించి దయసేసితి పక్షుల మమ్మునేడు గా
సిల్లఁగఁజేయ నీమనసుచెల్లు నె నిక్కముచెప్పమంబికా!

99

ఉ॥ ఎల్లజగమ్ముమీకునొక నింతలునంతలు నాటవస్తువై
చెల్లఁగ నొక్కపక్షీయట చెసెనెవో పొరపాటు దానిగో
పిల్లగ నేల మీ చదువఁజెట్టినవల్కులు పల్క దోసమా
పిల్లలతప్పిదమ్ములవి పెద్దలఁజెందునొజెందనేరవో.

100

ఉ॥ ఎన్ని మహాత్వములనిన హీనికులులే పొరపాటుసేయరో
చిన్నతనంపుఁజేష్టలివి చెల్లునటంచును బోవనేరవో
యిన్ని దినాలకూర్చిగణియింపవో, మావడుకష్టపాటు నీ
కన్నులగానవో తటియు గావోహ మమ్ముననుగ్రహింపఁగా.

101

కం॥ మీయెఁగిలిఁదివిబ్రతికిన; మాయొనగుచుదప్పులెల్ల మన్నింపవె మా
కి యెడబాటు దొలంగం; జేయవె, మముఁగన్నతల్లి శివతనువల్లి.

102

కం॥ మీరిడుమహాత్వసంపద; మీరూపమే దాల్చిమేము మెలగుటతీతం
గా రాని దోసమగునే నౌరా మీరూపుకాని యదియొకడున్నె. 103

శా॥ దోసమేయగుఁగాక యద్దియు మహాదుష్టాత్ములంబట్టి కా
రాసంబధులఁజేసియు నిడువరే రాజేవ్వరు ల్వారి యు
ల్లాసమ్ముల్ ఘటియిల్లువేళ బ్రజలెల్లంబేర్పిఁ బెంపొందఁగా
నాసంప్రార్థనమింతమాత్రమయిన న్మన్నింపురాజేశ్వరీ, 104

గీ॥ చిలుకపలుకులుపరికింపఁ బలుకుఁగాక; సహజ భావలఁదెలుపంగజాయగునె
యనుచు నెంచెనొ మీపెంచినట్టికవుల; పలుకులందుచు భావమ్ము వెలితిపడునె, 105

చ ॥ అనునెడ గట్టిబిడ్డమనమల్లఁగరంగె నవర్ణచిత్తమున్
ననిచెను గాలికాననమున న్గలువ ల్వీకసింపఁ, జండిమో
మున భ్రమరమ్ము లొక్కమొగి మూఁకలుగా విరియంగనింక మూ
కునకట వాక్యసంపదలొకో ఘటియిల్లుని నట్టివేళలన్, 106

కం॥ అది కాంచిమూఁకుఁడిఁకఁదన; ముదితను, గొన, గనఁగనయ్యె ముదితమతిగతీ
పదనాభ్యుదితమ్ముగు త; మిఁదగందానొక్క గుక్కమ్మింగెడు వేడ్కన్, 107

ఉత్సాహము:- అల్లనల్ల నెగిరియెగిరి యమ్మవారిచేతిలో
నుల్లసిల్లుఫలముగొనఁగ నూహసేయునొక్కటన్
మెల్లమెల్లవ్రాలికొ లక్షమింపవేడఁగోరుఁ దా
నుల్లసిలుశుకాంగన బ్రయోక్తులందెమల్పగా, 108

శా॥ ఆలోన నిరిజాత జాతకరుణార్ద్రాపాంగవీక్షావళిన్
జాల న్వారల దవ్వగాచుటలు విస్పష్టమ్ముగావించి త
న్మూలకొధమువీడె నాఁగఁదములంపుంజిల్కలంబూని, తాం
బూలప్రీతసమాచరించి పలింకెం బోచున్నకోపమ్మునన్, 109

- శా|| మారూపమ్ములుదాల్చు దోస మొకటా మామాటలంబల్కుచు
మీరంతఃపురచక్రవర్తులయిన న్నేమేలమిమ్మేలగా
గారాకూరములింతసేసి పిదప నక్షింప నర్థింతురీ
రమ్ముగ సయిరింప మీరు మఱి యే నేరమ్ముగావింపరో, 110
- చ|| అనునాసమయమ్మును. 111

—* మూకుడు మహాకవియగుట *

- ఉ|| పుక్కిట తమ్ముల మృమియు పొద్దునకైయటవేచి యుండుట
గ్రక్కున మ్రింగిదానిఁద్రీజగజ్జనయి త్రిప్రసాదభక్షణ
దక్కినసాహితీచతుర తాకవితాగురు తాప్రభావముల్
పిక్కటిలంగ మూకుడు కవిప్రవరుడయి మోక్షుచేతుల, 112
- శం|| శ్రమియింపఁగదవెత్తల్లి; కుమారు నాద్రివరాధుఁ గోమలవీక్షా
కృమిమున నమస్కరించిన; శమియించునుగాదె దానజనవోషమ్ముల్, 113
- ఉ|| మించినప్రేముడి శిరసుమీదనుగంగ ఘటించుతప్పన
గాంచికిగట్టువడ్డ త్రిజగత్పతిపాదములంటి వేడఁగా
గంచుకమునడల్పు పులకం గిలికించితమూర్తి దాఁ బటా
పంచలుసేయు మూకకవిపావము కోరికవీరికెత్తఁగా. 114
- చ|| కనుఁగొని పార్వతీప్రణయగాఢల నామె యనుగ్రహమ్మున
దనరుట నట్టిరూపములు దాలిచియంతటఁ దత్ప్రసంగముల్
చనువునఁజేయుచాచిలుకజంటను గన్గొని సిగ్గురోసము
మునుకొన ధాత్రినందొకరి మూకునిఁజేసినతల్లిప్రేమ, 115

చ || తన యిడునట్టివీడియము తమ్మగ్రసించి యశేషవిద్యలన్
కొనుటనునట్టి తమ్మదినఁగూడిన నా ప్రణయప్రసంగముల్
వినిచినదొంటి బుద్ధియు వివేకముగల్గ ననుగ్రహించునా
ధునిమది మెచ్చిమెచ్చనివధూమణి మమ్ము ననుగ్రహించుతన్, 116

చ || ప్రియునెడబాసి దుఃఖపడు పెంపుడుచిల్కకుఁ దోడినీడయై
ప్రియునకుజల్కఁకై తనకుఁబెద్దగ నౌ కలహమ్ముదిద్దఁగా
నయమిడిపోవనిండు కొట్టువై శుకకాంతవిలాపమెంతయున్
దయవినుతల్లి మా కొసఁగుతన్ బహుభారములిష్టసిద్ధులున్, 117

మ|| అని మూఁకుండుస్తుతించునయ్యెడల “నేలా వీరినీరీతి నిం
కనుగారింప” నటన్న పల్కుమునుగాఁగన్పట్టెఁ బేరొలగ
మ్మున శంభుండు నగేంద్రపుత్రి ధపునింబూజించి సింహాసన
మ్మున నర్ధాసనసంస్థితిన్నిలిచి చూపుక చిందసిగారముల్, 118

మ|| మునుమాటాడినవారలెవ్వరొ గడుంబూజ్యులనుఁడీ నేడుగాఁ
గనుగొంటిన్విజయమ్మనంగ నగుచుం గామాక్షియాయున్నవా
రిని నీ యాప్రణయప్రసంగముల సంప్రీతిం బ్రబోధించువా
రినిఁబ్రశ్నింప నిజమ్ముదేలునని తర్కించెన్ శివుండంతటన్ 119

కం|| కామాక్షి నగుచు మూకస్వామిని గని నత్సమితు జయమబ్బెను మీ
సామి యిడు నాజ్ఞ నెఱపెడ వో; మానెదొ కాకన కునొకసడియేలా, 120

కం|| అనవినిశంభుఁడు వత్స మునునీగృహలక్ష్మికిపు ముచ్చటపడి చె
ప్పినయది పలుకుమ యిది మీ; జననికి నెమ్మనమునందు సమ్మతమనినన్ 121

కం॥ శివులకును మ్రోక్కియానభ; చెవులొక్కటి చేసివినఁగఁజలుకఁచెలువయా
శివురాణిఁ జేరికన్ను; గవబెడరులుసిగుచిలుకగా వినుమండక. 122

కం॥ వంచశతశ్లోకిని గవి; కాంచనగర్భండు నొడువఁగాఁ గడుమెచ్చె
బంచాన్యుఁడు కామాక్షియు; గాంచియనెనఁ మూకుఁబేర్చికడలుకొనంగా. 123

కం॥ ఈనీస్తుతివినువారల; కేనిచ్చెద నెల్లశుభము లెడనేయకెక
నానాకవిబుధవిజయ; శ్రీనాథుఁడవగుచుచుమ్ము జేరును యనుచున్. 124

కం॥ కన మొఱఁగెనంతనానభ; కనువిచ్చుచుమూకుఁడెదుటఁగనుఁగొనెవిద్య
జనములజనములవినయ; మ్మునఁగేలుఘటించి ఫాలమున నిలువంగా. 125

సీ । ఒకమాఱుపరియింపుమోస్వామి, తరియింతు; మనియెడు కవివండితనివహమ్ము
కామాక్షి నీగూఢుఁగైకొనెమాకునా చాన్యుండవను మంత్రశాస్త్రవిదులు
పుంభారతీ! గానమునుదిద్దిమమ్మేలు; మను గాయనీగాయనావళియును
నింతవాఁడవలంచు నెఱుఁగము మా తప్ప; క్షమియింపుడను పౌరజనముగలిగి

గీ । చుట్టునిలిచినవారలఁజూచియతఁడు; తల్లి కామాక్షి మహిమమింతయునిజమ్ము
నేడమూకుఁడనేనేడ యిట్టిశక్తి; యేడ మాతల్లిదయతోడ నేలకున్న. 126

కం॥ అనిపలికినముచితమ్ముగ; జనములవీడ్కొనుచుఁగాంచి జనులొనరుచు మ
న్ననఁగొని విద్యద్విజయ; మ్మునరుప దిగ్విజయయాత్రకుత్సుకమఖియై. 127

వ॥ కతిపయచ్చాత్రసమేతుండై వెడలి యతండా పురమువారలు దనవలనఁ దన పూ
ర్వవిషయమ్ము నెఱింగి యబ్బుర పడుచుఁ దన తిల్లినందుల పుణ్యవిశేషమ్మునుగ్గడించుచు
విడువనేరక యెట్లకేనియు దన్న వీడ్కొలిపినంజని కొన్నివసంతమ్ములకుం దన కవితాప్ర
పాతనమ్ముల భృత్యైవదనమ్ములుగా నెరుగుకోనసేసిన కాంచీనివాసుల స్వాగతమ్ము
నందికొనుచు

కం॥ తనకవిత్సీర్తియును దన; మునుగానతఁడెల్ల దేశములఁబండితులు
దనశిష్యులగుచుఁగొలువం; జనుదెంచెనుగాంచిపురికి జయసహితుండై. 129

ఉ॥ వచ్చియతండు భక్తిని భవానికి మొక్కుచు నమ్మ నీవురాఁ
డిచ్చినదీవెనస్థగమునెల్ల జయించితి నింకభూమిపై
నిచ్చయలేదు నీపదము నెన్నఁడుచేరఁగ భాగ్యమబ్బునో
మచ్చిక తెల్పి నీ శుకకుమారుని నన్ను ననుగ్రహింపుచూ. 130

—* మూక మహాకవి దేవీసన్నిధింజేరుట *—

కం॥ మూకుడను జటులదుర్గతి; శోకుడనగునన్ను సకలసుకవిస్తుత్య
శ్లోనికుఁజేసినతల్లి; నీకిదె కై మోడ్పుశ్చితవినిద్రకటాక్షా. 131

శా॥ స్త్రీపుంసాద్యయరూపమావెలుఁగునక సింగారముల్ చూపు నీ
చూపుంబ్రాపుగఁగొన్న మూఁగచతురాస్యండై బుధారాధ్యండై
ప్రాపించుక సుకవిప్రభుత్వమును శుంభన్మోక్షలక్ష్మీవిభుం
డై పాటించుఁ బరత్రయముఁపనిషద్వ్యాఖ్యానచిన్మద్రలక. 132

కం॥ ధనఁజతిమిత్తుండగుటాక; ఘనమా యణిమాదిసిద్ధి గనుటాకఘనమా
నిను మానసముననిలిపిన; మునుజోయండఖిల దేవముఖ్యుండనఁగా. 133

సీ॥ బహుళాంధకారవిధ్వంసనప్రక్రియా; భాస్కరమ్మలనీదుపాదరుచులు
బుధలోకజీవనోపధములు ఫలియించు; నమృతమృతులునీదుహాసరుచులు
పశ్యదభీకాగ్నిభస్మీకృతాంగజ; ప్రాణోపధులునీదుపాదరుచులు
రాగదూరదిగంబరమనోనురాగోప దేశకమ్ములు నీదు దేహరుచులు

గీ || బహుశపుణ్యపరీపాకపరిచయైకః; లభ్యములు నీకటాక్షవల్లభ్యములు గ
దమ్మ నీకయి కావించునర్చనములు; ముక్తిమంటపసోపానములుగదమ్మ. 134

సీ || నటనారటన్మహానటజటాజూటత; త్తటిసీతరంగమిత్రములగుచుఁ
గాద్రవేయేశ్వరగైవేయకంఠ హా; రాశీరత్నహారాలియగుచు
వేధనూపురముక్తివేశ్మపాదద్వయీ; నాభీకపరమహంసాలియగుచుఁ
బుష్పవన్నయనసంపుల్లాస్యనవమధు; వశ్యతోహరకృతబాంధవములు

గీ || నగుచు నన్యోన్యమును నీకటాక్షరుచులు; హాసరేఖావిలాసములస్మదీయ
రాకపరిభూతహృదయపరాగమడఁచి; పోచుఁగావుతబంధవిముక్తి నొసఁగి. 135

కం|| యురులై నరులై విరులై; శిరమురమునఁగరమునందు శివునకునలరె
గురులై మరులై యురులై; పురుడయ్యెనునీకటాక్షములు నగవులహా. 136

కం|| కలమ్మదుపదముల, వినినీ; గళపంజరమందునుండి కెఱొనఁజిలుక
వలరాచవాఁడు పన్నిన; దలబింబమెకాని నీమ నధరమె తల్లి. 137

శా|| నీవేతల్లివి నిన్నెనమ్మిఁకొలుతు న్నీచేతవర్ధిల్లి
నీవల్లభ్యముకై యజింతు జగములేనీవల్లనా నీకునీ
డౌవారెవ్వరు నాదుగర్వమును నీయందర్పణంజేసెక
భావమ్మందులనిల్చిపోవగదవంబా నన్నుఁగాంచీశ్వరీ. 138

కం|| ఏకామ్రభాగధేయ; మ్రేకమ్మరుణారుణమ్మ నీదృశతేజ
మ్రాకల్పము కాంచీనగ; రీ కళ్యాణమ్మ మాకరిందమ మగుతా. 139

మ|| కమలాంధకరణౌషధీగ్రాధితజాగ్రన్మూర్ధసౌభాగ్యము
కమలాకోటినిషేవ్యమాణవిలసత్కళ్యాణపాదాబ్జము

కమలామోదముఁ గామితప్రదము శ్రీకాంచీనివాసమ్ము మా
కమనీషీకృతి దక్షమంజుశకటాక్షమ్ముం బ్రణామించెదఁగ. 140

కం॥ చలువలు వెలిఁజిమ్మెడు నల; గలువలచేఁ గమ్మతావి కమలమ్ములచే
మెలమెల్ల మెలఁగునర్జిలి; గల చల్లనిచూపుచేతగను మాతల్లీ. 141

మ॥ చిరకాలమ్మయి వీడివచ్చితిని నాచింతాసుఖీరత్నవం
జరబంధమ్మును డిందఁజేయుమిఁక నిస్సారమ్ము నీయస్థి వం
జరబంధమ్మును దల్లి నాదగు సమాచారమ్ము వేత్రేనఁ దె
త్తురో వాక్కుత్తురో యెన్నడేని మనమందు న్నన్నఁజెఱింతురో. 142

మ॥ అనియారీతినుఁగించి మూకకవి కామాక్షీ కృపాసంగతిఁ
గనియెం దొంటిపదమ్ము పాననయశః కాయప్రశస్తలఁ గమఁ
మినుముట్టఁ శుకసార్వభౌముఁడగుమఁ మిన్నంది యాయమ్ముచే
తను వ్రాలెం బ్రీయమంది యాశుకియుఁ జెంతఁ వ్రాలఁ గూవెట్టుచుఁగ. 143

కం॥ కామాక్షీకి నేకామ్ర; స్వామికి నేకాంతమందుఁ బ్రణయములందుఁ
దామధ్యవర్తియయి ప్రియ; తో మూకకవీందుఁ డిష్టతృప్తులఁజెలఁగుఁగ. 144

కం॥ మూకని చరిత్ర విన్నను
మూకని కవనమ్మువిన్న ముదమంది యశ
శ్రీకళ్యాణ సమ్మద్ధులఁ
జేకూర్తురు కాంచివిభులు శ్రితవత్సలులై. 145

మ॥ కలుగండింతకుముందొకండును భవత్కల్పండు మాతండి పు
ణ్యులు సాహిత్యకవిత్వపీఠమున దారొడ్డోలగమ్మున్న యా

తొలిపుణ్యాత్ముల యుష్మదీయకరుణాద్యోవాహినీతీరమం
జుళసంతానఫలమ్మనంది కొనుమీ సువ్యక్తమాధుర్యముఁ. 146

శం|| శంకరసువర్ణహరిముఖ; శంకణ; పదవినతసూర్యకాంతావదనా
లంకారకుంకుమాంకిత; పంకేరుహసదృశచరణ భవహరణచణా. 147

వంశస్థము|| సువర్ణరుద్రాక్షవిశోభికుండలా
భవార్ణవోత్తారణపాదమండలా
కవీంద్రసంభవితకావ్యమండలా
సవావతారాయితనాగకుండలా. 148

మ|| పరిపూతాత్మ సతీవినిశ్చితకృతిప్రారంభసంభావనా
పరిణామాస్ఫురదంతరాశజననప్రఖ్యాతకాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్మ్యమునందు నెన్నిదపు నాశ్వాసమ్ము నిక్కావ్యముఁ
గరుణంజూచుత శంకరుండు స్వశిరఃకళ్యాణగంగాకృతిఁ. 149

త ప్పొ ప్పు ల ప ట్టి క.

పేజీ వద్య.	తప్పు	ఒప్పు.	పేజీ వద్య.	తప్పు	ఒప్పు.
౧ ౧ శ్రేష్ఠుండు	శ్రేష్ఠుండు	౪ ౯౦ నిర్వాహకు	నిర్వాహకు		
జ్యోత్సలన్	జ్యోత్సలన్	౯౩ నికని	నికని		
౨ ౮ స్వాధీ	స్వాధీ	విసయమిత	విసయనమిత		
౯ మూర్తిభక్తి	మూర్తిభక్తి	శలంగవ	శలంగవ		
౧౦ మాలించుచుచీ	మాలించుచీ	౯౪ యలట్టు	యలట్టు		
౪ ౧౬ యద్యాదృతి	యద్యాదృతి	౯౬ సన్మహాపదీ	సన్మహాపదీ		
౫ ౨౫ రాధూపణ	రాధూపణ	౬ ౧౦౦ గాననిచెటు	గాననిచెటు		
౬ ౩౪ లక్ష్మీదాక్షిణ్య	లక్ష్మీదాక్షిణ్య	౧౦౪ ప్రమధానీకా	ప్రమధానీకా		
౧ ౩ శ్రీకాంచి	శ్రీకాంచి	౭ ౧౪ దామోఽ	దామోఽ		
౨ ౮ పదాబ్జాళిక	పదాబ్జాళిక	౧౧౦ వహించు	వహించు		
౧౫ యయ్యెను	యయ్యెను	౮ ౧౧౭ మప్పడు	మప్పడు		
౪ ౨౩ దేశికాత్మము	దేశికాత్మము	౧౧౯ డిక్షించెక	డిక్షించెక		
౫ ౩౦ చేహరి	చేహరి	౯ ౧౨౪ వైచునుకా	వైచునుకా		
౩౦ తోడ	తోడ	౧౧ ౧౩౪ దగ్ధనమున	దగ్ధనమున		
నెట్టిని	నెట్టిని	౧౨ ౧౩౬ ననునో	ననునో		
౬ ౩౬ రసతిత్వ	రసతిత్వ	౧౩ ౧౪౨ నతండుక	నతండుక		
౭ ౩౮ కవితాది	కవితాది	౧౪౩ గరాకదనంబుల	గరాకదనంబుల		
౪౪ శేయదోసంగు వెసగకె	శేయదోసంగు లెస	౧౪౪ వాల్మీఖ్య	వాల్మీఖ్య		
	గవే	దనువేడ	దనువేడ		
౮ ౪౭ మహాశ్రవ్య	మహాశ్రవ్య	౧౪౬ మంధాది	మంధాది		
౪౯ కాకార్జవ	కాకార్జవ	దూలెన్నను	దూలెన్నను		
౯ ౫౧ కులీనుని	కులీనుని	౧౪౭ ౧౪౭ నక్షేణమోక్ష	నక్షేణమోక్ష		
౫౬ ఉంసాతత	ఉంసాతత	౧౪౮ గణింపగ	గణింపగ		
౫౭ తొల్లప	తొల్లప	౧౪౯ సంతాపము	సంతాపము		
౧౦ ౬౧ చిత్రమకరంజిల	చిత్రమకరంజిల	౧౫ ౧౫౫ కవి	కవి		
౬౩ మహేంద్ర	మహేంద్ర	౧౫౭ క్రియాఘన	క్రియాఘన		
౨ ౭౯ యెందుక	యెందుక	౧౬ ౧౫౯ వేళన్నము	వేళన్నము		
౩ ౮౩ కాటకుండై	కాటకుండై	౧౬౦ చక్షుస్సుతి	చక్షుస్సుతి		

పేజీ	పద్య	తప్పు	ఒప్పు	పేజీ	పద్య	తప్పు	ఒప్పు
౧౬	౧౬౧ మా కెఱుక పడగ		మా కెఱుక పడగ	౩౬	౫౦ దురంముదన్		దురమ్మునన్
	౧౬౨ నేవయే		నేవయే		వించినవించిన		వించిననించిన
	౧౬౪ కల్పనలిచ్చ		కల్పనలిచ్చ	౫౧	దంగాహి		దండగాహి
౧౭	౧౬౫ యమ్మ హేళ్యరు		యమ్మ హేళ్యరు	౫౨	చిప్పిలెన్		చిప్పిలెన్
	నమ్మతాంధస్వామి		నమ్మతాంధస్వామి	౪౦	౫౬ సాగర వేళ		సాగర వేల
	౧౭౧ కుహుకుహూ		కుహుకుహూ	౪౨	౯౭ బల్కెను		బల్కెనొ
౧౯	౧౭౨ తనబుద్ధి		తనదుబుద్ధి	౩౬	జగంబును		జగమును
	౧౭౩ మొగిడిక		మొగిడెక	౪౫	౯౪ విష్ణుదమ్మంత్ర		విష్ణుని దు ర్మంత్ర
	౧౭౦ వృత్త		వృత్త	౯౫	కార్దమగుచు		కార్దమగుచు
౨౦	౧౭౪ వాల్మీక		వాల్మీక	౪౯	౧౦౧ కోలేరు		కోటిరు
	,, డిల్లంబోయి		డిల్లంబోయే	౪౭	౧౦౪ మహేశ్వరీ		మహేశ్వరి
	౧౯౧ గానుగను		గానుగను	౪౮	౧౦౩ సుతలె		సుతలె
	,, వసుజలా		మనుజలా		నననిదనపతి		ననియెదనపతి
	౧౯౨ వియమ్మవాసు		వియన్ని వాసు	౫౦	౧౨౬ వెసరేగి		లెసరేగి
	౧౯౪ చెదవో		చెదవో	౫౪	౧౨౯ జూపగా		జూపగా
	,, ఫలాలో		ఫలా	౧౨౭	లెట్టు		వెట్టు
౨౨	౧౯౭ నొత్తిలించి		నొత్తిలించి	౧౨౮	మేలెంచి		మేవెంచి
	౧౯౦ అతిధి పెవతో		అతిధులెవ్వో	౫౬	౧౯౭ నిదిచు		నిందించె
౨౩	౨౦౦ కకణ		కంకణ		స్మకాన		శ్మకాన
౨౪	౨౨౦ వినుడు		వినుడు	౧౬౮	కిట		కిటి
	జగముయగునొ		జగమునగునొ	౬౦	౧౬౧ వంచించ		వంచించ
౨౯	౨౨౯ సంతాడుచున్		సంతాడుచున్	౧౯౫	రాజ్యపద		రాజ్యపద
	౨౩౦ సందర్శుచునన్		సందర్శుచునన్	౬౧	౧౯౭ దుర్మార్గమ్మున		దుర్మార్గమ్మును
౨౮	౨౪౧ బూజించెన్		బూజించెన్	౬౨	౨౦౩ మువతోడ		ములతోడ
౨౯	౨౪౫ ముఱువ		ముఱువ	౨౦౫	వీయగా		లీయగా
	౨౪౯ మంచునంచు		మంచునంచు	౨౦౮	బాపకాప		చాపకాప
౧౦౧	గాస్వామి		గస్వామి	౬౩	౨౧౨ దిట్టలై		దిట్టలై
౨	కాసు		కాసు	౨౧౪	యల్సేరితిన్		యల్సేరితిన్
౩౨	౯ నిన్ దెచ్చున్		నిన్ దెచ్చున్	౬౪	౨౧౯ రావణ		రావణ
	౧౦ డిల్లవడి		డిల్లవడి	౨౨౧	వింధ్య		వింధ్య
౩౩	౧౨ కాల్విడదెత		కాల్విడదెత		భోరాశి		భోరాశి
౩౪	౨౩ శరణంటిం		శరణంటిం	౬౬	౯౩౨ విశ్వేశ్వర		విశ్వేశ్వర
౩౯	౩౯ దృంచిన		దృంచిన				

పేజీ పద్య	తప్పు	ఒప్పు	పేజీ పద్య	తప్పు	ఒప్పు
౬౭ ౬ రాసి		రాశి	౯౯ ౪౬ తామర లేత		తామరలేత
౬౮ ౭ వీశ్వరరా		వీశ్వరా	౧౦౦ ౫౦ యెడిసి		యెడిసి
౭౦ ౨౫ మూర్తు		మూర్తు	౧౦౧ ౫౬ జాటియున్న		జాటియున్న
౭౧ ౩౩ బుట్టియుండి		బుట్టియుండి	౧౦౨ ౬౧ కృష్ణద్విర్ధ		కృష్ణద్విర్ధ
౩౬ చాల్చి		చాల్చు	౬౨ యిటులింత		యిటులింత
సేసిరి		సేయి	౬౩ పిగిదిలి		పిగిదిలి
౭౪ ౫౧ జేరి		జేసి	.. నలుప		దెలుప
౭౬ ౭౩ మేశ్వరం		మేశ్వరం	౬౪ మిట్టచన్నట్టు		మిట్టచన్నట్టు
౮౫ ౧౩౫ గుమిగుడి		గుమిగుడి	౧౦౩ ౬౬ కృష్ణంధుడయి		కృష్ణంధుడయి
౧౩౭ ధాన్యములున్		ధాన్యములున్	౬౭ యింతేసత్యమా		యెంతేసత్యమా
నాశీర		నాశీర	౧౦౪ ౭౨ గదకరి		గదకరి
౮౬ ౧౪౭ త్రుటిలో		త్రుటిలో	౭౪ పనియోద్వృత్తుల		పనియోద్వృత్తుల
౧౫౨ కేధర్జాడు		కేధర్జాడు	౧౦౫ ౮౧ యయ్యిలు		యయ్యిలు
౮౮ ౧౫౫ దేశ్వర		దేశ్వర	౮౨ మోహన		మోహన
౬౧ ౧౭౪ పొంగునకు		పొంగునకు	౧౦౬ ౮౫ సుందరసుందరుల్		సుందరసుందరుల్
౧౭౯ సేయగద		సేయగద	౯౧ కయ్యము		కయ్యము
౯౩ ౧౮౭ బున్యమైన		బున్యమైన	౧౦౭ ౯౭ పనులు		పనులు
౯౪ మొదట చతుర్థాశ్వాసము		చతుర్థాశ్వాసము	.. గావింపదే		గావింపదే
౯౫ ౯ గుణాలము		గుణాల వాలము	౧౦౮ ౯౯ ప్రైంపమిన్		ప్రైంపమిన్
౧౩ దూపికులగుచున్		దూపకులగుచున్	౧౦౦ మదాత్మ		మదాత్మ
౯౬ ౧౫ రక్షసుల్		రక్షసుల్	౧౦౩ ఎట్టివా వైన		ఎట్టివా వైన
౧౭ అమర		అపర	౧౧౧ ౧౧౭ మధురాలాపము		మధురాలాపము
.. శేనుగాండ్రు		శేన్దురాండ్రు	౧౨౧ మమెల్ల		మమెల్ల
౧౯ సత్వాభిరమ్యమ్ము		సత్వాభిరమ్యమ్ము	దాసగుణము		దాసగుణము
౯౭ ౩౧ పక్షము		పక్షము	౧౧౨ ౧౨౫ గదరె		గదరె
౯౮ ౩౩ నభిష్ట		నభిష్ట	౧౧౩ ౧౩౪ వెదికి		వెదికి
౩౭ చొక్కిని		చొక్కిన	౧౩౭ తిచ్చవడుచు		తిచ్చవడుచు
౭౯ యదార్థ		యదార్థ	౧౧౪ ౧౪౧ పొమ్మామాట		పొమ్మామాట
౯౯ ౪౦ వెడలింటి		వెడలింటి	౧౧౫ ౧౪౭ పదమ్మనూత		పదమ్మనూత
౪౨ సుంకించ		సుంకించి	౧౫౧ నిట్టించె		నిట్టించె
౪౩ యునురుసును		యునురుసును	హుచ్చుంచు		హుచ్చుంచు
౪౫ ఈపాదరిని		ఈపాదరిని	౧౧౬ ౧౫౫ శోపమొక్కించె		శోపమొక్కించె
.. ఆపాదరిని		ఆపాదరిని	మున్విడచె		మున్విడిచె

పేజీ పద్య	తప్పు	ఒప్పు	పేజీ పద్య	తప్పు	ఒప్పు
౧౧౬ ౧౧౬	జల్లులు	జిల్లులు	౧౦౭	గవాటగి	గవాటాగి
౧౧౬ ౧౧౬	నిలుండే	నిలుండీ	౧౦౮	చంద్రామల్	చంద్రామల్
౧౧౬ ౧౧౬	గళుకు	దళుకు	౧౦౯ ౧౧౬	కాజ్జమ్మ	కార్జమ్మ
౧౧౭ ౧౧౭	చూటవెట్టి	చూటవెట్టె	౧౧౦ ౧౧౦	మాయజుడు	యాయజుడు
౧౧౭ ౧౧౭	శేఖదూకే	శేఖదూకే	౧౧౧ ౧౧౧	నాటు	నాటె
౧౧౮ ౧౧౮	డేవంబోవక	డీవంబోవక	౧౧౨ ౧౧౨	బర్వెం	బర్వెం
౧౧౮ ౧౧౮	కందెకరముల్	కందెకరముల్	౧౧౩ ౧౧౩	సర్వహరము	సర్వహరము
౧౧౮ ౧౧౮	మోమెత	మోమెత	౧౧౪ ౧౧౪	గదెదె	గదెదె
౧౧౯ ౧౧౯	యయనిమ్మ	యయిమ్మ	౧౧౫ ౧౧౫	మన్నింటం	మన్నింటం
౧౨౦ ౧౨౦	యెట్టిదయని	యెట్టిదయని	౧౧౬ ౧౧౬	లక్ష్మీశ్వరుడు	లక్ష్మీశ్వరుడు
౧౨౦ ౧౨౦	సందరీ	సందరీ	౧౧౭ ౧౧౭	తండమ్మలన్	తండమ్మలె
౧౨౧ ౧౨౧	గైకొనుచు	గైకొనుచు	౧౧౮ ౧౧౮	గలిపెన్	గలిపెన్
౧౨౧ ౧౨౧	బిక్షాంబేహి	బిక్షాంబేహి	౧౧౯ ౧౧౯	గిరిశ	గిరిశ
౧౨౨ ౧౨౨	నీయిల్లిదె	నీయిల్లిది	౧౨౦ ౧౨౦	నవ్వు	నవ్వు
౧౨౩ ౧౨౩	నగియెల్లెనన్	నగియెల్లెనన్	౧౨౧ ౧౨౧	తానొక	తానొక
౧౨౩ ౧౨౩	నీసాదలె	నీసాదలె	౧౨౨ ౧౨౨	తేనె	తేనె
౧౨౪ ౧౨౪	తడవి	తడవి	౧౨౩ ౧౨౩	యయినవినుతు	యయినవినుతు
౧౨౪ ౧౨౪	వెంబడిం	వెంబడిం	౧౨౪ ౧౨౪	యల్లనల్లశివునా	యొక్క పూచినసా
౧౨౪ ౧౨౪	కంసశీలికిన్	కంసశీలికిన్	౧౨౫ ౧౨౫	శ్రీమనాటిక	లమనీడను
౧౨౫ ౧౨౫	మొదట పంచమ ఆశ్వాసము	పంచమాశ్వాసము	౧౨౬ ౧౨౬	పూచిన	పూచిన
౧౨౫ ౧౨౫	పాడింగులా వేదమునీశ్వరు	వేదమునీశ్వరు	౧౨౭ ౧౨౭	స్ఫురముత్త	స్ఫురముత్త
౧౨౬ ౧౨౬	భాతుడు	భాతుడు	౧౨౮ ౧౨౮	మదామయ	మదామయ
౧౨౭ ౧౨౭	పైన	పైన	౧౨౯ ౧౨౯	జవిరించె	జవిరించె
౧౨౮ ౧౨౮	శిక్షింకుట	శిక్షింకుట	౧౩౦ ౧౩౦	స్మర	స్మర
౧౩౦ ౧౩౦	యాయలుక	నీయలుక	౧౩౧ ౧౩౧	బ్రేమర్ద	బ్రేమర్ద
౧౩౧ ౧౩౧	వృత్త చిత్తయై	చిత్తవృత్తయై	౧౩౨ ౧౩౨	నభమ్మ	నభమ్మ
౧౩౨ ౧౩౨	లేమిక	లేమిక	౧౩౩ ౧౩౩	మేవ్వరు నెమ్మయి	మేవ్వరు నెమ్మయి
౧౩౩ ౧౩౩	తగుబుద్ధుల్	తగుబుద్ధుల్	౧౩౪ ౧౩౪	వటుడునుట్ట	వటుడునుట్ట
౧౩౪ ౧౩౪	ఎత	ఎత	౧౩౫ ౧౩౫	వినియుంట	వినియుంట
౧౩౫ ౧౩౫	విడివడు	విడివడు	౧౩౬ ౧౩౬	మొకర	మొకర
౧౩౬ ౧౩౬	వారచటక	వారచటక	౧౩౭ ౧౩౭	అనినన్	అనినన్
౧౩౭ ౧౩౭	దుష్టత్వ	దుష్టత్వ	౧౩౮ ౧౩౮	బోనిత్తుపె	బోనిత్తుపె
౧౩౮ ౧౩౮	వేషార్థుల్	వేషార్థుల్	౧౩౯ ౧౩౯	మాధిన్	మాధున్

పేజీ	పద్య	తప్ప	బివ్వు
	౧౧౫	కట్టుదుర	కట్టెదుర
	౧౧౫	సౌభాగ్య	సౌభాగ్య
౧౬౩	౧౨౭	కటహరి	కటఃహరి
౧౬౪	౧౩౨	వేల్వడన్	వేల్వడెన్
	౧౩౩	పరమేషి	పరమేష్ఠి
	౧౩౪	గ్రంహించి	గ్రహించి
౧౬౫	౧౩౫	యపార్వతి	యపార్వతి
౧౬౬	౧౪౭	మతిగొని	మతి గొని
	,,	దరవిరి	దరలిరి
	,,	కాంక్షితమువిడ	కాంక్షితములిడ
	౧౪౯	షితుండర్మలిన్	షితుండర్మలిన్
	౧౫౦	మనహర	మదనహర
	౧౫౧	రమావిభుండు	రమావిభుండు
౧౬౭	౮	పులకంచిన	పులకించిన
౧౬౯	౧౫	సతీ! నీతగునె	సతీ! తగునె
	,,	వేల్పులున్	వేల్పులన్
౧౭౨	౪౩	మగుడున్	మగుడన్
౧౭౩	౪౪	పాంబల్యమ్మ	పాబల్యమ్మ
	౫౦	బెడ్డిం	బెడ్డిం
౧౭౪	౫౩	సుతలై	సుతలై
౧౭౫	౬౧	ప్రతిష్ఠ	ప్రతిష్ఠ
	౬౫	శిధాంత	సిద్ధాంత
	౬౬	నందును	నెందును
	౬౭	బీకము	బికము
	,,	గళమ్మ	గణమ్మ
౧౭౭	౮౦	శివమత్రి	శివమంత్ర
౧౭౮	౯౬	లేదెంచ	లేదెంచ
౧౭౯	౧౦౦	ననున్	నన్నున్
	౧౦౨	చిత్తమ్మ	చితమ్మ
౧౮౦	౧౦౭	రంగల్	రంగల్
౧౮౨	౪	సముత్సక్	సముత్సుక్
౧౮౩	౯	యిట్లునుం	యిట్లునుం
౧౮౪	౧౬	సతికుతుకము	సతికుతుకము

పేజీ	పద్య	తప్ప	బివ్వు
	౧౯	పంచచామరము	చామరము
౧౮౫	౨౩	బాబుండునాశశి	బాబుండున్ శశి
	,,	గ్రామచుబెరుగ	గ్రామచున్ బెరుగ
౧౮౬	౩౩	నీతియొసగుట	నీవియొసగుట
	౩౯	ప్రీమృతమ్మను	ప్రమృతమ్మను
౧౮౭	౪౦	నమృతయా	నమృతమయా
	,,	సుశృతము	సుశుశ్రుతము
	,,	పలుకుడెన్నిండు	పలుకుడెన్నండు
	,,	లెడల	వెడల
౧౮౮	౫౨	భూవి	భూమి
		వేకటిన్	వేకటిన్
౧౮౯	౫౯	సూక్ష్మలిచ్చి	సూక్ష్మలిచ్చి
	౬౦	లిపులును	లిపులును
౧౯౦	౬౩	మాంత్రిపితలు	మాంత్రిపితలు
	౬౪	దత్త్రియల	దత్త్రియల
		మూకుడ	మూకుడు
		సంతసిల్లు	సంతసిల్లు
	౬౫	పగ్గంధ	పంగ్గంధ
	౬౬	బాబుకుడు	బాబుకుడు
౧౯౧	౭౪	తల్లిదండ్రులును	తల్లిదండ్రులు
	౭౫	ఇటుచనె	ఇటుచనె
౧౯౨	౭౯	యిపుడెటునో	యిపుడెటునో
	౮౦	విడువ	విడుపు
	౮౧	చూడదేల	చూడవేల
		యముక్త	యవిముక్త
౧౯౩	౮౪	ఖిద్యోతి	ఖిద్యోతి
	౮౫	చనవసరమ్మ	చన్దవసరమ్మ
	౮౯	నంతలు	నంతలు
		యందునె	యందునె
౧౯౪	౯౦	లొక్కెర	లొక్కెర
	౯౨	లలనా-మగనాలి	లలనాతగునామగనా
	౯౪	సతికుశ్వరుండు	సతియీశ్వరుండు
	౯౬	యదనును	యదనున

పేజీ వద్య.	తప్పు	బిచ్చ
౧౯౫ ౯౩ అది	అని	
	జగ	జగ
౯౮ జేసిన	జేసిన	
	జేపనుడిద	జేపనుడింద
౧౦౦ జెందునొజెంద	జెందునొచెంద	
౧౦౧ హీనికులుల్	హీనకులుల్	
౧౯౬ ౧౦౩ యొకడున్నె	యొకడున్నే	
౧౦౪ బ్రజలెల్లం	బ్రజలెల్లం	
౧౦౫ పడికింప	పడికింప	
౧౦౬ నవర్ణ	నవర్ణ	
౧౦౭ తమిదగం	తమ్మిదగం	
౧౦౮ శుకాంగనబ్రయో	శుకాంగనన్ బ్రయో	
౧౯౬ ౧౦౯ పలింకెం	పలికెం	
,, కోపమ్మనన్	కోపమ్మనన్	
౧౯౭ ౧౧౨ ప్రవరుడయి	ప్రవరుండయి	

పేజీ వద్య.	తప్పు	బిచ్చ
౧౧౪ కోరిక వీరికెత్తఁగా	కోరిక వీరికెత్తఁగా	
౧౯౯ ౧౨౩ య నెమూకు	య నెన్ మూకు	
౨౦౦ ౧౩౧ శ్లోనికు	శ్లోకుని	
౧౩౨ బరత్రయమ్ము	బురత్రయమ్ము	
౧౩౪ నీదుపాద	నీయపాంగ	
౨౦౧ ౧౩౫ వేదనూపుర	వేదనూపుర	
	రాకపరిభూత	రాగపరిభూత
౧౩౬ నలరెన్	నలరెన్	
౨౦౨ ౧౪౨ వేటైన	లేటైన	
వ తీయును బట్టువడు తప్పలను సవరించకొనఁ బాతకులకు విన్నపము.		

మ. వీ. శర్మ.

8-1-49

మల్లంపల్లి మల్లికార్జునారాధ్యుల వారిచే రచింపబడిన గ్రంథములు.

1. భోగేశ్వర మాహాత్మ్యము.
2. సత్యవత్యు పాఖ్యానము.
3. చోరేశ్వరము.

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ గారిచే రచింపబడిన గ్రంథములు.

1. గురుదక్షిణ.
2. కాంచీ ఖండము.
3. శంకరారాధ్య చరిత్ర.
4. నందన వనము.
5. దుర్గా శతకము.
6. మృత్యుంజయ శతకము.
7. లుబ్ధకాగ్రేసర శతకము.
8. దుర్గా త్రిశతి.
9. పాంచరాత్రము, [నాటకము.]

శర్మగారి సోదరులచే రచింప బడినవి.

1. విఘ్నేశ్వర చరిత్ర.
2. హాలాహలపానము.

విశ్వేశ్వర గ్రంథమాల.

1. బ్రహ్మసూత్రభాష్యము,	జగద్గురు నీలకంఠారాధ్య విరచితము.
2. శైవ సర్వస్వము,	ముదిగొండ కోటయ్యకాశ్రి.
3. శంభు శతకము,	ముదిగొండ నాగలింగకాశ్రి.
4. నలవిలాసము,	,,
5. నిత్యోత్సవ తంత్రము,	చల్లా గోపాలకృష్ణకాశ్రి.
6. శివసందర్శన విధి,	మల్లంపల్లి జ్వాలా వీరభద్రకాశ్రి.
7. శైవమతము - అతిప్రాచీనము,	,, కనకదుర్గా వరప్రసాద్.
8. గౌరీ కళ్యాణము,	ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యులు.
9. పుత్రప్రదాన లీల,	,,
10. కుమార కళ్యాణము,	,, జ్వాలాపతి లింగకాశ్రి.
11. శివతాండవ లీల,	,,
12. శివకవచము,	
13. జ్ఞాన సుధారసము,	
14. లింగాష్టోత్తర శతనామాబ్జమాలిక,	
15. శంకరాధ్య చరిత్ర,	మల్లంపల్లి పీఠేశ్వరశర్మ.

అడ్రస్:- మ॥ రా॥ ఆకారపు నరసింగం గుప్తగారు,

విశ్వేశ్వర దేవాలయ ధర్మకర్త.

